

START

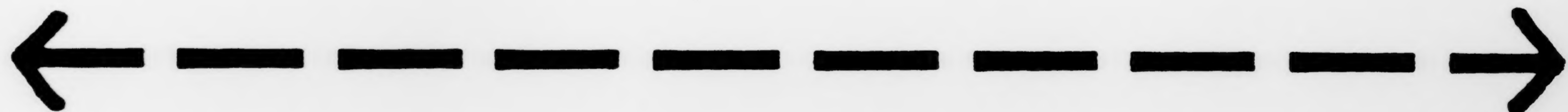

REEL 37

Microfilmed 1990

**University of California
Reprographic Service
Los Angeles, CA 90024-151804**

6 inches

Reduction Ratio 12:1

**National Preservation Program for
Biomedical Literature:**

**Preservation of Persian and Arabic
Medical Manuscripts**

**Funded in part by the
National Library of Medicine
and the
University of California at Los Angeles**

(Contract Number N01-LM-9-3534)

October 1989 - September 1990

**The material on this microfilm
is of varying quality. Portions
of the material may illegible due to:**

Aged paper

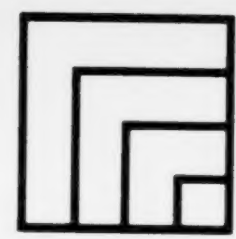
**Foxed, stained, or insect
damaged paper**

Water damaged paper

Glossy paper

Illegible script or faded ink

**Red and purple within the
manuscripts may appear paler.**

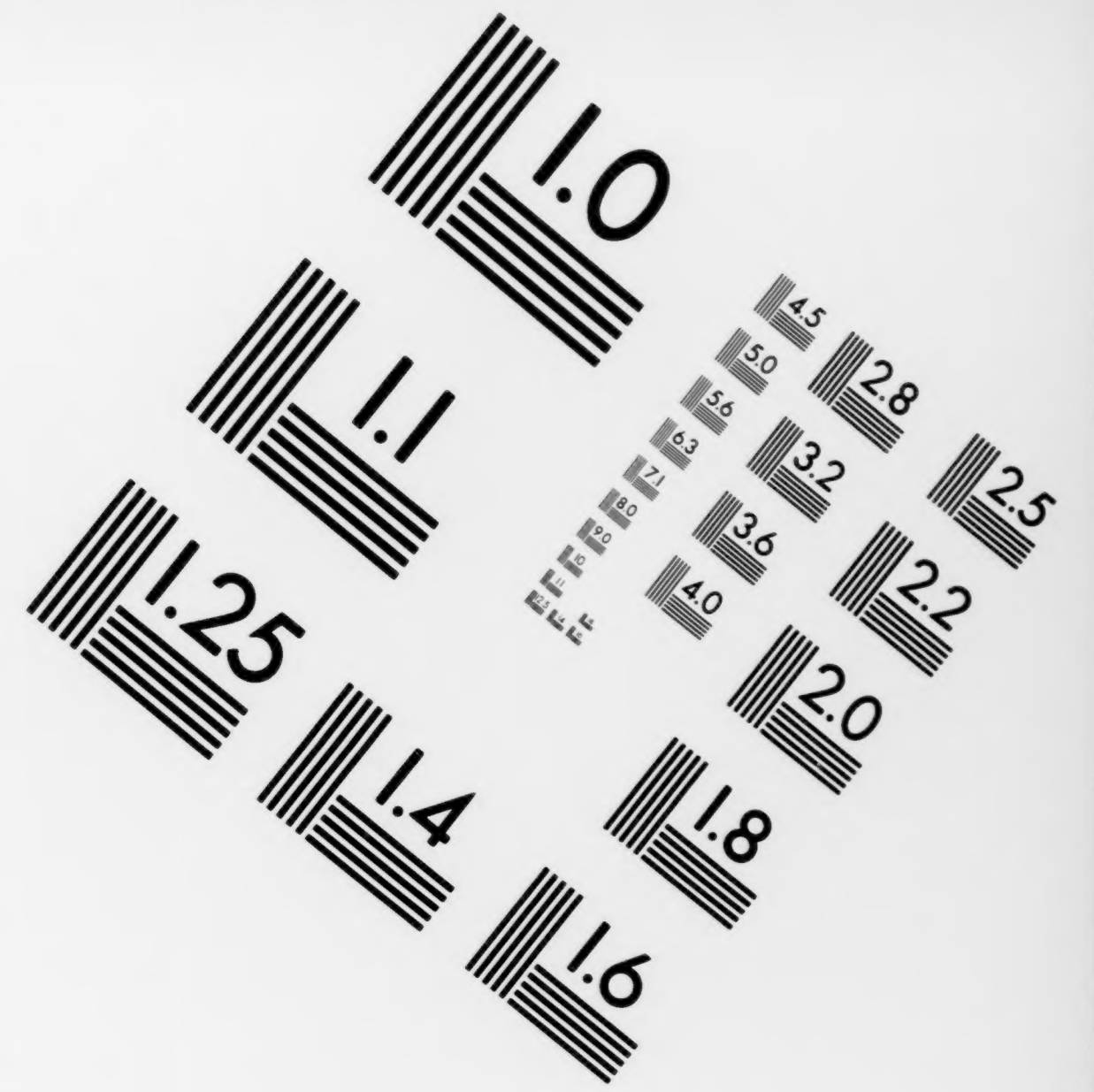
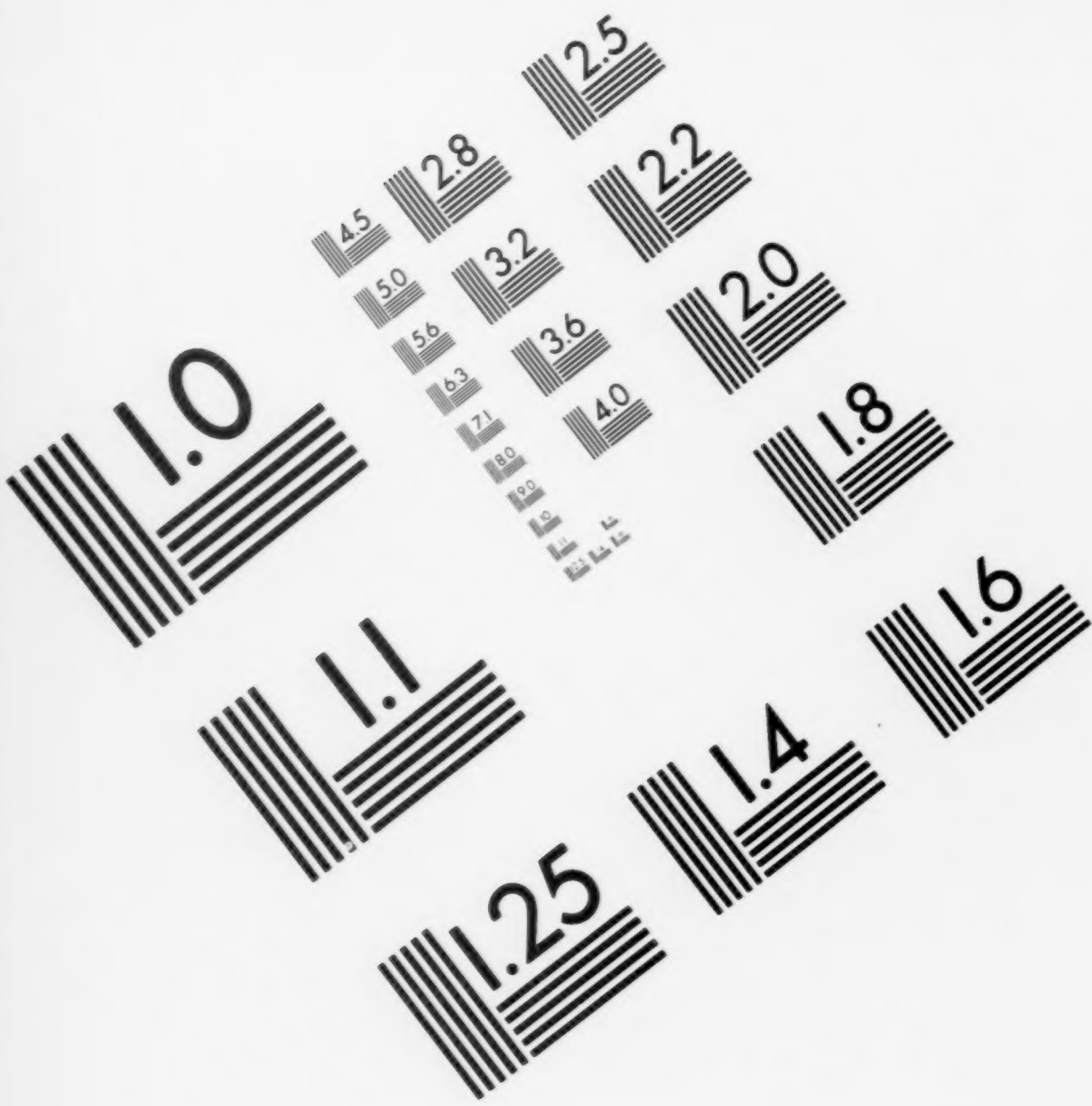

AIM

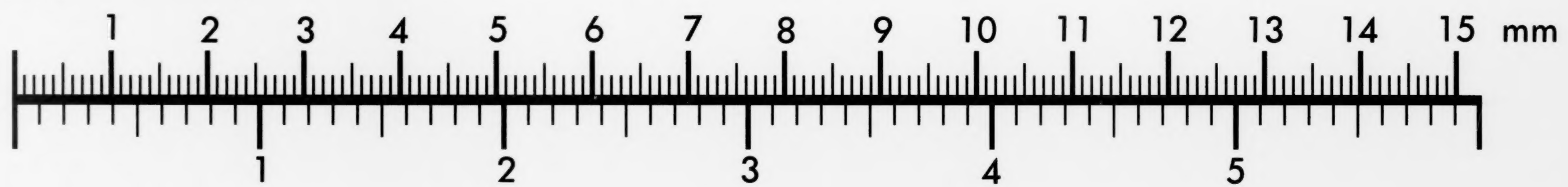
Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

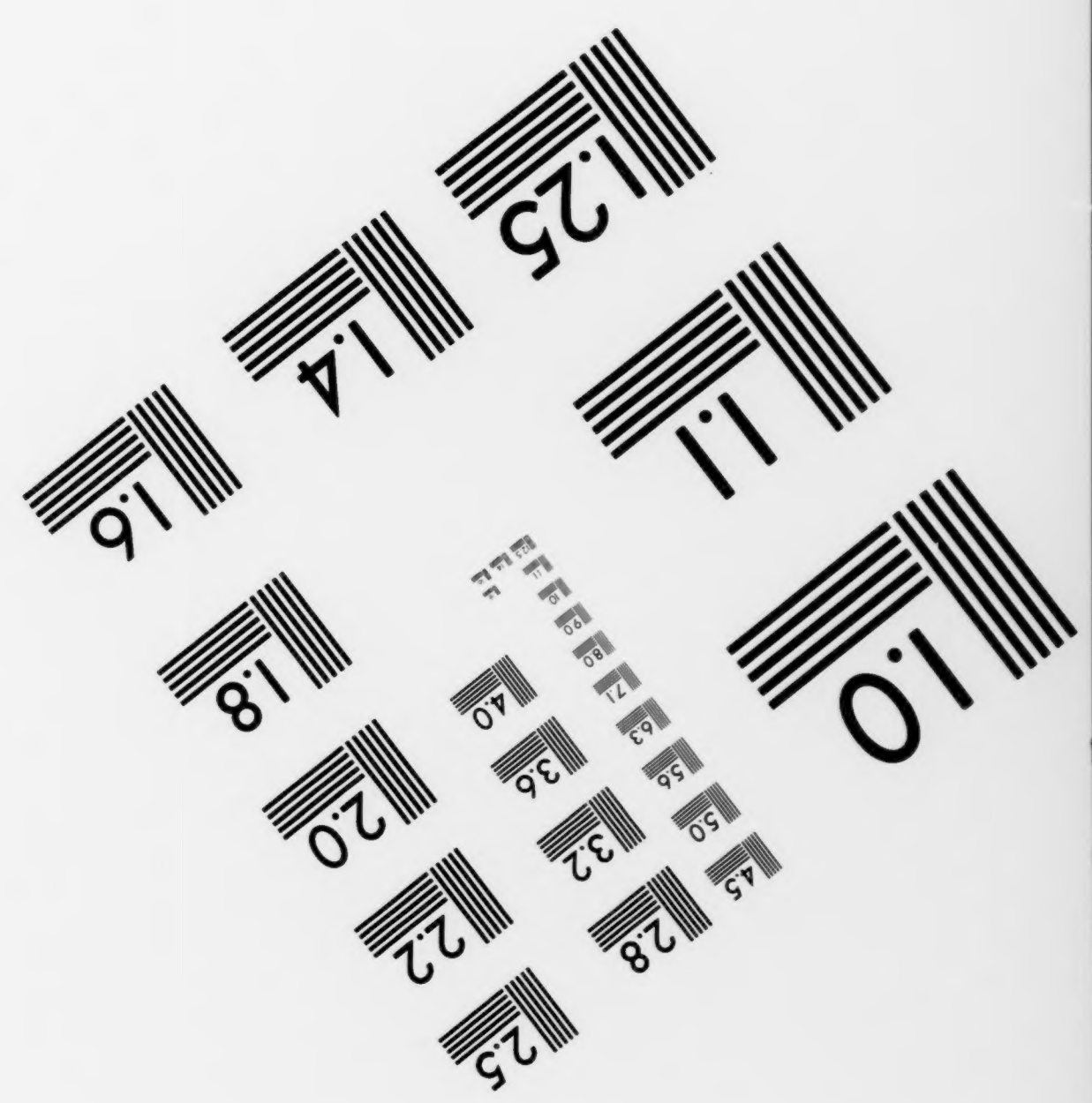
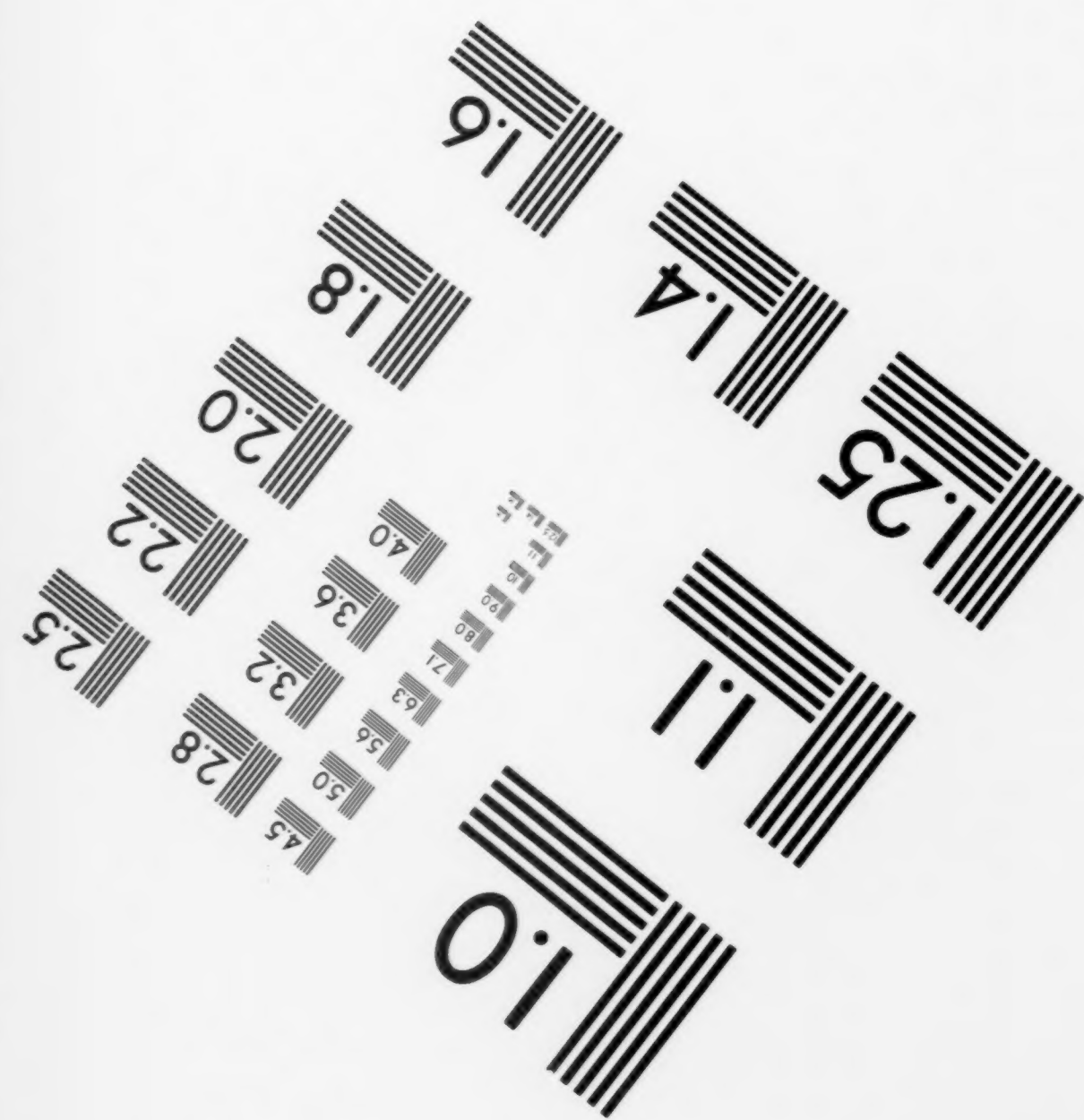
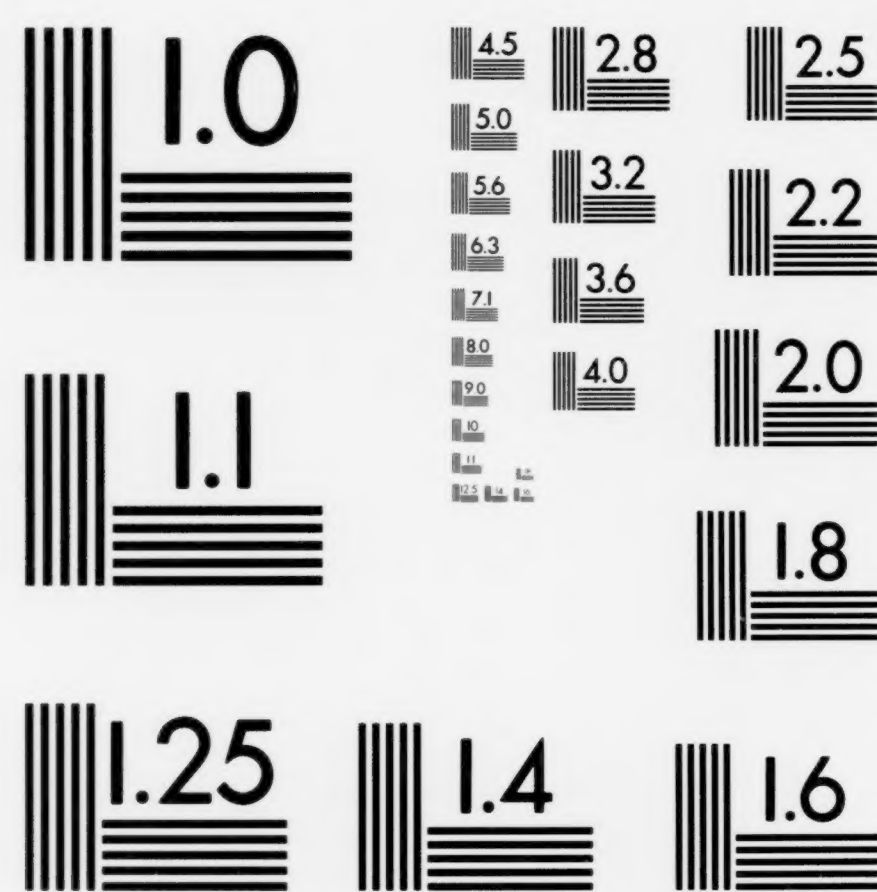
301/587-8202

Centimeter

Inches

MANUFACTURED TO AIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

**Los Angeles,
University of California**

Louise M. Darling Biomedical Library

**History and Special Collections
Division**

Persian Medical Manuscript Collection

(Shelved as Ms Collection 60)

**For permission to publish, or obtain
copies of microfilm, write to:**

**History and Special Collections Division
Louise M. Darling Biomedical Library
University of California, Los Angeles
Los Angeles, CA 90024-1798
U.S.A.**

*Ms.
coll.
no.60
RARE

Persian medical manuscripts. -- ca.
1100-ca. 1900.

150 v. ; 15 x 8-38 x 24 cm.

Entire collection microfilmed as part
of a National Library of Medicine
preservation project: the preservation
master negative is at NLM; the printing
master negative is at the University of
California's Southern Regional Library
Facility; a positive copy is housed in
the UCLA Biomedical Library's History
Division.

Formerly a part of: Near Eastern
manuscript collection, Dept. of Special
Collections, University Library,
University of California, Los Angeles,
and assigned accession no. 1117.
Transferred to the History Division
of the UCLA Biomedical Library in

CLU-M

ejf 891113

CLUHsl SEE NEXT CRD

*Ms.
coll.
no.60
RARE

Persian medical manuscripts. ... ca.
1100-ca. 1900. (Card 2)
March, 1986.

Finding aids: Annotated and indexed
list available in library: Richter-
Bernburg, Lutz, Persian medical
manuscripts at the University of
California, Los Angeles : a descriptive
catalogue (Malibu : Undena
Publications, 1978)

1. Medicine, Arabic. 2. Manuscripts,
Medical. I. University of California,
Los Angeles. Louise M. Darling
Biomedical Library. History and Special
Collections Division. II. Series: Near
Eastern manuscript collection ; no.
1117.

CLU-M ejf 891113

CLUHsl

Persian Medical Manuscript Collection

Ms. 37

(Richter-Bernburg No. 21)

Author: Zainoddīn ʿAlī b. Ḥosain Anṣārī
"Ḥājjī Zaino I-ʿAṭṭār"

Title: Ekhtīārāt-e Badīʿī

145 fols., 242 x 165 mm

Coll. 1117

Ms. 37

THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA
LOS ANGELES

قد ملكني زلي وطه الحمد والله
وانا الفقير الى الله العلي الجبار
وبعد ملكني الله عز وجل
الى عبد الله الرحمن
ان مجموع الصدقة
عمر الله لهم الحيا

اختيارات بلدي في الطب
فارغ

بهاء
بهاء

بسم الله الرحمن الرحيم

چنین گویند مؤلف این کتاب که چون درین دیار نغم متداولت و درین کتاب اسامی ادویه و غیره بلفظ عرب نوشته شده بود این فهرست نهادیم و نام چیزها بیاری و عربی نوشته شد تا از جامع و فاسا می هر چیزی بیاری و عربی معلوم شود و با ساقی در کتاب طلب توان

آب تک	آب گوشت	آب دهن	آب دلمه
ماء اللع	ماء اللحم	لعاب	ماء الجبن
آب غوره	آب کامه تنک	آب بنه	آب کینه
ابغاسین	مُری	ساده اوران	زجاج
ابریشم	اخیون	احیوس	آدرکون
بریس	م	م	آدریون
ادخر	ارغوان	اروانه	آر آرده
م	ارجوان	رای	جعد رهشی
آرید برید	ارمال	ارزن	ازدو
م	م	م	ازدوسداب
ازدوسداب کوهی	اردو	اردو	اردو
امسا	صمغ الکثرین	صمغ خطی	صمغ الاجام
اردو بادام	اردو سماق	اردو زیتون	اسبت استانک
صمغ اللوز	صمغ السماق	اصطک	فصفصه
استخوان	استخرما	استه هیلد	اسیرک
صمغ	صمغ القتر	نون الامیلج	حیة القیس

بنفشه سگ	بنفشه	بنو پرخ	بنکو بنو نخل
شامه	م	م	م
بوی بوره	بوره	ارمنی	بوره شکار
برایم	بورق	نظون	تینکار
بوست تخم	بوست تخم مرغ	بوست کردگان	بوست کردگان خشک
قتر الایج	قتر البیض	قتر الحوز الاخضر	قتر الحوز الصلب
بوست پیونار	بوست پیغ زرشک	بوست پیغ گانچی	بوست پیغ رازیانه
قتر اصل دربان	ارعمس	قتر اصل	قتر اصل الکرفس
بوست پیغ کرفس	بوست پیغ بروج	بوست پیغ فی	بوست مار بو تیمار
قتر الاذر	قتر اصل القصب	م	م
بوست بهار خرمایا	بوزه	واکسه	وخوش برو
کفون	ساربه	مرور	طلع
بهار امروود	بهار بادام	بهار امر	بهدانه
ورد الکثرین	ورد اللوز	سندالکلب	سجبل
پیه	پیه کاو	پیه بز	پیه مرغ
شحم	شحم البقر	شحم الماعز	شحم الدجاج
پیه خرد	پیه شیر	پیه خوک	پیه گوسفند
شحم الحمار	شحم الاسد	شحم الحمار وحشی	شحم الغنم
پیه بیل	پیه خوک	پیه خرس	پیه مارا فعی
شحم الفیل	شحم الخنزیر	شحم الدب	شحم الافعی
پیه روباه	پیه نهنگ	پیل	پیدمشک
شحم	شحم القیاح	فیل	برایم
بیاز	بیاز تلکه	بیاز نرکس	پروزه
شحم	شحم	شحم	شحم

بخ بلیس بخ تفاح مصری بخ فیلکوش بخ سوپس فید بخ سوسر آسمان رنگ
اصل اللفاح اصل مروج اصل الوف اصل السوسر اصل امروا
بخ نیلوفر بخ لاسن بخ فلفل بخ کبر بخ کاشنی بخ اخچران خواتنا
قل اصل الواسن اصل اللعونه اصل الکبر اصل الکمدنا اصل الشترغانه
بخ عطینشا بخ مغبیلان بخ کرفش بیلکوش بخ فی پیجک
ادر بو بنگ اصل الکرفس لوبو اصل اللقیمی
پش پشوش باب الناهتم کاشنی پشان
م م
تخم کاشنی بری تخم کشوت تخم شود تخم سداب تخم رازیانه
بزر الطشقوق بزر اللشوت بزر الشیب بزر السیاب بزر العراویع
تخم کاهو تخم کزر تخم شلغم تخم کزبری تخم اسبست
بزر الحس بزر الجز بزر اللنت دو قوا بزر طیبه
تخم بیاز تخم کندنا تخم کیکیمز ولزک تخم اجر تخم هلیون
بزر البصل بزر الکراش بزر الجبیر بزر الملبون بزر اللیلون
تخم اندوه قوقو تخم بلسان تخم ترش نیکسک تخم خطمی تخم کرفس
بزر البلسان بزر الخطمی بزر الخطمی بزر الخطمی بزر الکرفس
تخم تنک تخم کرف کوهی تخم تریره تخم سندان تخم نیوند تخم
بزر البیغ بزر السالیون بزر الفجل حب الریشاد بزر الحریک بزر
والاشوب تخم مار جوبه تخم سیسبر تخم کنکر تخم ریپاس
الفنجیکشت بزر علیون بزر العام حب اللوسند حب الراس
تخم کردو تخم کچ مو تخم کاج تخم مورد تخم امر تخم ترخرد
حب الوء حب الکاکن حب اللصوبر حب اللاس لسان الحیا قردمانا
تخم وهل تخم سنباج روی تخم خود تخم جندله تخم شاهسرم
اصل بزر المرمق بزر الحسان بورا بزر الرومان

تخم مرو تخم خربزه تخم خیارزه تخم خیار بالنگ تخم کل
بزر المرو بزر البیغ بزر الفتا بزر القند بزر ورد
تخم تورک تخم کمر تخم ایفناج تخم نجکت تخم مرغ تدری
بزر الووف بزر الکمر بزر الاسفناج بزر الفجکتلت پیض تدری
تدری تدری ترنج ترنجکبیت ترخوفی ترخواسفان
برج محل اسع ترنجبیت طرخون بقله خاسانی
تدری تدری ترستنسک تبول تنکا توالمس توالافن
م م حب السانی ماسوله م توفال الحاک توالطیره
تورک توت سفید توت سیاه توت شکل توتیا تینفال
عده الحما توت حلو توت حامص توت وحشی م
تپهو با نسا ثفلدس ثفلدقوه
طیهوج حب الغاس حب الفضر
ثفلدقوغ ثفلدوعن زیتون ثفلدوعن زعفران ثفلدجین ثیل
حب الرمان ربیان
باب الجیمر جاخوشی جاهنواب بک
جاوشتر طحلب
جار النهر جراهنک جنو جرواسک جزر جرج حرککوش
م جبهانغ قنبره صصر حمار زنج الاذان
جوش کوش چشمک چشمهای خوس چشمهای خرس جخندار
سمن بشمیرک عن الدسکه عین الدب سبق
جفت بلوط جکر جکر مدرفنا جکر بن جکر میش
م کبد کبد اللببور کبد الع کبد الفسان
جکر خرد جکر سکر دیوانه جکر خوک حرای جکر وزعه جکر کبک
کبد الحما کبد الکبد کبد الخنزیر البوی کبد الوزعه کبد الحجل

جگر کرک جگر کا و کو سفند کوی جلفوزہ جمست ججم ججیر
 جگر الذیہ کبیر الامک ^{حوض کبیر} م م م
 جطیانا جنجل جنار جو بک اشنان جو جو بھنہ جو رالقی جوزائل
 م م م دلہ ازبوی شعیر ست م م م
 جو بقرنفل جو آب جو ب سو نیز جیوه باب الحسا
 فرہ الغنفل ما الشعیر سدسارون زینق م م م
 حاشا حب النیل حب السمہ حب المحلب حب البلسان
 م م م م م م م
 حب المشیم حب القلقل حب الفار حبہ السوداء حب الواس
 م م م م م م م
 حب البان حبہ الملوک حاری جحر البینی جحر عسلی جو المسق
 م م م م م م م
 جحر مطی جحر الازورد جحر الاحمر جحر العقاب جحر النر جحر القمہ
 م م م م م م م
 جحر حبشی جحر اسفنج جحر انا عاطش جحر الکوک جحر الحوت جحر الاعیط
 م م م م م م م
 جحر الکلب جحر خرفی جحر الافروج جحر دون جحر با حرف جحر الماء
 م م م م م م م
 جحر جوان جحر نیل جحر لون جحر حلیت جحر الماء جحر حاض
 م م م م م م م
 جحر حنا جحر روی جحر العالم باب الحسا
 م م م م م م م
 خار خشک خار ارد خاکستر جو ب زرد خاکستر جو ب بلوط ^{پرستورک} خاکستر اشیاہ
 خشک حای زما دغش الکرم زما دغش البلوط زما د

خاکستر کا باقلا خاکستری خار شت خایہ مرغ خایہ کجشک خایہ کبک
 زما ذبتن البانلا زما القیب قنفر ^{بعض البجان} م م م م م
 خایہ لقلق خایہ مرغ آئی خایہ ببط خایہ مشتر مرغ خایہ کوسالہ
 سر الملق بیض الاوز بیض البط ^{بعض} بیض م م م
 خایہ سک ای خایہ قدس خایہ شتر خانق النمر خانق الذیب
 بیض ^{حصر الابل} م م م م م
 خانق الکلب خامالاون خالیدونیون خرزهره خبزہ خرکور
 م م م م م م م
 خرک خرهنک خرما خرما ہندی خرو خراطین خروت
 م م م م م م م
 خرد سفید خربق سفید خربق سیاہ خروت خرکجد خرما
 دوا بیض ^{دوا بیض} خربق اسود ^{نور خاص کب السم} م م م م م
 خرکوش صحرائی خرکوش دریایی خرچنگ جوی خرچنگ ہندک خرچنگ
 ارب ہری ^{ارب جوی} مرطان ہری ^{سرطان ہندی} زما دغش
 خروس خرک تش کن خرف خسق خشک دانہ خشک اش سفید
 دیک ^{خفتسا} م م م م م م م
 خشکاش سیاہ خشکاش زیدی خشکاش مفرن خشکاش کبکین
 م م م م م م م
 خصی الثعلب خصی الکلب خطمی خلال خلد خمر خان خمان
 م م م م م م م
 خندل خندل بیابانی خندروس خنثی خوانجان خون
 م م م م م م م
 خون سیاوشان خون کاوند خون کاومادہ خون آدی خون خرکوش
 دم الاجون ^{دم الثور} دم البقر ^{دم الانسان} دم اللرب

درخت زقوم دردنظارس دستنبو دسدل دلبوث دل
 صروج الكلب م دستنبو كوكرع م دلن
 دلنبن دلنسر دليک دمل ناکمک دماغ دماغ شتر دماغ را
 م م قطر و علفظ م دماغ بغير دماغ
 دماغ مرغ و دروش دماغ اسب دماغ شب بر دماغ دنبه دوس
 دماغ الیک و اللوح دماغ الخيل دماغ الحفاش م الیه م
 دود العرمز دورس دواله و دالمسک دوشاب خرمای دسیلان
 م سوکران اشه ویس
 ذوبران دقص دوع دهانه فرنکی دیودار دیلمک و دمل و پیرو
 رحمه م محیض دهع م رسلا م
 باب الزال ذاق الاسکندر ای داق بریس
 م م
 ذبل ذرایج ذفری دنب الخیل دو حمله و راق باب الرا
 م م م م
 رازیانه رازیانه رمی راقوته راسو رامک راسن ریبیان
 راناج اینسون بعب ابریس م ارسان
 رب الوس رمک رجل الجراد رجل الغراب رخام رشنه رطب
 عصاره المسک سکرطام رس م م
 رعی الابل رعی الحمام رعاد رقعہ رفاع یانی رنک لاک رومان
 م م م م م یک قوه
 روغن کاوکوسفند روغن کخیید روغن زیت روغن محرک بادام
 سم م م م م رس السودان
 روغن زعفران روغن بلسان روغن عسل روی سوخته روباه
 دهن الخوی دهن اللسان نوماط رو سحج ثبت

پنکبشت خون کسه خون بک خون کبوتر خون شب بر خون حیض
 السلحفاة دم الحلم و الزاد دم الصفع دم الحمام دم الحفاش دم باغ
 خون کاوکوسفند کوی خون راسو خون افنا بربت خون و رک
 دم الایل دم ابن عروس دم الحزبا دم الورک
 و حردون خون سک دیوانه خون خرس خون فرس و مرغ خون خوک
 و لودون دم الکلب الکلب دم الدب دم الیک و الرمان دم الخیزر
 خون ماهی خوللو خیار بالنک خیار زه خیار کدو خیار ره سپند
 دلمهن راناج ری قد قنابطع زقی قشار الحمار
 خیار جنبه خیری حیربوا بالسدال
 حارسر م م
 دارزد دارجینی جینی دارنگ داوی دارشیشعان دارجینی
 عرق صفر و الدارحی سودانات م م
 دار فلفل دانه مویر دانه امروود دانه دبوق دج دراج دروع
 م عم الدب حبه الکثری حبه الزجل م م م
 درو روغن زعفران درو روغن سوسن درو روغن زیت درو سرکه
 حکله سلنامه فکرمه من السوس عکر الزیب رردی الخلد
 درو شراب درمنه ترکی درمنه کوی درن درو فسون درو سفیدار
 درو الخمر سم اری سم جیل علی م درو ار
 درخت جنار درخت قطران درخت وزک درخت کز درخت زر
 دل سوس عمر طرفا کرم
 درخت دبوق درخت طلق درخت یشم درخت شمشاد درخت ریشم
 الشحیح اراد درخت سم البق رحس ارزه
 درخت مریم درخت غار درخت حنظل درخت کاخ درخت بادام تلخ
 شجر المریم غاز شری صنوبه مویز

خون دم دار دار درخت درخت شجر

طرسقوج طرينلن طراعيون طريفاني طفك طلق طليا طلا طوسك
 طيلافون باب الطبا ظليم ظمح ظلف المفسر
 ظيان باب العين عديس عرومك وطينثا عرن
 عمر عروس دزپرده عريص عو الحمار عسل صلا بلاد
 عشر عصاره غافت عصاره الحية التيس عصاره قثا الحمار عصاره ررسا
 عصاره افسنتين غقيق عقب عقب درماني عكر عليق علك
 عناب عنبر عنبره عنب الرب عود عود الصليب
 عود بلسان عود الوح عود الحية عود سمح عيون الدبكه
 باب الغين غوره غوره خرما غويشه غوشم
 فاشرا فاضره فاختره فارخ فالصفت فراسيون فرهبون
 فرخمشك قطر مطراسايمرن فتلح ادخر فلنجه فلغل فليد
 فلغل اي فلغل السودان فو فوك فيك فندق فندق هندي
 فلغل

الناف قاقله قاقلي قالنجه قبيطه قديد قرنفل
 قره قرط قره العين قرانياق قراطار عون قرصعنه قرتمان
 قرمز قرط قرون ماليلد قرون ماليلد قرط قرط قرفه قط
 قسوس قسب قشار الكندر قصب الدربره قطران قطف
 قعبل قفر قفويا قلع قلعاس قلب قلقطار قله
 قليميا قمرى قنطوريون باريك قنطريون قنبر قنليل
 قند قنهر قوق قوقال قوطوليدون قيشور
 قيل قيسوس قيروطى باب الكاف
 كاوزبان كاشنى صحرائى كاشنى هندي كاشنى شاي كاهو
 كارر ليك كاوسطومك كاورس كاكل كاشم كافور كاغد
 كاسه سبلك كبوتر كبوترجه كيك كياب كياب كياب شكاغه
 كسح كتان كشر كحل كحومو كحل الحك وقصيد
 كاسان الثور طحشقوق هندما
 حاورس حاورس حاورس حاورس
 حامه حامه حامه حامه
 حامه حامه حامه حامه

کاویش میزخود همزای میزخر میزبزوکی کنار کنار بد کنار خشک

بول الحاموس بول الحمار بول لاده سر سولف

کنجید کندم کنجشک کنکر کنکری کس ابلیس کندر

سسم حنطه تا عصور حره صم الحشف التکت کندس

کندر کندر دریا بی کندنا کوزد کوز بو کور قلا کوز کنا کوز خر

صع العظم لبان کراش انزوت حورین حورالبرو حورمال حرا

کوز لور کوز کرد کوش ماهی کوشت کونست بالنگ کوزر کوزر

حراه کبریت ودع حنطه سم الایح حور کبر

گوشت گوشت بره گوشت بوه گوشت کوسفند گوشت کاو

لحم لحم الخلدان لحم البعاج لحم البقر

گوشت خوک گوشت بزه نر و ماده گوشت کوساله گوشت کاو میش

لحم الخنزیر لحم المعر والسوس لحم الخجل لحم الحاموس

گوشت جیش گوشت خسی کرده گوشت آهو گوشت خرکوش گوشت

لحم الجداء لحم الخصر من المعوان لحم الغزال لحم الدب لحم

گوشت کورخر گوشت کوسفند کوهی گوشت اسب گوشت خرس

لحم الحمار لحم الكناس الجلیه لحم الفرس لحم الدب

گوشت خر گوشت شرمه گوشت کرپه گوشت درها کهر با کهر کله

لحم الحمار لحم الخور لحم النور لحم البها م مرمر

کب کیا ب لادن کیا کس ویران کیک زرو کیک رده کیک سرخ

مصلطه فلوس کیک کور کورستان

نام السلام لادن لاجورد لاعنه لالخان الذهب

لعنه لعاح کویا کعطوس لیو باب المیم

سورجان

سنز الابل

سقط

کرو گرسه کبل کرویا کرمدانه کرده کرد آسیاب کر تینه کر ت

سج م م م کله خیار الرجا ابرکابا

کره کره کره درخت کاج کرک کرکس کر و کان کردگاه

دود سحر الصنوبر ذیب محوسر حور بارکنه

کر کردن کردا کبر کزن کبین کبر ماوک کز کت

کرک اسفاد م حرا ح جز عمی الی

کشیز کشک کشمش کشوت کشته کعب خوک

کونیه اوط فشمش اکشوت ند کعب الخنزیر

کعب کاو کف ابکینه کف دریا کف نمکاب کفتار

کعب البقر محوسا زبد البحر رغوه بیه الملح صبع الوبان

کل خیری کل جنا کل کیدی کل کنده کل سنگ کل موس کل زنبق

فیرن قاعیه کادی کشع خر الحمر سوس زنبق

کل باقلا کل خشخاش کلک نار کل مشکین کلاب کل سرخ کلنا

ورد الباقلا ورد الخشاش چید نار شمین ما الورد ورد اجر جیلان

کل صدبرک کل کل سورنجان کل فشمش کل ارمنی کل فرسی کل ختموم

دا سلند کرفش طین ارمن طین قبروی طین ختموم

کل حکمت کل ساموس کل روی کل کرمی کل پیچ کل حریره مصطکی

طین الحاکت طین سا طین روی طین کوه معر طین بده المضطرک

کل اقربطین کل مصری کل سر شوی شیرازی کل زرد کل نیشابوری کلند

طین اولطر طین محری طین فارسی طین صافه طین نینساوری کرمی

کل کندم کل کلیاب الملک کل فشمش کو کم کماه کماشیر میزادی

ورد الحنطه اکله الملک فطر اسالیون قنار قط م بول النایس

میز کوز کان میز جبار بیان میز شتر میز بر میز سگ میز کاف

بول الصیان بوال الدواب بول الابل بول البحر بول الکلب بول البقر

میز

تمام صورت کورن آماقتنا که سالم در عهد گستره ۳۰۱ ۶

در از ۳۴۵۳۳۵۰۰ عومق باغاباد از ولایت فارس بر آورد

عوده به محبوب است

والعلم عند الله

۱۷۸۱۷۴

۱۸۱۳م موزور بود - در کوهی کوشیده شد

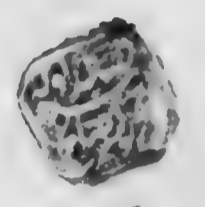
رباعی مزید فیله سالما تدحج مشلی
رباعی مزید فیله سالما تدحج مشلی

اهل منیر السمرقند
اهل منیر السمرقند

دخپته بدوقلم گستره ایت خطی شکسته
که بهم بزرگ بینی خطی شکسته
که مرافقت لیام بهم برت
اظلیل ارغیس آبار ابق ابگون ابصر ابوخلسا ابرستیم ابل ابنوس ابرکاکی
ابرون لبرار القنطه ابل ابست ابوخلس ابعل اباغوریت ابعل ابادور ابن عرس
ابرهیمیه اتان ارج انزار امدا انزار اتلق اتلق اجاض احداق المری احرض احله
اخیون اخیونوس

بغیر از خالق بر هیچکس ظاهر نشود و خود را کجینا اختراع و ابداع خالق که راه
از کجی های فراخ و عظمت و منفعت و منفعت آن روی از
بوده با الهام تعالی او ما علاء تقدس بوده و نیز هر کس که
علم و معرفت تجزیه خود خلاقی کرده و غث و رقیق از یکدیگر
بهر این که مکررین علی ابن الحسین الانصاری المشهور بحاجی زین
العطار درین قسم بحسب المتمدور و الامکان شروع نموده میخواست تا قول
صح و تجزیه از حج باز نماید تا جماعتی که بایره اشتیاق این علم داشته باشند
بر لال معرفت این کتاب تسکین آتش نزاع و التیاح کنند و برسد گئی بدید
تا مجموع همت مصروف و عغان نعمت معطوف آن بوده که بوسیله خویشین
را از تیره بد اختر میسر شد شهرستان مشرفی طالبی برید و دیده تخت گران خواب
خود را از توتة العاقیلین بیدار کرد داد و این معنی بی آنک تشبث بدلیل اشفاق
و مرحمت و توسل باستان الطاف و موبت صاحب قرانی کند که خاک
درگاه او کیمیا بی مس منور و هوای بارگاه او حیوة بخش مر صاحب منور تواند بود
نی تواند بود و خدا نجه عقل درین و فهم دور او بیش در عرصه امکان قضایی
دوران دوران کرد بغیر از آستان آسمان رفعت و حضرت جنت حضرت
ملیقین زمین در مان مکه تخت زمین سلطان نشان سلطان خواتین جهان سعده
ایک در مبدع حلاش هم را با بوده دست و آنک بر سر غماش با در آنا بوده راه
با وجود دور باش عفت او اقباب کی تواند کردن اندر مباد برش نگاه
ز سره ز سرای دولت اختر برج شرف چه نمیرد و ن عفت سایه لطف اله
عصمت الدنیاء و الیوم بدیع الجمال خلد الله ایام سلطنتها و ابد آثار معدتها بدست
نیارد و قانون کلی سعادت خویش و ذخیره اعراض دولت خود بخار نظر کیمیا خا

بسم الله الرحمن الرحیم
امداد حمدی در عدد و ابداع و سبب قیاس مبدعی را که آثار ابداع او
بر سر ورق از اوراق و شجره از اشجار سمت و ضوح یافته است و سرخ
از آثار و زمره از اثمار ايجاد او یافتند هر یک در خان پریش خداوند
مورقی و فتریت معرفت کرد کار بطلبی امر کن فکان او مسج نبات از
دیگره و جو دلب بشکر خذو نشو و نما نکشید و دینے چکر و فرمان و رای او سلطان
ص صر بی برک کل از بیج نهالی نمی رباید تا شهاب قدرش ایستارستان روزگار
تصویر نگار خانه آفرینش بر صنمات اوراق طامر نکشت و تا خورشید کفر
گلکونه الوان بر جسمه نباتات و حیوانات نکشد نوع و سی اشکال و اوان
بر منصب ظهور جلوه نمود **فقد کشف الله آید** تدل علی انه واحد
و درود و اوان و وصلوات بی نام **و درود و اوان و وصلوات بی نام**
جود است ذات مبارک او بود **و درود و اوان و وصلوات بی نام**
طنیل دین او بود **و درود و اوان و وصلوات بی نام**
اما بعد بر آباب فطنت و اصحاب حکمت محققان مسطور نماید که مسج غیر
از انواع مخلوقات و انصاف موجودات از حکمت ربانی عالمی نشد
و بر غیره که منفعت و جودت مغیره مزاجی است و هر چند معرفت او بر یتم ما بنفیر

آن صاحب قرآن که خاک در گاه او شامه انواع حوادث و منتهج اسباب کام آن
 و در انواع علامت بی طالبی و منهاج طرق اقبال و جامع مسکن است
 شواهد ساخت امید و از دست که بعین غنا پیش ملحوظ است
 و اصحاب حکمت مبارک باشد و الله الموفق ^{و یاری او کن} ~~و یاری او کن~~
 در مخالفت اول در ادویه مفرد و اساسی بلغت ^{و یاری او کن} ~~و یاری او کن~~ صلاح
 و منفعت و مضرت آن و مقاتل دوم در کلمات مستعمل و این کتاب را
 اختیارات بدیع نام نهاده فصل بیاید است که ادویه یا نباتی
 یا حیوانی یا معدنی بود اما نباتی مستعمل از وی بزور بود یا اوراق یا قصبان یا از بنا
 یا عصاره یا ثمار یا صمغ یا لجا یا چنان بود که جمله وی مستعمل بود اگر مستعمل
 از نبات اوراق بود همچو ساج و مازریون و تانبول و امثال آن واجب
 بود که وقتی گیرند که در حجم خود تمام شده باشد و نبات خود رسیده بود پیش از تغییر
 لون و اگر ترور بود مانند اینون و کرویاد و کون و امثال آن باید که وقتی گیرند
 که در نفع مستعمل شده باشد و قنایه و مایه از وی متمیز شده باشد و اگر اصول
 مانند عاقر قرحا و خیطانما و بهمن و امثال آن وقتی گیرند که اوراق افتادن گیرند
 و اگر از بار بود همچو بنفشه و کپرس و اقحوان و امثال آن بعد از رسیدن تمام پیش از
 تبدیل گیرند و اگر قصبان بود همچو زرنیت و اسطوخودوس و امثال آن
 آن بعد از ادراک تمام پیش از قبول باید گرفت و اگر ثمار بود مانند قاقله
 و قرنفل و بلا دره امثال آن بعد از ادراک تمام پیش از استعداد سقوط باید گرفت
 و اگر جمله وی مستعمل بود همچو ادخرا که قنطاریون و قیتوم و امثال آن پیش از
 تبدیل و بعد از ادراک تخم گیرند اگر تخم آور بود و مراد ادویه که در اصول شیخ در تصبا
 قبول کمتر بود و در بزور امتلا و سخن و در نوا که اکتفا زور زانت بیشتر بود بهتر

در وقت
 گیرند

در وقت
 گیرند

در وقت که در قنن ادویه نباتی در هوای صافی او لیز از آنک در هوای متعفن
 یا در یک هوای تر و ترسی از نباتات قوی تر از نباتی بود و نباتات جلی قوی
 بود از برسی و هر کدام در نباتات که در لون خود اشبع بود و بطم اظهر و رایحه قوی ادکی
 بود در بیابان بود و اگر قوت حشایش بعد از دو سال تا سه سال ضعیف
 شود اما وقت که من صمغ همچو بازرد و اسق و جاویش و حلیت و مانند آن
 بعد از انعقاد و پیش از غایت جفاف گیرند و پیشتر صمغ را قوت بعد از سه سال
 ضعیف شود خاصه فریون اما که قنن لجا همچو شیطرج و مایه سرح و سیلخ و امثال
 آن وقت رسیدن سحر و وی پیش از نقصان گیرند و که قنن عصاره یا ثمار مثل
 آقا قیاد و اینون و حصص و مانند آن بعد از رسیدن نبات گیرند اما آنچه قوی
 بود از سر طبقه مدت بقای وی بیشتر بود اما وقتی که یکی از این قوی و تا زنیان باشد
 اولی آن بود که ضعیف همین نوع را بجای وی حشرج کشند و اگر نباتی است که بر
 بدل کنند اما حیوانی مانند قرون و حرارات و اکباد واجب آن بود که از
 حیوانات جوان گیرند و در زمان ربیع و از اصح المزاج و از رسیده تر و انجازه
 وی گیرند بعد از گشتن گیرند و حیوانات سیده التغات نکند و از شان ادویه
 گیرند اما معدنیات مانند قلعند و قنطار و زرنیت و امثال آن اولی آن بود که از
 معدن مسدود گیرند و آن اختیار کشند که جوهر آن پاک باشد و در لون قنات
 نبود و بر همان طعم مخصوص بود اما نگاه داشتن قوی ادویه برین وجه بود
 جمع آوردن اجزای آن دارو و گوشتن و قرص ساختن و در سایه خشک کردن
 همچو در چینی دوم خلط آن دارو با چیزی که حافظ وی بود بخاضیت همچو خلط
 کافور یا جیشرج یا فلفل با جو و خلط فریون با سلت یا با قلیا بوست با دام
 تر و خلط فلفل سفید یا قنطار و امثال آن بسبب قوت اجزایم ظروف جنانک

در وقت
 گیرند

بعضی ادویه را واجب بود که در ظرفی گنجد که سران تک بود و سران مجوم استوار
 گنجد تا قوت وی بتاثير هوا تجلیل نیابد مانند شکر و کافور و غیره و شکر اول آن
 بود که در ظرف اسزی گنجد و اگر بافت نشود در آئینه و کافور در ظرف آئینه و اگر بافت
 نشود در دبه گنجد بعضی ادویه در کوزه گنجد سر کوزه محکم در آن است و در اوراق
 و بعضی در انبائه گنجد مانند خیمه یقین و بسد و کوب و امثال آن و بعضی را یکسره با پس
 کافی بود مانند قاقیا و بوش و عصاره چهارم آنک جایگاه آن جنانک
 خازن ادویه در موضعی بود معتدل در حرارت و سردت و خالی از رطوبت
 و در موضعی که نیک گشاده بود و در مخریاج و در خان بود نه منجم نهادن ادویه لازم
 بود که سرکی را بجای خود یعنی نگاه دارد تا ادویه حادثه مانند استونیا و ایفون
 و ادویه که اقوی بود مانند حلینث و سکنبج و امثال آن در مجاورت ادویه
 که استعدا قبول آن روایح نداشتند باشد و بسبب آن جارتوت و بی
 ساقط کرد مانند بنشه و نیلو فرو امثال آن نیند چون این معنی مقرر شد که
 ادویه ازین سه قسم بیرون نیست و سرجه ازین سه قسم بیرون است از ادویه نیست
 و قول کلی که در از غیر تمیز گنجد بیاید است اکنون بدانک آنچه ماکول شرویه
 آدمیت از پنج قسم بیرون نیست یا غذا مطلق یا دوائی مطلق یا غریبه دو است
 یا ادویه غدایی یا سم و آنچه خورد شود یا سهل الاستحاله بود و در وقت
 بدن دایما بروی غالب بود و آنرا بدل یا تجلیل پس زدن آن غذای مطلق بود
 همچون نان و گوشت یا جان بود که اول بدن و پرا تیره گنجد با نردوی بدن را
 این را دوائی مطلق گویند مانند رنجبیل و قرفعل و سنبل و امثال آن یا جان
 بود که اول وی در بدن تا تیره گنجد تا تیره ظاهر باز بدن در وی اثر گنجد و آنرا بدل
 یا تجلیل پس زدن را غذای دوائی گویند همچون سرکه و خشکاش و کافور و امثال آن

و اگر قوه

و اگر قوه دوائی غالب بود آنرا دوائی غدایی گویند مانند مکون و ناکه و کورویا
 و امثال آن یا جان بود که قوت و شایسته بود و دوائی گنجد و بی بریدی غالب بود
 و منفیدین باشد آنرا سم خوانند مانند مش و سنگ و شوکران و امثال آن و الله اعلم
 چون کلیات معلوم شد روی بمنفردات آری بم باب المالب اطریلال
 بنایت که تخم وی مستعمل است و مانند تخم کرفس بود بزرگی و بلون بود و شکل زبر
 بود و بنایت بل بود و آنچه بزر بود قدری از آن بزرگتر بود و آن اطریلال است
 غیر مصری این مولف گوید این نوع طرف اسواز آورند و اینجا حاصل می شود
 و بیارسی تخم خلال خلیل خوانند و آنچه کوبد رنگ بود مصری بود و شیش وی را
 رجل الطیر و رجل القریاب خوانند و هرز الشیا طین نیز گویند و گفته شود و طبیعت
 آن اطریلال گرم و خشک است در آخر درجه دوم و در مداوات برص و بهق بنایت
 سود مند بود و بعضی تنها مستعمل گنجد و بعضی یکدم از آن با دانه ای عاقر قرحا بسایند حاصل
 می شود و فرو برند و کیساعت یا دو ساعت در اقیاب بنشینند جدا آنک عرق
 گنجد و گاه باشد که همان زمان ایله بزند و گاه باشد که روز دیگر یا شب یا ایله
 بزند و آب زرد بسیار از آن روانه شود بقدرت حق جل و علا آن موضع باز
 بلون اندام کرد و خاصه که این زحمت در موضع گوشت بود و در آسان تر از این
 کرد و این بکرات و مکررات جامع این کتاب را امتحان آقا دوائی سر عجیب است
 اما بشرط آنک اول تنقیه کرده باشد بعد از آن این دارو استعمال گنجد و باید که
 در تابستان بود و وقتی که اقیاب در غایت گرمی بود و بعضی گویند یک جزو
 و نیم آن اطریلال و پوست مار یک جزو و در ورق سداب یک جزو و مجموع که سه و نیمه
 پنج روز سر روز سه درم با شراب انگوری یا شامند از برص شفایا بداند الله
 تعالی خاصه که در اقیاب سر روز بنشینند جدا آنک عرق بکند و اگر بسایه اطریلال

باب المالب
اطریلال
 از تخم خلال آن گویند

تساو و غسل کف گرفته شده بر روز و مقال آب گرم یا شام بانزده روز
 متواتر البته برص بکلی زایل گردد باذن الله تعالی و اگر تکه کوفه و بجمه در بینی
 زن ده بجه میزند از آن غلیظ بر بان اهل دشمن و مصر عود ریخ چون کند و آن
 قشر اصل امبر باریس است و ببارسی بوست پنج زرد سنگ حواته و طبیعت
 آن گرم است در درجه اول و خشکست در دوم منفعت وی آنست که
 چون بچوشاند و بدان مصفیه کتله قلاع زایل کند در سرد من که باشد و سرد
 قلاع که باشد و بغایت بمرمت و اگر بخویسند در کلاب و در چشم حکانه
 رطوبتی که باشد زایل کرد اند و سود مند بود جهت بقیه رمی که مزمن کند
 باشد و اگر بش از دمو حتم استعمال کند صحت چشم نگاه دارد و اگر بطبع آن
 احتقان کتله نافع بود جهت ریشهای روده و اگر شراب یا سرکه بچوشاند
 و یا شامد بغایت نافع بود جهت دمو جگر و درم آن نرم کند و صاحب
 جامع گوید اطبایا مصر در داروهای جسم بدل مایران جینی و مایران کمی اریغیس
 ی کینه ابار آنک محقق ببارسی کرب سوخته گویند صفت آن بشامد
 تبابه امینین و اسرب بر روی تبابه نهد و قدری گوگرد در آن اندازد و در
 کوره نهد و کاسه کواری سوراخی در بن آن کند و بر سر آن نهد و بعد تا آن
 زمان که سوخته گردد بردارد و استعمال کند این مولف گوید بعضی جو
 بر تبابه امینین نهند و کبریت بر زبر جو و تحتی ابار بر سر گوگرد نهند و اش
 در زیر تبابه کتله آتش در کوره انداخته ببار می جنبانند و جوزیاده بکند
 ابار نیک سوخته شود نگاه ابار را از خاکستر و انگشت جدا کند و چند
 نوبت بشویند و بکار برود و یسقورید و س در یک جای کبریت یاد کرده
 و در دیگر موضع نهی کرده و گفته که ابار را در تبابه امینین بر سر آتش نهند و بسوزانند

الغیر
 فیه منکوی

ابکر

تا بگویند

تا بگویند زرخ شود و ابو ریحان گوید این نوع بهتر از آن انواع است
 و طبیعت آن سرد و در درجه دوم و منفعت وی آنست که چون منقول
 کتله تشف ریشهای چشم بکند و دانهها سود مند بود جهت ریشهای مغایر
 و اگر در خصیه چون بران موضع در در کند و همچنین بویس و سرطان و ریشهای
 و بدل آن آنست ابن اکیسر بیان را خوانند و بزبان ایشان زیتون جنلی
 نام دارد و در زاکمه شود امها و طبیعت و منفعت آن اکنون کتاب
 النوح است و لباب النوم و لباب الزهر که گویند و آن لباب الخط است
 بجزئی شاکویند و ببارسی نشاسته و در نون کتله شود ابتر و تیزت و کتله شود
 بوختسا الجوسات و خض الحمار و عاقر سمعا و شجرة الدم و رجل الحما
 و حیر او و بفلو پسس و سفاد و ککلا و اقیلیا و املیا گویند و بخواسانی پنج با
 گویند و بر بانی حالو ما و بلغلی دیگر با لقسن کا مو خرنبر گویند و این جمله اسم
 تجارت نیارسی شسکار گویند و موجوده نر گویند و بهترین آن بود که در
 آن سیاه رنگ بود و رخ آن سبط بود و ورق آن بسیار بود و طبیعت آن
 گرم و خشک بود در اول درجه دوم منفعت وی آنست که چون با سرکه بر
 هق طلا کتله زایل کند و سبز را نافع بود و جگر را پاک کند چون سرکه بود خواه
 خوردن در ماه ضیاد کردن و بر ترص ضیاد کردن نافع بود چون مایه بر خنای
 نهند تحلیل مایه و ریشها را نافع بود و مریم وی سوختگی را نافع بود و شقاق
 متعد و چون ورق آن بر میان کتله و با شراب یا شامد سگم به نهد و چون بخابند
 و بر کتله کان اندازند آن کتله میرد و بیخ آن چون زن کتله شش بر گیرد بجه
 یند از دورم صلب که در رحم بود تحلیل دهد و بخورد بر کتله در آب آن
 نشستن حیض بر اند متوجه و مقدار استعمال از وی در درم بود و بسیار استعمال کرد

ابن
 ابکون

ابقر
 ابو خطیبا

کرینه

صداع آورد و مصلح وی روغن بنفشه بود یا که و ابریشم نیکوترین آن بود که
 پاک بود و نیکو طبیعت وی معتدل بود در گرمی و سردی و گویند گرم و خشک
 بود در اول و خوزی گویند گرم و تر بود در اول بلف و سودا پاک کند بدن را
 فربه کند و قوت بدن بدهد و حزن برد و ذیمن پتر کند و روشیای چشم
 بیفزاید و چون در معاینه بکار کنند که شیرینی آن عسل بود جماعت را زیادت
 کند و نفوط آورد و منی بیفزاید و در معاینه بعد از آنکه سوخته باشد مستعمل
 کتیه یا مقرض و صفت سوختن وی مانند سوختن صوف بود در صاف کتیه
 و اگر جیده بود لطیفتر بود از هر آنکه قوت وی زیاده بود و خون سوخت
 بیاشامد مغز حی تمام بود و جهت تقویت دل بغایت نیکو بود و خفقان را
 سوددهد و مقدار شربی یکدم بود و چون بعد از سوختن بشویند جهت
 ریشهای چشم نافع بود و پوشیدن وی سخن بنویسد بینه بلکه معتدل بود
 و گویند پوشیدن وی بشلش بیدار کند و معده را بد بود خصوص خشن و بی
 و مصلح وی ریت ریاس و انزج بود ابهل جو را الاهی گویند و ثمره
 العرعر گویند و بر عجمه نه خوانند و آن ثمر سرد گویند است باری تخم و هل حلا
 و بخارسانی بار آور پس گویند و طبیعت آن گرم و خشک در دوم و جالینوس
 گوید در پیسم و بهترین آن سیاه رنگ فربه بود و بهترین در رنگ بزرگ
 بود و صنعت او ایست که اگر بارو عن کبچند بچو شانه در ظرف استی سیاه
 و در گوش جکانند که زیایل کند و چون بگویند و بیزند و بر اکل افشانند
 نافع بود و اگر درم سنوف سازند که مباحجموع بکشد و اگر بیاشامد یا عسل
 سه درم و لقی کتیه حیض براند و بچه ازنده بکشد و بچه مرده بیندازد و اگر عمره
 اهل ده درم سخن کتیه و عنخ درم روغن کاد و عنخ درم عسل با هم بر سرشند
 سارویه

ابهل
اربع و عینی دیر

ابهل

و لقی کتیه برور نافع بود و اگر سختی کتیه و با سر که بردار الثعلب طلا کتیه لیل
 کند و اگر زن بخویش بر کرد یا بخور کند بجه بیندازد و وی مضر بود بکله و مصلح
 آن عود الیوج بود یا خویشی یا جاما و بدل آن جزا سردست و در صحت
 مساوی و گویند بدل آن یک وزن و نیم دار چینی است و گویند بدل آن
 بوزن آن سیلخه و بوزن آن جزا سردست ابنوس دو نوع است
 سیاه و ملع و درخت آن بر خشت غنای می ماند و سرد نوع چون در
 اندازند فرورود و بهترین آن سیاه است امس و طبیعت آن گرم و خشک
 در درجه دوم و این مولف گویند آن نوع که ملع است دو نوع بود یک نوع
 ملع و برنگ سیاه است زرد قام و آن نوع از سواحل زنجبار رازند و تخم
 آن تخم خانی ماند و زردی و سیاهی او برابر اقد نخط رات و تقاروت اقد
 و نوع دیگر از ملع او برنگ سرح گلی است و سیند صندلی بود و تخم آن رخ
 مانند فلفل بود و این نوع دانه کار و گوشه گمان کتیه نوع سیاه خالص
 سیاه جو بست کرد اگر داد افکنده باشد و این ابنوس سخت تر از ابنوس
 ملع باشد و کران وزن تر و دیسقور پوپس گویند که بهترین ابنوس ابنوس
 بیسی بود و عجمه آنک در جشمه ابنوس نیست و این ابنوس از صنفان
 و فواق آن از جزیرهای قمر و چون حل کتیه باب و کل سازند سندی چشم
 شب کوری زیایل کند و نافع بود جهت سوختگی آتش و اگر در دیگری کواری
 سوزاند تا چون فم شود و بشویند بجمانک ابار عمل کتیه بغایت نافع بود
 جهت دو چشم که از بیوته بود و جهت خارش چشم و نشاره آن بوی بر
 اگر بیاشامد نسک کرده و شانه بریزد و اگر نشاره آن سخن کتیه بغایت
 بر ریشهای زشت افشاند خشک کرد اند و مولف کتاب گویند در خشک

ابنوس

سایه چندی زیندی در بر

ابوخلس
اباعسل
اما عوریت
ابعل

ابادور
ابن عرس
لججیت

بند که از رحم کارد و شمشیر بجا بر بند بچ بهتر از نشان وی بود و گویند بدل
 وی خوب بخارست و مصلح آن صبح غزلی یا مسفر هم بود در وی شکی
 بریزاند و باد که در شکم بود تحلیل دل و این مولف گوید اگر آنوس برایش
 نهند بکازد بوی خوش دهد و گویند که درخت وی را کس ندیده است و نبات
 وی پیدا نیست آب در بیای آورد و اهل دریا انرا می گیرند و باطراف می برند
 اگر گاو گیا و ابر کاچی ب نیر گویند و آن نج العکوت است بسیار سی که گویند
 و بسیار سی که تینه گویند منعت وی است که چون بر جراحت نهند خون باز آید
 و در ماکنند که آن جراحت در کم کند و چون سر که بدان جکا تند و درد مل نهند در ابتدا
 آن در ماکنند تا خشک کرد و نافع بود و در ماکنند که در مل بزرگ شود و باز
 کرد اند و اگر نقره بد بدان مالند جلای تمام بد و اگر کر تینه که در تابستان بود
 و کیشف و سفید بود در پوست بندد و در بار وی کسی که و رایت ربع بود
 بندند زایل شود ابرون حی العالم است و کتبه شود و معنی آن ابرون الحی ابد
 بود یعنی همیشه زنده و برک وی همیشه سبز بود و نرزد و در خاکتبه شود
 طراش است و کتبه شود ابراز انطه هم حی العالم است و کتبه شود ابریل قاقله صفار
 چون از غلاف بیرون کتبه لاجی خوانند و غلاف او مثلث باشد و آن دو نوع است
 یک نوع بمقدار جوز بوا بود مثلث شکل و یک نوع مانند استخوان بلکه کرد شکل
 و پوستی رفیق داشته باشد و سرد و نوع قاقله کوچک است و بیبل و بال
 و خیر و او مال بوا و بیبل بوا و شوشیر خوانند و طبیعت آن گرم و خشک است
 در اول در جسم سیوم و بهترین وی آن بود که بوی بغایت تیز داشته باشد
 و منفعت وی و قوت وی مانند قدر نقل بود جهت معده سرد و جگر سرد نافع
 بود و قوی باز دارد و گویند لطیف تر از قاقله بزرگ است اینست شحم ابریت

ابو کاکیا
اورتجک اوید

ابومن قه قودوخی

ابرا القظه ابل
کچو حافنه

الست
مربک نربخی و غلاه قازنی اچیدر

بند

ابرهیمیه

اتان
دینی انکورد

اترج

به بند و زیاد کند و مویهای وی راست بایستد از بهیمیه آشیت مانند زیره
 باج اما عوض سرکه آب غوره کتد یا سرکه مصعد و قند زیادت باشد و خوبهای
 آن با قدری عود در کر با پس بندند و در دیک اندازند و قند و بادام بکلا
 حل کنند و در آن بریزند و طبیعت آن معتدل باشد و نخاصیت مانند زیره باج
 و موافق معده و جگر باشد و منفرج و مقوی قلب اتان خرما ده است
 و شیروی جهت مسلول بغایت نافع بود و در صفت البان در باب لام
 کتد شود از ترنج بیارسی ترنج خوانند پوست زرد آن گرم و خشک در دوم
 و گوشت وی گرم و تر بود در اول و گویند در دوم و تخم آن گرم است و در وی
 اندک رطوبتی بود و ترشی آن سرد و خشکست در دوم منفعت وی آنست
 که کلف زیایل کند چون طلا کتد و خفقان که از حرارت بود خوردن سود
 دهد و صفرا بکشد و اشهای طعام باز دیکند و مایه لیمو یا را که از صفرا سود
 بود نافع بود و قوت دل بدهد و دفع خار بکند و در وی تریاقه مست و نافع
 بود جهت کزیدگی مار و جزاره و کزیدگی کان مودی و جهت پرفشان نافع
 بود اما سینه و عصبها را زیان دارد و مصلح آن شراب خشکاش بود و بدل
 آن آب لیمو و بویدن آن دفع عفونته سوا و دبا کتد اما دماغ گرم را زیان
 دارد و مصلح آن بنفشه است و قشر زرد آن از ادویه قلبی است و منفرج و تر
 یافت در وی سست و بوی دمان خوش کند چون در دمان نگاه دارند و بر
 برص طلا کردن نافع بود و اگر در طعام کتد قوت مضم به و عصاره وی
 نافع بود جهت کزیدگی انگی و اگر همچنان ضما کتد همین عمل کند و اگر در
 خمیر اندازند زود ترش کند اما گوشت وی بطی الهضم بود و معده را بدهد و
 قوی آورده و چون بجعل مریبا کتد سالم بود اما نای نافع بود جهت کزیدگی

۱۶

بزرگ چون دو شقال متشر کتد و با آب نیم گرم بپاشند و شراب بخته
 که بکوبند و بران موضع طلا کتد نافع بود و در مہارا تحلیل کند و اگر در میان
 مہا کتد نیزند و جامه را نگاه دارد از خوردن و دستورید و پس گوید آن
 وی جزوی باد و جزو فلفل سفید سحق کتد و وزن بپاشند در حال بجه بندار د
 بخوردن وی بوا سیرا سودده اما قوت و ورق آن محف و محلل بود طعام
 ختم کند و مسخ معده بود و سده بلغی بکشاید و مسکن نخ بود و مقوی معده
 حساب بود و منفعت وی نزدیکت بشر اما ورق ذاقح وی لطیف تر
 قشر اثرار انبر باریس است و اثرار نیز خوانند و اثرار باریس
 گویند و آن زراکت باریس زرسنگ خوانند و زارج گویند و کتد شود
 کحل اصونیا نیست باریس سره سبامای گویند و آن معدنی بود و تهر
 بود که شفاف وی سنگ بود اثرار بر دغن کا و جرب کتد و بسوزانند
 اندک قطعی سپیاه که بران باشد بسوزد پس بسایند و بکار برند طبیعت
 سرد است در اول و خشکست در دوم و گویند سرد و خشکست در دوم منفعت
 آنست که اگر در چشم کشد آب رقتن از چشم باز دارد و صحت چشم نگاه دارد
 گوشت زیادت نخورد و اگر بایه بر سوختگی اش طلا کتد نافع بود و اگر بخن
 ده بر جراحت تازه باشد بغایت نافع بود اما چون نیک شود اثر سپاهی بماند
 همچنین برش قصب و اعضای که مراج وی میسل خشکی اشته باشد و فوس گوید
 آن با اقلیمها و عمل کف کرده رقیق در چشم کشد صدایع را زیایل کند باید که در
 بنب مصدع کشد و اگر بزین نحو پیشین بر گیرد خون چمن باز دارد و اگر در بینی
 کشد خوبی که از عشا یی دماغ اید باز دارد و بدل وی آب راست و وی مضر بود
 شش و مصلح وی شکر و کثیرا بود اثرار اثرار است و کتد شد اشلق

اثرار
امشد

اثرار اشلق

ارتدست و سیبانه و سرساده و اعین السراطین و پیکسیوی و سنحیوی
 و اعین حب القند و طابره و قنطاریون و ذخمشه و اوراق این جمله اسپس
 بنجخت و بنجکشت و بنجکشت و بنجکشت نیز گویند بیاری فلفل شیرینی خوانند
 و بیاری تخم آل شوب گویند و در کنار رود ما و دید و تخم آن گرم و خشک
 در درجه سیم و جوای وی باید که استعمال نکند و منفعت وی در باب زال
 درد و خشمه اوراق کتفه شود آتش نوعی از طرف است و در طاکتة شود اجاص
 دو نوع است سیاه و سفید از آن سیاه عمون القرح خوانند بیاری الوی سیاه
 گویند و از آن سفید شاه الوج گویند و صفت آن کتفه شود در شین و بهترین
 الوی سیاه آن بود که بغایت خود در ~~بود~~ بود و بزرگ و شیرین بود
 و طبیعت آن سردست در اول درجه دوم و ترست در لغز آن منفعت و
 آنست که طبع را براند خاصه اگر آب وی صافی کند و نبات و ترنجبین
 در آن حل کند بدرستی که مهمل صفا بود شنگی ساکن گرداند و حرارت
 دل نشاند و صاحب مهناج گوید صرحی معده و مولد خلطی نابی بود دفع
 مضرث وی بکشد کتفه گویند مضرث بس و مصلح وی غناب است
 و صاحب تقویم گوید مری معده بود و برد آن و مصلح آن کلین بود یا عمل
 و گویند بدل وی ترسند بست احوال لافعی قنانت و بهار و عار و عین
 القرو و پیشه بار و عین اعلی و کاک و چشم و کافوری نیز گویند و بیاری با بون
 کاک گویند و در احوال منفعت و طبیعت وی کتفه شود و اخیر بیس هر م
 و خرغ و عصفور و مرق و نقدیر گویند و در عین در صفت عصفور کتفه شود و منفعت
 آن و طبیعت آن و انواع آن اجکت شمرست و کتفه شود و اخیر بیس
 راس لافعی خوانند و آن ترنباقت مشا به براس لافعی و بیخ آن اراکت

اتل اجاص

احدا و المرضی

احرض

احلب اخیون

ریکتر بود و برنگ سیاه بود منفعت وی آنست که با شراب یا شامند
 زید کی جمع جانور از آن نافع بود و اگر پیش از کزید کی یا شامند که بگذرد هیچ منفعت
 وی نرسد و بیخ آن و در ورق مجموع این خاصیت دارند و اگر بیخ آن با شراب
 یا شامند و بوشت ساکن گرداند اخیونس اخیر و س گویند و از آن خریدند و وجود
 کند و بعضی گویند آن کتفه است که در صحاها روید آنچه تحتست نبات
 نزدیک ابهای روان و ابهای ایستاده روید و عمری سیاه که جگ دارد
 کلی سفید و دانه وی در داروهای چشم و گوش استعمال کند و اگر دانه وی
 در درجه دوم با چهار درم عمل با میزند و در چشم کشد قطع سیلان رطوبت
 ز چشم بکند و اگر عصاره وی با گوگرد و نظرون یا میزند و در گوش جگانه
 که گوش ساکن گرداند احرضط طیطانست و کتفه شود اذاد اشخص
 کتفه شود ادرک نیسوقت بیاری الوی گویند و الوی جلی و الوی کتفه گویند
 طبیعت آن سرد و ترست در درجه اول مسکن حرارت بود و مهمل صفا
 شنگی نشاند اما مری معده بود و مصلح وی قندست اذراقی د و ای میند
 از جمله سموم است و در طلا با مشعل کند مانند کلف و جرب تر
 قویا و اگر بر عرق النساء کتفه نافع بود و بعضی در قویا بیخی استعمال کند
 طبیعت آن بغایت گرمست و سم مجموع حیواناتست که دنیا داشته
 شند و از بارسی و مندوی کله خوانند و اگر کسی بخورد ادا ای ان شی
 شیر تازه و روغن بادام کتفه و مرقق اسید نافع جرب و لعابات بارو عن
 حل نافع بود و جهت قلته اسب نافع بود و این مولف گوید بر طاقون ضناد
 ردن عرق بهار نارنج میزند و جرب اذریاس شامی است
 قتیبا نیز گویند و اهل مغرب در یاس خوانند و کتفه شود و در تا اذباب الخیل

اخیتوی

احرضط ادادا
ادرك

ادراقی

اذریاس
اذناب الخیل

با بون

کمی بیست که بعضی اذنان الجبل گویند و برومی موفسطید اسپس و با
 صفا نانی شک و آن لخته التیس است بیارسی اینبلج گویند و در لجه التیس
 منفعت و طبیعت آن کتبه شود آذر بود آذر بود آذر بود آذر بود آذر بود
 و کلی زرد دارد و آن رخ را فلار و بلار و قنار و کلیم شوی و قصب شوی گویند
 و آن رخ عریض است و فیلما سوپس نیز گویند که سطر بنون هم خوانند
 بشراری جو یک اشان خوانند و حوز مریم نوعی از است و طبیعت آن
 گرم و خشک در رسم منفعت وی است که چون با سر که بسایند و بردار
 الثعلب طلا کتبه نافع بود و خاکستروی با سر که بر عرق النساء طلا کتبه نافع
 بود و چون زن بر خوب شدن بر کبردی بچند از و این ماسویه گویند سود مند
 بود جهت زهرهای کشنده خاصه کبردی که جانوران چون با شلک
 یا با شراب یا شامند و اگر زن که استن مگردد چون بخورد بر کبردی استن
 شود و زاری گویند در در کین را سودده و منقح سده مصفاه بود و فواید بسیار
 کند و بوی آن بغایت معطر بود و اگر زن استن بوی آن بشود از
 عطسه هم آن بود که بچند از و وی مفر بود با شام و فصل آن رت
 مورد بود و بدل آن بوزن آن حب اتو حست و چهار دانگ وزن آن
 لین التین و نیم وزن آن باد آورد اذان الفار انا غلس است و سمشق
 و سمیعون در یحان داود و شمشاد و عیسوب و عنقودم و قوشش
 این جمله اسم مرزنج است و مرزنجوش نیز گویند بیارسی مرزنجوش
 گویند و یونانی مرویس اقطی معنی آن اذان الفار بود و جوق الفانی
 گویند و طبیعت شیش آن گرم و خشک در دوم و گویند در سیم و این
 نیز بر جوی نهاده اند که طبیعت آن سرد و تر است در اول چون بنهند بر خا

اذان الفار

بدون آورد و جراثیمها را نافع بود و جهت لقوه سعوط کردن نافع بود و
 جهت صرع آسایدن سود مند بود و در کوشش بهترین وی آن بود که کل و بی
 جو در رنگ بود و جهت صرع و لقوه بغایت نافع بود جهت صرع
 خوردن و جهت لقوه بعصاره آن سعوط کردن و جهت کزیدگی افعی
 چون با شراب یا شامند نافع بود و اگر با سر که بر کزیدگی عقرب ضمه کتبه نافع
 جهت در مانگه از سردی و تری بود و صداع که هم از آن باشد سودده
 سخن معده و اخصا بود و محلل نخ و سده بکشاید و ادرار بول کند بغایت
 رطوبت معده و اما خشک کند و داغ را از اخلاط سرد پاک کند و تخن
 کند و قتی که باب وی و المکی عمل غرغره کند و وی مری شانه بود و مصلح
 ری تخم خرفه بود یا بزر قطن اذ حرقطال با موی گویند و بر سحلس خوانند و بیونا
 جو میس و بلطی دیگر طونسلیس و سحوس نیز گویند و تبین که و کرب و دشی
 کاه کمی هم گویند و این مولف گویند ابوریحان آورده که آنرا کتبه دشی خوانند
 کرب و دشی و گویند بهترین وی است که چون نجابی بطعم قند نقل بود و مصلح
 بهم بخایند از وی بوی بنفشه آید بیارسی کوریا خوانند بهترین آن اعراب
 بود سرخ رنگ باریک خوش بوی و طبیعت آن گرم و خشک در درجه اول
 در سه گویند با شد و مر عاری نیز باشد طبیعت نوع اعرابی گرم است
 اول و گویند در دوم و خشک در اول و استخی گویند گرم و خشک در دوم
 منفعت وی است که شک کرده و شانه بریزاند و منفع و لین بود و ادرار
 کند و خون حیض براند و محلل نخ بود و قفاح وی نافع بود جهت سح
 معده و درم آن دشت و جگر کرده و اختاق رحم را نافع بود و در
 بعضی معاین مستعمل بود اما در جهت ورم صلب که در جگر بود و معده

سینه

ضاد کردن نافع بود و جهت در دمای اندرونی خاصه رحم نافع بود و اگر
 شراب بچوشانند بول براند و سخن شانه سرد بود و محلل همه نجهها بود که در
 پیدا شود اما مسوق خوردن فعل وی زیادت از شروب بود اما بیخ وی سود
 بود اگر در حلاب جهت معاضل سرد بدست و جهت تهایی بلغمی بکنند
 در لغز آن بدست و اگر بچوشانند در آن شسته موافق بود و در مهای که
 که در رحم زنان بود در رخ قبض زیادت تر از قفاح بود اما در قفاح
 تخمین زیادت بود اما قبض موجود است در همه اجزای وی و گویند مضر
 بود بکرده و مصلح آن کلاب است که انرا بشویند و گویند مضر بود و مصلح
 آن صندل و کلاب بود یا عرق نیلوفر و بدل آن قصب الزریره است
 اذان الفیل قیل خوش است و گفته شود اذان الجدی لسان الحمل است و گفته
 شود اذان الحمار بر کیت بر کیت یاری یک و جب و بیخ آن بزرگ
 از گزرت و برک آن باری هر گوش خوانند اذان الاربع
 اذان الشاة گویند و اذان الغزال نیز گویند و آن نوعی از لسان الحمل است
 و گفته شود انواع آن در لام اذان الجبد و اذان الغر سر خوانند و آن فرما را
 است و گفته شود اذان الدب بیونانی قلو مس گویند و آن بوسیر است
 و گفته شود و این اسم بدان سبب نهاده اند که بشکل مانند وی است
 اینون نوعی از کف دریاست و در رید الحی گفته شود انواع آن در
 آن آذریون در بون بگوفه است و انرا لاله گویند آذر کون خوانند و ارد
 گویند و بیشتر قول صاحب جامع است که نوعی از اقحوان است و کل اقحوان
 گویند زرد بود و سرخ بود و این خلاف است کل اقحوان زرد و سرد
 بود و همو گویند نبات آن بمقدار یک گز باشد و مولف گوید نبات

اقحوان یک گز باشد اما نبات آذریون بمقدار یک و جب باشد و هر که
 این برک اقحوان مانند مطلق اما کل نوی بغایت سرخ بود اما اندک
 و میان کل وی سیاه رنگ بود و از کل اقحوان کوبخته بود اما کل اقحوان
 آن وی زرد بود و بر کهای کخار وی سفید بود و آذر کون بر کهای کخار
 سرخ بود و میان سیاه و آن نوعی از شقایق است تحقیق و این
 کف گوید باری معرب ناکرده او را آذر کون خوانند یعنی بگفته اند
 طبیعت آن گرم و خشک است در دوم منفعت وی آنست که چون بار
 میزند و بر در مهای صلب ضاد کند تجلیل دهد و سود مند بود جهت
 در دل که کهن شده باشد و بر کلف طلا کردن نافع بود و در وی قوت
 مایه مست و جالینوس گوید عرق النساء و عرقس و در معاضل و لثوه را
 مع بود و دیستوریدوس گوید گزندگی جانوران را نافع بود و در شهای
 شش و جگر و معده را و چون سخی گفته و بار و عنق کل بسیر شده و بر
 طلا کند بوا سیر و شقایق را نافع بود و فوس گوید منی میفراید و چون سخن
 گفته با سرکه و بردار الثعلب طلا کند سودده و مقدار شترتی از وی یک
 گرم باشد و مضر بود بسیر ز و مصلح وی عمل بود و بدل آن باد آورده اذان
 شپش قوطو لید و نست و آن نوعی از می العالم است و گفته شود در جا
 کماط درخت کادی است و کدر نیز گویند و گفته شود در کاف
 مال جوی یعنی است خوشبوی و ارماک نیز گویند و مانند فرقه بود
 بهترین آن بود که سوی فرقه بود و طبیعت آن سخا الی رینس گوید که مست
 دوم و خشک است در اول و از حیجانس گوید در وی قبض و تخمف بود
 و بی آنست که بوی دمان خوش کند و قوت دل و دماغ

این نوعی است
 از شقایق است
 و گفته شود در جا

این نوعی است
 از شقایق است
 و گفته شود در جا

ان

دید و در وقت نافع بود و وقت بیخ دندان دیده و اعصاب را قوت دهد
 و اگر بر درمهای گرم ضیاء کند نافع بود و خوردن آن در چشم را نافع بود و
 شکم به بندد و مصلح آن جلاب با نر قطن نافع بود و بدل آن خوب کادی
 از طاماسکیا رطیسیاست و اطمیسیا نیز گویند و بلی سف و برنج سف
 گویند و کتفه شود از سطاخ بیخ است و کتفه شود از زرقه درخت صنوبر برست
 که بر می آید و از وی زفت سازند و در زمین عرب بسیار بود و طبیعت
 آن گرم و خشکست از زرقه بیاری برنج خوانند طبیعت آن سرد و خشکست
 در دوم و گویند معتدلست و گویند گرم است در اول و خشکست در دوم
 و بهترین وی کر بالی بود بعد از آن خوارزجی و بعد از آن کیلانی منفعت
 وی آنست که شکم به بندد بستنی با عدال اما برنج سرخ شکم را محکم به بندد
 اما برنج کر بالی چون بشویند و باروغن بادام یا دنبه یا کچیند به بندد سودمند
 بود جهت گرمی که معده و اگر باب خشک دانه بر نرسد و تولد کند
 و طبیعت را نرم دارد و اگر بآبی که برنج پرخ در وی جوشانیده باشند
 و با بعضی ادویه قابض قنده کتفه جهت سحر روده نافع بود اما برنج سینه لوان
 روی را صافی کند و بدن را فربه کند اما مضر بود با صاحب قوی و مصلح
 آن شیر تازه است یا روغن و صاحب تقویم گویند مصلح آن غسل
 و شکر سرخ و جای تنو پس گویند شکم به بندد و چون با شیر بر نرسد یعنی بیغزاید
 و دیقوریدوس گویند برنج باری نافع بود جهت شکم خون رقیق و علت
 کرده و شانه را و اختناق رحم و نیز حریدان بنیاست نافع بود و جالیوس
 گویند بدل آن بست جوست که بر نرسد و طبیعت مانند یاز شکم است
 که اگر بیستان چند منفعت وی آنست که چون بر او ایر طلاقه نافع

اگر بیاشامند خون حیض براند بقوه آراه مصطکی است و حلال نیز گویند
 آن علك رومی است و کتفه نیز گویند و کتفه شود از شد حجر النورست
 و کتفه شود از دم اذیونست و کتفه شد از شطو چند راوند طوبیست و این اسم
 شق از اسطواست و کتفه شود در زار قبای بنیاست صحابی و در طلا
 کما بر بند جهت گرمی که جانوران خاصه زینور و جهت در چشم طلا کردن
 نافع بود و آن قشال الحارست و کتفه شود از زینا طیا گویند و آن نوشادر
 و کتفه شود از قان رقونست و رقانست و ایرقان و فو لیون و برنا
 برنا این جمله اسم خاست در باب حاکمه شود از شد اشلق است و کتفه شد
 شش ازین از کیشران نوعی از مردست کتفه شود دریم انواع آن
 صفت آن از پیمان طخ در بیای است و آن جراد البحر خوانند و آن دو
 عت کوچک و بزرگ باریسی میک در بیای خوانند و ماسی ریایان
 گویند اگر چه صاحب جامع یک قول آورده است که بلغت اهل سام
 و عی از با بونه است و قول دیگر آورده است که آن بهار است
 سرد و قول خلاف است آنچه محقق است کتفه شد و طبیعت آن گرم
 خشکست و گویند ترست بهترین آن تازه بود منفعت وی آنست که
 در زاید یادت کند و طبع را نرم دارد و گویند عدای صالح دهد اما صفت
 خلطی غلیظ به از وی پیدا شود و نمک سود آن مولد سودا بود و مصلح
 آن روغن بادام بود و بدل آن ریشاست و باقی منفعت آن در کتفه
 بود در صفت روپیان ایچیلینوز البربرست و کتفه شود از جوان بهار
 درختی است باریسی از ارغمان گویند و آن بهار بیجان خوردند و طبیعت
 آن سرد و خشکست و پوست بیخ آن اگر جوشانند و آب آن بیاشامند

قی تمام آورد و اگر خوب وی بسوزاند و بر او مالند موی بر وی اند
و سیاه و انوه گرداند و اگر از بهار روی شرابی سازند منع خار بکند و نافع بود
از آفتاب تخت سیاه مدور شکل بغایت صلب و در میان عدس و کندم بسیار
بود شیرازی از این یک کوبند منعت وی است که چون آرد وی با سرکه
و آب بسزند نیک و بر درمهای گرم صلب ضما دکتند نرم کند و در دهان
زایل کند از جفقه نباتت که اندازد بر خوانند و گفته شود از زمین این جنبل
کوبید قلقت و گفته شود در قاف صفت آن از نب بوی لاغور پس
ولا عرس و لا عوبی خوانند بیاری خرکوش کوبند بهتر بن است
که لون آن بیامی زند و بیابانی بود که سگ صید کرده باشد و طبیعت
آن گرم و خشکست خون وی چون گرم بود و برهن و کلف طلا کند زایل
کند و چون خون وی بر میان کرده مستعمل کنند دفع سموم بکند و سحر را نافع بود
و جلای چشم بدهد و دماغ وی بر میان کرده جهت رعشه که بعد از
مرض حادث شود بغایت مفید بود و چون ضما دکتند دماغ وی بر جای
دندان زود بر وید و خواص آورده اند که بای وی چون بر زن آویزند
ابستن شود مادام که با وی باشد و بتواط کوبد چون سردی بسوزاند و باید
خر پس یا سر که طلا کند برداء الطلب نافع و نیز باید وی چون با تشک
یا باروغن یا با عسل غسل کنند و یا سرکه یا شامه صرع را نافع بود و اگر
زن بعد از طهر سه روز یا شامه یا سرکه منع استنبی بکند و اگر زنی سرگرد استن
نشود بعد از طهر خوب شدن بر کیر استن کرد و آن باد ز سر مجموع زهر
کشنده بود ماذن الله تعالی خاصه کزیدگی افعی و کوبند بدن را بموی وی
بخورد که از سرما آذیتی نرسد اما گوشت وی غنی غلیظ از روی حاصل شود

در صورت کرم در دهان
کوبید قلقت و گفته شود در قاف صفت آن از نب بوی لاغور پس
ولا عرس و لا عوبی خوانند بیاری خرکوش کوبند بهتر بن است
که لون آن بیامی زند و بیابانی بود که سگ صید کرده باشد و طبیعت
آن گرم و خشکست خون وی چون گرم بود و برهن و کلف طلا کند زایل
کند و چون خون وی بر میان کرده مستعمل کنند دفع سموم بکند و سحر را نافع بود
و جلای چشم بدهد و دماغ وی بر میان کرده جهت رعشه که بعد از
مرض حادث شود بغایت مفید بود و چون ضما دکتند دماغ وی بر جای
دندان زود بر وید و خواص آورده اند که بای وی چون بر زن آویزند
ابستن شود مادام که با وی باشد و بتواط کوبد چون سردی بسوزاند و باید
خر پس یا سر که طلا کند برداء الطلب نافع و نیز باید وی چون با تشک
یا باروغن یا با عسل غسل کنند و یا سرکه یا شامه صرع را نافع بود و اگر
زن بعد از طهر سه روز یا شامه یا سرکه منع استنبی بکند و اگر زنی سرگرد استن
نشود بعد از طهر خوب شدن بر کیر استن کرد و آن باد ز سر مجموع زهر
کشنده بود ماذن الله تعالی خاصه کزیدگی افعی و کوبند بدن را بموی وی
بخورد که از سرما آذیتی نرسد اما گوشت وی غنی غلیظ از روی حاصل شود

مرق آن در قرض و نفاصل نزدیکست بعلل مرقد ثعلب در ان نشین
تست وی اولی آن بود که باروغن بپزند مثل روغن زیت و اگر
باین کند بنجار آب بهتر بود وی مهر آورد و مصلح وی ابا زیت
تست بی حیوانیت در یابی لوجک صدنی شکل سرخ رنگ و بر
سوی سگ باره بود اگر سردی بسوزاند و خاکستر آن برداء الطلب
کند نافع بود خاصه بایه خرس الله موی بر ویاند و اگر در چشم کشند
از آن خاکستر جلا بدهد و وی از جمله سموم قتل است و خون وی گرم
و برهن و کلف چون طلا کند زایل کند و خاکستر آن چون سنون
سازند دندانرا جلا دهد و علامت خوردن آن صیق النفس و سرخی
چشم و سرخه خشک و دشواری بول و نبت دم در د معدده و بوزده
و کون بول بنفشه بود دشوار ریش کند و از آن جمله است که کشنده
بود و معالجه آن بلغایات و روغن بادام شیرین و شیر زمان و خبازی و خطمی
کند و جوشانیده اریامغون زرنخ زردست و گفته شود در صفت زربانج از بی
رطابت و گفته شود ارغامونی نباتت که بشکل مانند ششاس بری بود و بلون
یک ششاق النعنع و مرد باشد که فرق کند از ششاق و مؤلف کوبید شری
ما پیشا سرخ خوانند منعت وی است که ریشهای چشم را پاک گرداند و ورق
آن چون ضما دکتند بر چشم ورم آن ساکن گرداند و در وی قوت جلا و تجلیل
از آرد درخت درخت در کرکان ویرا از سرزمین خوانند و در شهری درخت
سکینه و در طریشان طاحک بشیرازی درخت طفاک خوانند و بیاری درخت
طفاک خوانند بهترین آن بستانی بود که بیاسی بابل بود طبیعت آن گرم دریم
کوبند در دم و خشک در لغو درجه اول ورق آن اگر بهایم خورد میزد و خوب

در صورت کرم در دهان
کوبید قلقت و گفته شود در قاف صفت آن از نب بوی لاغور پس
ولا عرس و لا عوبی خوانند بیاری خرکوش کوبند بهتر بن است
که لون آن بیامی زند و بیابانی بود که سگ صید کرده باشد و طبیعت
آن گرم و خشکست خون وی چون گرم بود و برهن و کلف طلا کند زایل
کند و چون خون وی بر میان کرده مستعمل کنند دفع سموم بکند و سحر را نافع بود
و جلای چشم بدهد و دماغ وی بر میان کرده جهت رعشه که بعد از
مرض حادث شود بغایت مفید بود و چون ضما دکتند دماغ وی بر جای
دندان زود بر وید و خواص آورده اند که بای وی چون بر زن آویزند
ابستن شود مادام که با وی باشد و بتواط کوبد چون سردی بسوزاند و باید
خر پس یا سر که طلا کند برداء الطلب نافع و نیز باید وی چون با تشک
یا باروغن یا با عسل غسل کنند و یا سرکه یا شامه صرع را نافع بود و اگر
زن بعد از طهر سه روز یا شامه یا سرکه منع استنبی بکند و اگر زنی سرگرد استن
نشود بعد از طهر خوب شدن بر کیر استن کرد و آن باد ز سر مجموع زهر
کشنده بود ماذن الله تعالی خاصه کزیدگی افعی و کوبند بدن را بموی وی
بخورد که از سرما آذیتی نرسد اما گوشت وی غنی غلیظ از روی حاصل شود

وی همین فصل دارد و عصاره وی نافع بود جهت دفع سبوم چون با عسل بسیار
 و جهت قوی نافع بود و سده بکشد مقدار استعمال از وی سه شعال بود
 و عمره وی مولف گوید جهت سرفه بلغمی نافع بود اگر چه صاحب منہاج وضا
 مفرد آورده اند که کشده است اما چند انج امتحان کرده شد خلافت و عمره وی
 اندک حلاوتی داشته باشد و صاحب منہاج گوید بغایت تلخت و
 حین است و ورق وی موی را دراز کرد اند اگر بدان سر بشویند و بدل آن در دراز
 کردن موی ورق شهد انج بود از دزد خند قوی است و گفته شود اسپند آج
 بسیار سیسید اب خوانند و نیکوترین او پاک سفید خوش بوی بود و طبیعت
 آن سرد و خشکست در دم و گویند خشکست در سیم و جالیو پس گوید ریشها
 سعفه و تبره و دار التعلب و دار الحلیه چون بار و عن کل طلا کتد بغایت سفید
 و دیستورید و پس گوید بمر و جلا جملهای بود که در طاس بدن باشد چون در مر
 رفت استعمال کتد و بلین اورام بود و دانههای چشم را نافع بود و اسپند آج طلعی
 چون بر کند کی عمرت بحری و تن بحری مالند نافع بود و جهت شفاق نافع
 اسپند آج اسرنی حنه دو چشم چون با او در با خلط کتد نافع بود و ریش انرا نیک
 کرد اند و مسکن ورم گرم بود طلا کردن و خوردن اسپند آج کشده بود و مداوا
 یعنی کتد و مطبوخ تخم کرفس و ایسون و رازیانه و افسنین و عسل کتد و صاحب
 تقویم گوید اصلاح ویی بقند و صغ غبی کتد و بدل اسپند آج رصاص خشت الرها
 بود اسپند آج الحصین حسین است و گفته شود اسنخ ویرا بر کهن گویند
 و ایر مرده گویند گویند حیوانی در بیایست بدان سبب که چون دست بر وی
 نهی خوردند در کتد وقتی که میرد آب ویرا بر ساحل اندازد و گویند باقی در بیایست
 و این محنت باقی خلافت و بهترین وی است که تازه بود و طبیعت

وی گرمست در اول خشکست در دوم شفتت وی است که چون سوزاند
 خاکستر وی در زخمی که در ساعت زده باشد خشک بند کند نافع بود و اگر
 شامه خون رقتن باز دارد و بجنف اورام بلغمی در ریشها بود و اگر خاکستر
 وی بشویند جهت دو چشم سود مند بود و جلایی تمام دهد و شیخ الریس گوید که
 چون با رفت سوزاند قطع نفث دم بکند و تازه وی مضر بود اما ضا و مصل
 وی رب غوزه بود یا ریسیس و از خواص اسنخ یکی است که اگر شراب با
 مخرج بود و در آن اندازند آنها جله بر گیرد و اگر خواستند که همچنان مستعمل
 کتد بمقراض باره کتد بهادن توان کوفت و سبک و متخلخل باشد و بخانه
 زینور ماند و تجویف بسیار در آن بود و بلغمت عرب بر شفه خوانند و بسیار
 شکر دکا زران و در مصر کازران آنرا در آب می نهند و آب بر وی
 کتد و وی می اند جهت مهن زدن اسنخ خود س معنی آن موقت الارواح
 است و آن جزیره که از انجا خیزد نام آن استحد است و انرا شامه
 موی خوانند و طبیعت آن گرمست در درجه اول و خشکست در دوم و بهترین
 آن بود که تازه بود و لون آن بگیری بابل بود و در طعم وی تلخی و حراره بود
 شفتت وی است که دماغ را از اخلاط پاک کند و صرع را نافع بود و سده
 کتد و در ضهای عصبانی سود مند بود و مره سودا و بلغم رنج براند و محلل
 مفتح بود و طبیعت وی مسهل خلط سودا بود خاصه از سرد مفتح و مقوی دل بود
 مقوی جمیع اعضایی باطن بود و همه بدن در تقویت دل و تن که فکر نجابت
 است و شرتی از وی مقدار سه درم بود و معده و احشاء را از اخلاط پاک
 کند و معض را نافع بود و جهت زمری که خورده باشند و کزیدگی جانوران
 سود مند بود و اگر طبع وی بر مفاصل ضامه کتد و ساکن کرد اند و اگر در و

جزو از اسطوخودوس و یک جزو بوست بخ که کوفته و بیخته با عسل بپوشند
 و استعمال کنند جهت سردی معده و خلطهای بد نافع بود و بدل آن فرا سیونست
 بوزن و گویند بدل آن بوزن آن مرو است و گویند بدل آن بوزن اقیقونست
 و وی مغزست پشش و غشیان و کرب آورد و صاحب منہاج گوید
 مصلح وی همان بود گویند یا زرد و صاحب تقویم گوید مصلح وی صمغ عربی
 یا کثیر بود اسر و کرم بیله است و گویند که بیست که در میان ریگ می باشد
 استغلبا طلوس اسطوخودوس خوانند و آن کجا بیست که در زمین عریض رود و کل
 دارد در میان سیدی و بسری و بوی عظیم خوش دارد و طبیعت آن معتدل
 است اکثر خا رزخ سرخ است و گندم شود در زرا سیوس گویند مکن
 صنی است و آن سنگیت سبک که زود ریران شود و از نم دریا مکن بر وی
 می بندد و آنرا زره اسپوس خوانند و جالینوس گوید سنگیت است و با تندی
 سنگهای دیگر صلب بود و سید رنگ بود و نوعی بزردی زرد و چون نزد
 زبان برند زبانه را بگردانند و آنست که چون با آرد با قلابه مقرر صفا کنند
 نافع بود جهت درم سبز چون با کلس و سرکه طلا کنند بغایت مفید بود و جهت
 ریشش با عسل لعق کنند نمودند بود و قوت زردی از جزو زیادت بود
 و نیکوتر از وی بود چشم را قوت دهد و جلا بخشد و بپیدی که در چشم بود بکلی رایل
 کند چون در چشم کشند آنست که خوانند و آن نوعی از مرو است و در چشم
 کفشد شود انواع آن اینر بخ سیلتون گویند و اهل مغرب رزقون
 خوانند و یونانیان سند و قس و آن سرخ است در بین گفته شود استوخودوس
 سخت که آنرا با سیاب خرد کنند و آن اسراش است و گفته شود و گویند
 نوعی از سر بیست است استطلس گویند فرا ابهود است و گفته شود استغفورا

سختورست و تنفس نبر گویند و گفته شود استوخودوس سیاح حیه السود است
 و آن نوعی از مار است باز سی سپید مار خوانند استخیل بصل الفار خوانند
 و بصل الی و آن بصل الغصل است و بصل الفار از بهر آن گویند که موش را
 می کشد با رسی پیاز دشتی و در میان بر کپس بسیار بود چون از زمین بر کشند
 حسی باید کرد و داغ تا قوه وی باطل گردد و خصی کردن وی جنانست که
 او را از میان بر کشند داغ جنان کنند که سفالی آذر کون کشند و برین وی
 کشند و مشوی کردن وی جنانست که در غیر گیرند و بعد از آن در کل گیرند و در
 توت یافت می نهند تا بخت شود آنگاه پوست باز کنند و بکار در جو
 در باره کنند و در شته تخان کشند چنانچه اگر بکند در باشد در سایه
 و برند تا خشک گردد و طبیعت آن گرم و خشکست در دوح و حین گویند
 در رسم و بهترین وی آنست که بغایت خود رسیده بود و سردی کشیده
 و در طعم وی شیرینی بود با تری و تلخی و گرمی منفعت وی آنست که
 چون با عسل بردا، الثعلب طلا کنند بغایت نافع بود و محرک زاری
 که بد جهت صرع و مایلنجو یا سود مند بود و خوردن وی تیری چشم زیادت
 و جهت ربه و سعال مزمن و صلابه سبز و عرق النساء و برفان و استعما
 نیت مفید بود و شریف گوید چون بریان کنند و با شش حدان مکن
 طلا کنند و در شمال از آن با شش یا ششینه مهمل اخلاط غلیظ بود و اگر
 در قیراطی از ریشه بن وی یا ششانه می آورد معتدل می معض و معشقه
 چون رخ درم از وی بایست درم روغن زیتق بچوشانند تا بخت گردد
 از آن صافی کنند و بردارند و چون خواهند که استعمال کنند مرد و کف
 بای بالند و در جانه خواب روند و بخسند موعظی تمام آورد اما باید که بای

بر زمین نهد و سنت روز چنین کند که قوتی تمام نخت دوی مقوی
 معده و بول براند و صاحب منہاج گوید مضر بود بعبص بیلیم و مصلح دوی
 همانا بود و صاحب قوی گوید مضر بود و در آرد و مصلح آن سبب
 قندی شکری بود و باید که مشوی کرده استعمال کند و غیر مشوی استعمال
 نکند مگر تحت مصلح آن شیر تازه است که بعد از آن یا شامند و گویند
 مضر است بفسل و مصلح آن آرد که نه است و سرکه دوی در باب خاصیت
 آن و سنت آن گفته شود و تخم دوی جهت قوتی که نخت دوی آن
 نافع بود چون بگویند جز در با شراب بر ششند و جها سازند سرکه
 بمقدار نخودی و یک جب از آن استعمال کنند و از عقب آن آب که
 که بورد از منی در آن جوشانیده باشند یا شامند و از خواص ورق دوی که
 آنت که اگر کرک بر روی دوی بپسند و در تک کند تک کرد و کند
 اند باشد که بپزد قنارک اند احسن الحاقین و بدل آن بپوس است و گویند
 استوریون و گویند لوف و گویند قدمانا و ج آب سبکه قیطس خوانند
 و عمار گویند و اسار و رند نیز خوانند به بارسی پورد گویند و بهترین آن خرد
 بود تازه و طبیعت آن سرد است در اول خشک است در دوم مضر است و دوی
 آنت که شکم بپسند و عرق و خون که از جمله اعضا رود باز دارد و شکستگی
 اعطا نطول کردن نافع بود و چون بسوزند بوی بدن خوش کند و جهت
 در مه های گرم نافع بود و سوختگی آتش چون برود باشد بغایت سود
 و جهت درم گرم جگر نافع بود و مقوی معده و دل بود و خفقان زایل
 و تخم دوی سرفه نافع بود و جهت که یک کی غریب و زیتلا سودمند بود
 و شکم بپسند و بوی بدن نافع بود جهت بخار گرم نرد و اگر عصاره دوی

نخت کشد قوت چشم بدید و آب رفتن چشم زایل کند و چون بجوشانند
 آن نشتند جهت بیرون آمدن معده و رحم بغایت نافع بود و خون
 من رحم باز دارد و موی را بر ویاند خاصه در عین دوی و قوت موی بدید
 آن آن سیاه کرداند و اگر تخم دوی بجوشانند و پیش از آن شراب خوردن قدری
 شامند منع خار بکند و اگر زن کورد را بریزد خود بخورد کند خون رفتن رحم باز دارد
 دوی تشنگی نشاند و قی را باران آرد و دل آن ورق توت است و گویند
 ساگره زرسک دوی طبیعت بر بندد و سرد آورد و مصلح آن بنفشه تازه بود
 بری مورد اسفوم است در مگر کتبه شود و صف آن است و گویند ریون
 و قد ریون خوانند و حیثه الطحال نیز گویند و در مصر کف السرخواتند و جید
 بیکر دارد در بین کتبه شود اما ستولودر لغت یونان کا و پست در ریونند
 آن از آن خوانند که طحال نبود بسبب تاثیر این دارد و در کدرا این سبب
 را نام نهاده اند و گویند که رومی است و گویند نوعی از استیلت
 من سرد و قول خلاف است آنچه محققان نیانست صحیحی شیرازی آنرا
 دارد خوانند و در بین مضر است و طبیعت آن کتبه شود استور ریون
 در ریون خوانند و ثوم الجیه نیز گویند و آن ثوم بری است شیرازی
 گویند و طبیعت آن گرم و خشک است در درجه چهارم مضر است
 مضر براند و از ادویه تریاق فاروق است در باب شامی مضر است
 کتبه شود و بدل آن ثوم الذکر است و گویند عضل کوحک است
 اند اسفید خردل سفید است و حرف سفید نیز گویند و بر بلا سبب
 و تا التیسر و حرف بابلی نیز خوانند و آن نوعی از حب الرشاد است
 شکم او بسید میزند به بارسی تخم اسفند آن گویند و حب الرشاد

در

و بسبب این معلباتا که بند و طبیعت آن گرم و خشکست در درجه سیم در خاک کوه
 بسیار در آنجا میست که برگ آن مانند برگ نبات لادن تر و سبکتر و
 ارغوانی بود و غلاف تخم وی مانند غلاف تخم نخ بود و بعضی سگوفه
 بنفش رنگ بود و تخم وی مانند خشک دانه بود و در کوههای روم و در
 و در سحران یبری باشد و آن دو نوع بود غلیظ و رقیق و اگر یک سحر ریشها
 بسیار بود بسکله نار دین اما ریشه نار دین باریکتر بود و رنگ نار دین
 زرد بود مانند ما میران اما اسارون آنچه در میان باریکی و سطره بود نیکوتر
 و طبیعت آن گرم و خشکست در درجه دوم و گویند اسارون سخ سنبل رود
 و این خلقت نار دین سخ سنبل روی است و گفته شود اما منفعت اسار
 سودمند بود جهت در دمای اندرونی و ملطف و مسخن بود و اگر یک
 متعال با شراب پاشا مندر جهت عرق النساء و وجع و رک و مفصل نماند
 و سده جگر کشاید و مهمل بلغم لزج بود که در معده و سر جمع شده باشد و ناه
 زیادت کند و بوی دمان خوش کند و جهت نزول آب و سیل و در
 وجه نافع بود و مقوی معده بود و نیسانا و امراض دعا می سودد و در
 از روی سه متعال بود اما ر العسل و نافع بود جهت استسقا و حیض بر
 و سودمند بود جهت صلابه سبزه و شارا قوت دهد و کرده و در جوانی
 اند که چون بگویند و با شیر تازه برشند و ضماد کنند میان مرد و درک
 بر آید و ابغاطی تمام آورد و مجرب است و گویند مضرست شش و مخفف
 اعصاب بود و مصلح آن مور حست و گویند مصلح آن میو نیز است
 که در روغن بادام خویساییده باشند و بدل آن یک وزن و نیم وج
 و دانگی وزن آن حماما و جای نیوس که بدل آن در تخمیل است اینم

و اسم آن است گفته شد اینوش بشو لیون است و بر غوثی نیز گویند و یون
 لیون و آن بزر قطن است و گفته شد اسفناخ بسیار سی اسفناخ گویند طبیعت
 سرد تر است در اول و گویند تعدل است میان حرارت و سردت
 بود و سرفه و سینه را سودمند بود و در وی قوت جلا بود و زود از معده بگذرد
 طبع رازم دارد و در وقت و بوی زانافع بود و در دینه و شش که از کربیه
 سودمند و مضر بود و در اجهای سرد و مصلح وی مری و طفل و در جنی بود اسور
 شالمد است گفته شود اسقور یون صنوبر است بسیار سی کاج گویند
 سطین اسطین است و اسطون نیز گویند و آن حر است گفته شد
 اسطون اسطین است گفته شد اسد الارض گویند مازریوست و صاحب
 ده گویند بحقیقت که آن حر با است و میویانی خاما لادن اسم حر با و خاما
 ن اسم مازریون است و این سهو بدین سبب کرده اند و هم صاحب
 ده گویند که بعضی متاخران گفته اند اسد الارض نبات است که میونانی خاما لادن
 گویند و معنی آن مازریون سیاه است و صفت مازریون در حر با سرد
 شود اشجاره میونانی او سیمون گویند و آن تو تدری است گفت شود
 کجیل ششم عو سجت گفته شود آشنه شنبیت العوز خوانند و در کس
 بعدادی گویند بسیار سی دواله و دوالی خوانند و دالمیک هم خوانند
 بر درخت صنوبر و جور و بلوط و غیر آن بجهت شود و بهترین آن
 می بوی بود و آن نوع مصری خوانند و آنچه سیاه باشد لادن است
 شنه در کوفتن نم باید کرد تا رود و گفته شود و طبیعت آن جای نیوس گویند
 سری و سردی تعدل است و در وی قبضی اندک است و چنین گویند
 بود در اول و خشک بود و در دوم منفعت وی است که سودمند

بود بخوردی جهت صرع و احتساق رحم و اگر بخوشا شد و در آن آب نشیند
 حیض براند و در رحم را نافع بود و وی بیفتد به بند و معده را قوت دهد
 و خفقان را سود دهد و قوت دل بدید و شده رحم بکشد و اگر برور مه
 گرم طلا کند ساکن کرداند و تجلیل صلابه مفاصل بکند و در هر جگر ضعیف
 نافع بود و محلل اخلاطی بود که در عروق جمع شده باشد و شہوت باده
 زیاد کند و منی بپزاید و قوت قصبه بدید و شیر زنان زیادت کند
 و چون بسایند و در چشم کند جلا بدید و اگر در شراب برزند و آن شراب بسایند
 نافع بود جهت کزندی جانوران و از جمله منومات بود و اگر سرد شراب
 تبعی کند مقدار یک درم تا دو درم عین عمل کند اما آتش مضر بود
 برود و مصلح آن اینست بود و بدل آن قردماتا اشتبا بوس دار
 ششعانت گمته شود اشتر غار زرخیل العجم خوانند و تفسیر اشتر غار شوک
 الجبال است و آن پنج انجدان خوانند گمانست و آن نوعی از راقه
 است و انجدان از میان مرد و از بلاد روم خیزد و بهترین آن رومی
 و صفت انجدان گمته شود و طبیعت اشتر غار گرم و خشکت در کفر در
 سیم و یو خفا کوید گرم و خشکت در دوم و مصلح وی سرکه بود بعد از آنکه
 در سرکه برود باشد استعمال کند و شیخ اریس کوید سرکه وی جهت معده
 نافع بود و قوه وی بدید و اشتها یارده و منضم را قوت دهد و اشتر غار
 مسخن معده بود و دفع مضره سموم بکند و تب را بکشد از عنونت بلمغ
 بود نافع بود بجا صیت و سرکه وی نزدیک باشد بر که غصص و بدل
 انجدانست و فولس کوید گرم وی معفی بود مصلح وی شراب ریاس
 و غوزه بود ایشان داود و فاخته گمته شود اشتوپا اسوساست

شده اشتقاق شقاق و شقاق و شقاق و حقیق و حقیق و حقیق
 آن جز را قلیطت یا رسی کرد البرجواتد و بهترین وی سطر بود که لون
 آن بر زردی زرد و بوزن سنگین بود طبیعت آن جالینوس پس کوید گرم
 ترزت در سیم و کوید گرم و خشکت و کوید گرم است در سیم و خشکت
 در دوم منفعت وی آنست که باده را زیادت کند و قصبه را قوه دهد و او را
 بول بکند و شیر زنان زیادت بکند و اگر زن بخورد بر کیرد بجه بند از دورق
 آن اگر بکند و با غسل بیامیزند و بر ریش خورند نهند پاک کرد اند
 شقاق شترتی از وی سرد بود و مضر بود بیشش و مصلح آن غسل است
 بدل آن چلفوزه یا بوزیدان باقی منفعت آن در باب شین گمته شود
 در صفت شقاق شقاق شقاق درخت گرم دانه است و آن نوعی از ماند
 و آنرا خا مالون لوقس کوید و تفسیر لوقس سید بود و بعضی اقسیا
 خوانند و در کوهستانها بسیار بود خصوص شیراز و انزلی سوزانند و شیرازی
 نر باروشی پیش خوانند و با بیزم آورند و خا مالون بالس و تفسیر بالس
 بسیار بود در مازریون صفت سرد و گمته شود اشق اشق خوانند
 کلیانی بر کوید و آن لذاق الدنب است و صفت لذاق الدنب
 گمته شود اما اشق صاحب مہاج کوید صمغ طر توشت و صاحب مفرد
 بدید صمغ نه صمغ طر توشت فی الجمله صمغ نباتت که انرا شیرازی بران
 بند و طبیعت آن گرم است در کفر در دوم و خشکت در اول و اسحق
 کوید گرم و خشکت در دوم و بهترین وی آنست که سید و دانه درشت بود
 دیقورید و پس کوید معنی سده جگر بود و سنگ کرده بر نراند و تجلیل
 طلا بدید بکند چون بروی طلا کند و اگر مقدار یک درم با سرکه بخورند

درم سیر بکند اراند و اگر با غسل خلط کتد و لعق کتد مفاصل و عرق النسا
 و صرع را نافع بود و خازیر را بغایت سود مند بود و گرم بکشد و اگر با آب
 الشیر خلط کتد و یا شامندر بورا و دسوخاری نفس را نافع بود و نیم متعال
 با غسل جهت صرع نافع بود و مسهل بلغم بود و استقار را نافع بود و اگر
 با ادویه خلط کتد مسهل بلغم غلیظ لرج بود چون با ادویه خلط کتد و ماده صغیر
 براند و آب زرد براند و اگر غره چشم بدان مالند جرب چشم و سفیدی چشم
 و تاریکی چشم زایل کند و جهت ریشهای بد بغایت سود مند بود و جهت
 خانی که از بلغم و حره سودا بود نافع بود و بجهت مرده و زنده بیرون آورد اگر
 بخورند و بخورد بر آید و اگر با سرکه حل کتد و بر درمهای بلغمی صلب و خازیر
 و سلعه و اشال آن طلا کتد تخلیس کند و اگر باریت بر سرشند و بر کلف
 و بهق مالند نافع بود و اگر با آب حل کتد و بدان غرغره کتد و ماغ را با ک
 کند از بلغم و حکم را از بلغم و خوردن آن سود مند بود جهت دو بخت
 و فایح و حره و باد مار را بکشد اما مضر بود بگردد و مصلح آن زرد فایست
 و بدل آن و سح کو ایر النخل است و گویند بدل آن سبکینج و گویند خردل
 سفید آنرا اصل الحشی است و قول صاحب جامع آنست که اصل
 الحشی است و سهو کرده است قول صاحب منهاج و صاحب تقویم
 راست است باری سیر کتد و طبیعت آن گرم و خشک است در درم
 و چون سوزاند گرم بود در درم و خشک بود در درم سود مند بود جهت
 دار التعلب چون طلا کتد و چون خورده کرده یا شامندر بول و حیض
 براند لیکن مخرجی نموده بود و مصلح و بی کل قند بود و بر برفق طلا کتد
 و بر درمهای بلغمی نافع بود و بکند از اند و بقدر مستعمل از وی پنج درم بود

شنان حرص گویند و آن انواعست و از اغا سول خوانند و بهترین
 رقی است بنرناک و باریق موصی است نزدیک بکوفه و لطیفترین
 آن سفید بود و طبیعت آن گرم است در درم و ماسر جوید گوید گرم و خشک
 در درم و محرق بود منفعت و بی انت که منفتح سده بود و متقا و گوشت
 یادت بخورد و نیم درم از وی عسر الیول بکشد و یکدم از وی حیض
 براند و درم مسهل مائیه پستی بود و پنج درم از وی بخت مرده باز
 بند از زده درم از وی سم قابل بود و مضر بود بمانه مصلح وی غسل است
 کلنکین و گویند مصلح وی مغز تخم خیزه است و از عتق وی و عن
 نشه اشیا فیشا عصاره کاشای و کتد شود اصابع صغیر بخت بخت
 من المقات از زرد و سفید و صاحب تقویم گویند پنج خشک و این خلا
 نوعی هست که زرد بود تیره رنگ بی سفیدی و از آن کف عایشه و کف
 بریم نیر گویند و طبیعت آن گرم و خشک در درم محلل فضلها بی غلیظ بود
 جهت سهما نافع بود و کزیدگی جانوران و جهت جنون بغایت میند
 عصهارا با ک که داند از اقتها و دستور بد و پس گوید اعضایی
 نافع بود در دمای آن ساکن گرداند و جنون و دسوا پس سودا بی را
 نفع بود در مفاصل در عتق را سود مند بود و بدل وی در نفع جنون یک
 زن و نیم آن نزار چشانت و چهار دانگ آن سعد و وی مضر بود
 لات بول و مصلح آن جب الاس یا بلوط بود اصابع بر تیش ققاع
 سور بخانت و زرد بود و سفید بود و صاحب جامع گوید سفید نیم ققاع
 سور بخانت و صاحب منهاج گوید سفید ورق سور بخانت و قول صاحب
 جامع محقق است که سگوده سور بخانت و طبیعت آن گرم و خشک در درم

و میخ گوید در پیسم دند مناصیل را سود دهد و ریشهای کهن را سود دهد و در
 نقرص ضما کردن سود مند بود و بتراط گوید تریاق دند مناصیل بود خاصه
 ۲ در وقت نزول ماده و ضایع منهاج گوید در قوه مانند سور بجایست
 و بوییدن آن نافع بود جهت صداع سرد و بادها که در دماغ بود بسکند
 و سده آن بکشاید و باه راز زیادت کند خاصه باز نخچیل و زیره و فودنج
 اصابع الثقیات اندر بجهت شکست و گفته شود این مولف گوید بعضی آن بخت
 کبرکانت اصابع العذاری نوعی از انکور سیاه است دراز مانند بلوط و انرا
 انکور زیتونی خوانند و طبیعت آن گرم و ترست در صفت غیب انواع
 آن گفته شود اصابع نوعی سبکست مانند انکشتی از بحر حمازی آرند و امساک
 الحراج نیز گویند اصل السوس اصل المنکست باریسی رخ مهبک گویند و باصفاها
 اند و بکرمانی بنخ مد و طبیعت آن معتدلت و در گرمی و سردی و تری
 و خشکی نافع بود جهت خشونه سینه و قصه شش و خلق و تشنگی نشاند و در
 گوید عصاره وی وقتی که تر باشد در چشم کشند تا خنده برد و جهت دشواری
 زادن و حرقت بول و اختلاج و وجع عصب نافع بود و اگر بیج مهبک
 خشک کرده سخی گفته و در چشم کشند تا خاصیت عصاره دارد و ناخن
 و گوشت زیادت برد و عصاره وی جهت دند سینه و جگر و جرب
 نشانه دند کرده نافع بود ریت وی و طبیعت وی انواع سرد را مجموع
 نافع بود بدل آن نیم وزن آن رب السوسن بود اصول الاربع بیج کاپیسی
 و بیج رازیانه و بیج کبر و بیج کرپس را اصول الاربع خوانند و سر یک
 جد آگانه گفته شود اصل اللوف دیوبال فونیطس خوانند و آن بیج فیلکوش است
 و یونانی در ایتون گویند و طبیعت آن گرم و خشکست در بیسم اخلاط علیط

نخ

نخ دفع کند و سده بکشاید از آن جگر و سبز و کرده و جهت ریشهای بد
 نافع بود و اگر با سرکه کهن برهنق طلا گفته میبندد اصل المرجان سداست
 گفته شود اصل العصب باریسی نخ بی گویند و در وی قوت جاذبه هست اگر گویند
 بر عضوی که امن در وی بود ضما دگنده بیرون آورد و چون سخی گفته و با سرکه
 بر شند و بر دند مناصیل طلا گفته نافع بود و اگر با تخم من بر کلف طلا
 گفته نافع بود و اگر خاکستر آن با بجنده آن جفا بر شند و بر سر نهند موی راقه
 و بر رویا نذ اصل الراسنج را سن است و ترکان انرا اندر خوانند و آن
 نوعی از فیلکوش است و گفته شود در باب راد در صفت راسن اصل السوسن
 لابیض رخ سوسن سفیدست و در روم در میان بنش می بردند و با طراف
 می برند و آن مشهورست بیخ بنش و آن قط شیر بنش در باب قاف خا
 آن گفته شود اصل السوسن الا سماجونی ایدر سا است و گفته شود اصل اللفاح
 بیروح است باریسی ساینرک خوانند و گفته شود در یا صفت بیروح الهضم انواع
 آن و خواص آن اصل العنقل فلفلوبه است و گفته شود اصل الخنثی اسر اشک
 است گفته شد اصل الکیمیا اصل اللرفس است باریسی بیج کرپس گویند
 صفت آن در باب کاف گفته شود اصل الهند باریسی بیج کرپس گویند
 صفت آن کاشنی گویند در باب ما گفته شود منفعت وی و کاپیسی
 اصل الرازیانج باریسی بیج رازیانه خوانند منفعت در صفت رازیانه
 گفته شود اصل اللبر باریسی بیج کبر گویند و طبیعت آن عیسی گویند گرم و خشک
 بیسم منفعت وی آنست که اگر بر جنازیر طلا گفته با سرکه بچیل کند و عرق
 نسا و بوا میرا نافع بود و مقطع و ملطف بود و پوست آن جهت
 سوزندان که از سردی بود سود مند بود چون با سرکه بزند و بدان مضمضه بکنند

یا تها بخانید و اگر با سرکه بسایند و بر کلف و بهنق سفید طلا کنند نافع بود
 بزرگیت سودمند بود خوردن با سرکه دیبا با سرکه و عسل طلا کردن و وی
 اخلاط غلیظ لرج را قطع کند و با بول پرون آورد و وجع در کین را نافع بود
 و حیض براند و چون بدان عرقه کنند بلفم را قطع کند و اگر کوفته بر ریشها
 بدباشند یا ضا دکنه بصلاح آورد و در مهامی صلب بکد از اند و مسهل
 بلفم بود و مضر بود بمثانه و مصلح وی عسل بود و بدل وی در ادویه پسر
 یکدم حلیث بود با سلجین امطین اسطین است و کفته شود
 اصل الحظینیا از پوست و کفته شد اصل الا بجد این الحراسا یا اشتر غار
 است و کفته شد اصنف اصل الکبر است و کفته شد اصل اللوز الم
 پنج درخت مباد ام تخت چون بپزند و نیک بگویند و با سرکه در روغن کل
 خلط کند و بر ثیانی ضا دکنه دو سر پسر در نافع بود اسطین ک سطر کا
 گویند و آن صمغیت بر نیک غاب جرجانی سرخی که بیاسی یا بلن
 بغایت خلوتی رنگ و دیستور پودس گویند نوعی از بیعه است و گویند
 صمغیت که از درخت روم حاصل می شود و جای نوس و غیر وی گویند
 صمغ ریتونست و در خان دمی قایم مقام در خان گذر بود در همه حالات
 و آنچه محققست صمغ ریتونست و طبیعت آن گرم است در سیم و خشکت
 در اول درازی گویند گرم و خشکت در دوم منفعت وی آنست که
 سعال و نوله سرد را نافع بود و حیض براند و صلابت رحم را سودد
 چون یا شامند یا بخود بر گیرند و صاحب منہاج گویند مصدع بود و مصلح
 آن رازیانه بود و شربتی از وی تا یک درم و نیم بود و صاحب منہاج
 گویند موله سبات و صداع بود و مصلح آن شراب نیلو فریا غیره بنفست

بود و گویند بدل آن جدید ترست اخموط اطاطت و کفته شود و اطوط
 بر گویند اضران الکلب منہاج است و کفته شود اطیسا قیصومست و کفته
 الحاط صاحب جامع گویند اطاط اطوط و اطاط و اطوط هر سه بندق
 بندیت که انرا رتة خوانند و صاحب منہاج گویند و ابی مندیست قوه
 بوزیدان و سمو گویند بر رشی که گویند آن انگلت است و این سه است
 و خطا و صاحب جامع گویند بعضی گویند فو قلت و سمو گویند که خطاست و
 مؤلف گویند این محققست نوعی از باقلای مندی است سحت بود و مطهای
 سیاه بروی و بصلبی شیه بود بندق مندی و طبیعت آن گرم و تر است
 گرمست در دوم و ترست در اول منفعت وی آنست که بهنق رازیان
 کند و باه رازیان دت کند اطریه بیارسی رشه خوانند و از آرد و خطیر سازند
 طبیعت آن گرم و ترست در مضم شونافع بود جهت سینه و سرفه دشن
 چون تند و روغن بادام اضافه کند بانمشک و اگر یا تله الحقا بر بدیا لسان
 الحسل سودمند بود جهت نهم دم و منخ و بطلی الا بخداری بود و مصلح
 بری فلفل و سحر و فو تخ بود و بعد از آن شلث یا عسل یا ریحیل برورده
 خوردند اطاط درخت عرب است و کثیر شود در عین اطاط الکلبه مخاطه
 است و نیز نرند و آن بیستان است و کفته شود اطاط الطیب ناخن
 بویا گویند و ناخن صدف گویند و ناخن بریان شیرازی ناخن دیو خوا
 طبیعت آن گرم و خشکت در دوم و با سر جو به گویند در سیم منفعت وی
 آنست که چون زن در شب خود دود کند حیض براند و احتیاق رحم
 را نافع بود و خفقان و دونه و جگر و رحم را سودمند بود و رازی گویند
 که با سرکه یا شامند سیم را نرم کند و بسیار وی سح آورد و مصلح وی کل محوم

باقرس بود و بدل آن قصبه زردی عین الشراطین سکنبویه است و گفته شود
 این شش جوز زردی است در حا کتبه شود اغینش ابقی است و گفته شد اغینش
 شیل است و گفته شود اغینش توتیا بیست مرکب از شیخ و توتیای کرمانی
 و نبات مصری در مرکبات گفته شود خواص و اوزان آن اغینشی
 بزبان یونانی بنیخته است ببارسی بختجوش خوانند در مرکبات گفته
 افلاطون مقلبت و گفته شود اغینشک و بلنمشک و بلنمشک
 و فلنمشک و بلنمشک و بر بختجوش نیز خوانند شیرازی بالکوه خود در
 خوانند و ببارسی فرغیل تسانی خوانند و در بتانها روید و در کنه زاب
 روان بسیار بود و طبیعت آن گرم و خشکست در کفر درجه دوم بویدن آن
 سده دماغ را بکشاید و جهت حقان که از بنم بود و سودا نافع بود و جهت
 بوایر بغایت سودده و جگر و دل و معده سرد را قوت دهد و غذایابی
 غلظت منظم کند و بوی دمان خوش کند و دندان سخت کند و بویدن آن
 مضر بود دماغ گرم و مصلح آن بنفشه بود و بدل آن قرنفلت اغالو شیخ
 جوی خوش بوست و تند سی باشد و عربی باشد و بهترین است که اندک
 تلخ باشد افلینجبه فلیجاست و آن چیست مانند خردل اما سرخ تر از وی بود
 و نوعی است که زردی باشد و بهترین وی است که جوی بودی کتبه از وی
 بوی سبب آید و بیشتر در عطرهاست استعمال کنند و طبیعت آن گرم و
 افانسون دمن الغل است ببارسی روغن بلتر ب سره گویند و صنعت
 آن در مرکبات گفته شود و بعضی گویند روغن زیتت و این خلاف است
 او نمایی اغوالی است و آن ماء الصل است و گفته شود در مین صنعت
 آن و طبیعت آن اندیون فریبون است و گفته شود افمنت بین

مخترق خوانند و آن انواعت خراسانی و زردی و سوسی و طرسوسی و سبطی
 و سوری و گویند نوعی از در نیمه است و مولف این کتاب گوید نوعی از
 پنج سبب کوسبی و کل وی بشکل اغوانست که جگه تر و بغایت تلخ و تلخی
 آن تلخی صبر زدیست اما کل اغوان سیدی دارد و آن ندارد و سکو ترین آن
 روی بود و طبیعت آن گرم است در اول و خشکست در دوم و در چشم که کهن شده
 شده سودده و سودمند بود جهت معده سرد و مهمل صفا بود از معده و قوت
 بدن دهد و لون را نیکو کرد اند و اگر بر درم صلب نهاد کند نافع بود و بول و جنین
 براند و چون با غسل بخورد بیکرند جهت کزندگی عقرب بغایت سودمند بود
 در تقویت معده و جگر نافع بود و جهت تهایی کهن و بوایر و شفاق
 متعدد و صلابات اندر وی صفا کردن و آسائیدن نافع بود و در داء العلب
 و جبهه مخین اما مضر بود جهت معده گرم و مصلح بود مصلح وی اینسون است
 مصطکی و بدل آن جعه یا شیخ ارنی است و در تقویت معده اساره
 نیم وزن آن میلید اما صاحب جامع آورده است که مقوی معده گرم
 بود و پاک کرد اند از احلاط حاده و جهت مفاصل بغایت نافع بود
 چون سبب آن حلطی گرم بود و چون نیزند یا سرکه و بر طحال صفا کند
 نافع بود و اگر باروغن بادام نیزند و آن کی زمره بر اضافت کنند
 بعد از آن در گوش جگانه محلل رباح بود و گوش را پاک کرد اند
 ر جراحی و نافع بود جهت کزندی ایلون شیخ جیلی است و گفته شود
 یون عصاره خشخاش سیاه مصری است و آنرا بن الحشاشین
 خوانند باید که در آب گرم اندازند زود حل شود و در اقباب گرم
 سرد نرم شود و آنج معشوش بود آرازد کند و در سفت ماند و عسک

وی مائینا و لبن خس بری کتند و آبج براق بود بغایت غش آن
 بضمغ می کتند و مولف گوید عیش آن بمرمی کتند در صلب اما طبیعت وی سرد
 در درجه چهارم منفعت وی آنست که محذوب بود و مسکن بود در دماغ چون طلا
 کتند و اگر بیاشامند شربتی از وی مقدار عدسی بود و از دو آنک زیادت نکند
 و در شهاب خشک کرد اند و سودمند بود جهت ورمهای گرم و اگر با زردی تخم مرغ
 بریان کرده بر ترص طلا کتند در آن ساکن کرد اند و خواب آورد و اگر
 بخورد بر کبک در ترخرا نافع بود و اگر بار و غن کل وز غم آن در گوش جگانه
 دو گوش زایل کند و اگر با شیر زمان در چشم کشند دو چشم ساکن کند و اگر بار و غن
 کل بر سپرد مالند صداع زایل کند و جهت تخم و حبس اسهال نافع بود و در
 از وی کتند. بود مصلح وی فلنت و در اینجی و جدید شتر و فرقیون بعد از آن
 قوی و حنطه و شراب کهن بسیار و بعد از آن جام و بعد از جام اشهای جرب و حنطه
 قوی گوید مصلح وی بود عود سندی بود یا عود الجوج و بدل آن سه در آن بر را
 پیچ و یک وزن آن تخم تاج است اقیقون آن بر ری و زمری قوی
 خوردت و بهترین آن افریطی یا مقدسی است که تخم وی پیچ بود
 و تازه و افریطی تجنیست بی زهر و قضبان اما مقدسی تخم و کل و خوب
 خورد دارد و بر می مایل بود و طبیعت آن بر اط کوید گرم و خشکست
 در سیم نافع بود جهت صرع و تشنج امتلابی و مهمل سودا و بلغم بود و جهت
 مایه یونیا بغایت نافع بود و اگر با انپنتین بیاشامند یا شهاباید که در
 مطبوخ بسیار بخورند که قوت وی باطل شود و غشیان و قوی آورد
 و شربتی از وی در مطبوخ از رخ درم تا منبت درم شاید و گویند تا در درم
 و صاحب منہاج آورده است که شربتی از یک درم تا دو درم بود و در از وی

از آنجا

از چهار درم تا شش درم و محتاج مصلح منبت و صاحب منہاج آورده است
 که بر زغن بادام جرب کتند اگر همچنان استعمال میکنند در مطبوخ و این است
 گوید مصلح وی آنست که پیش از آن روغن بادام استعمال کنند و اگر تخم آن
 خشک استعمال خواهند کرد شربتی از یک درم تا دو درم و اگر نفوق خواهند که
 از دو درم تا چهار درم را زنی گویند بدل آن در مهمل سودا بوزن آن تریب
 بود و آنک آن حاشا و گویند بدل آن یک وزن و نیم حاشا است و گویند
 بدل آن اسطوخودوس است و بنسایج و مضر بود به شش و مصلح آن
 کثیرا و صاحب قویم گوید مصلح آن شراب صندل یا رب سیب بود افا
 ریون تخم ریون دشتی گویند و آن استخوان ریون یا بایست افسوس
 محل بوبست با رسی تریب یا بانی گویند و اصل با حرود ماند بیرون سپیاه
 و اندرون سیند افسوس معنی آن ربست و مورد افسوس گویند یعنی رب
 لاس و انار افسوس یعنی رب الزمان و ابی افسوس یعنی رب السفر جبل
 و عور افسوس یعنی رب المحصر صفت و قوت کتند شود در موضع آن اقرانیا
 در خست که شروی مانند زیتون است شور طعم آن جوان احراق المرینی خوانند
 کتند شد و در مضر که کاش خوانند و یونانی قوی مایون و در موصل محسرة
 کافور به باری کافور چشم و بومی عین البقر و بشاری با بون کا و خوانند
 بهترین وی آنست که برک وی بنر بود و بیرون کل وی سیند بود و اندرون
 رد و در طعم وی تلخی بود و نوعی هست که برک سیند دارد طبیعت وی
 گرم و خشکست در دو درم و جنین گوید که مست در سیم و خشکست در دو درم منفعت
 ی آنست که منقح سد و خشک بود و محلل رطوبات و مهمل سودا و بلغم
 و دوسک کرده بریزند و عرق برانند و محلل خونهای فزده بود و ماصو

نافع بود و صلابت رحم را تحلیل کند چون زن در آب آن بشوید و اگر
 زنی که حیض بسته بود فرزند بخورد بر یکدیگر کشاید و اگر همچنان خشک
 کرده بکوبند بسکنجین و یا پنجه یا شامه مسهل بلغ و حره سودا بود و صلابت
 جامع قول شریف آورده است که آب وی چون آبله نهد و بر اعضا که
 نزدیک ایشان و در کین بود طلا کنند قوت مجامعت بدست نام و اگر
 ادمان بوییدن آن کنند سبابت آرد و اگر تر وی بویند خواب آورد
 و مقدار شربتی از وی سه درم بود اما مضر بود بعد و در مصلح وی ایست
 و گویند کثیر و قنداقویلا سمون در من البسان است و گفته شود در باب
 در صفت بلسان اقا قییا عصاره قرط است و قرط تخم خاریست که ادیم
 بوی دباغت می کنند و جالینوس گوید صبح او است و بعضی گویند ربت
 شجره خرنوب است و گویند عصاره پوست انار است و این اقوال
 خلافت آن عصاره قرط است و در مریض و صغیر خوانند و قرط بیاری
 کرت گویند و آن مصری بود و قفل بر خوانند و طبیعت آن سرد است
 در جلد دوم و مخفیست در سیم و عیسی گوید سرد است در اول خشکست
 دوم و بهترین وی آن بود که اصل و سطر و سیاه شرح آینه بود منفع
 وی آنست که چون بخورد بر کینه قطع خون رفتن کند و چون نیاشا من
 جهت سحر نافع بود و اسهال و موی و اشرخای معتد و رحم و سکیم
 و حقه کردن و خوردن و جهت آب چشم نافع بود اگر بادار و با بورد
 چشم میزاید و در طلا که جهت شکستگی اعضا بود نافع بود و اگر بر در مهای
 گرم طلا کنند سودمند بود و در با کند که ماده بریزد و ریش له و در اخس
 نافع بود و سوختگی آتش و بدل وی حفص بود یا صندل و عدس ممتز

وزن آن قناع الرمان الهندی نارمشک است و گفته شود آتسوسین کوبند
 تی است و گفته شود آتسوسین خادیت که ورق آن بورق شوکته الیضا
 در اراکلیت که چیزی بر آن جمع می شود مانند بنه و در کوه بسیار باشد
 در اندلس بر السخ خوانند اقا قالیس میوه درخت در مصر از وی
 بار سارند جهت چشم اقا قیس بعضی گویند درخت اتر با پس است و گویند
 درخت مدحرج است و آنچه محققست درخت رعد و رست و گفته شود
 فارون عود الوح است گفته شود اقا قالی میوه اصل است و گفته شود
 قط بارسی کسک که بوند و پند گویند این بولف کوبند و ستایان شیراز
 از احصاء خوانند طبیعت آن سرد و خشکست سگم را به بند خاصه چون بریان
 ده بود اما در مریض شود و معده را به بود و مصلح آن بعد از خوردن کلنگین
 است اقلی خان گویند و آن دو نوعست بزرگ و کوچک خان بزرگ
 بود که گویند و کوچک خان اما اقلی و گفته شود مکرر صفت آن و ثمر آن گل گویند
 قطن بلخ تا بن من ماش است و آن باد آوردت گفته شود اقلی لونی
 نامی معنی آن شوکته الیضا است و آن باد آوردت و گفته شود اقا ارا
 سنی یونانی معنی آن شوکته العریبه است و آن شکامی است و گفته شود
 لیمیا قلیما گویند در قاف گفته شود اقلی شیرازی ساده جیسی خوانند
 بعت آن گرم است و لطیف اگر کتاج بری است و آن زرد
 بند و گفته شود اگر نفس گرفتار است و گفته شود انواع آن اگر و پاک
 زردت است و گفته شود اگر نفس جوز روی است و گفته شود و ایغرس
 گویند و گفته شد کثوث کثوث است و شکو تا نیر خوانند و در حمل نیر گویند
 صفت آن در باب باد برزان گفته شود اقلیل الملک کجای قیصر گویند

از

بارسی کلبل الملک خوانند و بهترین وی آنست که تازه در سید
 و بزنگ زدی بود که بیدای زند و چون بشکافند آن وی زرد بود
 طبیعت آن گرم و خشکست در درجه اول منفعت وی آنست که محلل
 او را مصلح کند در معاصیل و احشا بود و اگر با فستقین بر در مهی
 و سرز و احشا ضمه کند نافع بود و چون با شراب بخوشاند و یا شام
 در معده ساکن گرداند و عصاره وی چون تر باشد یا مسخ نماید
 گوش جگانه در گوش ساکن کند و اگر با سرکه در روغن کل بر سر
 در معده ساکن کند و چون مسخ بر سر در و بر در مهی گرم که در جسم
 و مقعد و اینشین بود ضمه کند نرم گرداند و چون مسخ یا شامند
 بگذراند و شرتی از وی مقدار یک درم باشد اما مضر بود با شستن
 وی غسل بود و در وی فرا سون بوزن آن یا بوزن آن لسان در
 یا بوزن آن با بونج و نیم وزن آن عروق الخیر التکلیت صاحب منها
 گوید جو بیست بندی و همو گوید کونیند بق شدیت و کونیند اطمو
 است و این قولهای صاحب منهاج همه سهوست و خطا قول
 جامع در اینجا معتبر است که انرا حجر الغناب و حجر المر خوانند و
 الولاده نیز گویند و یونانی انا طیطس و معنی این اسم آنست که آ
 سنگیست که زایدن آسان می کند و مولف گوید آنگند محرمی عمد
 جوز بو یا تیره رنگ بود چون بجناتد معری در اندرون وی بکنب
 و بغایت الملس و صلب بود و در شخار سنگن باشد چنانچه بزاری
 و سبک بود و چون بسکند معری سفید تلخ طعم در اندرون وی بود
 مغز بشکل مغز شامبلوط بود و بیزاری انرا اکبر الملک خوانند و در خوا

بم معنی خصیه ابلیس منفعت وی آنست که زمان آبتن و مجموع
 انات چون در شب ایشان نهند آسان نراند و اگر در صره بزند و بر
 زن آبتن بزند زود بر آید و در خواص وی آنست که چون در ایدم کپزند
 بر آن حب بزند آسان نراند و اگر محق کنند و با شیر زنان بشم را بدین
 می که نراند بخورد بیکر در زمان خدای تعالی آبتن کرد و در خواص
 آورده است که چون در دست گیرند و با کسی مجامعت کند خصم بر وی
 نیاید و اگر بر در حقی بزند که بر می اندازد دیگر برینندارد و این کس
 بدل آن فاو ایناست و این مولف گوید اگر از مغز وی روغن کپزند
 در زهار و خصیه گوید کان مالند و در ابل کند محرب است و در بند این عمل
 خند گوید آن رعی الحماست گفته شود و اکل آن فریبون است و گفته شود
 سا آسوس است و اینوس نیز گویند و سا سم و آن بخواب است و گفته
 طوط کشت بر کشتات و آن گفته شود الا طین لثابت و گفته شود
 العصا فیر لسان العصاره خوانند و گفته شود الونج نوعی از نبات مخلصه
 است به بارسی کار یک گویند و صفت آن در باب میم گفته شود
 الا در ختیت که در یک روید میوه آن بشکل مردانه است اما
 رنگ بود و بدل ویرا لا خوانند و از مکه خیزد الماس جوهریست مانند
 به جللی و چون و پرا سنگی بس سهو باشد و مردارید و یا قوت بوی سوراخ
 و الماس با سرب با تیشه توان اسکت و گویند سم است در خواص
 ده اند که اگر کسی نیمه انگ سودم بخورد هلاک شود و مولف گوید که
 م که دیدم که شخصی خورد سوده قطعا میم اثر نکرد طبیعت آن سرد و خشک
 و خطی است و گفته شود الط نام است و ناما و تمام الملک نیز گویند

و فرولیون و آن بیسینه است به باریسی که سنبلی کوبند کفته شود در پسته
 البسینی یونانی الا بلخی خوانند و نوعی از حزر اله راست و کفته شود اطلس
 میوه شهد است الجوج الندا است و اعلا چون نیر خوانند الهه عود پرور
 است الکانیون راسن است کفته شود البته بیاریسی دینه کوبند طبیعت
 گرم و ترست و بر منضم شود و غذا بدد هر گرم تر و غلیظ تر آریه باشد
 نافع بود جهت عصبهای کوفت خورده چون ضماد کفته و این ماسوسه که
 منسد معده بود و محلل اورام صلب مصلح وی ریجیل و فلفل در درجه
 و مری بود و بعد از استعمال آن خوردن بعضی خوارشات نافع بود اما
 حماط است کفته شود ابر و سیاه از جمله معاینه مشهور است ام بحیث
 رنگ بزرگی تخم مرغ اما وی بهن بود و سردی تیر باشد و در میاوی
 مغزیت سفید آنرا دانند ام خوانند امفوح نوعی از اذناف الجیل است
 و کفته شد حیثیت ادا مار یکن کوبند نوعی از اقوانست و کوبند تحقیق
 از قیصوم است امعا الارض غار گرم خوانند و آن خراطین است کفته
 ابوس و ابوسن و خواه است کفته شود این باریسی این باریسی کوبند و کفته
 امعا بین بلغت رو میان عصه حصرم است بیاریسی آب غوزه کوبند
 و منفعت اد کفته شود در باب حاد در صفت حصرم ابلح بیاریسی امله که
 بهترین آن سیاه بود و این مولف کوبید که رازی آورده که بهترین امله آن
 که لوقن آن سرخ بود و نوعی آن تیر که از خزیره ایتلس آورند و ابوریحان
 که این صنات لایق نیست با امله طبیعت آن سردست در دم و کوبند
 سردست در اول دشکست در دم و بعضی کوبند که مست بهر حال خشکست
 بی خلاف منفعت وی است که متوی معده و مقعد و اعصاب و دل

اشتهای طعام بازید کند و جهت بویسیر سود مند بود و سودا و بلغم براند
 نجات متوی دل بود و حفظ و دهن زیادت کفته و متوی همه اعضا بود
 موی را سیاه کند چون بایب آن و خفاضاب کفته و چون دو دلا و دیم
 موقت کفته و در آب شیرین نجو بیستند دو ساعت بعد از آن صافی کنند
 به نوبت در چشم کشند سفیدی که در چشم بود نافع بود و آن بحریب است
 شرتی از وی سه درم بود تنها اما مضر بود بسرز و مصلح آن غسل است
 بدل آن شیر ابلج امیگلمان درختیت یا بانی و معروف بود بشو که المضر به
 طبیعت آن سرد و خشک بود و قابض منع خون و اصفاف سیلان
 زرم بکند و ورق آن درم لهماه و سفلی را نافع بود و خون به بند الجبار
 بایست که در کجا رجو بهار وید و کوبند در میان بست روید و وی روی
 و در سرخ رنگ بود و تخم آن شدخ و شخ خوانند و الجبار ازاد وید
 نرینه است خاصه عرق آن و عصاره آن مانند آب توش بود که کفت
 رخ رنگ منفعت بیخ وی است که کفکمال از آن نیم کفته بخوشاند و با
 ری قند و مسح بیاشا مند جهت نفس دم نافع بود از مر عضو که باشد
 رقبه دش و مجاب سینه و سحر امعا و بویسیر و کتود کی سر رکها
 قوت امعا بد و شکم به بند بی انگ زحمت رساند و ریش شش
 کند و قطع تی یکند و کشکستی اعضا را نافع بود و خاصیت وی
 سیار است انون الراجی کوبند عصا الراعی است و کوبند تحقیق نوعی
 حی العالم است و کفته شود ابوس اموس است کفته شد اندر و طاقین
 عی از حص است و در عرب علاج خوانند و کله نیر خوانند انقرا انوپر
 اند و انورون هم خوانند و آن درختت که ورق آن بورق بادام مانند

بن ترو بعضی باشد که ورق آن بورق سوین ماند و کل آن بکل نارماند و بچنان
 کوچک و سبب بود چون خشک شود بوی حمر کند و در کوه روید و طبیعت آن
 سرد بود اندر یارون نباتت که در میان چو کندم روید و ورق آن بورق بخودی
 ماند و قلاف تخم آن بحر نوب شامی ماند و تخم آن سرخ رنگ بود و بطعم تلخ بود و از
 خواص او یکی آنست که اگر با عسل معجون کند وزن خود بر کبرد پیش م درود است
 آبتنی بکند انجلی عسل است و کل و پراکیر المنفعه خوانند بیارسی خطمی گویند و گفته
 اند بیارسی زرنک خوانند و زرنک هم خوانند و زرنک هم گویند و بهترین
 وی آنست که بغایت خود رسیده بود و لون دیو برچی که بسیار می زند
 دار و طبیعت آن سرد و خشکست در درجه دوم صفا بسکند و قوت معده
 و جگر و دل بدیهه و قی باز دارد و تشنگی نبشاند و سحر را نافع بود و برورها
 گرم ضما کردن سودمند بود و قطع ترق دم بکند و متوی جگر گرم بود
 بمرن باد و بیکرم مثل پنبیل خلط کند و شکمی که از سردی جگر روانه بود
 بی بند و معده که ضعیف شود بسبب ببلغی نافع بود اما مضر بود جهت
 کسانی که طبع ایشان بسته بود و مصلح آن جلاب بود و بدل آن بوزن آن
 تخم کل و چهار دانگ وزن آن صندل انجک فرزنجوش است و آن
 اذان الفار است و گفته شد صفت آن انقون رازی گوید و در متن است
 و در واو گفت شود انوب ملکی بر طانغی است و گفته شود انخپلینا بلوسیط
 گوید و سبطویس و عم و جدان ثمره شوک مصری است بیارسی کلینا
 گویند و بحر بی جلاب و شیرازی کل صبرک در باب چیم در جلابار گفته
 انجیده جیش الکلب گویند و شریث نیز خوانند و صوف الارض آن
 فراسیونست و گفته شود اینسون بیارسی رازیانه روی گویند و آن در وقت

انجلی

آنج روی بود بشکل ناخواه بود و آنج غیر روی بود تودمانا نامند بهترین
 وی روی است و طبیعت آن گرم و خشکست در رسم در روی قبضی اندک
 است بول را براند و با که در شکم بود تحلیل کند و از آن جمیع بدن و قطع
 سیلان رطوبات کند و حیض و عرق براند و تشنگی نبشاند و سکر بندد و چون
 در شب بینی بخورد کند صداع سرد و نزله سرد را نافع بود و سده جگر بکشد
 و شوت جماع بر اکیرا ندهد و مع مضر است سموم جا نوزان بکند و چون سحر
 کند و بار دغن کل یا میرند و در گوش جکانش در گوش را نافع بود
 جهت استقارخ معده و قراقر بغایت سودمند بود و چون در چشم
 کشته سبیل کهن سرد و نافع بود تبهای کهن و سده جگر و سپرز و مثلین
 در رحم بکشد و چون سحر کند و سنون سازند جهت کند من که بسبب آن
 ز غفون بن دندان بود نافع بود و اسحق گوید مضر بود با معا و مصلح آن
 تخم رازیانه است و بدل آن تخم بشت و گویند بدل آن گردیا آنا رکیوا
 بید خشک است و گفته شود انسانا زین الجبل است و از ابروی نوح
 گویند گفته شود اناعلیس اناعالس گویند و اکبر گویند و آن اذان الفار است
 گفته شد آنک امرک است بیارسی سرب گویند و طبیعت آن سرد
 راست انجوان دو نوع است بیارسی انکدان گویند و انکوان گویند
 آن درخت حلپت است و محوش اصل آنست و حلپت صمغ آن
 درق آن میند بود و سیاه بود و بهترین آن سیند طیب بود و از آن
 سیاه منتن بود و حلپت طیب صمغ انجوان طیب است و حلپت
 صمغ انجوان منتن و انجوان روی سیسالیوس است و تخم آن کاشم
 اند و گفته شود و انجوان خراسانی رخ آن اشتر غار است و گفته شد

اما طبیعت آن گرم و خشک است در سیم سودمند بود جهت زهرهای کشنده
 و بر خنایر ضما که در آن بخیل کند چون با موم و روغن زیت بود و بار
 سوسن جهت عرق النساء نافع بود و چون با سرکه بزنند در پوست انار
 ضما دهند بر بوی این نافع بود و چون بیاشامند با زهر آرد و بیه کشنده بود
 اما عسر الحکم بود و مض بود بمشانه و سودمند بود با سر البول و سردی معده
 و حیض بر انداختن و طوبات معده خشک کند و غوطه آورد و مسخنی رود
 و کرده بود و چون با سرکه بود لطیف کننده غذا بود و زود مضمت
 بدل آن رخ آن باد و دانگ وزن آن حلیش طیب و گویند بدل آن
 زود فرست و گویند کرم کز انباف زیت است و آن از ریتون نار سید
 کبرند در باب زانگنه شود انجسار نجوسا گویند و آن شجارت کشته شود
 آنو میباشق است کشته شود انظوبیکاشنی شامی است و طبیعت آن سرد
 و تر است در اول سودمند بود جهت جگر گرم است حدیقه است و و غده
 و معده و کبک و حیصل نیز خوانند و آن با دنجانت کشته شود انبار پس
 یونانی کرم را خوانند و بیارسی زر گویند و آن درخت انکور است
 اما لس بود و قوروس یونانی یعنی انکور شراب انبالس غویا یعنی یونانی کرم بود
 انبالس لونی یعنی کرم ایضا و آن فاشراست و کشته شود با جگر آدم مانند خطیله
 کرد و سرخرنگ و در میان آن قطه سفیدی باشد و آن میوه درخت
 در مندوتان از رو سمع خاریست که انرا شایکه خوانند و سرخ و سفید باشد
 و مرد و از یک خار حاصل می شود چون حرارت آفتاب در وی اثر کند
 و کهن کرد و سرخ شود انرا عنبروت و عنبر و کهنه خوانند شیرازی کوز
 گویند و از کوه شبانکاره و لوردجان خرد و بهترین آن سفید بود که بر تو

بایل

بایل باشد و طبیعت آن گرم است در دوم و خشک است در اول و بغایت
 کج بود اگر با سفید تخم مرغ یا با شیر سخی کتند و در چشم کشند و چشم را نافع بود
 بجای صیت مهمل بلغم لزج بود و صفرا و شری از وی از سیم در تم ناکد گرم باشد
 و مض بود برده و مصلح آن صمغ عربی است و نافع بود جهت دو چشم و سفید
 چشم و رمض که در چشم آید و آب آن چشم باز دارد و منفع در مهابود و محلل
 چون سخی کتند با قدری نظدن و بر در مهاب که بر کردن بود مانند خنار طلا
 کتند تجلیل باد و اگر قبیله بعسل به بالا بند و بانر روت سوده بگردانند
 در کوشش که ریم آید و ریش بود نهند چند روز صحت یابد و این مجرب
 است و بدل آن نیم وزن آن صبر است و مصلح آن صمغ عربی است که سودا
 جود و ار است کتند شود انرا لینی ابجره است و کتند شود انجوج عود است و درین
 کتند شود انقحه بیارسی نیز مایه گویند و طبیعت مجموع نیر مایهها گرم و خشک
 ملطف و محلل در مجموع نیر مایهها تر یا قه مست مفصل کتند شود
 نیلد بیضا بنایست که درق آن بسا مانند و رنگ او بر زردی زردوان
 درق مستعلت اهل اندلس انرا فیهق خوانند و طبیعت آن گرم و خشک
 انرا لاریب بیارسی نیر مایه خرد کوشش گویند چون با سرکه بیاشامند صرع
 نافع بود و نیم مثقال با زهر کزندی جانوران بود و با سر جو به گوید یک
 اطاز وی چون با شراب کهن کتند بیاشامند نافع بود جهت کزندی
 و عنقرت و مجموع کزندگان و اگر زن استن نیر مایه خرد کوشش نر
 خفیه وی با شراب مزوج بیاشامند فرزند را آورد و اگر نیر مایه ماده فر
 آورد و اگر مقدار با قلی با شراب سخت بیاشامند تب ربع و نافع
 دو اگر بر سر طان طلا کتند بغایت نافع بود و این مجرب است و اگر

که در کان یا شامند از صرع ایمن باشد همه نیر یا به این خاصیت دارد
 خاصه خرگوش و چون بر شند باب و برین می نهند خون رقتن ازین بار دارد
 و اگر بجز شیر خواره قی کند و شیر در شکم وی بسته شود چون قدری بوی در بند
 نافع بود و اگر زن بعد از طهر با خشک با خود بر کبیر در آبستن یا ریوی کرد
 بعد از طهر یا شامند سه روز منع آبستن کند و اما مساک سیلان رطوبت رحم
 کند و شکم بندد و صبح روده و در فم سودمند بود و اگر با حطمی در بست
 بر عضوی نهند که خاریانی در اینجا باشد بیرون آورد آنچه الفوس سودمند بود
 جهت اسهال حرمش و ریش روده و در دان آنچه الجدی و الطبار و الحما و الوش
 و الحشف و العجل و فرح الجامویس و الابل سودمند بود جهت
 دفع زهر شورکران و فطر و شرتی از وی نیم مشال بود و چون با سرکه یا شامند
 موافق بود جهت بستن شیر در معده و آنچه خشک که آن بجز ترینه ایل
 بود چون زن بعد از طهر سه روز بخورد بر کبیر آبستن باز دارد و آنچه الجمل
 صاحب موجب آورده است که اگر نیر مایه شتر مقدار نخودی باب نیم
 گرم بیش از جماعت یا شامند قوت باه زیادت تر از همه ادویهها
 با صبی بد به بغایت و نیر مایه خرد شتر و آسود که سفید گو می چون با سرکه
 یا شامند نافع بود جهت شیر که در معده بندد و آنچه قونی در قوت مانده
 چند بیست است و چون یا شامند جهت صرع و احتیاق رحم نافع بود
 و مجموع آنها آنچه بسته بود یکد از دو آنچه که اخته بود به بندد و آنچه که بسبب
 این زهر در خواص آورده است که نیر مایه خرس فزیه می آرد چون یا شامند
 انور و یا برومی ملاه است و معنی وی آنست که مانند دل است
 و از اثر اهلای از خواص آنکه با یک با کت شود آنرا مشک نام مشک است

در کتب

و گفته شود و آن اقیاع رمان مصری است آنچه صفت آن در باب ما
 در بزرگ گفته شود اما این رخا ریت که از مس تراشیده باشد بهترین اودستی
 باشد در زاکته شود اما میس کلیت مانند با بونه و گویند فحق با بونه است
 بیشتر الملوک نوعی از سفوف است که جهت بوی دمن و حلق استعمال کنند او نام
 نوعی از سنجار است و صفت سنجار در الف در ابو حلسا گفته شد او را مای
 و مای نیر گویند و یونانی معنی آن دمن العسلی و عسل داد و علیه السلام نیز گویند
 و آن روغنی است که از ساقی درختی حاصل می شود و مانند عسل است
 سبطری و شیرین طعم بود و بهترین آنست که کهن و سیر بود و صافی و طبیعت
 آن گرم و تر است سودمند بود جهت جرب تر چون طلا کند و در موصل
 نافع بود جهت تار یکی چشم چون در چشم کشد و اگر بیست در م
 چهار یکی آب یا شامند اخلاط خام براند اما خوردن آن سبب است آورد
 و باید که آنس که خورده باشد تا عمل تمام نکند نخبید الله او ماد آنود یا خوانند
 آن عصاره قشال الحمار است در قاف گفته شود او سبید نوعی از نیلوفر
 نید است و طبیعت آن گرم و خشکست محلل ریاح غلیظ بود و رطوبات
 از اند شرتی از وی یک گرم باشد او داسالیون کرفس جلی است او د
 نانی جل است و سالیون کرفس و آن فطر سالیون است و گفته شود
 و یمن یونانی با در و ح است و گفته شود او قطاریون غافت است
 که شود آوز بسیار سی مرغابی گویند و آن نوع بزرگترین مرغابی آبی بود
 طبیعت آن گرم و تر بود فزیه می آورد لیکن بدن را بر کند از فضلها ی غلیظ
 می آن بود که پیش از کشن قدری بوره سوده در حلق قوی دمند و با بایز
 کم یزدند و اگر بر بیان گفته اوی آن بود که بزیت بر بیان گفته تا ظهور کت برد

امیلیج اصغر

امیلیج اصغر

اونو با بی یونانی شراب و عسل است او زریونانی آب را گویند در باب
 میم گفته شود اهل القسطنوخی از باد رنجوبه است و گویند نوعی از ریاجین است
 و در خواص بقوه ترا از باد رنجوبه است اهل القسطنوخی میگوید زرد گویند
 بهترین وی آنست که فربه بود بغایت زردی طبیعت وی سردست در اول
 خشکت در دوم جهت چشم که آب ریزد نافع بود کشیدن و خوردن وی
 حقا نافع بود و مسهل صغیر بود و اندک بلغم نیر براند و شربتی از سنت درم
 تاده درم بود اگر نتوع کشد و اگر غیر نتوع از دو درم تا پنج درم دماغ معده بود
 و متوی و نافع بود جهت اشترخاوی مضر بود بسفل و مصلح وی اگر کوفته با آب
 گرم خوردند قند نیست یا ترنجبین و اگر در مطبوخ عناب و بستان والوی
 سیاه و بدل آن پوست انار است این مولف گوید که اگر پوست
 میلیله زرد کوفته و تحت در بن دندان افشانند خون به بندد و رخ دندان را محکم
 گرداند و گوشت بر ویانند و مجرب است و از موده امیلیج اسود بسیار
 میلیله سیاه گویند و بیشتر از میلیله موینرک و بهترین وی سندیست و طبیعت
 وی سردست در اول خشکت در دوم سردی وی کمتر از کابلی است
 و گویند که مست لون را صافی گرداند و جدام را سود مند بود و دو سه روز راوی
 مسهل سودا بود و بواسیر نافع بود و اگر بر بیان کشد شکم به بندد و اگر در چشم
 کشد قوت باصره بداند و شربتی از وی متقوع از پنج درم تا ده درم بود
 غیر متقوع از سه درم تا پنج درم و خوردن آن مضر بود بکمر و مصلح آن عسل است
 و بدل آن میلیله کابلی امیلیج کابلی بهترین وی آنست فربه بود و اگر در آب
 اندازند فرودد و طبیعت آن میل سردی و خشکی دارد و گویند که گرم است
 با عدال عقل و حفظ میفراید و خواص را سود مند بود و دو سه روز راوی

دین

و تهای کهن زیایل کند و اگر بر بیان کشد شکم به بندد و بر بیان ناکرده مسهل
 بلغم و سودا بود و قوی لاج را نافع بود و شربتی از وی متقوع از پنج درم تا ده درم
 بود و غیر متقوع از دو درم تا پنج درم و بدرستی که مسهل صغیر بود اما بجای صیت
 مسهل خلطهای غلیظ چون بلغم و سودا بود و حقا نافع بود اما مضر بود به
 مصلح آن عسل است و مر یا آن متوی معده بود و مضم طعام بکند و حمل
 معده که دارد و بواسیر نافع بود و سه بلغمی را بکشد و رخ دندان و
 دندان را قوت دهد و اگر یکسال سر و زیک میلیله مر با نخوردند بسیار می بود
 نگاه دارد ایعاقین الجوح است و گفته شد از تون گوگرد زرد است که در گو
 تندار دانی بیرون می آید باید مانند در حقیقت که بدان مانند بشم است و
 خاصیت وی آنست که شکم می بندد اندک شیانت و قطا و دم الا خون
 بر گویند در اول گفته شود ایهقان جر چریا با نشت در صفت جر چریا گفته شود
 بار و قالس ایار و انالس گویند و آن سو سنت زرد خطایی گویند ایرقون
 ریر گویند و آن چیریت که ظاهری شود بر صدق فر فر و صباغان جمع میکند
 خشک می کشد و بهترین او کحل رنگست ایرقان ار قانت و گفته شد
 بل چهار نوع است یک نوع در چشمها و کنار رود ما و صحر اگر در
 آن نوع زرد رنگ بود و طبیعت بن انواع اینست و یک نوع در کوهها
 مان و بحرین باشد و از آنجا بخور خوانند و یک نوع دیگر و عمل خوانند
 در کوههای سردی باشد و یک نوع دیگر بقرا الوحش خوانند در دام کوهها
 میان در حقان گردد و همه در طبیعت مانند یکدیگر اند و نرایشان چون
 ته شود مار بخورد صحت یابد و بقرا الوحش بسیار سی کاد کوسی خوانند
 وی یعنی بر سوراخ مار نهد و بنفس مار را بیرون کشد و مار تیجمل بیرون آید

مانند آهن که بمقا طیس حسد و از دنیا لارا خوردن کیر دو مار اضطراب کند
 تا جایی از اعضای وی بگیرد چون تمام بخورد حتی در وی و سوزشی در جسم وی
 پیدا کرد و آب از چشم وی روانه شود و در کج چشم وی گوی مست و انجا جمع
 شود و به بند برورد و زکار و مانند و سخی کرد و در جناحه در گوش می باشد
 و چون ویرایشده آن و سخی را بر کیرند و در دفع سموم عمل تریاق فاروق می کند
 و صاحب منہاج آورده است که دنبال ایشان مجموع مجموع چهار کانه سم
 انجا جمع می شود و خاصه کا و کوسی که دنبال وی ستم قاتل است اولی آن بود
 که در وقت کشن او مرد باید که مرد و با سم چون یکی بکشد یکی دنبال پیدا کرد
 جالیونیس کوبید غنی که از گوشت وی حاصل شود و علیظ بود و گوشت
 ایشان دیر مضم شود و شیخ البریس کوبید گوشت ایشان با وجود غلظت
 از معدن بگذرد و بول براند و راری کوبید بهترین است که تازه بود و در زمان
 کرم صید کرده باشند و باید که در بختن مهر باشد و بار و عن برند و بعد از آن
 شراب آجیر و ماء العسل یا شامند اما قرن ایل دیتورید و پس کوبید چون
 بسوزاند و در شمال از آن با کثیرا یا شامند جهت نشت دم و قره امعا
 و اسهل کهن و یرقان و در شانه سود مند بود و جهت زمان جابض ک سیلان
 رطوبت از رحم ایشان آید و غممن شده باشد نافع بود چون بادویه که
 موافق این زحمت بود یا شامند و صفت حرق آن نشاند شاخ آن در
 دیک کوار می کتد و در کل کیرند و در توی جام در شیب آتش نهند تا سبند
 و مانند آقا بشوند موافق بود جهت جشی که ماده و ریشی در وی بود و اگر
 سوزن کتدند آنرا جلاد ما و اگر بخور کتدند کزند کائن بگریزند و چون نبرند
 بکه و مضمضه کتدند و در آنرا نافع بود و در خواص این زهر آورده است

قرن ایل سوخت سبند با سر که بسایند و برهق و برص طلا کتد در آفتاب
 ایل شود اگر یا شامند بر زرار و در دفع کتد و اگر بار و عن کا و بر شد و بر
 حلق دست و بای طلا کتد ز ایل کتد و اگر برده آن کوه کان که قلاع داشته
 شد طلا کتد نافع بود و حیض بر ایند و چون بر نبتان و زمار طلا کتد و کوبند چون
 قرن ایل بر زمان بستن بندنی در د براید و دیتورید و س کوبید نیر ما در وی
 زن بعد از طهر سه روز بخورد بر کیر دفع ابستی کتد و کوبند چون پدی بر
 شمشیر مالند نافع بود و این زمر کوبید اگر باره پوست وی بر خورد بندند هیچ
 کرد اکس نکند البته و دیتورید و پس کوبید خون وی چون بر بان کتد
 است قره امعا و قطع اسهال نافع بود و چون یا شامند جهت سم سهام
 یعنی نافع بود و قنصیب وی چون خشک کتد و سخی کتد و یا شامند نافع بود
 کتد کدی افعی و کوبند خون وی یا شامند شک کرده و شانه بریرانه
 چون قنصیب وی خشک کتد و بسایند و با شراب یا شامند باه را بر اینکند
 حوط آورد و اگر بر باره و بندند اکس از بیج ما ز ترسد و بیج کزنده کرد وی
 در این زمر در خواص آورده است که چون دنبال وی بجان با پوست
 کتد و استخوان بسوزاند و سخی کتد با شراب و بر قنصیب و ران طلا
 کتد در حال نفوظ آورد و بر سر حیوان که طلا کتد همین فعل کتد و سخی کتد که
 بار زمر نیست و چون تیری بوی زتند و بیگان در وی بماند چون شکطرا
 بیج بخورد سبند از د کوبند قرن ایل حرق در قو لاج رانا نافع بود اما حدی
 کوبند در ساعت ساکن کتد از سوزن طلئی است و کتد شود ایر یا سح
 سن آسما کونی است و نام او ایر ساز بهر آن کرده اند یعنی قویس
 ح و کل وی زرد و سفید و لاجوردی بود و شیرین بیج وی سپیاه صلب

کودن

بسیار گره بود خوش بوی و طبیعت وی گرم و خشک در دوم منفعت
 وی آنست که فالج و تشنج و صداع مزمن را نافع بود و منجی لطیف
 بود و چون بر کلف و غمش طلا کتد بر دویینه و شش را از اخلاط غلیظ پاک
 کند و بول و حیض براند و بر کزیدگی مار بر موضع زخم ضامد کتد نافع بود
 و جهت سرفه بلغمی نافع بود و چون با سرکه یا شامه جهت کزیدگی جانور
 و مطولان نافع بود و اندر و ماخس گوید سودمند بود جهت حق زهر با کتد
 داد و بی سیمه و اگر منت درم از وی با مار العسل یا شامه مهمل بلغم غلیظ
 بود و مره صغیر براند و خواب آورد و جالینوس گوید عرق النساء و تریاک
 و فالج را نافع بود خاصه روغنی که در وی نخت باشد نافع بود و چون با عسل
 فرجه کتد وزن نموده بر کزیدگی بینه از دوجون مسلوب کتد و بر خنک از
 دور مهمل صلب ضامد کتد نرم کند و اگر سختی کتد و بر ریش که ناصور شده
 باشد کوش بر دیانه و اگر بار و غن کل و سرکه بر سر ضامد کتد و سر را نافع
 در روغن وی چون در پنی جکانه کتد بینی بر د و اگر بطبخ وی مضمضه کتد
 دندان و ملاژره را نافع بود و اگر در ان نشیند صلابه رحم و دوه ان که از
 سردی بود نافع بود و چون با شراب یا شامه مند و جگر و سبزر را نافع بود
 در روغن وی چون در گوش جکانه با سرکه دوه گوش ساکن کند و من
 نولات کتد و روغن وی متع افواه بوا سیر بود رازی گوید بدل آن
 اسهال آب دود آنک وزن آن ماریون با سه دقیقه لبن تقاح است و
 این چنین گوید ایر سامضر بود شش و مصلح آن عسل است و ایر سامیار
 تیغ سوسن صحابی خوانند و در دشت سوم بسیار باشد و مولف کتاب
 تخم وی از جمله منوماتست مجرب و اگر سیخ وی قدری بردندانی نهند که دوه

بر اند البته و باید که بدندان دیگر نرسد باید ما پید در خست که برک آن
 شمش است و خاصیت او آنست که سکمی بندد **باب الباء**
 راجح گویند و آن نارحیل است و کتد شود با قلا جبر جز خوانند
 بول خوانند طبیعت وی نزدیکت با اعتدال و گویند و گویند سرد است
 اول و خشکست در دوم و در وی رطوبتی فضلیست خاصه تروی
 بهترین وی آنست که فریه و بزرک بود و خشک و آنچه تر بود بد بود
 کلف را زایل کند و بقراط گوید عدا اینکو دها و صحت را نگاه دارد
 خون متشککند و دونه کتد و بر زخمی که خون آید نهند خون باز دارد
 رخواص وی آنست که چون برع بندند مرغ از خایه با بستد و چون گویند
 ز مار که در کان ضامد کتد مورستن باز دارد و همچنین اگر مکرر کتد
 بر موضع که موی سترده باشد همین عمل کند و هتق را زایل کند خاصه با پوست
 قلا سینه و سرفه و نفث دم را نافع بود اما بغایت نفاخ بود و در سحر
 نمود و خواها آشته نماید لیکن ضامد کردن بر در مهما و وزم انیشین
 تسنان که شیر در وی پسته بود بغایت نافع بود و قطع ادرار بول کتد
 در با آرد جلبه و عسل یا منرند محلل دما میل بود و در مهمل بن گوش
 در مهمل شیب چشم و اگر با شب بمانی و زیت عقیق بر خنک زیر
 دکتد تحلیل یابد و چون با سرکه و آب برزند و با پوست بخورند
 ل که از فرجه امعا بود و اسهال مزمن قطع کند و اولی آن بود که
 جوش برند آن آب برزند و آب دیگر بار جای کند نفع آن
 بود و با قلابی کهن راجح کتر بود که تازه و با قلا کوشت بدن زیادت
 چون با قلا بگویند یا با سپیا حوزد کتد در منق میرند و روغن بادام

و قند اضافه کنند و یا شامند سرفه و خشونت بیند و حلق را سود مند بود و آن
 با پوست بر ندرت وی زیادت بود و خارش بدن باز دید کند و مصلحت
 آنست که قند کهنه و پیرند و در روغن مطحین کنند و با نمک و سوسن
 و زیره و دارچینی و فلفل و انجیر و فودج بخورند و بعضی از آن را
 در بایا بعضی از جوارشات نافع بود با قند قهوه ای جامیده است و کهنه
 با زرد قند است با رسی پیرز کوبند و شیرازی بدزدان سبزه است
 بری و کسری و جلی و کوبند و نوع است یکی سینه سگ و آن خشک
 بود و یکی نرم بود زرد رنگ مانند عسل صافی تیروی و این نوع
 بود و طبیعت آن گرم است در سیم و خشکست در دم و کوبند تر است
 جهت عرق النساء و ترس نافع بود مقدار دو درم و چون زن بخورد
 در شب خود بخورد کندیض براند و بجه پندارد و چون با شراب و
 صافی بیاشامد بجه مرده پندارد و دفع زهر پاکند خواه مار و خواه غیر
 و اگر در مردم کنند بر خفا زیر ضما د کنند نافع بود و کوبند که اگر در مردم
 یا شامند بوا سیر برد و چون سه نوبت یا شامند دیگر مرکز عود کنند
 رازی کوبند در مزاج نشاید که استعمال کند شیخ الرئیس کوبد سود مند
 جهت صداع سرد در گوش که از سردی بود و درم آن تحلیل باید
 ادیتی و جهت در چشم نافع بود رازی کوبد تحلیل بر باخ و مینت کلم
 و شیخ الرئیس کوبد مفید بود و این تحقیق است و چون حل کنند عسل
 کنند سده کرده بکشید و سگ آن بر نازند و رابیدن سهل کند اما
 بود بر رو مصلح آن اشق است و جالینوس کوبد بدل آن دو درم
 سکنج و اسحق ابن عمران کوبد بدل آن بوزن آن سکنج و نیم درم

شیر است با قندای مصری ترس است کهنه شود با در نجوبه یا در نیویه کوبند و با در رنگ
 کند و ترنجان و قند انترجید سر کوبند به با رسی یا لنگو کوبند و بهترین آن تازه بود
 طبیعت آن گرم و خشکست در دم سود مند بود جهت مجموع علت های بلغمی
 بود ای وی دمان خوش کند و نافع بود جهت جرب و سده دماغ و قوت
 دل و جگر بدنه و مغز می تمام بود و در قوتیت دل و قوت آن نظیر ندارد
 همان زایل کند و بعضی را قوت دهد و فواق زایل کند و ذمن را صافی کند
 در شربتی از آن میت درم باشد و اسحق کوبد مضر بود بزرگ و مصلح آن
 عری بود و اگر با شراب و سق آن ضما د کنند بر کزیدگی عقیق و ریتلا
 کند و روانه نافع بود و اگر یا شامند همین عمل کند و اگر بطیخ آن مضمضه کند
 دندان نیکو بود و اگر با نمک ضما د کنند بر خفا زیر تحلیل باید و همچنین بر
 در مفاصل ضما د کنند ساکن گرداند و از خواص وی آنست که چون قدری
 وی و تخم و تخ آن مجموع خشک کرده در خرد کنند و با بریشم محکم بنهند
 ریب نگاه دارند تا دام که بخورد نگاه داشته باشند سر کس که ویرا پند
 است دارد و محبوب خلق کرد و در دایم شادمان بود و مولف کتاب
 بغایت مجرب است و بکرات آرنوده و خوردن وی مقوی دماغ
 بود و دل فرموده و جهت خفقان سوداوی و خفقان که از بلغم سوخته
 بغایت سود مند بود و از مزاج قلب الحنون خواهد بود و وی در قرح
 ن آن ابریشم و چهار دانگ وزن آن پوست اترج با در نه حجر الیتس
 ند و کهنه شود با در آورد شوکه ایضا کوبند و نبات وی در کوهها در منها
 بوم روی و ساق وی بستری انگشت بود و قد آن مقدار یکس گز
 و کونما تر نر بود و بیشتر بر روی زمین بن باشد و در اول که بر ک بیرون کند

کیا بود و آخر خار کرد و در تک دی بسیدی زنده و کل وی نقش زنگ
 و سرخ و سینه بود و تخم وی مانند خشک دانه بود و نبات وی خار نال
 خارهای دراز و سینه دانه که بهترین وی است که ورق آن سفید بود و تازه
 و طبیعت آن گرم و خشک است در درجه اول و گویند سردست در اول درجه
 سرد و خشک است منفعتی وی است که مسهل است بود و در وی قوت
 و محکم است خاصه تخم وی نافع بود جهت اورام بلغمی و تشنج و نشت دم
 تبهای بلغمی که من وضع معده دهد و دندان چون بطبع آن مضمضه کنند
 کزیدگی جانوران و کزیدگی عقرب چون بر وی ضمه کنند نافع بود و اگر تخم
 میاشاشند کز آزار نافع بود و دیتور رید پس گوید چون بیخ و پیرا بخوش
 جهت نشت دم و درد معده و اسهال که من نافع بود و بول براند و برادر
 بلغمی ضمه کردن نافع بود و چون تخم وی میاشاشند کز آزار نافع بود و کزیدگی
 جانوران و چون داء الثعلب به تخم وی حل کنند بغایت نافع بود و مجرب
 و شربت از وی بگذرد و نیم بود اما مضر بود سس و مصلح وی اضمین بود
 الریس گوید بدل وی در تبهای بلغمی شاسترج بود و شایان پسران را بود
 گویند باد بخان آب و مغذ و حیصل و دغد و حدق خوانند بهترین وی فارسی
 شیرین تازه بود و وی غذا را لوف بود و طبیعت وی گرم و خشک
 در دوم و اگر در روغن بریان کنند سگم براند و اگر در سماق یا سرکه برند اسپیک
 کند و معده و خاضره آورد و سرد چشم را بد بود و خون سیاه او بی حاصل
 و مولد سودا بود و سده آورد و بویس آورد و لون را سیاه کند و شیخ الریس
 گوید که من وی بد بود و تازه سالم تر بود و جذام و صداع و بخوابی آرد
 و مولد سرطانات و کلف و سده چکر بود و اگر بر سرکه برند سده چکر

بویس آورد و اگر باد بخان زرد بار و غن برزند و از آن روغن موم
 و غن سازند بر شقاق کعبین و میان انگشها طلا کنند بغایت نافع بود
 که کل وی بار و غن با دام تلخ همچنان بکوبند و بر روغن بنفشه بسروشند
 بویس طلا کنند بر در زمان خدای عزوجل و مجرب است چون باد بخان
 سوزاند و خاکستر آن با سرکه بسروشند و بر ثوالید طلا کنند بر دالبته و ثالیل
 سوزانی گوک گویند و گویند مقوی معده بود و قطع ترف دم بکند نجاست
 خوردن وی و اولی آن بود که در آب و نمک بخویسند یا مسلوک کنند
 بار و غن گنجد با بادام بریان کنند با سرکه و گرد و یا با بویس بر بارسی با بونه
 سینه بهترین وی است که کل وی زرد بود و بزرگ و طبیعت وی
 سرد و خشک است در اول منفعتی وی است که منقح و ملطف بود و محلی
 صعب بود و در مهای صلب نرم کرد و جهت صداع سرد نافع بود
 همه تبها را خاصه که از عفونه سودا و بلغم بود و در مهای احشا اگر بخوشاند
 در آب او نشیند سنگ کرده بریزند و حیض و بول براند و بجه سینه آرد
 که میاشاشند حیض براند و بول براند و بجه در وقت زادن سهل بیرون
 آوردن را پاک کرد و اند تقیه تمام و اگر بر جرب تر ضمه کنند بر د
 ت اعصاب و دماغ بد و ضمه کردن بر درم چکر نافع بود و بخار
 بی در لغز نه لها بغایت نافع بود و اگر باب و سرکه برند و در آخر رید
 بر بخار آن در نه چشم را پاک کرد و اند و نو زایل کند اگر ادمان کند
 که چشم باب با بویس تها کشوند و مساکن کند اما استخی بن چنین گوید نضرت محلی
 صلیح وی عمل است و بدل وی در تقویت دماغ و زایل کردن صداع
 در بخار است باد و ج حوک خوانند و آن نوعی از ریجان

کوی است و در دامن کوهها باشد طبیعت وی گرم است در دوم خشکست
 اول و کوی ندر طوتی فصلی در وی هست و بهترین وی است که خوش بوی بود
 منفعت وی آنست که از ادویه قلبی با دو آنکه عصاره وی در جسم کشته
 چشم را جلاد دهد و رطوباتی که از چشم روانه بود خشک کرد و اگر بسیار بخورد
 تاریکی چشم آورد و سنگ نرم دارد اما باه برای کینه و موبد ریاح بود و بول براند اما در
 منجم بود و اگر بر کزده کی زینور و عقرب ضاد کتد نافع بود و اگر بار و غن کل هر که
 و بست جو بر درم گرم ضاد کتد نافع بود و خوردن وی کویند گرم در سنگم بد کند
 و چون بخایند و براقاب نهند گرم از آن تولد کند و شریف کوی چون اوقاب
 محل نرول خواهد کرد و پرا بخایند بیای در آن سال از دوسو گزند آن این با شانه
 البته و اگر بخایند در گوش نهند و گوش ساکن کند و صاحب کامل آورده است
 که در خوردن وی بیج منفعتی نیست ضاد کردن منقطع و محلل بود و از خوردن وی
 خلطی سودایی بد تولد کند و چشم را تاریک کند و مصلح وی تله الحما بود و بدل
 وی دوزن آن بیسینر بارود حرا سیوس است و در ایسوس کتد
 تا که مبعه باه است و کتد شود با بلس با ملص نیر کویند و انرا در حشی
 زیدی کویند و او فعل تو عالت بی کند و انرا سوفا کویند و منتن افرد کویند
 بان درخت جبالبان است و صفت جبالبان کتد شود با رونق اسفند
 رصاص است و کتد شود با باری یونانی فلفل سیاه است و کتد شود با طس
 نوعی از علق است و صفت علق در باب عین کتد شود با رسطار یون
 فرسطار یون کویند و آن نوعی از رعی الحامست و کتد شود و معنی رسطار
 یونانی حامی است بر آنکه از او ندر طویلیست و کتد شود و بیج شراب
 مست کتد است صاحب منباج کویند ای است که از غسل سازند

اول

صاحب جامع کویند شرابی خرابی است که از خرمای تر سازند در نون در
 منت نید کتد شود و بیج شراب الطرافاست و کتد شود و بختجات عصی الراعی
 است و کتد شود و بر شیانند او و ز شیانند او و ببطباط و حنجر و شیطاط و
 بوجره و سو فنیسند اسپس نیر کویند و چند اسم دیگر دارد و بیاری کتد کویند
 دیگر مانی سرخ مرد نیر کویند بخوردیم بخوردیم جرم است و آن حیشی است و بیج آن
 طیشی است و صفت آن در الف در اذ بو کتد شد و بخوردیم فیلا سو پس
 کویند طبیعت آن گرم است در سیم خشکست در دوم منفعت وی آنست
 منقطع و محلل و منفع بود و طبع را براند چون به ششم باره بخورد بر کزده یا بر شیب
 ف طلا کند و چون بیاشامند گرم در از و کد و دانه یند از د و حیض براند
 بجه مده یند از د و بیرقان نافع بود و کتد بر د و بر سبز سخت شده
 طلا کند نافع بود و چون با غسل در چشم کشند سود مند بود جهت نرول آب
 ضعف چشم و چون با شراب بیاشامند زمره را نافع بود و ادویه کشنده
 صهارنب بگری و چون با شراب بیاشامند مستی زیاده کند مایه اسغان
 سکان و بر گشان و بر شغان نیر کویند و قاتل ایه و کف الکلب نیر کویند
 آن حیشی است گرم و خشک اما ملطف و محلل بود نافع بود جهت
 صحاب بلغم و رطوبت رازی کویند بدل وی نیم وزن آن در و بیج در نیر
 مانی بوزن آن بر خطه است و کتد شود و قوم نیر کویند و قح هم کویند
 کویند و بیاری است و سرعت نیر کویند و کتد شود و بیج کابلی ابرج و برنق
 نید و بیاری برنگ کویند و طبیعت وی گرمست در اول و خشکست
 در دوم و آن دو نوعست بزرگ و کوچک بهترین وی کوچک است
 لون آن برخی زرد و درم از وی سهل بلغم لزج بود و از قنات د

بسیار
 کویند

برخاست

صبح ادویه بوی غیر سرد و معاصر را سود مند بود جیش آورده است که شربت
 اردوی ده درم با شیر تازه بود و جهت جب القوم اما برنج مضر بود برود و ما و صبح
 آن گیر است و بدل آن بوزن آن ترمس و بوزن آن قنبیل و این ماسویه گویند
 بدل آن بوزن آن ترمس و دو دانگ آن قنبیل بزرگ است بزرگ از رایح است
 و گفته شود بر سیاه از عصبی الراعی است و گفته شود در پیلان و طول و عمول و فو
 گویند آن قناری است و شجرة البهق نیز خوانند در قاف گفته شود در بوش
 قطن است و طوط و عطیب و کر سب نیز گویند و شحم الارض و گفته شود در قاف
 و نو آن تور گویند و کهن آن قضم بر خشک اندر خشک است گفته شد و جوق
 القز نعلی نیز گویند بزرگ و سلام لسان الجمل است و گفته شود در بوشی بزرگ قطونا
 و گفته شود در بوم نیز گویند سگوفه افضل است در قوه مانند مید خشک بود
 بر و ایما فاشرا است و گفته شود در برابر آن سطاریون است و گفته شود در قوق
 شمش است و گویند در کست که انرا الکوچه گویند و گفته شد بر نجاست بعینه
 شویلا خوانند شیرازی بر تراکب و بخارسانی بوی ماران گویند و خد اسم دیگر
 دارد و گفته شد و گفته شود و بهترین وی زرد بود و طبیعت وی گرم است
 در دو دم خشک در کفر درجه اول منفعت وی آنست که جهت صداع
 سرد ضا در دن یا نطول بغایت نافع بود و ملطیف و منفتح بود و صاحب
 دوار و سرد نافع بود و سنگ کرده بر برانده و اگر در طبع آن نشیند حیض بران
 و ریش هم را پاک کند و بجه پندازد و همیشه بیرون آورد و درم رحم را نافع بود
 و اگر درم از وی بیاشامند همین عمل کند که یاد کرده شد و اگر بسوزانند
 و خاکستر آن بر ریش فرج افشانند خشک کرداند و اگر با غسل بیاشامند که
 بکشد و جب القوم نیز رسده بنی و زکار نافع بود اگر بطیخ وی بشویند و خورد

می مضر بود بکرده و مصلح آن اینست و رازی گویند بدل آن در دو سه
 درم تا نوح است و گویند بدل آن افسنتین است بره دست خراش است
 در حاکمه شود بر دی بنایت که در آب روید و در مصر از وی کاغذ سازند
 مولف گوید او را بیشتر از نیک خوانند و شاخ میان وی نیز خوانند
 در قوت مانند قرطاس بود و سوخته وی تخمف در وی زیاده بود و
 طبیعت وی سرد و خشک بود در دو دم و چون بر جراحتهای تر باشد خشک
 در داند و چون در سر که خویسانند و خشک کند و بر نا صور گفته نافع بود
 خاکستری اکل که در دهن بود و در ده و جسن نشت دم بکند و آنچه مصری بود
 در دانه چون بر کشند و بکند مانند نیک بر قوقی بزرگ قطونا است و انرا اسوس
 خوانند و گفته شد در الف بر بیس نوعی از بلوط است و گفته شود بر معانج
 در می از مرد است و انرا ماحوز گویند و گفته شود در میم بر و ایما که ایضاً
 آن فاشرا گویند و گفته شود بر نا ابرقانت و گفته شد بر نوق شایانک
 شایانک و شایانک نیز گویند و گفته شود بر سیا و شان شعر الجن و شعر الجبال و شعر
 الارض و لجه الحمار و شعر الحاریر و ساق الاسود و الوصیف الاسود
 که برهه البیر نیز گویند و آن شعر العول است به باری بر سیا و شان
 گویند و بکر مانی کور سو خوانند بهترین وی آنست که خوب آن سیاه بود
 در ق و بی بند و گویند بهترین آنست که خوب آن بر خنی زنده طبیعت
 وی معتدل است در گرمی و سردی و گویند میل بکرمی و خشکی دارد و سه درم
 روی مسهل بلع و سودا بود و شس سینه از فضول غلط پاک کند و بکند انرا
 برقان و ستر انافع بود و در بول و حیض برانده سنگ بر برانده چون پیشند
 سنگ بند و همیشه بیرون آورد و گفته شد کی سنگ دیوانه و مار نافع بود دیگر

با نوران مودی خون با شراب یا شامند و ملطف و محلل بود و در الشلب
 را نافع بود و موی بر ویانند و خناریز و دبنلات تحلیل کند چون یا شامند بر
 یرقان و عمر البول را نافع بود و چون بالادن دروغن موردیار و عن مو پس
 در و فاد شراب یا میرند و بر موی که ریزد طلا کند دیگر نیز در و مع آن محکم
 دارد و اگر سوزانند و بر سر کل مانند موی بر ویانند و اگر با سر که در زیت و خاکستر
 وی بر داء الشلب طلا کند موی بر ویانند و جهت جرب چشم نافع بود
 و اسحق گوید حضرت بسز و مصلح آن مصطلکی است و رازی گوید بدل آن
 در سود مدی رو بو زن آن بنفشه یا نم وزن آن رب السوسج در بر شوم
 بلغت اهل نخل قصب آب و کفته شود بر طایقی صاحب نهج گوید بسیار
 افزوزت و کفته شود بر سیاح نوعی از مرد است و از احرابای جوز گویند
 و کفته شود بر ارق خشی است و کفته شود بر سیان با نایت که تخم وی
 مانند تخم کرفس در جهت جرب استعمال کنند نیز از می مال کرده خوانند
 بر زقطوانا بیاری امفوش خوانند و یونانی فلیون و معنی آن بر عونی شراز
 بگو خوانند و با صهنائی سپرن و آن دو نوعت سفید و سرخ و بهترین
 سرخست که میل بسیار زنده و فربه بود که چون در آب کشته در بن آب نشاند
 اما سفید بغایت سرد تر از سیاه بود و طبیعت بگو سرد تر است در دوزخ
 و گویند در بیم و گویند معتدل است در خشکی و تری و حرارت بنشاند و کشته
 ساکن کرد اند و اگر بر بان ناکرده بود در مجلاب کرم یا شامند طبیعت
 بر انداگر بر بیان کرده بود بار و عن کل شکم به بندد و مع آن نافع بود خاصه
 بچکان و لعاب وی خشونه من و بیند و معده نافع بود و بر ورمها و کرم
 ضا در دن نافع بود جهت تفرس با سر که جهت دوسر با کلاب سودد و بگو

کندر

بوقه نشاید که استعمال کنند که کشنده بود و شرتی از وی مقدار در دم بود و در
 کسی که بکوی کوفته خورده بود با سفید ماج و فلفل و حلیث یا بملث کند و دوال
 سکت و بدل وی در تبین طبیعت جب الیغری جل کند یا بر زالمرد و در تری
 تر طبیب بزر بقله الحما بر زالمرد طبیعت آن کرم و خشکت در دم
 دل و حیض بر اند و سده کرده و جگر کشاید و فواق که از امتلا بود سودد
 شرتی از وی سه درم بود و جهت کزندگی یا نوران نافع بود و در هلهو مال
 سودد اما مضر بود پیش و مصلح وی حمام است و شریف در خواص آورده است
 کرم کرفس چون بکوبند با بجنان قند و بر و عن کا و جرب کشته در روز
 یا شامند باه راز زیادت کنند بغایت اما عذاکوشت خردس فربه جوز بدل
 آن فطر اسالیون است و گویند یک آن افسنتین و نیم وزن آن فطر
 اسالیون بر زالمرد فی الجلی فطر اسالیون است و کفته شود بر الرجت سخی
 باری تخم جزو گویند و بکرمانی بیکرک عطی و طبیعت آن معتدل است
 در حرارت و رطوبت و در عمل اقوی بود و بهتر از تخم خطمی بود خشونه بیند
 زابل کند و مع و بریش و در راجایت نافع بود و جهت کزندگی ریتلا
 سموم نافع بود و چون در ادویه حقه بود دفع مضر است ادویه حاده کند و بدل
 ی تخم خطمی است بر الخطمی بهترین وی آن بود که پسیاه و رسیده بود
 طبیعت وی سرد و خشک بود و گویند معتدل است در حرارت و رطوبت
 کرم با سر که بر هلق طلا کند در آفتاب نشیند نافع بود و جهت سرد کرم
 در مند بود و خون رقتن سگم به بندد و در ضادات که از جهت ذات
 جنب سازند نافع بود و سگم به بندد و سگم کرده بریزانند و بدل وی تخم
 ساری بود بر الرطوبه بر زالمرد و بر الرقت و بر الرقت و بر الرقت و بر الرقت

کوبند و آن بر العفت ببارسی تخم است بهترین وی زرد فربه باشد و طبیعت
 آن گرم و تر بود و در وی نجی بود پاه را زیادت کند و مجامعت را قوت دهد
 زیاد کند و بدل وی در معاجین تخم شلغم بود بر الحرح چرب ببارسی تخم کیکر خوانند
 و کیکر کوبند نیز از وی کبرک کوبند و بهترین وی بیستانی فربه بود و طبیعت آن گرم
 و خشکست در سیم کوبند در دوم سودمند بود جهت عسر البول و بر نفس طلا کند
 نافع بود و پاه را بر آید و دو ساقین را نافع بود مقدار یک درم و اگر با سکنجبین
 و آب گرم یا شامند قتی بلغمی آورد اما مصدع بود و منی زیاد کرد و اول
 براند و تاریکی چشم آورد و اگر سختی کند و بر کلف روی طلا کند زایل کند و اگر
 بکوبد و بعوض نمک بر زده تخم مرغ نیم برشت کند و یا شامد قوت مجامعت
 دهد اما مشکل حوار بود و مضر بود بشانه و مصلح وی کثیر است و بدل وی راز
 کوبید نبات و سیت کوبند بدل وی تو در وی است و مجهول کوبید بدل وی تخم
 کند نا است و دیقورید و سپس کوبید در طبع بدل وی خرد است بز المظ
 جب قفل است و گفته شود بز المظم خب است ببارسی شفرک کوبند
 شینگو و بهروی خوبه کلان و با صنفهای ناکشی و تبریزی سوارون و تبریزی
 در اشوه در باب خاکمه شود بز المظم بز المظف بود و صفت آن
 در قاف گفته شود وی بر قانرا سودمند بود و در مهانی گرم نافع بود و در غایت
 نهایت بود در شمای در مهانی ظاهر و باطن آنچه ظاهر بود که قوت باب قطف تر
 و طلا کند آنچه باطن بود سختی کرده با سکنجبین یا شامند و کلاب و طبیعت
 معتدلست در حرارت و سرد و خشک بود در اول کوبند گرمست و در
 جلا و تلین بود و مضر بود و کسطل و مصلح وی قند و کلاب بود بر الحرح قند
 در جله و فرغ و قله المبار که و قله النهر و قله الینه و دندان ساکن و فو

تخم کیکر خوانند
 ببارسی تخم کیکر خوانند

فرین و حقوق نیز کوبند ببارسی تخم تورک کوبند و با صنفهای برهین و کبرک
 کوبند و تبریزی تخمکان و بهترین وی است که فربه بود و طبیعت آن سرد
 درجه سیم نافع بود جهت ده جگر که از گرمی بود و تپهای حاده مقدار پنج درم
 روی کوبند و شیره کیکرند و با نبات یا شامند و اگر کلاب خورد جهت سرد
 از حرارت بود نافع بود و جهت لرع فم معده نافع بود اما متقطع شهوت بود
 قتی که افراط کند و مضر بود بسبب زومعه بلغمی مصلح وی قندست و بدل آن بز
 نید بود بز الرمان البری جب القلمت گفته شود بر الحرح البستانی تخم کوز کوبند و نافع
 جهت ریشهای خوردند چون کوبند و بران صفا کند و اگر بخورد یا با کیکر
 بول و بیض براند و ریشهای عفن پاک کند و استقرا نافع بود و کوزند کیک
 نوزان بولس کوبند خاصه در دو ساقین یک درم تخم کوز با یک درم قند یا شامد
 مع بود و مجرب و بدل آن بوزن آن ایسون بود بز الیسابان مخمویه
 بند آن اعین السلاطین است و گفته شد بز الحرح البری دو قوست گفته شود
 السداب ببارسی تخم سداب کوبند و بهترین آن سیاه بود و فربه و طبیعت
 آن گرم و خشکست در سیم نافع بود جهت فواق بلغمی و ساکن کرد اند اگر
 درم تا دو درم یا شامند و اگر با شراب یا شامند جهت دفع زهرها و کوزند کیک
 نوزان خاصه که با آنچه خشک و مغر کرد کان استعمال کند و جهت عرق
 سنان نافع بود اما متقطع قتی بود و مصلح آن کثیر است یا عسل و بدل آن سداب
 الحس بیاضی تخم کاسو کوبند بهترین وی سیاه فربه بتسانی بود و این مولف
 بهترین تخم کاسو تبریزی سفید فربه بود طبیعت آن سرد و خشکست و محرز
 بود شهوت جماع را ساکن کرد اند و جهت کسی که ویرا اخلام بسیار
 چون یا شامند منع اخلام کند و قطع شهوت جماع بکند و بنظر منی خشک

گرداند و مقدار یک درم تا دو درم مستعمل بود و ضما د کردن جهت صداع
 سودمند بود و منع سیلان که از چشم آید بکند چون بریشانی ضما د کنند و وی
 سیاه آورد و مصلح وی مصلکی است و بدل وی دم الاخوان بر را لیسج
 بیارسی تخم بنک گویند و بشیرازی تخم تنک دیو و بلعظی دیگر ضما د را حل
 و آن سه نوع است سیاه و سرخ و سفید بهترین آن سفید بود بعد از سفید سرخ
 اما سیاه کشنده بود طبیعت آن سرد و خشک است در غرضه سیم و ارا ن سفید
 سرد است در اول درجه سیم و خشک است در دوم عصاره وی در گوشت رانامه
 بود و جهت نشت دم با فراط سودده و درو ساکن گرداند و بر غرض
 طلا کردن نافع بود و خوردن وی مضر بود و مسبت و مخدر و تبا ه کننده عقل
 و خنای و جنون آورد و درم زبان و ضیق النفس و کرا نگی کوش و تار یکی
 باز دید کند و عداوات وی بقی کند با کرم و روغن و غسل بعد از آن
 تازه و عرق اسفند با ج بجزع و گوشت بره فربه و بدل آن ایون است
 بوزن آن و صاحب تویم گوید مصلح بود و مخدر اشا و مصلح ان غسل
 و اینون و اگر بر برص طلا کنند بغایت نافع بود و قوی اعضا بود و چون
 در حمام طلا کنند بر بدن و درو جگر فرمن را نافع بود و بزرا نخل بیارسی تخم
 خوانند و تخم ترب خوانند و بهترین وی آنست که فربه بود و طبیعت آن گرم
 در سیم و خشک است در دوم جهت غمش و کلف و هتق بید و اثر زخمها نافع
 و چون باب رازیانه طلا کنند و بر هتق سیاه و سفید با کندش و سرکه در حمام طلا
 کنند بغایت نافع بود و در غرضه سیم و تحلیل کند و محلی قوی بود و مقدار
 دو درم مستعمل کنند المضر بود و جگر و مصلح وی بستن است و اگر با سرکه
 می خورد و بول براند و درم بزر را تحلیل دهد و اگر با سکنجین بزند و بداند

غرضه کنند همچنان گرم خنای را نافع بود و در دفع زهر ناکند و یکی جانوران
 بایم تمام تریاک بود و صاحب تویم گوید مصلح بود و مضعف جگر و مصلح وی
 شیر و شکر بود و جهت او سبز کهن شده سه روز مر روز دو درم کوفت
 بپخته با سکنجین یا شامند بغایت نافع بود و موجب بدل آن حب الرشاد
 در المرد و بیارسی تخم فرد گویند و بشیرازی فرد رشک و بهترین وی آنست
 تازه و فربه بود و لون آن بسرخ رتد طبیعت آن گرم و ترمت با غندال
 بوی وی تند و زرد قطونا بود در قوه اگر بریان کنند نافع بود جهت ذوق و نظار
 و بوی و شکم به نند و منبج و در مهابا بود و در بلها و بریان ناکرده مهمل اندکی
 بود و مقدار دو درم مستعمل کنند و مضر بود و شش و مصلح آن جلا راست
 بدل آن بزر قطونا و در افصاح بدل وی در اکتان بود در الکاح کج جب
 کج است و کتته شود بزر الهوه حرف بایلی است و کتته شود در الهوه
 کت اهل خراسان تو تدری گویند و کتته شود و بلعظی دیگر شند که گویند و قیصه
 گویند و کتته شود در القنب شهدا ج است و کتته شود در الحد قوی بیارسی
 انده قو قو گویند و در اسیست گویند و جفا قو در قییر گویند و بهترین وی
 است که فربه بود و بری و طبیعت وی گرم و خشک بود و معده را با شک
 مقدار نیم درم نافع بود جهت کزندی جانوران با سکنجین یا شامند
 زاده و بیابسی بود و هیچ باه بود و تخم و کیمه وی نیز لیکن جدید آورد و مصلح
 ی کثیر بود و بدل وی حکل شلم بود بزر لسان الجمل بیارسی با زنگ گویند
 بزر بی تخم بزوشه و طبیعت آن سرد و خشک است بهترین وی آنست که
 بود و سیاهی که بسرخ بایل بود نافع بود جهت مصلح جگر و کرده و عرق
 نسا و قابض بود و مقدار سه درم مستعمل بود و چون یا شامند نشت دم

بر بکستیس

که از بیند بود قطع کند و فضول که از شکم رواند بود و اسهالی گوید طبیعت آن گرم
 و خشک و مضر بود بش و مصلح آن عسل بود و بدل آن تخم حماضی بستانی
 بر الجاض حب الترسا گویند باری تخم ترشه گویند و شیرازی تخم
 ترشینک گویند بهترین وی آن بود که فربه بود و سپیاسی که بسرخمی از طبیعت
 آن سرد و خشک است نهایت قابض بود و صغرا باشد و در روده پاک
 و سگم بندد و اسهال قطع کند خاصه که بسبب خلطی گرم بود اما مضر بود بگرد
 و مصلح وی قد بود و در خواص آورد که تخم حماض اگر در خرقة بیند و آن
 بازوی حب بندد مادام که بادی باشد آستن نشود و رازی گویند تخم حماض بر
 اگریش از کزبکی عقرب خورده باشد و عقرب بگرد مضر است نیز سانه
 و تخم حماض بستانی بهترین آن بود که بیاسی مایل بود و طبیعت آن سرد
 در دم و سود مند بود جهت ماده صغرا و تب غب و دموی و مقدار آن
 دو درم مستعمل بود و مضر بود بسرز و مصلح آن تخم زازیان و کرفس است
 بر الکشان بیاری تخم تخان گویند و کشته اند و خواتد و شیرازی بزرگ
 گویند بهترین آن بود که تازه و فربه باشد و طبیعت وی گرم است
 و معتدل است در تری و خشکی و گویند معتدل است در گرمی و سردی و خشک
 در اول منبج ریشه او درها بود خواه درم گرم و خواه درم سرد اندر
 و مری کلین و برص را نافع بود در خان وی ز کام را سود مند و اگر
 میان کند سگم را بر بندد و اگر خام یا شامند سگم براند و مقدار مستعمل از
 درم و ادرار بول بکند و اگر بزرگوزن در آب آن نشیند درم جاسی
 که در دم بود تحلیل یابد و معده را بد بود و دشوار مضم شود و غذا اندک
 و مضر بود باقیین و مصلح آن کلکین بود یا عسل و جالینوس کوی

سود مند بود جهت شقاق معده و ریشش و مری جراحی که از خارج بدن بود
 صلاح آورد و مقوی اعضا بود و در سقوریدوس گویند و فولس گویند که چون سوزنا
 سخن کند و بر ریش معده افشا شد خشک کرد اند و زایل کند و بدل وی عصارة
 قلاب بود و گویند حلیه و در خواص آورد که اندک چون با موم و عسل بر برص
 خن ضاد کتد البته بر دو چون بخورد منی زیاد کند و در سینه را نافع بود
 انام بیاری تخم سیسندر گویند و بهترین وی بستانی بود سیاه رنگ
 طبیعت وی گرم و خشک است جض براند و زاید آن اسان کند و مقدار
 درم مستعمل بود جهت باد که در سگم بود نافع بود و فواق اقلای را جهت
 بود مند بود اما مضر بود بش و مصلح وی کثیرا بود و بدل آن تخم غناع و تخم
 لکوساوی بر الدند الاسود جملنگست و کتد شود بزر الیلون بیاری
 مار جو به گویند و مار کیمیا نه خواتد بهترین وی بستانی بود و طبیعت آن
 در دم و در دم منی بزیاید و شهوت جماع برانگیزاند و مضر بود و شیر
 ده کند و مقدار دو درم مستعمل بود اما مضر بود بسرز و مصلح آن عسل است
 بر البول را نافع بود و عرق النساء و قونج بلغمی و ریجی و کزبکی
 بسیار نافع بود و بدل آن خجلیست بر العصفور طم است و کتد شود برز
 شوش رحول خواتد بیاری تخم کبوت و سر پانی و کیمار و شکو شانه خواتد
 بیعت آن معتدل است در گرمی و سردی و خشک است سده جگر بکشاید و بسرز
 را پاک کند و خلطهای عنین از عروق بردن آورد و تپهای مرکب
 بلغم و موم صغرا را نافع بود و اگر با سر که یا شامند فواق را پاک کند
 از بچشاند سگم به بندد و قوت معده بداند و بول و لیس براند و سلان
 را نافع بود و عصارة وی چون تر بود با قندهار جهت بر قلن میند بود و اگر

بطبع وی یا عصاره وی دست و با پرا بشویند نقرس را سود دهد و مقدار
 دو درم مستعمل بود و بطبع بغایت تلخ بود و در صنعت مانند تخم کاشنی
 در اکثر حالات و کوبیده نظر بود بیش و مصلح آن عمل است و کوبیده صمغ عربی
 و بدل آن چهار دانگ وزن آن افسستین است برالهند یا بیاری تخم
 کاشنی کوبیده بهترین آن سیاه رنگ بستنی بود فربه و طبیعت آن معتدل است
 در گرمی و سردی خشکست نافع بود جهت تهی صفراوی و جهت سده جگر
 بود ویر قانرا که از سده بود سود مند باشد و مقدار دو درم تا سه درم مستعمل بود
 مضر بود بزر و مصلح آن سنگجین است و بدل آن تخم کتوت برالابخره قریص
 و ساسارگشت کوبیده آن کزیت است بیاری تخم ایچره کوبیده و طبیعت آن
 گرم و خشکست در دوام بهترین است که فربه بود و در وی تلطینی است و اگر
 گرم و تر است در مهای بن گوش صلب نمود کرد اند و باه راز زیادت
 چون با مثلث یا با شیر کا و تازه یا شامند و این مجرب است و اگر بکوبند و بر شامند
 خورنده و در طانات افشاند نافع بود و چون یا شامند ما و اصغر و بلغم
 قویج و استتار نافع بود مقدار نیم مثقال باب گرم و عمل و اگر بکوبند
 مقدار دو درم با شراب یا شیر تازه یا شامند جماعت را قوت دهد و شامند
 آورده است که چون کوبند و با عمل یا شامند و بر قصب طلا کنند قصب
 شکر کرد اند زیاده و اگر با سنگجین یا شامند جهت دعو کرده و بزرگان
 بود و اگر کوفت با عمل بپوشند و لعن کنند دشواری نفس را نافع بود
 و صاحب تووم کوبیده مزج کرده و مصلح آن صمغ عربی و کثیر است و بدل آن
 حرقت و قدر مانا و کوبیده بدل تخم کندنا است و کوبیده تخم جرجیز و از
 خوردن وی سرد میکند و مدادات آن شراب بنفشه و جوابک بود

بزرگوار

از ارباب باغ الرومی اینسون است و گفته شد بر ارازی باغ در راکنه شود در صنعت
 از باغ برالنجکست جب القند خوانند بیاری تخم کاشنی خوانند و بیاری
 هم دل اشوب و فلفل کوبیده هم خوانند در کنار رود مار وید بهترین آن بود
 بوی وی شیر بود و طبیعت آن گرم و خشکست در دوام اگر دو درم از وی
 در دوام سنگجین یا شامند جهت ورم سبز و اعتقار نافع بود و اگر
 سرکه بکوشانند و بر سبز ضمد کنند نافع بود و اگر یا شامند متع سده جگر بود
 ما مصلح و مجفف نخی بود مصلح آن شیر و ترنجبین بود برالکلیاس بیاری
 کند نا خوانند بهترین آن ساجی و تازه فربه بود طبیعت آن گرم و خشکست
 کوبیده سرد است و جین کوبیده گرم و خشکست در سیم اگر بخور کند با نظر آن
 شیب دانی که گرم داشته باشد گرم بکشد و بپندارد و اگر در شیب مقعد خور
 کند بوایسر زایل کند و دو درم از وی با دو درم تخم نورده نافع بود جهت
 شدم که از سینه بود و بر خرد جهت کسی که شکمش منقطع شده باشد
 گرم نافع بود و خشک کرده بریزد و اگر با جب الرشاد بر بیان کند
 حر که از سردی و بلغم بود بغایت نافع بود و مضر بود بیش و مصلح وی
 سل است و کوبیده مجفف شش بود مصلح آن لعاب به دانه است
 بل آن تخم هر چه از خواص وی است که اگر در سرکه اندازند ترسیده
 دو کوبند اگر کسی خواهد که جماعت بسیار کند و بیح ازیتی بوی نرسد تخم
 نا با شراب یا شامند بزر اللنت برالشیط است بیاری تخم شلغم بهترین
 است که سرخ رنگ بود و طبیعت آن گرم و کزیت است باه راز زیادت کند
 ماح بود و چون در معاینه بود دفع سموم و ادویه قناله بکنم و شریف در
 اص آورده است که چون تخم شلغم بر گردن بندند نافع بود جهت ورم

ار به و مجرب است و اگر یا شانه سقوط آورد و جهت در دما که از سردی بود
 و قویج سخت شده بغایت میندود اما مضر بود ببرز و مصلح وی تخم خربزه است
 و مقدار مستعمل از وی دو درم باشد و مولف گوید که از خواص وی یکی آنست
 که چون کهن شود و سنگ در میان آن بود و بکارند که بن برید و این مجرب
 است بر البصل بسیار سی تخم بیاز کوبند طبیعت آن گرم و خشکست و در وی
 رطوبتی فصلی است باه را تحریک دهد درم اجهای سرد بزرگسالی بسیار سی تخم
 کوبند و آن دو نوع است و گفته شود در بین صنعتی آن و طبیعت
 وی سرد است و از وی اندکی خشکی بود معده را بد بود و سکیم براند منق و مقطع
 بلغم بود و بدل وی تخم خطمی بود بزرگسالی بسیار سی تخم خیار زه کوبند بر وی تخم سکار
 بهتر است آن بود که فربه بود طبیعت آن سرد تر بود و بهتر از تخم خیار بود
 بول براند و مقدار پنج درم مستعمل بود تا ده درم و چون بکوبند و بر بدن طلا کنند
 لون اندام نیکو گردد و واسحق گوید مضر بود ببرز و مصلح وی سنگبین بود
 آن بد را القه بزرگسالی بسیار سی تخم خیار کوبند و شیرازی خیار با لنگ و بهتر
 آن بود که از خیار زرد گیرند و فربه بود و طبیعت آن سرد تر بود و نافع بود
 جهت احتراق صفرا و درم گرم که در جگر و ببرز بود و دوشش گرم در پیش
 و اسحق گوید مضر بود با بشین و مصلح آن کثیرا بود و بدل آن بزرگسالی بسیار سی
 بارسی تخم خربزه کوبند بهترین آن بود که شیرین باشد طبیعت آن گرم و در
 روده را پاک کند و مجامعت را زیاد کند و منی بفراید و چون بکوبند و با
 شیره وی بکشد جهت سرفه گرم نافع بود و در دینه که از درم گرم نولد کند
 خشونت ذمین و خجوه و حلق را نرم گرداند و تشنگی بنشاند و تبهای حاد
 و تبی که سبب آن صفرای سوخته بود و درم جگر گرم نافع بود و سده آن بکشد

بول براند و مجاری کرده و شانه پاک کند و سوزش آن قطع کند و وقت
 رهای گرم که باشد تحلیل دهد و اسحق گوید مضر بود ببرز و مصلح آن عسل است و
 مقدار دو درم تا پنج درم مستعمل بود و صاحب فتوح گوید بسیار وی مضر بود با شانه
 مصلح آن عصاره زرشک است و وی شیر زیاد کند و منی بفراید و سقوط آورد
 ز لورده تخم کل بهترین آن بود که از کل فارسی گیرند طبیعت آن سرد و خشکست
 قابض بن دندان محکم کند و قلاع را بل کند چون کوفته در دهن بگیرند و در جرم
 نفع بود و معده در روده را پاک کند و مقدار مسعمل از وی دو درم بود و نافع بود جهت
 سهال حراری و در رخ سودده و خوردن آن سس را مضر بود و مصلح آن کثیرا بود
 این مولف گوید بزرگسالی لورده را ز لورده خوانند و آن غریبت که چون کل از
 روزه گیرند اندام سردن کند مانند غایب و در اندرون وی دانه چند بود مانند
 تخم جبری و آن دانه را تخم کل خوانند نه آن تخم که در اندرون کل می باشد و خبر
 آن تخم نیز قابض است اما حراد از ز لورده آن تخم است که شرح داده شد
 زره ایم جوز گرم است بس این تخم که در اندرون کل است بنج نسبت
 جوز گرم نیست و این تخم مناسبست بیشتر دارد بر الریحان تخم ساسنفرم خوانند
 بهترین وی آنست که سیاه و فربه و کوچک بود و خوشبوی و طبیعت آن گرم
 خشکست و کوبند معتدلت در گرمی و سردی نافع بود جهت دوار در عاف
 تمام صفراوی مقدار نیم درم بریان کرده و سحر را نافع بود و سکیم بندد و چون
 شال باب سرد یا کلاب سکرده فرو برند و اگر یکم شال بریان کرده باب
 باب به تر کرده فرو برند قطع اسهال زمین بکند و کوبند مضر بود بکرده و مصلح
 آن مرزکوش است و بدل آن تخم مرد بر البش بسیار سی تخم نشت کوبند
 شیرازی تخم شود و بهترین آنست که فربه بود و طبیعت آن گرم و خشکست

با اعتدال شیر براند و بوا سیر قطع کند چون بمراتد و بر بوا سیر ضما دکت
 مقدار دو درم مستعمل بود لیکن معنی بود و معنی مضر بود بمشانه و مصلح و
 عسلست و بدل آن دو وزن آن شبت بر الکربن بیارسی تخم کربن کوبیده
 و شیرازی تخم کلم بهترین آن تازه فربه بود و طبیعت آن گرم و خشکست
 جز از رانافع بود و اگر نخوردند منع مستی شراب بکند و دیرست شوند و منی باد
 کند و مقدار یک درم مستعمل بود و مضر بود بیش و مصلح آن عسل است و این را
 کوبیده هر کس که در درم تخم کربن باب کا و زبان میاشامند و شراب خورد
 دیرست شوند و کحل دی چون فرزجه از آن بسازد وزن خود بر کوبیده در
 بکشد بر الاسناناخ بهترین آن بود که بر منی مایل بود و طبیعت آن سرد و تر بود
 نافع بود جهت انودل و تب و مقدار یک درم مستعمل بود و مضر بود بسوزن مصلح
 وی طین محتوم بود بر بقله الحما بر الزمخدره است و کوه سبزه عوزة حرما است
 شیرازی حرک کوبیده و طبیعت آن سرد و خشکست در درم و شیرین وی میل نمائ
 دارد و در وی قبضی بود طینح وی شکم بندد و آنچه بنرود و جس در وی زیاده بود
 و دشوار معضم شود و مضر بود بدین و دندان و مولد ریاح بود و سده و مصلح آن
 سکنجین ساده بود بسنج لبان است و کوه شود بیسباج خشک و کوه شود
 بسباج تشیتوان کوبیده و اضراس الکلب نیز خوانند و تشمیر و ثاقب الح و کوه
 لارجل نیز خوانند بهترین آن قرنعلی طعم ستر بود و چون بسکند اندرون وی قس
 بود و طبیعت وی گرمست در اول و معتدلت در تری و خشکی و کوبیده گرمست
 در درم و خشکست در نیم سهیل سودا و بلغم لزج بود و مقدار سه درم در سهیل
 مستعمل بود و با مرق نمردس پنج درم سهیل بلغم بود و اسهال وی غیر معص
 کربن بود و شربتی از وی از دو درم تا پنج درم بود و قوی کیشاید و محلل رخ

مطلبه سید اصل

بسکله

رطوبات بود و مفرغ نباتت بسبب آنکه ماده سوداوی از جو سردل
 دماغ و جمیع بدن مستغنی کند و از خواص وی آنست که شیر را به بندد و از آن بسته
 ل کند و اسحق کوبیده مضرست بگردد و مصلح آن سیله زردست و بدل آن بقیتون
 زن آن و داکلیم آن بلج مندی بسد اصل المر جانت و آن سه نوع بود سیاه
 سفید و سرخ بهترین آن سرخ است با رنگ بارسی انرا خرمک کوبیده و طبیعت
 آن سردست در اول و خشکست در رسم و باید که سوخته مستعمل کند و صفت
 و حقیق دی آنست که در کوزه گوازی نو کند و بکحل حکمت بگیرند و در تنور خیار
 بندش و با ما دیرون آورند و در وی قبضی و تخفیفی بود و تخفیف وی زیاده
 رقبض بود ترف دم قطع کند و چشم را قوت دهد چون در چشم کشد و آب
 قن وی باز دارد و باید که بعد از سوختن بشویند و گوشت زیاده بخورد و اثر
 بسیار ایل کند و از جمله ادویه مفرغ و متوی دل بود و ریش روده رانافع بود
 عسل البول و مقدار یک درم مستعمل بود و در سنون دندانرا جلای تمام دهد و رازی
 کتاب خواص آورده است از قول اسکندرانی که بسد اگر بگردن مصرع
 بنیای بر بای تمه پس نافع بود و در موضعی که خون از وی روانه بود کهر بای
 دوده با بسد بران باشند باز دارد و بدل وی در جس خون دم الاغین است
 اسحق کوبیده مضر بود بگردد و مصلح وی کثیر است بتان اوز و بتان ابر و زیز
 نید و بهترین آن بود که در سایه خشک کند طبیعت وی سرد و خشکست معده
 روده پاک کند و حرارت معده و کله ساکن کند چون طینح وی با سکنجین
 شامند و مقدار دو درم مستعمل بود و اسحق کوبیده مضر بود بمشانه و مصلح وی کند
 بسیار شیرازی بر باز خوانند و بهترین وی آنست که تزدی بود که بر منی
 دل باشد و خوش بوی بود طبیعت آن گرم و خشکست در اول و کوبیده در درم

در اول

و در وی قبضی بود و گویند معتدلست و گویند سردست و لطیف و اندکی حرارت
 در ویست محلل نخ و ضلالت غلیظ بود چون در قیود طی کند و بوی دمان
 خوش کند و تکمیل به بندد و معده را قوت دهد و سبزر را نافع بود و در جم را بیکو بود
 و سحر را و نشت دم را سود مند بود و سلس البول که از سردی بود و ریش رود
 و جهت سلس البول خوردن و ضما د کردن بلکه ضما د کردن بقوت تر بود و در
 که جهت سلس البول استعمال کند ضما د کردن نافع تر بود که خوردن و باید که بر نافع
 ضما د کند و بر قفار و یسورید و یس که بید مقوی معده و سینه و شش بود و منی
 میزاید و باده را قوت دهد و غوطه آورد خصوصاً صاکی که سرد عراج بود و وی مصدع
 بود و مصدع وی صدل و کلاب بود و قیادوق گوید بد آن چهار دانگ وزن
 آن جوز بود و بعضی گویند بوزن آن شمشه پسته تشمیح است و کتبت
 بشو بون بزر فطون است و کتبت بشکله جنطیانا است که شش
 ورق ضنطت و در صفت جنطیانا شود بصل باری یا ز گویند بهتر است
 سفید بود و طبیعت آن گرم و خشکست چهارم و در وی رطوبتی فضلی نیست
 و گویند گرم و خشکست در سیم و کتبت تراست در دوم و گویند در سیم و حین
 گوید گرم است در چهارم و کتبت در سیم ملطف و معطع بود و جذب خوردن
 کند بیرون بدن و باده را زیاد کند و شوکت بر آئینه اند و آب کرد
 راناف بود و چشم را جلاد دهد و طبع را نرم دارد و اشتهای باز دید کند و چون آب
 وی در گوشش آجکا تدطین را نافع بود و سود مند بود جهت نزول
 و سفیدی چشم چون عصاره وی در چشم کشند و چون بگویند و با عسل بسرت
 و بر قیاد و توی طلا کند زایل کند و اگر بر ناخن ستر طلا کند تنگ کند
 طلا کند سود دهد و بر کزندی سبک دیوانه و افعی سود مند بود

حیض براند و اگر آب وی تنها در گوشش جکاشند گرانگی گوش برود و اگر
 از سید بریان کرده بایسیدار و عن یا زرده تخم مرغ کوفته بر مقعد ضما د کند -
 رم انرا تحلیل دهد و دو ساکن کرد اند و بوسیدن و خوردن دفع باد سموم بکند
 چون بسره نهند معده را قوت دهد و خرافت وی کم کند و چون در خوردن
 سهلات بودند منع عیبیان بکند و بوی دار و نشوند اما خوردن وی مصدع بود
 بسیار خوردن وی مسبت بود و مضر بود بقفل و لعاب بسیار آورد و او
 یا سیر کشاید و مصلح وی هر که بود و ماست و یا با گاشتی خوردند بصل الزبیر
 بوس است و بصل با کول نیز گویند و آن بسیار است و سردی یا ز بلکه جوا
 تبریزی زری طبیعت وی گرم و خشکست در ادع و در وی رطوبتی فضلی
 است و جالینوس گوید گرم و خشکست در دوم بسیار خوردن وی فزونی
 در د و باده آئینه در وقت بشت بد و مضمض طعام بکند و غوطه آورد و بر آتش
 کلف طلا کند زایل کند و بار زرده تخم مرغ بر آتایل طلا کند زایل کند و در
 جم که از سردی بود ساکن کرد اند سود مند بود جهت سبها و کزندی عمر ب
 زایل خوردن و ضما د کردن چون با آب بود و اگر با لعل سحر کند و بر
 ضما د کند معده ساکن کرد اند و اگر با ستر تاسی بویان کشد و بر ریش رخ
 نشاند و خرا زور ریس سر را سود مند بود و بسیار خوردن وی محشن
 تنگ و زبان بود و مضر بود بعصب و معض آورد و نفاخ بود و مصلح وی
 شنی بود و بعد از آن شیر تازه و صاحب تقویم گوید مصدع بود و مصلح وی
 در کافور و کلاب بود و بدل آن عنصل است بصل العنصل است
 کتبت شد بصل الینب بصل الریز است و کتبت شد بصل العابد بصل العنصل است
 کتبت شد بصل الرجز باری بسیار ز کس خوانند و طبیعت وی گرم و خشکست

و تحقیق

بردار العلب طلا کند نافع بود و چون چهار درم از وی با ما العسل یا شامند
 بجه حرد و زنده بیند از دو چون دو شمال با عسل یا شامند قی آورد و گرم در شکم
 بکشد و منفع در مهای گرم بود و شریف آورده است که اگر بر قصبه مالند تنها
 و ادا مان کند قصبه تنه و قوی کند و اگر سه عدد یا زنگس در شیر خویشاند یک
 شبان روز و سخی کند و بر قصبه طلا کند بعر از سر و بدن ادا مان کند اگر عین
 بود بحال صحت باز آید و فعلی عجب از وی بیند بجان القصر رعوت القرمز به القرم
 گویند و ان حجر القرم است و گفته شود بطبیح بسیار سی خیره گویند بهترین وی
 سمرقندی بود شیرین و قول اکثر است که سرد است در اول درجه دوم و تر است
 و در لغزان و بعضی گویند گرم است و بختت چون شیرین بود گرم و تر بود و در
 بول کند و سگ کرده و شانه بریزاند و کلفت و هتق و و سخ زایل کند و در تخم وی
 جلا بیشتر بود که در جرم وی و پوست وی چون بریشانی جنساند منع نزول
 بکند و خوردن گوشت وی سنگ بریزاند خاصه از آن کرده و سخ وی چون
 دو درم بچشاند و یا شامند قی بی زحمت آورد و خربزه پسته چیل کرد
 بدان خلط که در معده زیاد بود و مریخ احشا بود و بیضه آورد و چون در معده
 تباه شود مصلح وی سکجین ساده بود که بعد از وی بخورند و باید که میان
 طعام خورد و اگر در معده تباه کرد باید که البته قی کند و در معده رها کند
 و اگر پوست وی تر در جام در خود مالند اندام را پاک کند خاصه لونه روی
 و اگر خشک کرده عوض اشان بدان دست بشویند زهوت زایل کند و اگر پوست
 وی با گوشت کا ویزند زود از معده بگذرد و اگر پوست وی خشک کرده
 دیگری که گوشت غلط باشد اندازند و در دجته و مهر اگر ۱۲ بطبخ رسیه بطبخ
 سندی است و بطبخ سندی نر گویند با رسی خیره مندی خوانند و شیراری خیار

که دو تیر نری مند و انه بهترین است که آید از شیرین بود و طبیعت وی
 سرد و تر است در دوم نافع بود جهت مرضهای گرم و تهای محرقه و مزاج گرم
 و درغ شکلی بکند و اگر با سکجین یا شامند بول براند و شانه بشوید و آب وی
 با کند چون یا شامند تیرید زیاد کند و مضر بود بهیران و مزاجهای سرد و خونی
 به از وی حاصل شود در جگر و بلغم آیکند بود و اخلاط را خام کرد اند و مصلح وی
 کند بود یا عسل یا ماوی خوردند یا بعد از وی ببط گوشت وی بسیار رطوبت
 و حرارت بود و تر تر از م غهای آبی بود اما دیر از معده بگذرد و سیه وی سنگن
 و جها ولد غما بود که از عمق بدن بود و فاضله از مجور عی مرغان و گوشت
 وی لون را صافی گرداند و او از راه زیاد کند و فریبی آورد و چون
 مضم شود غذا بسیار دهد لیکن دیر مضم شود و ثقیل و کثیر العصول بود و خون
 یک از وی متولد شود و خلط نیک و مصلح وی است که با سرکه و ابازیر
 گرم بزند و اگر بر بیان کند بر و عن ریت جرب کند و یا زرد اندرون وی
 کند و یکد و شاخ سیر خشک و اگر با سفید باج بزند خود و کند ناودار صبی در وی
 کند و اندرون بکشد و کرفس و سداب و یکد و دانه سیر خشک یا کند
 بطعم بارسی بن گویند و صنعت آن در باب حاد درجه الحما که شود
 از اسالیون فطر اسالیون است و گفته شود و معنی کرفس جلی بود و بطا
 یونانی گوید است اسالیون کرفس بطارسی بلغت یونانی سرخ است
 گفته شود بطارالون بلغت یونان دمن الحرج است و ان نوط بود و گفته
 طباطبه عصی الراعی است و گفته شود بعوض البی بارسی سرکین سو سمار
 بید و خشک سو سمار سم خواتد بهترین وی بید بود و گرم دتیز بود برص
 کلفت را نافع بود و بید بی که در چشم بود زایل کند و چشم را جلادند و قوت

کند

باصره بدیه و حکم را نافع بود بیشتر از آنکه سرکین ما بر تنک خود به الماء
 سرکین بزخواتد و بیشتر از آنکه سرکین بر طبع آن گرم و خشک بود خیاره
 را بخیل ۴ بقوت و درم بزرگ و درجهای صلب و چون خشک بود
 وزن به بشم باره بخویشن بر کیده سلمان رحم باز دارد و اگر سختی کرده
 با غسل بشویند و طلا کنند و در مواضع نافع بود و با شرب بر کونده کی
 افعی ضما کند سودده و خاکستر آن با سرکه بشویند و بر کونده کی سگ دیوانه
 طلا کند سودده و سرکین بزکومی در الثعلب را نافع بود و محلل صلابات
 مناسل و درم آن بود و مستقی را در آفتاب ضما کند سودده و با سرکه بر کونده
 زبور و جانوران نهند سم آن جذب کند تیار سی سرکین کوفته و میش خوانند
 و بیشتر از آنکه سرکین کوفته با سرکه بر تایلین ضما کند سودده و بر سوختگی
 اش طلا کند نافع بود و با موم روغن بر کوشت زیاده نهند نافع بود
 بعالم بشیرازی بشکل اشتر خوانند چون بر تایلین نهند و بخور کنند
 قطع کند و چون رقتن بینی باز دارد چون خشک کرده بسایند و در بینی نهند
 و کوبند چون با ادریه جهت صرع یا شامند نافع بود و محلل خازیر بود
 بود چون تر بودی ضما کند و در مواضع و درم آن بتم خوب در حقیقت
 که از طرف مندیزد و زنجار و صباغان استعمال کنند و طبیعت آن
 گرم و خشک است در دم و کوشت بر جراحت بر دیانند و قطع خون
 از مر عضو که باشد بکند و ریشها خشک گرداند بتمس یونانی بقیس
 خوانند و اهل شام شمار خوانند باری درخت شمشاد کوند و ورق آن
 مانند ورق مورد بود و تخم آن سم مانند تخم مورد بود و قابض بود چون بیاض
 شکم بند شربت کوبید شاره خوب و یکی چون با حنا بشویند و بر سر ضما

چون بوزند
 بعالمطان

کته صداع را نافع بود و اگر با سبید و تخم فرغ و کرد آسباب بر شند و بر ویس
 شاد کند سود مند بود بقله الحفا قله المبارکه است و اسمهای دیگر وی در برز
 الخ نه کته شود بیشتر از آنکه سرکین کوفته بر بن دوی تازه بود و طبیعت وی
 سرد تر بود در سم و کوند در لفر دم صغرا بسکند و بی باز دارد چون در دم
 بوی یا شامند شمع ترف دم بکند و چون تایلین نوبی حکم کند زایل
 کند و اگر بر درمهای گرم که مجوف بود ضما کند نافع بود و آب وی
 چون یا شامند گرم را بکشد و کونده کی جانوران سودده و اگر باروغن کل بر سر
 شدم جهت در سر که از آفتاب بود نافع بود و سورش شانه و انوان سود
 خوردن و جهت در چشم که از گرمی بود ضما کردن نافع بود و عصاره
 بی جهت نشدم و معده و جگر گرم سودده خوردن و ضما کردن جهت
 حج روده و اسهال حراری حقه کردن نافع بود بهیامی حاده را سود مند بود
 بکن باه را مضر بود و بسیار خوردن وی تار یکی چشم و شکوری آورد مصحح وی
 در سب و جرح و نفع بود و کوند مضر بود بر روده و مصحح وی مصطکی بود
 کله الحریا ساینه قله حامضه خوانند باری توه خراسانی کوند و طبیعت آن
 سرد و خشک است در وسط دم و کوند در اول شکم را بندد و مره صغرا را سود
 مند بود و اشتهای طعام باز دید کند چون نقصان شهوت از حرارت بود
 در مزاج را نافع بود و بلغمی مزاج را مضر بود بقله مبارکه و قله الزهر و قله لپنه
 کله الحقیق است و کته شد بقله العزال مشکطرا مشبع است و کفته شود
 کله الملک شامتیج است و کته شود بقله اترجیه با در بنوب است و کته
 کله البارده لبلایست و کته شود بقله الاضار کرب است و کته شود
 کله الصب با در بنوب بری است و ان افر بکشکت و کته شود و صفت

بقله الصب

کته

بادرنوبه صاحب جامع کوبید عروق الصغیر است اما آنچه محقق است ذوالخطا
 است و آن بایران است و سرفتن بر کوبند و گفته شود بنقله العرس قویج بری است
 و گفته شود بنقله الرمیسه قطف است و سرفتن بر کوبند و گفته شود بکبر بلقت اهل
 مند بار خیار جبر است و گفته شود بلوط الارض یونانی که در یوس را کوبند و گفته
 شود بلوط الملک شاه بلوط است و گفته شود بلوط در وی قبض بیشتر بود که در شاه بلوط
 و در قشروی که آنرا جنت خوانند قبض زیادت تر بود که در بلوط و بهترین وی
 تر فریه بود بزرگ رسیده طبیعت وی سرد و خشک بود در دوم و کوبیده
 در اول و کوبیده خشکی وی در سیم است و کوبیده گرم است در اول منفعت وی
 آنست که منع ترف دم بکند و نشت خاصه خفت وی و غذا بسیار در
 وجهت صلابات بایه بر کوبیده می نافع بود و اگر بسوزاند جهت ریشها و طلاع
 نافع بود و صبح را سود ده و جلیدن کینز و جهت زمر نافع بود و شکم به بندد و اگر
 طبع وی کسی را که اسهال مزمن و قرصه امعا بود یا شامه سود مند بود و اگر طبع
 وی یا از وی فرزند یا زنده وزن خود بر کوبیده سیلان مزمن که از رحم آید یا ز
 دازد بکنن لوط غذا بی قبیل به بود و در سحر از مضم شود و صدای آورد و اگر
 کوبیده است درم زیاد نباید خورد و مضر بود بشما و مصلح وی آنست
 که بریان کنند و با قند بخورند و بدل بلوط بوزن آن فرنیوب نطی بود بلیس
 بیارسی بلیله کوبیده بهترین وی آنست که زرد رسیده و فریه بود و طبیعت
 وی سرد است در اول و کوبیده در دوم و خشکت در سیم و در وی قوت
 ملطف و قابض بود و معده را قوت دهد و استرخا ان در طبع آن نافع
 بود و معده را باعث کند و کوبیده شکم به بندد و بعضی کوبیده بلین فقط بود
 و روده را نافع بود و معده و جسم را قوت دهد و اگر در چشم کشند آب زشت

باز دارد در طبیعت نزدیک به آله بود و سلیله کابلی و مقدار شربت
 از وی سه درم بود و مغز وی نزدیک بندقی بود و اسحق کوبیده مضرت بسمل
 و صلیح وی غسل بود و بدل وی اسحق بن عمران کوبیده ابلج است و کوبیده بدل
 وی فاغیه خشک بود و دود آنک دزن آن اس و شش یک آن سلیله
 سیاه بلا در انتر دیا خوانند و ثمر اللباد نیز خوانند بهترین آن سیاه فریه بود چون
 بکشد بسیار غسل بود و طبیعت آن گرم و خشکت و در درجه چهارم سود مند
 در جهت کسی که بلغم و رطوبت بر وی علیه کرده باشد و استرخا عصب
 نیسان و فالج و تقوه بغایت نافع بود و قوت حافظه به و دهن را تیز
 سرد اند و هر مرضی که در دماغ باز دید آید که از سردی و تری بود نافع بود و مقدار
 مستعمل نیم درم بود و خطر بود اگر در شیب بوایرد و دکتد بوایر خشک کرد
 غسل وی بردار الشلب بلغمی با کندن نافع بود و در جمله سموات بود و سوز
 خون بود و خلطها و جنون و سرسام باز دید کند و تقطیع در حلق و اندرون و سوز
 من و لدغ در معده و روده و تنهای حاده باز دید کند و در شمال این عمل کند و سم
 که باشد که کشیده بود و اگر با مغز کردگان نخورد مضرت نرساند و این از
 خواص است و اگر سگر بر اضافه کند بهتر بود و مداوا کسی که بلا در خورده باشد
 روغ کا و در جواب و روغن بادام و لعاب به دانه کنند و در آب برف
 شاندن و غسل وی مستعمل بود در عجاجین و غسل از وی جان کزنده که انبری
 در کون کنند و بن بلا در بیند از نند و بلا در را در انبر کزنده و غسل از وی هر
 به بعد از ان بار و عن کا و حوشیده سیاه نند و روغن کردگان و در مخون
 شد و بد بخور پس کوبیده بدل وی نخ و وزن وی مغز قدق و دایکینم روغن
 سان و شش یک آن نط سید بود بلسن عدس است و گفته شود بلسن

تین ایض است و کفته شود بلخانیست بر نجاست است و کفته شد بلوسیطون
 جلد است و کفته شود بل میوه سندیست مانند قشاکر و کوبند مانند نار است
 و کوبند نار سندیست و کوبند نار دشتی است و کوبند قشاکر سندی بری است
 و پوست و پراشل خوانند و شحم و پراشل خوانند و کوبند
 کربا کوبند بل میوه از سنده و تسان است از درختی حاصل می شود مثل درخت
 زرد الو و این مولف گوید قول محمد کرمانی اینست که آن میوه است
 مانند زرد الو و عقیق کوبید بود اندکی میل شیرینی دارد بهترین آن بود که شیرین
 باشد و درخت و پراخا اما قطنی کوبند و کفته شود و طبیعت می گرم و خشک
 در دوم و کوبند در سیم قابض بود احشای قوت ده و صلابت عصب
 و رطوبت آن نافع بود در مرضهای سرد مانند فالج و لقوه و استرخاسودند
 و قی باز دارد و در جوارشات سگم به بندد و باد شکند بلنگشک فرغ شکست
 و اندر شکست کوبند و کفته شد بلخ چون بنزد و بلخ خوانند و جدال کوبند
 و آن چون بنزد و شکافند و بیرون آورند و آن بارسی عوزه خرم کوبند
 و چون در غلاف باشد طلع خوانند و صفت طلع کفته شود و طبیعت بلخ
 سرد و خشک بود در دوم شراب وی سگم به بندد و خاصه که با شرابی که عقیق
 بود یا شامند و سیلان رطوبات رحم باز دارد و خوبی که از بوی اسیر اند باز
 و معدوماد باغت کند اما بینه و شش را به بوی سبب خوشی که در وی است
 و پرا از معدوم بکوزد و غذا اندک دهده و سده جگر آورد بسیار خوردن خلطها
 غلیظ در سگم باز دید کند اما محسک بول بود و مصلح وی خمیره بنفشه بود که بعد از
 نخوردن بلوس بصل الزیرت و کفته شد بلسان شجره مصری است و برک
 وی برک سداب مانند اما سبید تر بود در موضعی که از اعین الشمس خوانند میسر

در غن وی بهتر و فاضلتر از جب وی بود و جب وی بقوت ترار غود
 بی بود و صفت عود وی در عین کفته شود و صفت جب در حا و صفت
 و غن در باب دال در صفت دمن اللسان بنفشه بسیار سی بنفشه
 اند بهترین وی لاجوردی بود و این مولف گوید بنفشه چهار نوع است
 نوع را بنفشه کارزی خوانند و اول بنفشه وی در رسد اگر از کنار آب کرم
 کفته و در باغ بکارند زرد شود و ویر آب کرم باید و یک نوع را بنفشه طبری گویند
 در ماه اسفند از قدر درین بسکند و یک نوع را بنفشه اصهبانی گویند و این نوع
 سید باشد و این در اول بهار تا کفر زرد درین بسکند و یک نوع و امر عری گویند و بیج
 عری در شیراز بهتر ازین بنفشه و اندر بهار کاسه نیکو جگند تا خردار ماه طبیعت
 می سردست در دوم و ترست در سیم و کوبند سرد و تر است در اول مسکن
 رام حار بود چون بروی ضما دکتد با ارد جو و صداع که از گرمی بود ساکن
 داند و بیدن و ضما کردن و سرفه گرم را نافع بود و سینه را نرم کرد اند
 سهل صغرا بود و شربتی از وی از دو درم تا چهار درم بود و چون با آب
 شامند خاق را و صرع بچکان که انرا ام الصبیان گویند نافع بود و جهت
 و معتد و شقاق و درم آن ضما کردن بنجایت نافع بود و مهمل بود و قوه
 دبه و بعضی گویند مهمل بود بلز و جته و خوبی صالح معتدل از وی حاصل بود
 که بر درم معدوم و جگر گرم ضما دکتد نافع بود و چون با بویج بر سرداب
 ن بر سر ریزند جهت صداعی که از حمارت بود نافع بود و خوردن وی مضر بود
 و مصلح وی آنست که با اینسون خوردند و بیدن وی زکام سرد را مضر بود
 که با چیری و حرز نکوش بونید و زکام گرم و نزلات که در سینه ریزد نافع
 و خوردن و بیدن و قرصه شانه را سود مند بود و ورق وی چون بکوبند

تر و آب وی بکینند و با قند با کودکان که مقعدشان بیرون آید دهنند بجا
 نافع بود و شریف گوید ورق وی طلا کردن بر جرب صغری و دوی
 بغایت سودمند بود و بدل وی ورق جناری است یا نیلو قریبا کافور
 و گویند بدل وی نیلو فرو و بر سیاوشان است بختکشت دو غمخه اوراق
 خوانند و دو غمخه اصابع هم گویند و درخت وی در کنار رود مار وید و در
 آن مانند ورق شهدانه بود و مستعمل از وی کل وی بود بس و ورق وی در
 وی و خوب وی نشاید که استعمال کنند بهترین آن تازه بود و طبیعت آن
 گرم است در اول و گویند در سیم و خشک است در وی تبخیری است با تبخیر
 و محلل و مطلق بود و جهت صداع سرد ضما د کردن نافع بود و سده جگر
 بر با سکنجین نافع بود و اگر در شیب است بکترند منع احتلام و غوطه
 و زمان چون شوت بریشان علیه کند در شیب خود و دکنه ساکن کرد و در
 دود وی کزنده کان بکینند و خوردن وی کزنده کی مار را نافع بود و بر کزنده
 سگ دیوانه و بهایم ضما د کردن نافع بود و مقدار شری از وی یکمقال
 لیکن مصدغ و مسمت بود و چون بریان کند دوسر کتر آورد و مضر بود
 بجماعت و اسحق گوید مصدغ وی صنغ عربی بود با سبب صنغ البطم است
 و کتبه شود بخیج بیخ گویند و بعضی سبکیران باری سبک گویند و صنعت
 در بزرایح کتبه شد بظا فلون بختکشت و کتبه شد بندق بیاری بندق گویند
 بهترین وی بزرگتر بود طبیعت وی گرم است با اعتدال با اندکی خشکی و کوه
 گرم است در سیم و تر است در اول بوست وی قابض بود اما مغزوی باه
 زیادت کند و کزنده کی جانوران خاصه عقرب چون با انجیر و سداب
 بخورند و ضما د کنند و گویند عقرب از وی می گیرند و اگر بیش از طعام بخورند

بندق

گرم را نافع بود و اگر بعد از سیم بندق با انجیر و سداب بخورند بغایت نافع بود
 بندق معده را بد بود و اگر سختی کتبه و با ماء العسل یا شانه سره کهن را نافع بود
 اگر با پوست بسوزانند و سختی کتبه و با سیه کهن یا سیه خوک یا سیه خرس یا سینه
 بردارند و الثعلب طلا کنند موی بر ویانند و بعضی گویند بندق سوخته چون بازیت
 سوزانند و بر میان سر طغسل که چشم وی از رقی بود طلا کنند از رقی سرد و سیاهی
 در دوی سیم سپیاه کرد اند کز اط کویید خوردن بندق دماغ را قوت دهد
 است وی سیم بندق و مغزوی شیخ و مولد ریاح بود در معده و مصدغ بود و در
 ی فایده است و بدل آن مغز جوز و گویند جلعوز است بندق سدی رتبه خوا
 آن گرمی است بندق اما کوه کتبه بود بجد ارجب الفار و لون آن بگریز
 بغایت لمس بود اما کتبه و جوز الرتبه نیز خوانند طبیعت آن گرم و خشک
 اول اگر با سر که بر خنایز بر طلا کنند تحلیل دهد و لقوه را چون سه روز سوط سازند
 در خانه تا یک بشا تدر طوبت از بینی وی روان شود و صحت
 صرع و سرد و مالنجویا را نافع بود و جهت نرد آل آب کحل کردن سبب
 شکم کوری سوط کردن باب مرز کوش سود مند بود و با اتد کحل کردن
 حویلی را سرد و درم اروی ر بورا و میضه را نافع بود و اگر حل کنند و فر
 چه سازند وزن خود بر کیرد حیض براند و بجه پرون آورد و عصاره وی
 سهل سودا و بلغم مایه و صغری بود بی اگر ای و برص و کلیت ویر قانرا نافع
 و با سکنجین کوه را نافع بود و دست ریح دوی تریاق کزنده کی عقرب
 رتیل بود و مجموع زهرها و قوت اعصاب بدنه و فایده و لقوه را بغایت
 مع بود و معده سرد را موافق بود و قوت ماضیه برده و اگر بر اعضا است
 طلا کنند سخت کرد اند و اگر رخ دی دو درم با سر آب یا شانه مذات الجنب

کوه

و در بود حرقه کهن و نشت دم که از جنبه بود سودده بنگ مانده قشور است که
 ارجح اعیان در این خیر سید و زرد بود و بهترین وی زرد است بهتر سبک
 خوشبوی و سینه فربه بود طبیعت وی گرم و خشک در اول قوت اغذیه
 به ده و هله را پاک کرد اند و شرف رطوبات که در شیب جلد بود بکند و بوی
 بدن خوش کند و قطع بوی نوز بکند و معده و جگر سرد قوت دهد چون از بیرون
 ضما دکتد یا مالند و بوی وی دماغ سرد را قوت دهد نبات الرعد کما است
 و کتد شود نبات النار آنچه است و کتد شدین بارسی آبکانه کویند و مری آبکانه
 بخاری خوانند و آبکانه رقیق کویند و دریم کتد شود صفت مری بنده در قوت
 مانند عدس است و طبیعت آن معتدل است و کتد شود و کتد اند که در پوست
 معتدل است و قباض بود مانند عدس بر منق و قیله کوه کان ضما دکتد
 نافع بود و سبک به بندد و مولد سودا بود و مصلح آن روغن بسیار بود شیرازی آنرا
 مشو کویند بنیر سبک است و کتد شود بختک زوان لسانی العصاره است و کتد شود
 بوزیدان بحرینی مستعمل خوانند صاحب جامع کویند در مصر مستعمل بعوض بوزیدان
 مستعمل کتد و این سهوست بوزیدان تحقیق مستعمل است و صاحب جامع
 از نقل ابن رضوان که بوزیدان نوعی از مستعمل است و صاحب مهناج که
 خشی سندی است و صاحب جامع همین کویند و این مرد و سهوست بوزیدان
 بغیر از مصر هیچ دیگری باشد این مولف کویند بوزیدان در موازینری باشد در
 طرف سند طری که بخط تعلق داردی باشد اما مثل مصری نیست زیرا که از آن
 مصری بنید و سخت و سبکین است و از آن دیگر موضع سبک و پست و زرد
 رنگ و آنچه صاحب جامع و صاحب مهناج آورده اند که خشی سندی
 ایشان اینست که از طرف هند و خطای آورده اما بهترین دی است

شتر و سینه و خطوط بسیار بر وی بود و تازه باشد طبیعت وی گرم و خشک
 در رسم و در وی رطوبتی فصلی است و جالینوس کویند گرم است در سیم
 و خشک در اول و کویند بقوت بهمن بود و وی ملطف بود و مفصل و ترس
 را نافع بود و باه را زیاد کند و زمره را سود دهد و کویند گرم را وی سهل است
 و نافع بود جهت خلطها سرد و بلغم و عصب را پاک کرد اند و منی بیفزاید و زبان
 از برای مری استعمال کتد و فربه کتد است چون با شیر یا آب آرد بر ج حلوا
 سازند فربه کند و لون را یکو کرد اند بغایت و نافع وی در دو مفصل
 و ترس و تدسور بجان بود و اسهالی کویند مضر بود با عتین و مصلح آن خرد است
 و کویند مصلح آن کتد است و قند و شربتی از وی مقدار در درم بود در معاین
 بل وی دو وزن وی بهمن بود و اگر یافت نشود بوزن وی و ج و نیم وزن
 آن زرباد وی جب القرح و کرمهای دیگر بکشد و شیر بیفزاید و معده پاک
 کند و اشتهای آورد و این مولف کویند بزبان شیراز از شیرزا خوانند و شاقل
 اسم شیرزا خوانند و استقار نافع بود و سده جگر و سزر بوقی انواع آن بسیار
 است بهترین آن ارمنی بود و از باطرون خوانند و فرقی ایشان بقوت
 بود و ارمنی تنگ و سید بود یا و ردی طبیعت آن گرم است در کف درجه
 دم و خشک در اول در جاسیم و عیسی کویند گرم و خشک در دوم جلا بقوت
 و اخلط غلیظ قطع کند و معض را ساکن کرد اند اگر کویند با زرد و سیا
 مسخ یا شانند و طبع را نرم دارد و باد را بکشد و بر حله و برص طلا کردی سود
 بود و ملها را مصلح دهد و چون با آب خلط کتد در گوش جکا تدسور گوش سرد
 بادی که در گوش بود و رطوبتی که از گوش آید مجموع نافع بود و اگر با سکه که
 با میزند در گوش جکا تدسور گوش را بیرون آورد و پاک کرد اند و چون سخن

کند با سر که در آن غرغره کند غلغی که در حلق حسیده باشد یقیند و با ادویه قالمات
 دو که مہا کشد و بیرون آورد و همچنین اگر بر سگم و ناف بماند و نزدک اش نشسته
 همین عمل کند و اگر با شراب در گوش جگانه کردی را سود دهد و این مولف گوید در
 آورده اند که اگر بوق با صدق سود در بینی زن دهند و آن زن عطسه کند
 دوشیزه بود و اگر عطسه نکند دوشیزه باشد و رازی گوید اگر در دم از وی با سردم
 روغن زیتق بسایند و بر قیقب مالد اخاط تمام آورد و مجول گوید چون بغایت
 سخی کند و با غسل بر شستند و بر قیقب طلا کنند و حسیبه و کرد اگر در آن بوطی تمام
 آورد و فوس گوید بویا و نا صورت که در مغد بود چون سخی کند و با روغن کل بر شست
 و بر آن نهند زایل کند و بحال صحت آورد و جهت استقا با انحرضا کردن نافع
 و اگر با غسل در چشم کشد بیدای چشم بر که کهن شده باشد و ارسطوطالیس گوید نافع
 بود جهت رحم زمانی که رطوبت بسیار در وی بود نشرف رطوبت بکند و قوت
 و ز سر نار نافع بود و در التهاب و در الجیه را سود مند بود و بر ص را نافع بود
 چون سه روز سر در زد و درم از وی غسل معجون ساخته یا شامند و چون بار و سخن
 بنمش سخی کند و در گوش جگانه جهت گرم گوش بجایت نمید بود و در
 سهل مقدار مستعمل از وی یک درم تا دو درم بود و بسیار خوردن وی لونی را
 سیاه کرد اند و منسد معده بود و مصلح آن صمغ عربی است و گویند کلنگین
 یا فایند و بدل آن نمک تلخ یا نمک اندرانی و گویند بدل آن بوزن و بیست
 و بوزن وی نمک اندرانی وید یغورس گوید بدل وی یک وزن و نیم نمک
 بود و در بطش بر شیشا است و کتبه شود و بویضا در دست و کتبه شود بویضا
 شلیم است و کتبه شود و طایفه کتبه السود است و آن فاشرین است و کتبه
 و لو بود یون یونانی یعنی آن کثیر الارطلت و آن بعالج است و کتبه

و غلصن بزبان یونانی یعنی لسان الثور و آن کا در زبان است و کتبه شود بویضا
 با در و ج است و کتبه شد بویضا حشیت که بایش روید تریاق پیش است و از آن جلی
 زمره و ادخ آن جد و است که اندر ایمولی ما و فرینن گویند در جیم کتبه شود
 طر و نخون یونانی یعنی کثیر الشعر و آن بر سیا و شان است و کتبه شد بول الناس
 کیزادی با خاکستر زرد بر جایی که خون آید ضما دکتبه خون باز دارد و سود مند بود جهت
 حله و سغه و حرار و بر ص خاصه با بوق و آب حاض طلا کنند و جهت مطحولان
 عجب سود مند بود و نافع بود جهت گرمی افنی خاصه صوی آشامیدن و بران
 رختن و با نظرون جهت گرمی سک دیوانه و سردی که باشد نافع بود
 و جهت مجموع زمره و چون بسیار در پوست انار و در گوش جگانه گرم کرد
 گوش بود بیرون آورد و مولف گوید چون کیز کتبه و کنی که بر روی آن بایستد بر شایل
 مالد قلع کند بول الصبیان کیز که در کان چون ظرفی همین با غسل نبرد نافع بود جهت
 سیدی چشم و دانه و ریش و زرد و تاریکی چشم بر دوی بول که درین ظرف
 نشسته باشد چون چند روز بزبان بگذرد و بر جرمه بیند ایند ساکن کرد اند و چون بار و سخن
 سخا سخی کند و زن بخورد بر کرم را ساکن کرد اند و احتقاق آن و نافع بود
 جهت گرمی افنی بحری و صخری و گرمی سک دیوانه با بوق و جهت حله
 بر ص و حریب و جدام نافع بود جهت مالد گوش که روانه بود چون با بوق
 مار یا میرند و در گوش جگانه نافع بود و جهت گرمی همه حیوانات بیکو نافع
 بود بول الدواب کیز چهار بایان سود مند بود جهت دو مناصل چون نظول کتبه
 در آن نشسته بول الابل کیز شتر بهترین بول عمل اعرابی بود که از انجیح خاسته
 طبیعت آن گرم و خشک و در وی قبضی بود نافع بود جهت حرار چون آن
 شونید و شریف گوید سود مند بود جهت ورم جگر و راز یاده کتبه چون شیشا

۱. غلصن

و چشم را نافع بود و استسقا و صلابت سبز را سودمند بود خاصه چون با لبن
 قراح یا شامه و معده مضاه بود استسقا و صلابت سبز را بقوت و اگر
 در گوش جک تدریش گوش را نافع بود بول الکلاب کینه سک چون بیکر ندر کتبه تا
 منعقد شود و موی را بدان بشویند سیاه گرداند و بهترین خضاب است بود و بر تایل
 استعمال کردن قلع کذب بول الکلاب کینه نافع بود جهت در اعصاب مجامک تشنج
 و امتداد سوط کردن و جهت استسقا اشامیدن میند بود بول البقر بهترین کینه
 کما و نرود تن را زایل گرداند و خرار را نافع بود و اگر با مکر بگذارد در گوش
 جک تدریش که از سردی بود زایل کند و چون در آن نشیند دو معده سرد که از
 بواسیر بود بول الجاموس کینه کاف و بیش چون در صبر بدان یا بر نرود در گوش
 جک تدریش که از سردی بود نافع بود بول الخنزیر البری کینه خوک صوابی سودمند
 جهت سیدی چشم و خاصیت وی آنست که چون یا شامه سنگ کرده بریزند
 بول الحمار کینه خرچین کوبند که چون یا شامه دو کرده زایل گرداند بوی لاران
 بر نجاست و کتبه شد بوش در ندی شیا نیست که از ارمنی آورند و آن
 بنایتست که بجمان می کوبند و شیا ف می سازند طلا کردن بر در مه های گرم
 و نقرس گرم بغایت نافع بود و بلین دبر بود و بر شتر طلا کردن سودمند بود
 و طبیعت وی سرد و خشک در کفر درجه اول درازی کوبید چون با آب غن
 اشعل بر نقرس طلا کند منفعتی عظیم بداد بدل آن خصض بود با شیا ف
 ما بینا بهار آنست و کتبه شد به راج کرفت کوبند و ضموم آن و عطمل هم
 کوبند و آن کل بید بلجی است با رسی بید مسک خوانند و بتبر پری کله موسک
 و بکر می که بگو طبیعت آن معتدلست نطول کردن محلل بود و از سر
 که باشد و بید آن محلل با دای غلیظ بود از سر و سک بر اند و محرور را نافع

و در سر که از بخار حره و صفرا بود ساکن گرداند و اگر با کینج برورند مانند بادام
 بنشیند و روغن از وی بیکر ندر و غنی خوشبوی بود در صفت او مان منفعت وی
 کتبه شود و اگر بوض کینج بادام کند لطیفتر بود بهش کوبند نوعی از بلوط است
 که مانند مار بود و آنچه محقق است ثمر نقل است چون تر بود شش خوانند و صفت
 آن در مثل کتبه شود و بیبط سبیل است و کتبه شود بهی آیت و صفت در حرف
 بین در سفر جل کتبه شود بهج بوزیدانت و کتبه شد بهرم برمان عصفاست و کتبه
 شود تنق الج حرار الصفت و کتبه شود بهن دو نوع است سرخ و سفید بهترین
 آن سفید بود و طبیعت آن گرم و خشک در دوم و مسیح کوبید که مست در اول
 و ترست خفا نرا عظم نافع در لراقت ده و منی میزاید و پاه برانیکر اند و فر
 بهی آورد و سنگ شکانه بریزند و در تقویت دل نظیر ندارد و مقدار شربت
 از وی بیکرم بود و استخی کوبید مضرب و بسغل و مصحح وی اینسون بود و دل وی
 بوزن وی تو تری و نیم وزن وی لسان العصا کینه بیفته بقه است و کتبه
 بیض بهترین وی تازه بود از مرغ خاککی در زده وی فاضله بود و باید که
 نیم برشت کند و صفت نیم برشت آنست که اگر با پوست در دیک
 جوشان اندازند سیصد بار بشمارند و اگر بی پوست بود صد بار بشمارند و بعد
 از آن بردارند و ضموم آن گرم و تر بود و سفید سرد و تر بود با هم معتدل
 بود در کوی و سردی و تر بود و غلیظ و نیم برشت زودتر منضم شود و غذا
 بهتر است جهت خلق و سرقه و سل نافع بود و پاه را زیاد کند و زرده وی
 بریان کرده قابض بود و چون با غسل بر کلف طلا کند زایل کند و سوجلی
 آتش را نافع بود و منع در مها بکند و در حقه جهت قرجه امعا سودمند بود و سوجلی
 که از آب گرم بود و به شمش بدان بالی نافع بود و جواحت خصیه و منع نافع

در نوب

بود و انبی و سرزمر که باشد و الله اعلم باب الثناء تا بوزن
 نامول نیز گویند و قبول گویند بسیار یکی و آن در قیامت باشد و ورق نارنج
 در دریا بار بسیار بود و بسیار خورند و در طعم نزدیک بر نعل بود جهت
 در دهن سود مند بود و بوی دمان خوش کند و آشنه های طعام باز دید کنند
 باه را قوت دهد و دندان را سرخ کند و نشاط آورد و بعد از آن قوت دهد
 و خون بس دندان باز دارد و معده و دندان و بن دندان را قوت دهد
 خاییدن وی و صاحب مہاج گوید طبیعت وی سرد است در اول
 و خشکت در دوم قابض و محض بود و صاحب گوید طبیعت وی
 سرد است در اول و خشکت در دوم قوت جگر ضعیف بود و خون
 بخورند و بعد از آن آب بیاشامند نفس را خشک کند و وحشه را بطل کند
 و اهل مند بعضی خمر بعد از طعام قبول خورند مفرح بود و غم را بطل کند
 و باید که با کلس صدف و شیخ داکلی و باره فوغل خورند و اگر بی کلس بود
 هیچ طعم وی نیابند و ترنج خشک و نیول حمرا اهل منداست و رازی گوید
 بل وی در غلظت خشک است محض است بر زبان اهل بر بر
 در ارتح صفت وی گفته شد تا لیسفیر حرفت و گفته شود تا کوب
 بر زبان بر بری فرقی نیست و بزبان دیگر جبالا اهل و قول اول صحیح
 و گفته شود تا غنبد است بر زبان بر بری عاقر قرها است و گفته شود
 بنینکه اد فرست و گفته شد بر ذب است و گفته شود تخ کب
 و گفته شود تدرج بارسی تدر و خوانند شیرازی ارومی گویند گوشت وی
 بهترین گوشت مرغها بود و در منفعت ماسته در ارج بود و گوشت وی
 گرم بود و دماغ و فم را زیاد کند و در خواص این زمره آورده است که تر

بود و اگر در سر که بزند شکم بزند و در دستار یا نارنج بود اما در مضم شود خانتقد آن
 و اگر ادمان خوردن وی کند کلف آورد و مطحن وی بد بود سسک کرده تولد کند
 و تخم آورد و قویج داد و لی آن بود که فلفل و زیزره و دارچینی با آن خلط کند و بعد از آن
 رنجیل مر با خورند و سینه آن اگر در گوش بجا کند که گرم گرم بود سرد کرد آن در دوا
 ساکن کرد آن و اگر بر سوختگی آتش مالند سود دهد و اگر صوف بدان تر کند
 و بچشم بندند و چشم که از گرمی بود ساکن کرد آن جهت در چشم غایت نافع بود
 و در چشم جکاییدن و اگر تخم مرغ همچنان خام بیاشامند که ندکی مار را نافع بود و نیم
 گرم آشامیدن قرصه مانند و قزجه کرده و خوشه سینه و نشت دم و نرله را سود مند
 بود بعضی الاوز و النعام و البط خایه مرغ آبی و شتر مرغ و ببط بهترین وی تازه بود نیم
 برشت معتدل بود در گرمی لیکن غلیظ بود و مضر بود بوقویج و در راج و در اول
 مصلح آن سفر ذمک بود بعضی الحصابه بیضه کج خشک باه را زیاد کند بیشتر از
 همه بیضها و همه بیضها این عمل کند بیض الحجل نیکوترین بیضه کجک تازه بود و لطیف
 از بیضه مرغ خاکلی بود نافع بود جهت ناقمان و بیضه تدر مرغ خاکلی و کجک
 متوی دل و مستحجم او صاف نشانه باشد و مضر بود با صاحب که و مصلح آن مثلث
 بود بعضی الحبابه رقی الحصابی بغایت نیکو بود موی را بیش بدترین زمره نا
 است و در غایت گرمی و خشکی بود و تیزی نافع بود بر برص طلا کردن جوام
 باد و یاد دیگر و وی سم قاتل مہلک بود مقدار دانی کشنده بود و تریاق وی
 بیش موثر است و نادر مر با سسک و ماء فریقین و وی از سم افعی زودتر
 نفوذ کند و قرون سبیل نوعی از آن است و گفته شود پیش موش بیش بو حاک
 و گفته شد اما پیش موش حیوان نیست مانند موش که معروف است بغارة البیتش
 و در بن درخت بیش جاکیکه دارد نافع بود جهت برص و جدام و تریاق بیش

که ز سره روی چون بدان سوط کتند جنبل و دو سو پس زایل کند و چون کتند
 وی بریان کتند سه روز گرم بخورند آن زحمت زایل کند ترا سماق کوبی
 و کتند شود تر مس با قلاهی مصری خوانند و شامی خوانند بهترین وی پس
 بزرگ دانند بود طبیعت وی گرم است در اول و کوبند در دوم و خشکت در
 دوم و مسفت وی آنست که کلف و برص و بهق زایل کند و ریشها و
 دانهها که بر روی پیدا شود و خناریر و صلابات بصل و سرکه طلا کند نافع
 و آرد وی چون با غسل بیا بزند و بلیسند یا با سرکه بیا شامند گرم را بکشد در شکم
 و آرد وی چون با سرکه ضماد کتند بر عرق الناسودده و آرد وی با آرد جو
 با آب برورمهای گرم طلا کند سود مند بود و ریشها تر که در سر بود و ریشها
 و جرب و در ابتدای بهق و آثار تا که در بدن پیدا شود و دانهها سود مند بود
 چون با مر و و غسل بیا بزند وزن بخورد بر کبر و بیا شامند حیض براند و بچه پیدا
 و آرد وی بشره را صافی کرد اند و مراثری که بود از زخم و غیر آن بر دوسه
 بکشد و جگر خاصه چون با غسل و سرکه و سداب بزند و چون بکوبند و با سرکه
 بیا شامند غنجان ساکن گرداند و مقدار سه درم مستعمل بود و طبع آن گرم
 بکشد و بر ناف بچکان طلا کردن همین عمل کند و اگر با نخ مار زبون بخورد
 و کوبند که جرب داشته باشد بدان بشویند البته زایل کند و اگر با آب بچکان
 و بیا شامند بول براند و شکم بزند و این ماسویه کوبید منع آرد وی نه شکم
 براند و نه بزند و در شجور مضوم بود و خلطی خام از وی حاصل شود در عروق
 چون تمام مضوم نشده باشد چون تلخی آرد وی بیرون کتند غلیظ بود و در سر تر
 میوز کند و آنچه تلخی داشته باشد زود تر از معده بگذرد و باید که پسر که
 با آبکاه یا نمک و مسقر یا انجدان خوردند جای نشو پس کوبید بدل آن در جلا

دو وزن آن با قلا بود و کوبید بدل آن فودنج است و کوبید بدل آن شیخ ارمنی
 است و چون با سرکه بزند و بر معاصر سرد ضماد کتند نافع بود و درمهای بلغمی
 تجلیل ماه و در خواص این زهر آورده است سرد است که در آن بسیار داشته باشد
 و در آن شیرازی کتند خوانند چون بطبخ تر مس بشویند زایل کند و جرب چهار
 با بیان زایل کند و شریف کوبید که چون بشناند و بلغور کتند و پوست وی جدا کند
 و در دمک مسن کتند و بیشتر تازه بران ریزند حد آنک اندا پوشانند و بچوشانند
 تا بیشتر نشکند بعد از آن مانند وی روغن کا و بر سر وی کتند و بچوشانند تا منع گردد
 و از آن ضماد کتند مسهل مره صفرا و مره سودا و خلط خام لرج بود پس اگر خواهد
 که مسهل صفا بود در خرقة کتند گرم کرده و برار بیه ضماد کتند اسهال صفا کند
 و اگر سودا خواهد بدل ضماد کتند و اگر خلط خام خواهد مابین و رگین ضماد کتند
 و این ضماد از اسرار طب مکتومت و این معالجت جهت طعمان و پیران
 که تحمل آرد وی مسهل نداشته باشند کتند و این مجرب است البته تر بود بهترین
 آن صینی بود میض من در موضع محوف بود و در سودن سید تر که در زود
 کتند شود و بر سرهای وی ضمع بود و کهن و بار یک بنود و بسطری میان حضرت
 بود و چون کوبند و بیزند بیخ ریشه بر سر بریزن مانند و تنک سوراخ بود و باید
 که بوقت خراج کردن اول بخاشند و بروغن بادام جرب کتند انکا بکوبند
 طبیعت وی گرم و خشکت در بیم نافع بود جهت مرصه های عصبانی و مسهل بلغم
 بود تمام و اندکی از خلط سوخته از مرد و درک و ما بر جوید کوبید مسهل اخلاط
 غلیظ لرج بود و واضح آنست که تها مسهل بلغم رقیق بود و اگر تنوبه کتند مسهل بلغم
 غلیظ بود و استعمال کردن وی سوخته و جناف در بدن پیدا کند و مضر بود با معا و بعد
 از آن که خراشید باشد و بروغن بادام جرب کتند که کثیرا اضافه کند و اگر تنوبه بخیل

دو وزن

کند مسهل بلغم غلیظ و خام بود اما تنها مسهل غلیظ بود و تر بر زرد و سیاه زمر بود
 مانند خرق سیاه و غار بون سیاه و دای کسی که خرق سیاه خورده بود
 کتد همان تیر باشد و تر به سید مجوف جناح و صف کرده شد نافع بود جهت
 دفع مفاصل که بلغمی بود و رجم را پاک کرد اند نشیبه تمام خوردن و حقه کردن نافع
 بود جهت دفع آن نزدیک حیض آمدن و نافع بود جهت دفع بثورات
 را پاک کند از بلغم لزج و مصروع و منطوح را نافع بود و سرفه که از رطوبات
 نم معده بود سوددهد و علامات این رحمت آن بود که جندان سرفه بیاید که بیان
 کند یا غلظی لزج بیرون آید بعد از آن ساکن شود و اگر با هلبه کابلی خلط کند در
 نافع بود مصروع را بدل آن نیم وزن آن غار بون و دیگر آن صبر و دیگر آن
 آن حنظل کوبیده بدل آن ترس است و صاحب جامع در مکرده آورده است
 که بدل آن پوست بجز درخت توش است بوزن آن و شربتی از تر بر ازیم درم
 تا یک درم بود تر بچین بهترین وی تازه بسید بود و طبیعت وی معتدل است
 در حرارت و برودت اما تیل محاررت دارد و لطیفتر از قند بود و در وی
 رطوبتی بود و ملین بود نافع بود جهت تهای گرم و سرفه و سینه را نرم کرد اند
 و تشنگی بشاند و مسهل صفا بود برق بخالصیت و شربتی از وی ازده درم
 تا پست شغال شاید و شربتی کوبید گرم و ترست در اول خط را نیکو بود
 و استحقاق مضرست بسبب زومصلح آن آب تر سندی بود و کوبیده بدل آن
 ماء الحامج با قند بود و کوبیده جواب با قند و کوبیده بدل آن شیر خشک
 برابر آنی که کز دست و کتد شود در بخان با در بنویه است و کتد شد تر با آن
 عاقلست و کتد شود تر فاس کاه است و کتد شد تر با مالک شک است و کتد
 تریاق و ستایان ثوم است و کتد شود تریاق ترکی مویایی است که شکر تریاق الحلی

تریاق الحلی در کبج چشم کاکو سی و بز کوهی می باشد و از آن کاکو سی نیکوتر باشد
 در صنعت ایل کتد شد منفعات آن و شیرازی آنرا از س بر آن خوانند تریاق باری
 حجر الیس است و کتد شود تر شتی اشق است و کتد شد تر با الشارده خاک
 جزیره است از جزایر روم خاصیت آن است که اگر اندکی از در آب حل کند و در
 کسی بکشد که علق در حلق او رفته باشد در حال بنیت تراب صیدا خاکست از
 مغاره کوهی که از زمین شام می کتد و جهت شکستگی اعصاب عدت سودمند بود چون
 بکمال بسایند و باز زده نیم برشت خورد تراب الطرف و آن تراب المرعانت
 فاکلی که از چهار راه گیرند معتدل باشد و سبک و محف تریاق باری حجر الیس است
 و کتد شود شمشیرج باری همیشه کوبند و خاکس خوانند و اهل حجاز شمه خوانند و شیرازی
 چشمک و بلغمی دیگر اطرافس کوبند و جته السود اینر خوانند اما جته السودا شو بر اخوا
 و این مولف کوبید و ستایان شیر از آنرا چشم و طبیعت بشمشیرج گرم و خشک است
 و قابض بتوت در چشم را نافع بود بغایت و ابوسهل آورده است که چون بغایت
 سختی کتد تنها و بخوبی بر بند و بر ریش قضیب کتد زود نیک شود و محراب است
 بهترین وی آن بود که قره بود و بغایت سیاه و براق بود تشنیوان و شمشیر
 خوانند و آن بساخ است و کتد شد تفاح باری سبب کوبند و معتدلترین وی
 شامی بود بعد از آن اصنهانی بس قویایی و بلغمی و آنچه تده بود به باشد و همچنین
 رسیده و تده سرد تر باشد و آنچه ترش بود قابض سرد و غلیظ بود و آنچه شیرین بود
 بل بکرمی دارد و آنچه ترش بود و تده قابض بود سرد و خشک بود و شیرین که رسیده
 بود معتدل بود در حرارت و برودت و بصری کوبید و شیرین گرم و تده بود در اول ترش
 سرد و خشک بود در دوم و آنچه بود معتدل بود سردی و تری منع فضول کینند
 کاهه در قان و تاج متوی دل بود و مفرغ بغایت در روح را لطیف کرد اند و سیاه

وینو

د قوت معده ضعیف بد یا اگر در میان خمیر بریان کند سودمند بود جهت قله
 شهوت طعام و نافع بود جهت گرم و دوسنطاریا و سوتق وی متوی معده بود
 تی بکند و معوم را نافع بود و قیاح شیرین چون بجهت کند و بر چشم بند که دره کند
 ساکن کند و قیاح ترش کنی نشاند که از صغرا بود و بیق با زردار و طبیعت بر بند
 و رانگی کوبید قیاح متوی معده بود و محرو را نافع بود اما بطی الهضم بود و منع و اولی
 آن بود که چون از روی شلی در معده یا بند آب سرد و طعام ترش بر سر آن بخورد بلکه
 شراب خوردن و مرق اسپد باج و مطبوبات خوردن و اطبا گویند بخاصیت نیسان
 آورد و سبب ترس خلطی سردی لطیف از وی حاصل شود و سبب مز خلطی معتدل
 از وی حاصل شود و آنچه عضل و خلطی غلیظ از وی حاصل شود و شرف گوید چون
 ورق وی بکوبند و درم از وی بیاشنا مند دفع زهر بای گرم و کرندگی جانوران
 بکند و شراب وی جهت کرندگی عقرب و زهر سر گرم که چ باشد نافع بود و ثوبت
 معده تمام بد و سبب ناریسیده مولد غفونات و تهاب بود و آنچه بر درخت رسیده
 شود نیک باشد و آنچه بد بود و مجموع بیوها چنین بود و امان خوردن وی در
 اعصاب احداث کند خاصه آنچه ربیع بود و آنچه ترش بود دفع مضرت آن
 بگوارش شعاع و کلند کند و در خواص این زهر آورده است که بوییدن وی سودمند
 بود جهت موسسان و مذبولان و قوت دماغ بد یا اما خوردن وی ریاح
 در عروق احداث کند و ادجاج در عضلهها و باشد که بسبب بکشد از بهر آنکه چون
 مضرم شود و خونی که از وی حاصل شود منحل شود بر یامی لطیف در عروق و بعضی
 عضلهها چون تندی در عروق پیدا شود اکثر آن بود که بشکافد و چون شکافه شود
 در شش ریزد و سل پیدا کند بی محال و نادر آنکه نباشد قیاح المراض با بویج
 و کتک شد قیاح بری زرد و ترش و کتک شود قیاح الجبن تر بر روح است و کتک

قیاح الیمینی مستمس است و کتک شود قیاح ماری قیاح است و کتک شود قیاح بابی
 ترخ است و کتک شد قیاح نیوتست و باقیها است کتک شود قنده کزیره کوبیده
 و اندک کتک شود ماری کشیده خوانند تفرقه زهره روی است بیاری کرد و یا خوانند
 کتک شود تملول قیاحی است و کتک شود قیاح شمش است و کتک شود قیاح
 ماری خرد کوبند طبیعت آن گرم و ساست در اول و گرمی وی زیاد از تری بود
 تی بنویسد و صداع آورد و دندان در دندان تپا کند و خونی که غلط از روی
 حاصل شود سینه و شش درد دارد و رانگی بود و بسیار خوردن صداع در معده و قلاع
 خفای و درد دندان آورد و مصلح آن بادام و خشکس بود و بعد از آن سکنجین
 ماده خوردن و چون در شیر تازه چوبیسانند و بخوردند نفوطی تمام آورد و اگر امان
 شد در رتشان خاصه چون در چینی قدری کتک در شیر اندازند بدن را خرد کند
 باه را زیاد کند و لوز را نیکو کرد اند بعايت و خواجهای سر در آخر جهت
 بویشت و درک نافع بود ثم سندی خمر خوانند و صبار را هم گویند لطیفتر
 از اجاص بود و در طبوت کمتر بود و بهتر بن دی زرد تازه بود و بعايت ترش
 طبیعت وی سرد است در سیم و گویند در دم شیخ الریس گویند سرد و خشک است در
 هم و ماسر خوبه گویند سرد است و در وی رطوبت بود و سهیل صغرا بود از جمیع بدن
 اشهای طعام باز دید کند و متوی معده بود و جهت تی و تشنگی و تب و غشی
 کرب نافع بود خاصه خون خوانند که طبیعت نرم دارد و شربتی از طبع وی
 رطل بود و گویند سهیل اخلاط محترق بود و حله را نافع بود اشامیدن و جهت
 علاج مصفحه کردن و تقمیر اسودد چون از گرمی بود و بر قانرا نافع بود و دان
 ی جهت جبر مستعمل کتک اما تر سندی مضرب بود بسره و سینه و مصلح وی شراب
 و خشکس بود و بول دی الوی سیاه تمساح بیاری نهنک خوانند

بسیار نافع است

سرکین وی جنت سیدی کهن و نو که در چشم بود بغایت نافع بود و بیهوشی
 کز بندگی وی ضما د کردن در ساعت دو ساکن کند و چون بگذارد در گوش چکان
 دو گوش را نافع بود و اگر بدان ادمان کند گری زایل کند و در خواص این زمر آورده
 که اگر بر صاحب تب ربع مالند نافع بود و شربت کویه بیهوشی چون بگذارد
 کل در بشت و کرده را نافع بود و باه را زیاد کند و خون وی با بلبله و آله خلط
 و بر سیدی طلا کند لون آن باز لون اندام گرداند و بر میثانی طلا کند و صد عین
 نافع بود و گوشت بوی چون با سید باج بند و کسی که لاغر بود بخورد فریب شود اما غلبه
 بود و زهره وی چون در چشم کشد سیدی زایل کند و جگر وی چون بخورد کشته در شیب
 بخون خون از وی زایل شود و اگر دندان وی که از جانب راست بکیر
 و بر باروی راست بندد جماعت را قوت دهد و محرکی تمام بود باه را و در خواص
 این زمر آورده است که همه حیوانات ملک زیرین ایشان در حرکت
 الاتساح و بیهوشی با موم چون بسازند و فیلد سازند و بر افروزند در زهری
 در پشه مضاعف قطع آواز کند مادام که آن افزوده باشد و چون طوف کند
 با پوست وی در بیرون قریه بس یا ویزند و بر سطح دهن آن قریه در آن
 بنار دو اگر بیهوشی در پیشانی بکش جکی بماند که شیرازی عوج خوانند سر عوج
 برابر وی اورند بگر بزد و اگر چشم وی بکند وقتی که زنده بود و بر محدود
 بود و آن علت زایل کند و بر نماند که زیاد شود شکا رود و نوحه است
 و موهوع طبیعت آن گرم و خشک و لطیف نافع بود جهت دودندان و گرم
 بکشد و از خوردن باز دارد بخا صفت و جلای آن بد و آنچه مصنوع بود صفت
 آن چند نوع است بکنوع کته شود نمک بخورد و قلی و پوره سه جز
 و اگر نظرون کته بهتر باشد و شیر کا و ویا کا ویش آن مقدار که ویرا پو شانه

ند و بگو شاسته آن مقدار که سخت شود و بعد از آن باقیاب بیا ویزند تا خشک
 شود و آنچه معدنی بود از چشم بیرون آید و آن دو نوحه است یکنوع بر پنج ماند و یکنوع
 بر پنج بریده باشد از برنگ خوانند و آنچه بریده باشد از برنجک
 خوانند و باید که بر دغن جرب کشند و در جای بی که با دراه بیا بد نگاه دارند تا بزرگ
 بکند بیکو تر بود تمامی مایه بزرگت فرجه که نمک سود میکند طبیعت
 آن گرم و خشکست به بارسی شیر مایه گویند نوب صنوبر که جگ است
 گفته شود و از وی قطران گیرند و زفت و تخم آن قضم قریش خوانند و ببنوب
 گویند و گفته شود نوت حلو و زصاد خوانند بهارسی توت کین خوانند قایم مقام الحیز
 در افتاج الاوی غذا بد دهد و معده را بد بود و خوبی فاسد از وی متولد شود و بهترین
 ی بزرگ شیرین بود طبیعت وی گرم است در اول و ترست در دوم و گویند
 در اول و چون بخورد زرد از معده بگذرد اما دیر از زرد بیرون رود
 ببول براند و معده را بد بود و بهترین آن بود که بیش از طعام نخورد و بعد از آن
 بکنجین بیاشامد و ورق آن و ورق انجیر سیاه و ورق انکور باب باران
 بخوشاند و مویرا بد آن بشویند سیاه گرداند و چون بگویند و بارنت بیامیزند
 بر سوختگی آتش ضما د کشته نافع بود و اگر بطبخ ورق وی مضمضه کند دودندانرا
 ساکن گرداند و طبع بوست وی همین عمل کند توت جامض معروفست بشک
 ترین وی سیاه بزرگ بود و نارسیده وی چون خشک کشته قایم مقام سماق
 در طبیعت وی سرد و خشک در دوم و گویند ترست و گویند خشکی وی در
 اول و در وی قبضی بود در دم آن و حلق را نافع بود و ورق وی خنق را
 نفع بود و عصاره وی خشک کرد در ریشهای بد را نافع بود و خشک کرده وی
 کلم بنیدد و در سنطیار را نافع بود و بوست درخت وی تریاق شوگر

ک

بود آب و ورق وی مقدار با نروده درم چون بیاشامند جهت کزندگی زین
 نافع بود و خوردن مفضل آورد و مصلح وی اطربل کوجک بود و استحقاق کوی
 بود بشش و مصلح وی انار بود توت و حتی توت العلیق است شیرازی توت
 سه کل خوانند و در علیق گفته شود توتی تو درج کویند و برز الهوه و قضیب
 شیرازی تدری خوانند و با صنفهای قدیمه و بکرمانی ما در دخت و بتریزی و
 طبیعت آن گرم است در دم و خشکست و عیسی کوی در دست در اول و توت
 چهار نوع است زرد و سید و سرخ و کلگون بهترین آن زرد بود سود مند بود جهت
 سرطانات که ریش شده باشد با غسل و آب طلا کردن و اگر با آب میامند
 بر سرطان باطن ضما دکنند و در مهای صلب و در مهای بن گوش و صلابه توت
 نافع بود و ریشها که در چشم بود پاک کرد اند چون با غسل در چشم کشند و چون در
 برند و بیاشامند باه راز یا ده کند و اگر لقی گفته نافع بود جهت خلطهای غلیظ
 که در سینه و شش بود توتیا انواعست بهترین آن سندی بود و بعد از آن زرد بود
 کرمانی تنگ طبیعت آن سردست در اول و خشکست در دوم و آنچه شسته بود
 فاضلترین مخمات بود و در ریشها نافع بود حتی سرطانات و در چشم را نافع
 وضع فضول بود در عروق چشم از نمود در طبقات بکنده خاصه مغزول وی و صحت
 چشم را نگاه دارد و در سم جهت ریش قضیب و قضیب بغایت نافع بود
 و در مهای آن کویند بدل آن بوزن آن شادنج و نیم وزن آن تو بال بود و کوی
 بدل آن سرطان حجری بود صنعت غسل آن بکزند توتیا کفته و بخت با آب
 بیامزند و در صره بندند که تنگ باشد نه بغایت و در ظرفی بسز کند و آب باران
 بر سر آن کند و در آب می جنباند بس آنچه رقیق لطیف بود با آب پیرون
 و آنچه در غلیظ و رمل بود در خرقة بماند بعد از آن آن آب را در ظرفی دیگر کش

دیگر آب بر سر توتیا کند همچنان اول و دیگر همان عمل کند بعد از آن آهها برگیرد
 و توتیا از وی بگیرد اگر ریلی در بن آن باشد بیدارزد و توتیا خشک کند و استعمال کند
 در یون بخ کوی است و در شین در شوکران صنعت آن گفته شود تو بال الخاس
 لطیفتر از مس سوخته بود و آن چون مس نرفته شود از آن می درفش و بهترین آن قریب
 بود سیاه که میل سرخی داشته بود و در رقیق بود ما شد بوسی و اولی آن بود که پیش از
 توتی چند نوبت بشویند و چون خواهند که در دروی چشم بکار برند طبیعت آن گرم
 و خشکست در سیم قابض بود کوشته زیاد و بخورد و خوشنوت اجنان سود مند
 بود و توتیا یکی چشم زابل کند و جلایده و اولی آن بود که حدت وی به نشاسته بسکند
 خاصیت وی در اسهال بلغمی و آب زرد است که نیم شمال سخن گفته و با یک
 شمال علك البطم حب سازند و فرو برند مسهل بلغم بود بخت و کویند کیشال
 با و الصل بندند همچین عمل کند اما بعد از آن قدری سرکه بیاشامند تا در اندرون
 ماند تو بال الحدی قوی ترین تو بالها بود و چون آسن سرخ شده باشد کویند از آن
 در شد و آن مخف و مقبض نافع بود جهت ریشهای بد تیغال سکر الصخر
 در سینه گفته شود تو بالون نوعی از پتو عانتست و از علقا خوانند و ورق دی
 ورق کبر بود که در شکل و شایه داشته باشد و چون بسکند شیر بسیار از وی روانه
 در دو بغایت محق بود تو بال طوی آنچه تر بهترین آن در زیری بود بوست
 ز کرده بعد از آن آنچه میل سیدی بود بعد از آن سرخ و بعد از آن سیاه و طبیعت
 آن گرم بود اندکی کویند که دست در اول یا در ابتدای درجه دوم و ترست در
 دم و خام وی سردی بابل بود و در وی جلای پی بود و بر شابل ضما کردن و بوق
 نافع بود و آنچه رسیده عذایبش از مجموع مباد و زود تر بگذرد و فریبی آورد
 صرع را نافع بود و خوشه حلق و سینه را نیکو بود و تشنگی که از بلغم شور بود ساکن

دیگر

کرداند و کرده و شانه را سودده و از رمل مرجه باشد پاک کرداند و خاکستر جوی
 وی دو ستقار یا رانافع بود و اسهال خوردن و حخته کردن مقدار با نروده درم
 و لیس وی سودمند بود جهت کزندگی عقرب و زیتلا مالیدن و نارسیده وی
 با غسل جهت کزندگی سگ دیوانه و غسل در پشای که رطوبت از وی
 روانه بود نافع بود و همچنین ورق آن با کرسنه و شراب بر کزندگی این عرس
 طلا کردن سودده و خوردن انجیر این باشد از سموم و قصبان وی چون
 با گوشت کا و صلیب نیز نهرا سود و انجیر طبیعی دارد و ورق آن طبیعی
 جوی آن طبیعی و لیس آن طبیعی و ورق آن مسخنی قوی بود و لیس وی حادی
 بود و قصبان وی گرمی لطیف بود و لیس وی خون که اخته و شیر بند و از آن
 بسته کشاید مانند لیس و اگر بر صوف نهند و در دندان گیرند از خوردن پاک
 کند و در چشم کشیدن با غسل جهت ابتدای آب نزول نافع بود و انجیر در وی
 نخی بود و مولد مره بود و معده را بد بود و مصلح وی کجین ساده بود که
 از آن بیاشامند یا شراب اترج یا ریاس و غذای که خوردند باید که حرمت
 وی بود این مولف گوید در تواریخ آورده اند که بر ورکار نوح علیه السلام
 در طوفان همه درختها تباہ شد مگر انجیر و از همه میوه چری بیست مگر انجیر و ورق آن
 گویند زمر قاتل است و در خواص انجیر آورده اند که اگر شاخ درخت انجیر ساعتی
 در آب نمک نهند پس بکارند انجیر بغایت شیرین بار آوردن یا پسر
 انجیر خشک بهترین وی رملی بود و طبیعت آن گرم است در لغز درجه اول
 بود در تری و خشکی لطیف بود و منضج و محلل و بر درمهای صلب ضمد کردن نافع
 بود و دماییل صبح ده و صرع سودمند بود و خوشه حلق و سیننه و قصبه شش
 موافق بود و شراب وی سرفه کهن را نافع بود و سده جگر و بزرگشاید و کرد

و شانه را سودمند بود و خوردن وی از سم این باشد و چون بابت وی جوشاننده
 غرغره کتده حنای را تخمیل ده و فضع آن بدیه و بکشاید و خوردن وی خونی با رزی
 متولد شود و ادمان خوردن وی شیش در بدن پیدا کند و سرد مزاج را نافع بود و در هوش
 و عیطر بول را یگو بود و مسخن کرده بود و انفاظ آورد و سکم براند و سیننه و شش را از احلاط
 پاک کند و مضر بود جهت جگر و بزرگ که متورم بود و اوکی آن بود که با مغز در کان
 و مغز با دام خوردند و چون با فوج و سحر و حاشا بخورند کرده و سیننه و شانه را پاک
 کند و چون بگر طل از وی بسره که شراب خوب ساندن بسیار روز بعد از آن بر سر ضمد
 کتده نافع بود و اگر هر باد چهار انجیر در سر که خویسایند و چنانچه ذکر رفت بخورند
 بر زرا بکند از آنده و ضمد کردن پیر بجای نافع بود و جالینوس کوی بدیل وی
 در انصاح جب صنوبر است **باب الثاء ثانی**
 ثیسایر کوی بند و بیون هم خوانند و آن صفع سد اب کوی است و کوی بند صفع سدا
 بری و سد اب بری حرمل است و کتده شود و سد اب کوی برک آن برک
 حرمل مانند لیکن در از ترود بین تر بود و شاخ وی در از مطهر بود و بوی عطیم
 استن دارد و تخم آن بشکل تخم سد اب بود و طبیعت وی بغایت گرم بود
 محرق و مسخنی قوی بود و محف و در وی رطوبتی فضلی بود و کوی بند گرم وی
 ریم بود و سهیل و منضج و منقی بود و جذبی بغایت کند از عمق بدن و موی برآیند
 پوست خ دی تر برداء العقب مالیدن بغایت نافع بود و استرخا و ترص و نفاصل
 و بغایت سودده و حخته کردن جهت عرق النساء نافع و بر رتشت دم و فضول
 پاک کردن و مقدار شرتی از وی در استقائیم درم بود با ماء العسل و سهیل و یقی
 دو اگر زیاده ازین مقدار بود بول و طبع به بندد و درم زبان و قراقر و نوح و سوز
 حق و معده و مسخنی روی و باشد که غشی و فضع النفس پیدا کند علاج وی بی کتده

بعد از آن شیر و مسکه و جویب بدسند و غرغره بیشتر تازه و روغن کل و ازاد و
 تخم سداب بغایت نافع بود و این از خاصیت است و جالینوس کویب
 بدل وی در داء الثعلب حرقت و وی مضر بود بمشانه و آلات بول مصحح
 وی جب الاسب و بلوط بود شام و جرحواتند و آن لویبا است و گفته شود
 شامسیتس حرف با بلی است و گفته شود تا قبل الجرح یسعالج است و گفته
 ثعلب بیارسی بتسان گویند و صرع بتسان چهار بایان بود و ثدی از آن آدمی
 گوشت وی باشد و شید بود و طعم وی شیرین بود بهترین آن بود که از حیوانی
 معتدل گزند طبیعت آن گرم و تر بود و گویند مزاج وی سردی بایل بود و غذا
 صالح بود شیر زیاد کند اما مولد بلغم بود و در وی عظمی بود و مصحح وی سقر
 و نمک بود ثعلب بیارسی رویا گویند چون آب برند و بر مصالح طلا
 کنند بغایت نافع بود خاصه سیمان زنده برند و زمانی نیک در آن آب
 نشینند اما بعد از تنبیه این عمل کنند و بیه وی در مصالح را سود مند بود و در
 گوش چون در گوش جگاشد و اگر بدان ادمان کشید گری ز ابل کند و در گوش
 بر آتش وی خشک کرده و ساییده بیا شامند و بر کرم را نافع بود و بیه
 چون در دهن گیرند در دندان ز ابل کند و در چشم را نافع بود و شریف گویند
 بیه وی چون با پوست تخم مرغ سوخته بیا مرنند داء الثعلب را نافع بود و
 بحر بیت وزیره وی با آب کرفس و اشق بگذاردند مسادی و سوط کنند
 در بینی فی که ابتدای جدام بود در سرد و روزیکبار سوط کنند بغایت نافع
 و چون آدمی دندان وی در دست گیرد ایمن باشد از با نمک کردن مسک
 و بیه وی چون با ریش اتفاق گهن بگذاردند و بر ترس و مصالح بمانند
 بود و پوست وی بغایت گرم بود از همه پوستها سخنی تر بود و در طوب

مزاج را شاید بوشیدن و محروم مزاج را شاید کسی که سر با بروی غالب بود شاید
 و مر جند که موی بروی زیاد بود سوخته در وی بیشتر بود و آن لباس نمان و بلغمی مزاج
 و پیران باشد و در خواص این زمره آورده است که پیه وی چون طلا کند بر تازیانه
 یا جوی و در اندرون مر خانه که بنهند مجموع کیکان بر آن جمع شوند و این مولف
 گویند اگر بادام تلخ بگویند و بر گوشت رویا افتاشند و بخورند پهلوش کرد و تغار بر
 در آب است و گفته شود و بلغم اهل شام شام خواتم بیارسی در متنبو و با صفت
 دستنویه و گفته شود شام حرافت و گفته شود بتشان طولیدون است
 و قنایر گویند و آن عنب الثعلب است و گفته شود تلخ بیارسی برف
 گویند و صفت بخند و جلید در جم گفت شود تلخ چینی سنگی میبند است که در
 سرهای بکار بر بند جهت جلای چشم و تب دق را بغایت نافع بود و طبیعت
 وی بغایت سرد و خشک است این بیطار گویند زمره اسپوس است و در الف
 صفت آن گفته شد ثمرة العری جوز الاپهل گویند و در الف گفته شد ثمرة
 الطرفا عذیه است و حر مزاج بر گویند گفته شود ثمرة الشوک المهری جلدانار
 و گفته شود ثمرة الشجرة الدوم مثل کمی است و گفته شود ثمرة العلیق توش
 علیق است بیارسی در گویند و بشیرازی توش سه کل و در علیق گفت شود
 ثمرة الکبر شعل خواتم و ثمرة اللصف خواتم و بشیرازی کورک گویند و شعل
 با دالکبر گویند و طبیعت آن گرم است در سیم و گویند در چهارم و تره که چون
 با نمک و سر که برورند لطیف بود سده جلگه کشاید و سبزر و معدده را با نمک
 کند و طبع را نرم دارد و در کبر منفعت همه گفته شود ثوم بیارسی سیر گویند
 بتسانی و سری و کپاشی بود و ثوم بری استور دیون است و گفته شد و ثوم کرا
 کرب بود بقوت از ثوم و کراش و طبیعت ثوم گرم و خشک بود در چهارم

و گویند در سیم و در حرارت و میوسته از بصل اقوی بود محلل نخ بود و آب
 کردش را نافع بود و خاکستری بر بهق با غسل طلا کتد نافع بود و بردار العطب
 با غسل و روغن حب الیان میا میزند و بدان موی بالند موی بر دیانند و جرب
 و قوبار سودده و خوردن وی خام یا بریان کرده یا بخنده حلق را صافی کند و سره
 کهن که از سردی بود دارد و خوردن وی گرم را بکشد مجموع و علق از حلق
 برون آورد خون بکوبند و با سرکه بدان غرغره کنند و چون در طبع و ورق وی و
 ساق وی نشسته جیض برانند و میثم بیرون آوردن وی نافع بود جهت کندی
 جانوران و سگ دیوانه و ریتلا و این عرپس و عقرب و افعی با شراب
 خوردن و ضاد کردن و طبع نرم دارد و بول برانند و در روده را نافع بود
 وقتی که بی تب بود و فو لیس گویند مقوی باه بود و منی میفراید و قولنج و عرق النساء
 نافع بود اما مصدع بود و مصغف چشم و چون بخته بود حرارت و حرافه وی
 کتد بود و مصدع وی تندی و روغن بود و گوشت فربه و صاحب تقویم گویند
 مصدع وی بنفشه و پلید بود و بدل تو م بری بود بستانی بود تو م الحیه تو م بری
 گویند و آن استور دیون است و کتد شد بعضی از منافع وی و دیگر منفعت
 وی آنست که مرصه های سرد و فالج و لتوه و حذر را نافع بود و جالینوس گویند
 فالج و لتوه و جدام و برص و بهق را سود مند بود و چون با غسل کف گرفته
 میاشامند و دستورید و پس گویند برص و جرب و بهق را زایل کند چون بدین
 صفت استعمال کنند بیکرند تو م بری و خورد بکوبند و با آب راز یا نه برشند
 و تخم رازیانه کوفته و بخته و غسل کف گرفته در حمام مثل نوره طلا کتد در هر سه
 روز یک نوبت و رمان کتد تا با عرق فرود آید و معلس گویند خدام را زایل کند
 چون میاشامند در مزج روز چهار شمال با غسل و باقی منفعت وی در باب

شین در صفت شتر دیون کتد شود شومش حاشا است و کتد شود شیل
 بجل و بجز و بجمه خوا تندی بسیار سیید کجا گویند و آن نوعی از جرش است و طبیعت
 وی سرد و خشکست در اول و گویند معتد است نافع بود جهت جراحت های تازه
 و منع نرله بکند و بیخ وی و تخم وی منع تی بکند و در اول بکند تمام و اسهال باز
 دارد و در تخم وی لعوق سازند شک کرده بریزانند و طبع آن ریش نشان را نافع بود
باب الجیمر جادی که گرم و قدر فزونی هتقان و خلوق
 گویند و شعور الصقالیه و آن زعفران است و کتد شود جا و ریس به نوع است
 یک نوع ذخن گویند بسیار سی از زن گویند و بشیرازی الم و یک نوع جا و ریس مندی
 گویند و آن درق است بسیار سی رزه خوا تندی و یک نوع جا و ریس گویند بسیار سی در
 گویند و بشیرازی کمال خوانند طبیعت آن سرد است در اول و خشکست در سیم
 لطیف بود و در همه حالها بهتر از ارزن بود و گویند سرد و خشکست در سیم قاصص
 بود و مخفف بغیر نوع شکم بکند و بول برانند و خون بد از وی متولد شود و در
 بضم و غذا اندک تر از مجموع خوب ده که از ایشان مان برزند و بجه پندارند
 و مصدع وی آنست که با شیر تازه بنزد یا با آب سوس و روغن بادام بارون
 کاویا روغن کبچد و حلوا یی جرب از بس آن خوردن و بدل وی در شکم بستن
 برنج بود جا و زمرج کا و زهره گویند و آن حجر البقر است و کتد شود جا و شر بسیار
 جاو شیر خوا تندی کا و شیر بر گویند و بشیرازی جا و خوشی گویند و آن صمغ درختی
 است که ساق کوتاه دارد و برک آن برک انجیر مانده کرد تر و کوجکتر و گویند
 درق آن بورق زیتون مانده و قول اول اصح است که برک آن کرد است
 و برک زیتون دراز است و ساق وی مانند ساق خیار زهره کشیده بود و کل
 وی زرد رنگ بود و تخم وی خوشبوی و تیز بود و صمغ از وی جیان کزنده که ساق

وی شش گندنا صمغ بیرون آید و بهترین آن بود که بلون زعفران بود و تازه
 و تیز بوی بود و زود در آب حل شود و اول که از ساق بیرون آید سید رنگ
 بود و چون خشک شود زرد کرد و چون باب بکند از بند برکت شیر بود و اگر سیاه
 رنگ بود معشوش بود و غش آن با شق و موم گند و طبیعت جاو شیر گرم و
 خشک بود در سیم گویند در دم و جالینوس گوید گرم است در سیم خشکست در دم
 عرق النساء و زانو و مفاصل سرد طلا کردن سودده و بردن آن خورده نهند و
 ساکن کرد اند و صداع و صرع را نافع بود و در چشم کشیدن جلاده و چشم را روشن
 کرد اند و استسقا و جکیدن کینه و صلابه رحم را نافع بود و چون با غسل کند از نه وزن بخورد
 بر کبر حیض براند و بجه بکشد و بندازد و جرب مشابه و بردات الحنجرت ضما دگر
 نافع بود و بایسوز بر ترس ضما کردن سودده و قوی بلغمی را نافع بود و کربدکی
 جانوران و سرفه کهن که از خلط غلیظ بلغمی لزج بود سودده و بیج درخت وی چون
 بخاشند وزن بخورد بر کبر بجه بندازد و غروی چون با اقسین پیاشا مند حیض
 براند و اگر با زراوند پیاشا مند کند کی جانور از نافع بود و اگر با شراب پیاشا مند
 دور هم که سبب آن احتقاق بود سود مند بود و مقدار شربتی از وی ما بین نیم
 مثقال تا یک مثقال بود بعد از آن که در مطبوخ خوبسایند باشد و این جراز کوب
 اگر بجه سه ماه یا چهار ماه باشد که در سیم میرد فقیله از جاو شیر بسازد و بخورد بر کبر
 زود بیرون آید و صمغ دام الصبیبان نافع بود و وی مضر بود با عصاب
 صحیح و امین و مصلح وی مرابای جوز بود و بدل وی سکیخ و رازی گوید بدل
 لبن الیتن بود وزن آن و این جراز کوب بدل آن وزن آن فده بود و گویند یک
 وزن و نیم فنه است و گویند بدل آن دو وزن آن صمغ زیتون بود و شیخ الیه
 گوید طن من است که ما شقی نزدیکیست بوی جانوپس بارسی کا و میش گویند

دکتر

دکلوشت او غلیظ ترین گوشتها است و طبیعت آن سرد و خشکست جاو زهره
 از سره کا و میش بیرون آید مانند زرده تخم مرغ و نوعی از کا و زمرج است
 و گفته شود جاو الزهر گویند سلق الما است و آن بنایت که در آب روید و نیلونه
 ماند و انکی از آب پیدا باشد و طبیعت وی سرد و قابض بود که و جرب ریشها
 بلید و ریشها کهن نافع بود و بدل آن بطباط بود جاسویس خشیاش زبیدی است
 و گفته شود در جاو کون بسیار است و گفته شد جاسمه با قلی قطعی خواست
 در مصر بسیار باشد در آبهای اینستاده روید و ساق وی بسطری انگشت بود
 و درازی یک کز باشد و کل وی مانند کل پسرخ و باقلای آن کوچکتر از باقلا بود
 و چون خشک شود سیاه بود و چون تر باشد خام و بجه خورند و بیخ آن از بیخ
 ستر تر بود و وی قابض بود و معدده را نیکو بود و اردوی چون یا شامند بحسوا
 اسهال کهن باز بندد و ریش رود و نافع بود و پوست وی قوی تر بود
 این فعل شور ما جاکسو تیشخ است و گفته شد جین رطب بارسی نیز تر کوب
 و بهترین آن شیرین لید بود که میل بجلوت داشته باشد و از شیرینی معتدل از حیوا
 صحیح البدن گرفته باشد و طبیعت آن سرد و تر بود در سیم و گویند در دم غذای فریه
 کننده بود طبع را نرم دارد و مع ورم جراحی بکند و دفع مضرست کسی که
 مردار سنگ خورده باشد لیکن سنگ کرده و مشابه پیدا کند و سده و مصلح وی عمل
 بود یا قند و صاحب تویم گوید مصلح آن زیتون است جین یا بس نیز خشک
 بهترین آن روغن دار شیرین بود و طبیعت آن گرم و خشکست در سیم مصلح ریشهای
 بود و چون با زیت سختی گند سود مند بود جهت تخم مفاصل ضما کردن و بیرون
 بد مانند کجی زحمتی و چون بریان کند سگم بیند و پیغموله خلط مراری بود و در نرا
 غرگند و معدده را بد بود و در سحر مضم شود و تشنگی را دور و سنگ کرده پیدا کند

و باید که میان دو طعام خورد و اگر با مغز گردکان خورد بهتر بود و جسدین
 حص است باری که گویند و گفته شود جلد مسک و جلد مسک و جلد مسک
 نر گویند باری جبر است که گویند و آن تخم زرد کار است و بخ و وی تر بزر است
 و گویند تخم زرد سیاه است و فعل وی مانند فعل خربق بود و بهترین وی سندی
 بود خلوتی رنگ برنگ شکرک و بغایت خرد بود و در از قد معنی بود بوقه بلغم
 و اخلاط غلیظ لزج را براند و خط بود مگر مخلوج را نافع بود و شرتی از وی از نیم درم بود
 تا یک درم و اگر ازین زیاد بود کشنده بود و از خوردن وی غشیان عظیم پیدا شد
 تا حدی که خاق آورد و عرقی سرد و معالجه آن قوی و آب گرم و حقه قوی که در وی
 شحم حنظل بود و بعد از آن شیر تازه یا شامند و اگر تشنج پیدا کند موم روغن نرم مالند
 و در آب زرد نیم گرم نشاند و بدل وی خربق بود جدال بلج است و گفته شد
 جد و اری باری زرد و گویند و بلغمی ما و فریق و هندی نرسی و آن سخن است
 مشابه سندی باری زرد و گویند اما بوزن شیل تر و صلب تر از وی بود و در
 وی آنت که چون بسایند رنگش بنفش بود و در آن سندی است اگر شبها می گراید
 و در زمین سندی که است که از اقران جل بچو آنت که سندی عظیم است و در این طرف
 کوه اهل سندی باشند و آن طرف می گویند از حساب خطایست این پنج اجزا
 می رود و از نرسی از بهر آن می خوانند که زهریت که از نرسی پس
 بچو آنت و این پنج باز سرد است مرد در یک موضع می رویند و چون این
 پنج بهلوی وی می روید قوت آن زهر بر باطل می شود و اهل آن موضع آن مجوز
 زبان نمی دارد و اگر این بس جای دیگری روید که مجاز این پنج جد و اریست
 نیم دانگ کشند و بس رابع می عشق بچو آنت بدترین مجموع زهریات
 تا بجدی که تریاق فاروق با سمیت آن معاومت نمی تواند کرد و در شهر

نمان شخصی مقدار نیم مثقال مش بخورد فی الحال بهای او اما سیدن گرفت و چشمش
 از جای برخاست و بچو شد مقدار نیم مثقال جد و اری صلیبه کردند و با یک
 کاسه شیر بوی دادند بعد از یک ساعت قتی کردن آغاز کرد با نواع رنگها چنانچه
 حاضران از بوی آن مصروع می شدند باز بچو اقاد دیگر باری نیم مثقال جد و اری
 صلیبه کردند شراب اکوری و بوی دادن با زتی کردن آغاز کرد بعد از آن
 خواب بر وی غلبه کرد چون در خواب رفت عرق بسیار بگرد چون بیدار شد
 غذا طلب کرد و از آن زهر قاتل خلاص یافت باذن الله تعالی و خواص این
 دارو بسیار است اولاً باز سر آن پیش است که ذکر کرده شد دیگر در استعمال
 سیحسان که از زمین گرم سیرت ما قاتل می باشد شخص را مار بکشد نیم مثقال
 شراب بسایند و بوی دادند چون بخورد از زهر آن مار خلاص یافت
 بزمان باری تعالی و عقرب و دمه که زنده را مقدار دو دانگ با شراب بدهند
 نافع بود در مفردات این بیطار در مهنج این جزله میگویند نموتی باقی السحوم
 با س ما حتی الیش و الافاجی و از نافع دیگر وی آنت که مجموع درد را نشانند
 اگر بر اعضای ظاهر باشد و اگر در باطن اگر بر ظاهر باشد بر که یا بکلاب یا باب
 طلا کنند و بچو آنت که در باطن باشد مقدار دانگی یا دو دانگ بسایند قدری شراب
 یا باب گرم یا بکلاب بحسب مزاج بدهند و بچو آنت که در باطن بود و در کوه
 و در معدده و سنگ کرده و بشانه را و عسر البول را با شیر تخم جنار بن بدهند سود
 دارد و نیز مجموع اورام بلغمی و صفراوی و دموی و سوداوی در ابتدا و آنها
 طلا کنند در ابتدای داده باز کرد اند و در انتها تجلیل کند و اگر محتاج بضع باشد
 بضع بدهد خصوصاً اورام مغایر چون زهر بغل و بس را می میرد که بسایند و طلا
 کنند و درم تجلیل کند و اگر کسی را چیارک بیرون آید بمین دار و طلا کنند

نمان

تحلیل با بدی آنک چارک بر دو بکشاید و پنج زحمتی بوی نرسد دیگر در ایام
 مرض و با هر کس که طاعون بر آید این دارو با سرکه بسایند و بر آن موضع
 طلا کنند خلاص با بدی از آن است تعالی و بحرست که لرا قوت دهد و در ابتدا از رحمت
 خازیر طلا کنند بغایت میند بود و بر ریشهای بلید و ریشهای کهن قدری بگویند
 و بر آن باشد گوشت مرده را بخورد و جراحی بصلاح آورد و جرب است
 دیگر کسی را که دل صعیف باشد و حقان داشته باشد سر روز مقدار نیم درم کلاب
 با شراب بدیند لرا بغایت قوت دهد و در تفریح بنظر ندارد و در ایام و با جانی
 تریاق فاروق ذکر کرده که سادل کند منع عفونته بکند و تقویت دل بد
 و دفع ضرر و با بکند این داروی مغز همان خاصیت دارد بلکه زیاده تر است
 آنک تریاقیه در وی هست و چند آن گرم بنیت دیگر مولانا اصبیل الدین که
 از شاگردان مولانا محمود بن النقیه الیاسی شیرازی علیه الرحمه بود هر دو
 فاضل بود و در اکثر علوم باو متقی و در کلیات شیخ الریسی را در شرح بنیشت
 فرمود که هر خاصیتی که در تریاق فاروق هست در این داروی مغز هست
 و هم فرمود که هر ادوی معده بلغی بود هر معالجه که کردم میند بود و عینا چند عدد
 ازین عدد در برور کار صلابه میکردم و بجلاب گرم بخوردم آن زحمت
 زایل شد و شخصی را سده جگر بود و با ستقا خواست انجامید چند روزی این
 دارو با سکنجین بخورد سده کشاید شد و رنگ وی که زرد بود برنگ
 اصلی خود آمد دیگر شخصی فرجه آمانه داشت و چهار روز بول وی گرفت بود
 ازین دارو بساییدن و بر شانه وی طلا کردند و قدری در اجلیل وی جکایند
 همان ساعت بول وی بکشاید و دریم پرون آمدن گرفت و شفایاقت یاد
 است تعالی دیگر زحمت بوا سیر ازین دارو بدان موضع طلا کنند و دو ساکن کرد

درم از آنک تحلیس دهد دیگر آنک دشواری زادن را بنظر ندارد بسایند قدری
 بجلاب گرم بخورد وی دیند و قدری بیشتر باره بخورد در حال وضع حمل
 بشود دیگر صرع صبیان را بیشتر با در مقدار نیم آنک یاد آنکی بخورد وی دیند نافع
 بود و این مولف گوید این خاصیت در وی هست و بارها آزموده است دیگر
 خداوند بت ربیع را سر روز مقدار دو آنک با جلاب گرم بدیند منت روز
 بیای نافع بود انشاء الله اما نقیه این باید کرد و دیگر دیند از ایند بود مقدار
 صد سی از این دارو برین دندان کرد یا بر دندان طلا کند در حال ده ساکن کند
 و در چشم که بلغی بود در میان چشم جکایند و نشاند و اگر صغروی باشد برشت ختم
 طلا کنند و ادوی بنشیند و آما س بکها کم شود و فرق میان بلغی و صغروی آنست که بلغی
 را ده ساکن باشد و صغروی دود سورش و جکیدن آب بیشتر باشد و در تقویت باه
 نری عظیم دارد مقدار نیم درم تا نیم مثقال با شراب انکوری بخورد مغز طی تمام
 در دو حکما کی مندی او زنده که مردم لاغر را فربه کند و میکویند که اگر هتق سید و برص
 طلا کنند سود مند بود و حکمای مندی گویند که درین دارو صد و بیست منفعت است
 کسی را که خنق گرفته باشد بر خلق طلا کردن بغایت نافع بود و جایا آنچه تجربه
 علوم شده بود ثبت کرده شد صاحب مهنج گوید طبیعت وی گرم و خشک بود
 لطیف و صاحب تقویم گوید از قول مسیح که طبیعت وی گرم و خشک در سیم
 هم صاحب تقویم گوید فرجه امعا او در و مصلح وی شیر جلیب بود که این نافع
 انداخته باشد و صاحب مهنج گوید بدل وی در تریاق سه وزن آن زرنیاد
 دو کته اند هر کس یک ماه قرین با خود بیایگی نگاه دارد از شر شیطان و اهللاب
 غر زمان ایمن باشد و در زمان مجلد که بر دشمنان منظر و منصور کرد و در پیش
 ملاطین بر وجه سرفراز باشد و بنظر خلق عظیم عزیز و گرامی کرد و در حق جمل عیلا

اورا نچندین رحمت اندونی در بناه خود کید و خاصیت تریاق فاروق و باد زهر
 بازن در دست و بسیار خواص دیگر و اتفاق مجموع علما و حکمای هند بر آنست
 که این نبات بهترین اشیاست و این مؤلف گوید شخصی را سوء القیبه طاری شد
 و باسقا خواست انجا مید جنر روز جدا رسوده با جلاب بدود اند حق تعالی
 صحت کرامت فرمود جذب مجارست و گفته شود جر چیز بری بود و بسا
 بود بری را ایتقان گویند و تناسلی را کف عایشه باری یکیکه گویند و تشریح
 کهنک و بهترین آن تناسلی بود که تیزی وی کمتر بود و طبیعت وی گرم است
 در سیم گویند در دوم و خشکت در اول و تروی در اول تر بود و یو چا گوید گرم
 و خشکت در دوم آب وی اثر ریشها بر دو جر چیز در لین بود و منجن و منجن
 و مهبج باه بود اما مصدع بود و سرد و تاریکی چشم آورد و مصدع وی کا هو و گاشی
 و بقله الحما و سرکه بود وی منی را زیاده کند و نعو طام آورد و چون با شراب
 یا شامه تریاق کند کی این عس بود و طبع براند و در خواص آورده اند که چون
 جر چیز بکوبند و آب آن در پنج انار ترش زیزند انار شیرین کرد و ادرار لین
 و جر چیز بری خردل بری خوند و ادرار بول بغایت کند و تیز تر از تناسلی بود
 و تخم وی بعضی خردل مستعمل کنند جر چیز الما قمره العین است و بسیار کوبند
 و گفته شود جر چیز مدائق و جر چیز مکره اند است و کرمانه نیز گویند و گفته شود در کاف
 جر جر با فلان است و گفته شد جر چیز المصربی ترس است و گفته شد جر اد
 باری بلخ گویند بهترین وی فریب بود طبیعت وی گرم و خشک بود در دو
 چون بخور کنند عسر البول را نافع بود خاصه زمان و گویند دوازده عدد اران
 پندارند و اطرافهای وی و با فزری مور خشک و نستنی بیاشامه شفا یابد
 تقیطر البول را نافع بود و بخور کردن بدان بواثیر رسوده و در بیان کرده اند

بسیار در کتب و کتب خوانده

کند

زندگی عقرب چون بخورند نافع بود و اندرون وی و خایه وی چون بر کلف
 طلا کنند ز ابل کنند و گویند بلخ در از بای چون بر صاحب تب ربع او بزند نافع بود و
 بلخ جرب و حله آورد و مصلح وی بقله الحما بود با بذر قما جرب حلو است
 و عسی مرس و حسی مرس خوانند و آن حریق املیله است و بر سایون نیز خوانند
 و در بولوطایون خوانند و ساق او مقدار یک حب باشد و آن دو نوع بود که در
 اشی و از آن ذکر در رق آن کوچک بود و ثمر آن بهم سوخته بود مانند خصه کرده
 و از آن ماده ثمر او بزرگتر بود و بسیار جربوزر بنوزر نیز گویند و آن بقله عرس
 جربوزت گویند با دجان کونیا است و در وی خاصیت عود الصلب است
 و یباد دجان ماته و چون بگشای مسج تخم در وی نبود کوشی بیند بود در وی خلطها
 بود و طبیعت آن گرم و خشکت جرجانه اش میوز و نار دان خواستند
 براد البری اریان است و گفته شد جردان فاره است باری موش خوانند
 چون بشکافند و بر کید کی عقرب نهند ساکن گرداند و گویند بریان کرده و گویند بر لیل
 و خار نیز چون بشکافند و طلا کنند نافع بود و اگر شکافته که خار یا جوی رفته باشد
 طلا کنند پیرون آورد سردی چون خشک کند و بسوزاند و بکوبند بغایت خرد و با
 غسل یا بپزند و بردار الثعلب مالند نافع بود جراسیا قراسیا است و گفته
 جرز باری کز کز گویند و بهترین وی رزد شیرین بود و گویند سرختر بود و رزد
 غلط تر بود و عدا ای وی کمتر از عدا ای شغم بود و طبیعت وی گرم است در لفر
 در جردوم و ترست در اول باه را تحریک کند و مسهل و ملطف بود بول بران
 مادی بر مضم شود و منخ و مولد خونی بود و باید که بغایت نخته بود و مصلح وی کج
 و سرکه و خردال بود و بصری گوید جرز متوی معده بود که در وی لزوجه و بلغم
 غلیظ بود و صده جگر بکشاید و مضم طعام بد و چون با گوشت بود نیکو بود

خاصه قطع بلغم بکند و سده بکشید و مقوی بشت بود و سهوت جماع برانگیزد
 و چون بعسل بر باکتند زود مضغ شود و در طوبت وی کمتر بود و حرارت زیاد
 تر و باه زیادت کند و منی میزاید و چون بسره کنند و نمک معده و جگر و سبزه
 را نافع بود جز برای اشتقاق است و کتفه شد و شقاق نیز گویند جز را طبعی هم جز
 برای است جز مارج ثم الطفا است باریسی که نازک خوانند و طبیعت وی
 گرم است در اول درجه دوم و خشکت در لغز آن گویند سرد است در اول قطع
 رعا ف یکند چون بر باد آب و سرکه و بر سر زضاد کند نافع بود و ریش شش را
 سودمند بود و مقدار در دم مستعمل بود و چون یا شامند نفع دم را نافع بود و اسهال
 کهن و زنانی که رطوبات از رحم ایشان روانه بود و در قانرا نافع بود و بر کتفه
 رتیلان ضاد کردن نافع بود و اسحق گویند مصر بود و مصلح وی دو قوبه بود و گویند
 بدل وی نیم وزن آن پوست انار و نیم وزن آن انردت سرخ چسب و در او
 خسرو دار است و کتفه شود چسبی خشک است و کتفه شود جساد رغو
 است و کتفه شود جسگ بشیر جنت و کتفه شد جص جبین است باریسی که
 خوانند و طبیعت آن گرم و خشکت چون بسره کنند بر سر کسی که رعا ف
 داشته باشد طلا کند خون باز دارد و چون خشکی استخوان طلا کند نافع
 بود جعد فو لیون خوانند و کسیر کونه و کسیر کونند و آن دو نوع است کسیر
 و صغیر کسیر وی باریسی غیر سرد خوانند و صغیر وی شیرازی کل ارب خوانند
 و بهترین آن صغیر بود شای بری تازه بید و طبیعت وی گرم بود در سیم
 و طبیعت غیر نری گرم بود در دوم و سرد و خشک بود در دوم منقح و لطیف
 بود چون تر بود جراحتهای تازه را نافع بود و خشک آن ریشههای برانافع
 بود و با سرکه بر سر زضاد کردن سودمند بود و پول و حیض مانده و بر قان

این را کسیر گویند

کسیر

بیاه را نافع بود و گرم دراز و جب القوع بیرون آورد و کتفه کی عقرب و جانور از نافع بود
 و چون در خانه بیند از نذیا بخور کتفه کند که کان بکند نرند و نیانرا نافع بود یکد رم از آن و
 عصاره وی با عسل در چشم کشند تاریکی برود و چشم را روشن کند و اگر در شاف مارا
 کتفه و باب راز یانه و باب بیاز تر بسایند و در چشم کشند در ابتدای نزول آب نافع بود
 و وی مصر بود بجمده و مصدع بود و اسحق گویند مصلح وی جاما است و صاحب تقویم
 گویند بنفشه و بدل وی در اخراج درد و در ادرار حیض و پول و پوست خوب انار تر و
 چهار دانگ وزن آن پوست سیلحه و گویند بدل وی آن قوتج جلی است جصیل
 او رونجی خوانند و جاق الکرسنه و اسد العدس و در مصر مالوک خوانند و در سرزمین که
 او بر وید سر بناتی که نزدیک رسته باشد از جوبات همه تلف شود و نوعی از طرا
 نیاست جعد العنا در دمشق که برهه الیه خوانند و صاحب جامع گویند بجنین است
 جنت آفرید معنی آن بود که دو جان بود و آن به شکل کل صنوبر است و گویند بشکل
 امارت و انجم تحقق است با دام با پوست ماند و در وقت رسیدن وی سر
 وی بشکافند و آنچه شکافت بود بهتر بود و طبیعت آن گرم و تر است چیزی
 کوی گویند و کتفه شود جنت البلوط پوست سرون بلوط است و طبیعت آن سرد و
 در دوم و قایض بود خون رقتن باز دارد خاصه از زمان و ریش روده و شکم بند
 و بیشتر مطبوخ مستعمل کتفه و بر عتق ضاد کند نافع بود و بدل آن بوزن آن مورد
 و نیم وزن آن پوست انار و نیم وزن آن کل سرخ بجان باد نیال و گویند
 آن جلنا رست جل و ر دست و کتفه شود جلوب لثا است و نوح کسیر گویند
 و عتقه و جبل المساکین و در لام کتفه شود جلنا بر باری کلنا گویند و شیرازی کل
 صد برک و آن کل انار تر است که بغیر از آن مسج ثم نمیده و بهترین آن
 فارسی بود و گویند مصری طبیعت وی سرد و خشک در دوم خون شکم بند

درش روده و ریش کهن و نافع بود و دندانها محکم کند و زنا سینه
که خون زیاده از ایشان روانه بود بندد و اگر با سرکه و کل سرخ مغزه بر درم لطیف
کتید باز کرد اند و چون با سرکه بر بندد بدن مضمضه کند جو شش و سن را نافع بود
و عصاره وی در طبیعت مانند عصاره لجنه الیبتس بود و مقدار مستعمل از وی
یک درم و نیم تا دو درم بود اما مولد سده بود و مضر بود و مصلح وی کثیر است
و بدل وی افق رمان بود و یا جفت بلوط و تیا و قو کوبید بدل وی پوست
انار است بوزن آن و کوبند بدل آن طراشیت بوزن آن جل پیرین
دو صینی است و کتید شود در سرین جلینک جلینج است و کتید شد جلینان
صاحب موزه گوید سمیم است و صاحب منہاج یک قول دارد که سمیم است
و این مرد و خلاف است تحقیق کرده یا بس است یا کسی کثیر خشک گویند
و کتید شود جلینان فلر خوانند و خرقی و کتید شود جلید شلیج است بیاری
برف کوبند و سردت بطبع و خشکت بعضی و فراج اصلی وی ترست و
خشکی وی عارضی است و آب وی در دندان که از گرمی بود نافع باشد
و مضمضه را قوت دهد اما اعصاب و معده را زیان دارد و میرانزاد بود و سرد
آورد خصوص کسی را که خلط سرد در معده وی بود و خشکی آورد خوردن برف
و آب وی علق که در حلق حسیده باشد نافع بود و آبی که از وی حاصل شود بد باشد
بسیب آنک مرجه لطیف وی است در بستن تخمیل رفته است و در صفت کتید
شود جلوز صاحب منہاج گوید کوبند بندق است و صاحب جامع گوید مطلق
بندق است و مرد و سهو کرده اند و در لغت جلوز جلعوز است و صاحب قوام
گوید جلعوز هندی است و مولف گوید آنچه محقق است جلوز لوزا لبر است
و روغن وی رینت المرحان خوانند و اهل مغرب الاقصی ارجان دارقان خوانند

دان

دان بادام کوهی است شیرازی بزرگ خوانند و قایم مقام جلعوز است
منفعت و طبیعت وی گرم است در درجه اول و کوبند در دوم و خشکت در
اول و در وی اندکی رطوبت مست باه را قوت دهد منی بنماید و موثقت را
نافع بود و کتید کی عقرب و رتیلا را نافع بود اما دشوار مضمضه شود و دیدار از معده بگذرد
و مضر بود و مصلح وی شکر بود و بدل وی جلعوز جلعوز است جب صنوبر
کبارست و در خاکت شود و جلینان مصری پیش است و کتید شد جلینان الجشه خشک
سیاه است و کتید شود جلینو چه قوتج بری است و کتید شود جلینان تاقه است و کتید
شود چار شحم الخله خوانند و قلب الخله نیک کوبند و آن لب کل است با ریبی
مغز درخت خرما کوبند و به خرما و دل خرما کوبند و بهترین آن تر شیرین بود و
طبیعت آن سرد و خشکت در اول و کوبند در دوم و قابض بود و سود مند بود
جهت خشونت خلق و اسهال و خون سیم و برگزندی عقرب و زنبور ضما کردن
بغایت مفید بود و وی قوت احتساب دهد و جهت مره صغیر نافع بود و مضر
بود بیسند و خلق و دیدار از معده بگذرد و مصلح وی خرما بود یا غسل و کوبند بدل
وی حاض است جمار النهر جمار التهر است و کتید شد جلینان جیلد و ارت
و سحر و کبکله او بر کوبند و آن سرخس است و کتید شود جمه بیاری کوبند
و آن بعضی بر بعضی فضیلت دارد و بهتر بود بسبب آبی که از آن بسته شود اگر
آبی نیک بود آن نیک بود و اگر بد بود بد بود و منفعت وی در برف
نزد بکست یکدیگر اما نچ لطیف بود و جسم گرم جاموسین کوبند و آن ریجان سلیمی
علیه السلام است و در را کتید شود و جمد صینی شلیج صینی است و کتید شد جمد
سلیست بنفشی که برخی بایل بود و معدن آن سه روزه بدینه رسول صلی الله
علیه و سلمه است اگر ظرفی از وی شراب یا شامه منشی نکند اگر جظرف

بزرگ بود و آنکس که با خود دارد از نقرس ایمن بود و اگر در شب خایه خواب
 نهند از اختلام بد این باشد جمهور صاحب مهراج که پد شراب انکوری بود
 که سه سال برود که شده باشد صاحب جامع که پد شراب چون بوشانند و بکنن بار
 نمن آید جمهوری کویند و مثلث ماد و دانک آید و مستحق باد آنکس و نیم خیر
 نوعی از انجیرست یونانی شیوه موری کو بند و اینا سو قاسین سیر کو بند و معنی آن
 تین احمق است و درق آن بوزق توش ماند و بغایت بی طعم بود و درخت
 وی بسیار سپرد و دردی قوت جادیه بود از عمق بدن و شرووی نافع بود جهت
 اوراها که دشوار تجلیل یابد و خار بر و طبع وی برق دم را نافع بود و عصاره در
 وی برورهای صلب با آرد جو ضاد کردن و دامیل نفع ده و با اشق بر سبزه
 ضاد کردن نافع بود و کندگی جا تورانرا خوردن و طلا کردن سود ده و معده
 را بد بود و شکم براند و غذا اندک ده و او لی آن بود که بعد از آن سکنجین یا
 کلنگین خوردند چنان بنایست که جنانا خوانند و آن غم عطیلت در درقروان
 شمادی خوانند و یقینان نیر خوانند و بعضی قنقیر کو بند و خوب آن خوب
 میداند و آن خراطان مستعمل کنند بجز نمانرا شیدن چنان صفا کو بند و آن
 دل است جنطان قنار الجبه است و آن حنظل کوچک است باشد و حنطیا
 نیر کو بند باری کوشت کو بند و کته سود در باب حاد صفت حنظل جناح
 باری بال مرغ کو بند و بهترین آن بال مرغ جوان فریب بود چشم بخی است
 که بششاقل مصری ماند بزرگ و کو بند از زمین زرخیره و کو بند آنرا بسوزن
 زمین از زمین برکنند در میان اهل چین عزیز باشد و کو بند از ترکستان جبر
 و معروف بود بکج خطابی نافع بود جهت ربو و ضیق النفس و خاق را سود
 مند بود و مقدار مستعمل از وی نیم درم بود جنطیانا دو تو عست کینوع رود

و کینوع جرمقانی و آن نخ سنج رنگت با اندازه انگشت بترتد و بزرگتر و کو بند
 ویرایام بادشاهی خوانند که ویرا شاه جنطی نام بود و کو بند جنطیس الملک و بهترین
 وی روی است که بغایت سنج و خوشبوی بود و طبیعت وی گرم است در سیم
 و خشکت در دوم سده جگر و سبز رنگت یید و حیض و بول براند و چون نیم شمال
 با شراب بیاشانند تریاق کنندگی عقرب و همه کندگان بود و چون با عسل
 بسرشد و آب نیم گرم و بر موضع کندگی ضاد کند نافع بود و اگر فرجه از وی
 زن بخورد بر کپرد بجه بیند از د و تریاق کندگی مار و سگ دیوانه و زهرهای کشنده
 بود و در جگر و معده و ذات الحنج را نافع بود و در دار و نای چشم بعضی افون
 مستعمل بود و بهق را زایل کند و اسحق کوید مضرست بسینه و مصلح وی اشق قدرین
 بود و بدل وی را زنی کوید یک وزن و نیم اسارون و نیم وزن آن بوست نخ
 کبر و کو بند بدل آن زراوند حرج است و این زهر در خواص آورده است که بر سر
 را که چون حیض زیاده رود باز بیند بستند جنطیانا روی و بکوید و یا خایه
 و بردست بند خون باز ایستد و این مجرب است و امتحان کرده چند پید
 قسطور یون کو بند و خرمیان هم خوانند باری قندس قبری کو بند و خایه سگ
 ابی کو بند و آن حصیه حیوانی بجری بود که هم در آب زندگانی تواند کرد و نیم
 آب و آن حیوانرا قندز خوانند بهترین آن بود که سرد و خصیه بهم حبیده
 و بوست آن بغایت رقیق بود و آنچه ستر بود و سرد و بهم حبیده بود و خوشبوی
 و غش آن بجاد شیر و صمغ کشند و اندکی جنید ستر و بخون بسرشد و در مشانه
 کو سند کشند و خشک کشند و طبیعت جنید ستر گرم و خشکت در سیم و کو بند
 در دوم و وی لطیفتر از همه منحنی است بود نافع بود جهت عصب سرد و فایح
 در عده و خرد و نسیان و صداع که از سردی بود بخور کردن و محلل نخ بود و حیض

دیگوان

بناجا است

براند و بچه مرده پندارد و ششم بیرون آورد و صاحب مہناج کوید شریعت
 از وی زیادہ از یک درم نشاید و صاحب موزہ کوید و مشال چندیدہ
 و قدری فوج بری بیاشامند حیض براند و بچہ ویشم بیرون آورد و چون کوید
 و بیرونند و بغایت سعی کنند و در چشم کشند جلای چشم بدہد و چون با سرکہ یا شام
 مقدار نیم درم معض و فواق را نافع بود و چون بہ چشم بارہ زن بخورد بر کیر
 بادہای سرد کہ در رحم بود سوددہا و دیگر کردگی عقرب طلا کردن نافع بود
 و با سرکہ اشامیدن دفع موم و ادویہ کشند و بکنند و سدہ کہ در اعضای طین
 باشد بکشد و کردگی کہ سبب آن از سردی بود سوددہا و چون مقدار عدہ
 بروغن نار دین بگذارند و بر سر طلا کنند مضر و نافع بود و چون در روغن
 حل کنند جهت حذر و استرخا اعضا و فاج و توس سرد بغایت سودمند بود و اگر
 بیاشامند تریاق سہا سرد بود خواہ حیوانی و خواہ نباتی خاصہ ایمن و خرق
 و فوج سرد خواہ بلغمی و خواہ ریجی خوردن و طلا کردن و حنہ کردن نافع بود
 و خفانی کہ از سردی بود سوددہا و اگر بر قضیب بچکاند عسر البول کہ از حطی
 بلغمی بود سوددہا و کندگی در کتاب سیمات آورده است کہ چندیدہ ستر
 کہ لون آن بیامی زندیک درم کشندہ بود بعد از یک روز و این خرار
 همچنین کوید و صاحب مہناج کوید و عرووی کشندہ بود در روز و مداد ای آن
 بنی کنند شبث و فوج و سبتان و غسل بعد از آن حمض اترج بدسند
 کہ با در سرویت یا رہای نو کہ ترش با سرکہ یا شیر خرد بدل وی بوزن
 وی وج بود و نیم وزن آن فلفل و کوید بدل آن مسک است جخجدر عصی
 الراعی است و کتہ شود جنثوریہ قنطوریون است و کتہ شود جخجدر
 در دشت بسیار باشد و طبیعت آن گرم و ترست در اول طبیعت را نرم دارد

و گرم مہناج را نافع بود و خونی اندک نیک از وی حاصل شود و بدل آن میلو نیست
 چند الزمان کل انار بتسانی است شیرازی گلک نار کوید و منفعت وی بکشد
 بخنار جناح الیش مرشفت است و کتہ شود جناح مطلق را سن است و کتہ
 جنیب سعرت و کتہ شود جخندر سلق است و کتہ شود در بین جوز خن
 جواتد با رسی کردگان کوید طبیعت آن گرم است در سیم و خشکت در اول درج
 دوم و کوید گرم و ترست در دوم و شیخ الریس کوید گرم است در دوم و خشکت
 در اول بہترین وی آن بود کہ پوست وی تنک بود و ورق وی و پوست وی
 قاض است و پوست اندزونی کہ بر سر مرغ حیدہ است رقیق در وی قبضی بود
 و سگم بہند و پوست وی سوختہ محضی بود بغیر لرع و لب وی بیام
 و بر درم سودابی کہ ریش شدہ باشد ضما کردن نافع بود و صمغ وی بر ریشہا
 گرم نافع بود و چون بران باشند و مغز وی معض را ساکن کند و شکم بند و چون
 با رمی بخورند سگم براند و اگر بسیار خورند گرم در از وجب الفرج بیرون آورد
 و اگر با انجیر سدہ ایک بخورند پیش از ادویہ قنارہ با وزمران بود و اگر بعد از آن
 بخورند ہمچین سیل و چون با غسل نمک و یا زیا نیزند و بر کردگی سک دیوا
 و کردگی آدمی نهند نافع بود و چون با پوست بشراب و زیت بسوزانند
 و بر سر کو دکان مالند موی سیاه کند و برویاند و بردا، الثعلب نیز بغایت
 سودمند بود و پوست اندزونی وی چون بسوزانند و سعی کنند و با شراب بر سزند
 وزن بخورد بر کیر دفع خون حیض بکندہ پوست درخت وی و ورق آن چون
 دو مشال از وی بیاشامند تمطیر البول را نافع بود و شریف کوید پوست کرد
 بر بکونند و چند بارہ خشت الحدید در آن اندازند و یک معقہ رہا کنند و ہر روز
 چند نوبت بخناتند بعد از آن حساب کند موی سیدہ سپاہ کرد اند و صبی

دکم

عجب بود و چون جزا و قوباید آن مالند منقعی تمام بدید و چون باب بختا
 و بان آب مضمضه کتله را حکم کرد اند و استرخای آن زایل کند و خوردن
 کردگان گرم خراج را مضروب و معطن و مصدع بود و زبان گران کند و دهن
 و حلق را زبان دارد و مصدوی سکنجین بود با خشکی شش و مادام که در کمال
 نیاید خوردن که بد بود عیش و عشی و کرب آورد و نزدیک بود کسی که عضل خورده
 باشد و ادوات وی همچنان کند که کسی عضل خورد یا شد بر بفرکه که شش
 مانند رب عوره و ریاس و سب و بدل آن بوزن آن جبهه المضروب بود و گویند جز
 سندی جو سندی نار چیل است و کتله شود جز جندم که کوز کندم خوانند و جزو الحمام
 گویند شیرازی کل کندم گویند رازی گوید گرم و ترست منی بنزاید و فریبی آورد و باه
 برانگیزد و قطع ترف دم بکند ز تو باز ابل کند و منع آرزوی کل خوردن بکند
 و فولیس گوید در وی قوت مبر و مطنی بود و اندکی مخف بود جو با جو
 الطیب خوانند و بهترین وی سرح فربه بود طبیعت آن گرم و خشک در پیچ
 و در وی قبضی بود و گویند گرم و خشک در دوم غش را نافع بود و بوی نان
 خوش کند و قوت جگر و معده بدید خاصه فم معده و سبل نافع بود و قوت
 باضه بدید و شکم بندد و عسر البول را نافع بود و منع قی بکند و در سوز کهن شد
 نافع بود و با استعمار لجمی سودمند بود و مقدار مستعمل از وی تا در دم بود و بدل
 وی یک وزن و نیم سبیل الطیب بود و گویند بدل وی بوزن وی بیسایه و اتقی
 گوید مضروب شش و مصدوی عسل بود و صاحب تقویم گوید طبیعت پسته
 و میسک بود و مصدق آن جلاب گرم بود جزا لاهل شکره المع عت و کتله
 جوزا لقی مانند جربین سید بود در قوت و طبیعت وی گرم و خشک بود در دم
 و میقی بلغم بود و در طوبه آورد مقدار در دم و در فایح و لثوه و مانند آن نافع بود

بدل آن بوره و خردل بود جزا مثل و جوزا شمشیر گویند و جوزا ماشا و جوزا مهابیل
 نیز گویند و جوزا قامل و جوزا رب هم خوانند هندی تنوره گویند و تنوره نیز هم گویند
 و شیرازی کوز کما خوانند و آن دو نوع است یک نوع بسکل جوزا لقی بود و یک نوع
 خار ناک بود مانند خوب سو مان خشن و لون پوست وی سیاه بود و
 زرد رنگ و سید رنگ نیز بود و آن وی از تخم باد بجان بزرگتر بود و از
 تخم لغاح کوچکتر و زرد رنگ بود و اندرون جوزا لقی بر تخم بود و پوست فی تقی
 بود و سردی مانند سر باد بجان لغاح بود و درخت وی مطلقاً درخت باد بجان
 مانند کل سینه در آن کشته دارد و طبیعت وی سرد است در چهارم و تر بود
 نافع بود جهت حرارت مغز طمتهت چون قیر اطلی از وی بخورند دماغ را به
 بود و سکر آورد و انگلی از وی صاحب مہاج گوید مضروب بدل و دیگر ماز
 وی کتله بود در روز و منقعی و منقعی و منوم و مستب و مخدر بود و ادوات
 وی قی بانی که نظرون در وی جو شیده باشد کتله بار و عن بعد از آن شیر تازه
 به بند یاس که که صغر و الجوان و فویج گویند در وی جو شیده باشد و گویند یک
 شال از تازه وی البته کتله بود و بعد آنک در شراب بکسی دهند مستی پاد
 آورد جوزا لکوثیل جوزا لقی است و کتله شد جو المرح جب کاکج کوی است
 دکتله شود جو زلسر و بهترین وی تازه بود شیرازی کوز کلاخ گویند طبیعت
 وی سرد و خشک بود و قایض و اسخنی گوید گرم است در اول و خشک است
 در دوم بر قیض ضد کردن نافع بود با اسریشم و اسراش قطع خون بکند
 و قوت اعضا بدید چون بکوبند با انجیر و قیله سازند و در بطنی دهند گوشت
 زیاده بخورد و با شراب سودمند بود جهت عسر النفس و سرفه کهن و بلغم
 و نیسان و مقدار مستعمل از وی نیم درم تا نیم مثقال بود و اگر بچوشند

الان

و در آن آب نشیند زنی که رحم وی پر و بی آید یا متعبد بیرون می آید نافع بود
 و صاحب تویم گوید مضر بود بدل و اعصاب و مصلح وی عمل سرد غن نام
 بود و جای نوس پس گوید بوی دمان خوش کند و سده بکشاید و قوت معده بد
 و صداع سرد نافع بود چون با غسل و کلاب بر سر طلا کند و دستور بد و پس ک
 متوی جگر و معده و سبزر را معا بود و در شیته را نافع بود و در سن را نیز کند و قوی
 گوید طبیعت را به بند از خون و صرا و قوت بدن زیاده کند و تشفط طبات
 از عروق بکند و اسحق گوید صرا آورد و مصلح وی عمل بود و بدل وی صاحب مناج
 گوید نیم وزن آن پوست انار و نیم وزن آن اهل و نیم وزن آن کوزد سرخ بود
 و گوید بدل آن نیم وزن آن کزمازک و نیم وزن آن پوست انار بود جیلدار و
 رقا خوانند و آن سرخ است و کتبه شود و الله اعلم جوز اسپندم تخم مرد
 یرت و آن نه بر شکل حب الاس بود جوز عیبر چیست مدور مانند المله و دانه
 او مانند دانه قرصیا باشد در رنگ او سرخ بود در طعم او اندکی حلاوی باشد جوز لک
 جوز انجسته خوانند و آن بخار کردگان باشد اما در از تر بود اندکی در رنگ او سرخ بود
 که بسیار می زند و طعم او نیز نجیل مانند تر از آن و بوی خوش دارد و در اندرون او دانه
 باشد بسیار مانند دانه انکور و رنگ او سرخی و تیرگی زند و طبیعت او گرم و خشک
 در در جیم جیوس منقح مصری است و آن در آب ایستاده روید و او بخار
 دند بود و پوست او تنگ بود **باب الحاء حاشا**
 مامون گویند و شوش نیز گویند و سقر الحار هم خوانند و روغن گوید بود نه گو می است
 و گویند ورق خزال یا باینت و گویند برک بندان دشنی است آنچه منقح است نوعی
 از بودنه گو می است کلهای کوچک است بسیار دارد مانند خدا که بر سرخی باطن بود
 بار یک دارد مانند قصبه او خرد بر کهما دارد بشکل برک جغه کیر و بیشتر در کوه بود

جوز الشوك

و در آن گوهر نیر باشد و مطلق بوی بود نه کف و طبیعت آن گرم و خشک است
 در سیم و گویند در دم محلل و منقطع بود و سخن و حیض و بول براند و بجه بیندازد و سده
 بکشاید و بر عرق النساء شراب و سبوق ضما کردن نافع بود و سینه و شش را پاک
 کردانه و منع نشد دم بکند و اگر بانگ و سر که یا شامند مهمل کچوس بلغمی بود اگر
 با سر که برورم بلغمی ضما کند تجلیل دما و محلل خون پسته بود و تا لیل و شش
 و اگر در طعام کتد و بخورد ضعف چشم را نافع بود و قوت باصره بد و معده جگر را
 پاک کند و چون سخن کتد و باب و غسل بر سر شود و مقدار و شمال یا شامند قوی
 را نافع بود و قوت کرده بد و جماعت را نیکو بود و در سن و حلق را سود
 مند بود و مقدار در دم مستعمل بود و جای نوس پس گوید فالح و لقوه و نیانرا
 نافع بود و اندر دما خش گوید چون بکونید و سخن کتد و غسل بر سر شود و بر سر طمان طلا
 کند نافع بود و بمجنس اگر محموم در حمام طلا کند سود مند بود و اسحق گوید مضر بود
 بش و مصلح وی نخاع است و بدل آن یک وزن و نیم سقره کوهی و گویند یک
 وزن و نیم ایتون و شراب وی اشتها یاورد و مضم بکند و مهمل گرم و بلغم بود
 حافظه سور بخان است و کتبه شود حاج خار است که تر تخمین اروی کلکل
 می شود نبات کتوش بر وی سجده شود و پیرازی خار از دخواست و عصاره
 دی چون در چشم کشد سیدی بر و تار یکی زایل کند و کل وی بجهت بوی اسیر خابت
 بود مند بود حالو ماشیجارت و ابو حلسا گویند و کتبه شد حافظه الخ و حافظه ال طفل
 مرد اسم فریبون است و کتبه شود و افزون نیز گویند حالی الشعر خاشرا است
 و کتبه شود خار و د اسم قدزاست که چندید تر خصیه اوست و در صفت چند
 ید ستر کتبه شد حافظه جار الو حش سم خر کور است چون بسوزاند و یا شامند مرغ
 را نافع بود و چون بازیت یا نیزند و بر خار نیز طلا کند تجلیل کند و داء الثعلب را

نافع بود حافر البردون سم استراست چون بنوا تند صرع را سود مند بود و چون
 بازیت بیایند و بردار الثعلب و خا زیزر طلا کتته نافع بود حافر الحمار سم خرت
 چون از سم راست وی بکنی سازند و مصروع با خود نگاه دارد صرع از وی زایل
 شود و دستورید و پس کوید چون سمهای خرسورند و یا شامند چلی روز متواتر
 هر روز بوزن فلحشارن مصروع را نافع بود و چون بازیت بیایند و بر خا زیزر
 نهند بکه از اند و بردار الثعلب طلا کتته نافع بود و بر شقایق که از سر با بود ضما کتته
 زایل کند جب الیل قرط مندی است طبیعت آن گرم و خشکست در دوم و کوید
 در اول و کوید در سیم و کوید در سیم سردت نافع بود جهت برص و بتهی پسید
 و مهمل خلطهای غلیظ بود و سودا و بلغم و کرمها و جب التریخ و شربتی از نیند آنک
 تا نیم درم با دو پها دیگر عرق النساء و نرس را نافع بود آنچه از درو اخلاط در حاصل
 جمع شده باشد مجموع بر اند و اعمارا بشوید و قوت معده بدید و سده جگر کتته
 و درم سیزد مهمل مرار اسودا بود وی کرب و غشیان آورد اولی آن بود که
 بر و غن بادام حرب کتته و هیلله با وی خلط کتته و بدل وی در اسهال و دفع بود
 نیم وزن آن سم حنظل و دانگی وزن آن حجرار منی بود جبل المساکین للاباب
 و کتته شود جب الفراط ما زیریون است و کتته شود جباقا در ق کوید و آن چند
 قویقت و کتته شود جبق فودنج است و کتته شود جب عنز جب الزلم
 است و کتته شود جب اللهب کاکج است و کتته شود جب حکا جب النمه است
 و کتته شود جب الوز لسان العصافیر است و کتته شود جب السننه جیست سیاه رنگ
 از نخود کوهکتر اما در بود و خراسانیان انرا تل خواجر خوانند و پوستی بجای
 سیاه بود مغزوی بغایت سید بود و طبیعت وی گرم و تر بود در اول و کوید
 در دوم منفعت وی آنست که فربهی آورد و منی زیاده کند و باه بر اینکند و تدا

ده درم اگر کوید و در آب مالند و صافی کتته و قدری آرد و قدور و غن
 بادام شیرین یا کینجد بزند و یا شامند بدن لاغز فربه کند چون سبب لاغزی از
 سردی و خشکی بود و وی دیر از معده بگذرد و مضر بود بیش و مصلح وی قدور
 بدل آن نیم وزن آن مغزینت و نیم وزن آن مغز بادام و نیم وزن آن کینجد و
 کوید بدل آن جب محلب است جب الزلم کوید در الحاشف است و در
 شیراز جب الحاشف مشهور است جب الزلم باری تخم کنگر کوید و آنچه محقق است
 آن تخمست بلون میل و مثلث شکل بود و کبچان با پوست توان خایید
 و نینت وی در شهر روز بود و فلفل السودان خوانند و این ماسویه کوید
 گرم است در سیم و ترست در اول و عیسی کوید گرم است در دوم و ترست
 در اول و عیسی کوید و صاحب مناج کوید گرم و خشکست و در وی رطوبت
 عرضی فضلی بود منی زیاده کند بغایت و تحریک شهوة جماع بکند و بدن را
 زبید کند و قوت دگر بدید و شریف کوید چون بخایید و بر کلف روی طلا کتته
 زایل کند و وی سولک صداع بود و مصلح وی بنشه بود و بدل وی شقایق جب
 الخروع باری سید ایچر خوانند و شیرازی کتته و در باب خا در صفت خروع
 نافع وی کتته شود جب اللسان تخم بلسان مصری بود و آن بخیر از مصر بجای بگر
 می رود و صاحب مناج سهو کرده است که آن میوفاریتون است صفت
 میوفاریتون کتته شود در ما طبیعت جب بلسان گرم و خشک بود در دوم نافع
 جهت بلغم و سودا و ورم گرم که در شش بود و سرفه و عرق النساء و صرع
 و سردی و عسر البول و کزندی جانوزان نافع بود چون بیاشامند و اگر بچوشا تند
 وزن در آب آن نیند رحم را بکشاید و جالیسوپس کوید و سهو مرکبش و نو
 بود و در معده و در فم کوید برود و معده را نافع بود و سویی بردار الثعلب

در دوم

و در آیه بر ویانند و غ موی را قوت دهد و دیسورید و پس کج بد قوت
 معده بد و اشهای طعام بازید کند و سر بلغمی که در معده بود زایل کند و در
 بهلو و ر بود و ضیق النفس را نافع بود و مقدار شعل از وی در دم بود و گویند مضر
 بشانه و مصلح وی کثیرا بود و بدل آن عود بلسان بود و بوزن آن و گویند یک
 وزن و نیم گویند بدل آن نیم وزن آن پوست سیلخه و ده یک آن بسیار
 حین او خبین نیز گویند و آن ذلی است و گفته شود جب حلوه اینست
 و گفته شد جب الاثلی که بازگ خوانند و کز نازق گویند و آن جز خارج است و گفته
 شد جب الکابجی جزو الملح خوانند و آن بزرگ کابجی است و آن دو نوع بود یک نوع
 را بیش از وی عود پس در پرده خوانند و یک نوع دیگر کومن گویند و بهترین
 منهاج گویند بستانی بود و گویند بهترین آن بزرگ سرخ کومی بود و طبیعت آن
 سردست با اعتدال و خشکت و عیسی گویند سرد و خشکت در لغز درجه اول
 تا دوم و گویند در بیم معض را نافع بود و بول براند و ریش کرده و شانه را نافع
 و در پیاسیوس گویند صرع را نافع بود و اعما که عارض شود در سر چون داکلی از وی
 باد آلی شون بر شمی کند و باروغن بنشیند و در باربدان معوطا سارند تا سه بار
 زایل کند و فولس گویند چون یک جز و آرویی خشک کرده سخن کنند با جردی
 شرح از منی و یا شامند که مها که در شکم بود بیرون آورد و وی مضر بود دیگر
 چون بسیار متعل کند بعبثه ادرار و خرد در سردی پیدا کند و مصلح وی کل بارکی
 بود و جالیوس گویند بدل وی عنب الثعلب است جا جب حیوانست
 مانند کس و در شب پیدا شود و مانند آتش روشنایی دهد جسد بد است
 پاری به ادا خوانند و کب نیز خوانند و طبیعت او گرم است و مخفج ج سختانی
 جب قتل است و طبیعت آن گرم و خشکت جب العروس دانه نیلوفراست

طبیعت آن گرم و خشکت و صاحب جامع گویند جب العروس کجا به است
 و گفته شود جبه السودا شیر است و گفته شود جب الفرجل بیاری به دانه گویند
 و صاحب منهاج گویند بهترین آن بود که از به ترش گیرند و طبیعت وی سرد و تر بود
 در دم بلغمی بود بی قبض نافع بود جهت خشونت حلق و قصب شش و لعاب
 وی ترطیب کند و پوست زاپل کند و حرارت ساکن گرداند و مقدار دو
 درم از مغز آن گیرند و بگویند با نبات جب سازند مال لعاب وی با نبات
 در روغن بادام بخورند سرفه گرم را سود مند بود و اسحق گویند مضر بود دیگر
 وی نبات بود و بدل وی بزرگ قطونا حبه الترشا بزرگ الحاض است و گفته شد
 جب القند بزرگ خشکت است و گفته شد جب القطن جیس فرج خوانند بیاری
 به دانه گویند بهترین وی بزرگ مغز دارد و طبیعت وی گرم و تر است
 در دم و گویند سردست نافع بود جهت ربو و بیند را نیلوفراست و در سرفه را نافع بود
 و طبع را نرم دارد و مقدار شعل از وی مفت درم باشد و گویند مضر بود دیگر
 و مصلح وی خمیره بنفشه و بدل آن تخم کند بود جب العرعثره العرعست
 و گفته شد جب المسشم جیست بمقدار قطنی و لون وی میان زردی و سرخی بود
 نبات آله و خوشبوی و زرد سکن و مغز وی بغایت سفید بود و معطر و اهل عن
 و جاز در عطریات بکار بریند و طبیعت آن گرم و خشکت در دوم استر خا
 همه سرد بغایت سفید بود و قوت تمام به و در مضم را بیاری دهد و شش
 رطوبات بکند و مقوی احتسار بود و با غسل اعصاب را نافع بود و باه را زیاد
 کز جب القطن بزرگمان بری است و بیاری نار دانه دشتی خوانند و مغز
 خاپت و بمقدار نزدیک بلو سا بود و در طعم وی اندک تلخی بود و بغایت
 جرب بود و خوشبوی بود و بلون سفید و طبیعت وی گرم و تر بود در دوم گویند

دیگر

خشک بود قوت بدتها مخرج بد با و فربهی آورد و چون کجند و عمل و بطرز
 اضافه کنند باه را زیاد کند و بریان کرده نیکوتر بود اما مصلح بود و مصلح
 روغن کل و سرکه بود و اگر بسیار خورند میوه آورد و معده را بکند و اولی آن
 که با قند و عسل خورند و بدل آن بوزن توهری سید و چهار دانگ وزن آن
 مغز تخم خیارزه و نیم وزن آن اهل بود و گویند بدل آن بوزن آن مغز
 و بوزن آن جب صنوبر بود و جب الغار باشد فذقی کو جگ بود بلکه تا فتنی
 و پوست دی بغایت سیاه و تنگ بود و مغز آن صلب بود و بد و نیم بود بغایت
 سخت و لون آن بر زدی بایل بود و اندکی عطش در وی در وی بود و طبیعت
 گرم و خشک در سیم و متعال چون با مینج یا شامند و تراط گویند بکشتال نام
 جهت دشواری زاد آن و یکیدن بول سودمند بود و حیض براند و کزندی مجموع
 چا نوزان را نافع بود و فوس گوید همه ز سر ما بود و از خواص وی آنست که چون
 نتیج وی در خانه بیاشانند مکن بگریزد و وی سودمند بود جهت سبب که از رطوبت
 بود چون باران بیاشانند و در سبب بلغم بود و در یاح علیظ نافع بود
 و اگر دو ملقه سختی کتد و بیاشانند در ساعت معض را ساکن کرد اند و وی مضر بود
 بکند و حوالی آن و مصلح آن ز رست تازه بود و بدل وی جب محلب بود
 و یا مغز بادام تلخ جاسک سف با رسی تخم گلر گویند طبیعت وی معتدلست در
 و رطوبت جب دمت جب الغار است و کتد شد جب قند گرم دانه است
 و کردمانه نیز گویند آن جب متجان خوانند و جروماق است و کتد شود جب
 الصنوبر الکبار جلعوز است و درخت آن کو جگر از درخت صنوبر صنوبر بود و از
 بیتان خیزد و درخت دیرا سوسن خوانند و طبیعت جلعوز گرم بود در اول گویند
 در دوم گویند معتدل است و در وی اندک حرارت است و رطوبت و جالیست

جب صنوبر

گویند گرم و تر بود سودمند بود جهت دو پشت و دو اعصاب در عتسه و عرق
 النساء و استرخاوش را پاک کند از سر خطلی که باشد و باه را زیاد کند و منی
 میزاید و شیر زمان و شکم شانه بریزاند و سودمند بود جهت کزندی عقرب
 با نخیر خشک یا خرما یا کلکبکین و شریف گوید چون بکوبند و با عسل برشند و سر
 بناشا درم بخورند از فایح خلاص یابند و استحقاق ابن عمر آن گوید چون با عسل
 بخورند مجامعت زیاد کند و کرده و شانه را از سنگ و رمل پاک کرد اند و گویند
 طبیعت وی گرمست در دوم و ترست در اول و این ماسویه گویند گرم است
 در دوم و خشک در اول و وی مصلح بود و مصلح وی خشک شش و سکر بود و اول
 آن جب محلب متعش بود و بوزن آن و نیم وزن آن بادام سینه کرده و این
 ماسویه گویند بدل آن مغز تخم خیزه بود و گویند جوز مندی و گویند قایم مقام
 بادام کوهی بود که بیشتر از آنرا بجز ک گویند و مصلح وی قند بود و جب الصنوبر
 الصغار بسیار سی تخم کاج گویند آن تخمست مثلث شکل در میان غلاف
 جوز کاج بود و در طعم مانند جلعوز بود و طبیعت آن گرم و خشک است
 در دوم منصف و محلل بود جهت استرخا و ضعف بدن و فربهی آورد خوردن آن
 در طوبات فاسد که در شش بود خشک کرد اند و قوت معده بد چون
 با فستین ضا دکتد و چهار درم از وی نمی میزاید خاصه که با کینج و قند بود
 و شانه و کرده را قوت دهد اما مضر بود بسره معده را بکند و بسیار خوردن
 منصف آورد و تریاق وی جب الرمان بود و مصلح گردیدن معده آنست که در آن
 گرم خویاستد و با عسل بخورند و محور مزاج با قند و بدل وی گویند جب
 الملک متعش بود با نیم وزن آن مغز بادام سید و گویند بدل جب صنوبر صنوبر
 صنوبر کبار بود جب الرمان صاحب نموده گویند میو بجز است و سه کرده است

و صاحب مہاج مایہ آن راست کتہ است کہ آن تخت زرد رنگ و طعم
 وی تلخ بود و گرد شکل بود مانند تخم مخلصہ و از کومستان فارس خیزد و از کردستان
 و ہمدان و انزلی و ایروان و در کاسین دو نوعت جلی و بتسانی این تخم جلی است
 و از آن بتسانی در باب راضفت راسن کتہ شود و این نوع کہ کتہ شد قوت
 موی بد و از آفات نگاه دارد چون بکو بند خورد و بدان سر بشویند و اگر طلا
 کتہ شاید جب القلت ماش سندی است و در قلت کتہ شود صفت آن جب الحصر
 قرطم است و کتہ شود جب آلاس بیاری تخم خورد خواند بہترین وی بتسانی بود
 رسیدہ تازہ و طبیعت وی سرد و خشک بود و قابض و بتراط کوید سرد و خشک
 در دوم و کوید گرم است سکیم بندد و منع نمیشد دم بکند و معده و اخشا را قوت
 و بول براند و سرفہ را بیکو بود و مقدار ماخورد از وی سه درم و صاحب تویم کوید
 پنج درم در شہای اندرونی رانافع بود و کزندی رینلا و عقرب و چون با شراب
 یا نیزند و یا شامند نافع بود و در شہانہ را سوددہ خواہ شد و خواہ خشک و چون بہر
 با شراب و ضماد کتہ بر شہای کهن و قدیمین زایل کند و چون تر بود و بکو بند و با
 شیر بر درم چشم ضماد کند تجلیل دہد و غیب و بواسیر و درم مقدار رانافع بود چون
 بدان طلا کتہ با غسل و چون سخن کتہ و بر کلف روی طلا کتہ باب برد و طلوع
 رانافع بود و اسحق کوید بسیاری مضر بود بشانہ و مصلح وی صمغ عربی بود و بدل وی
 آب و رقی وی بود یا نیم وزن آن سقر و کوید و کوید بوزن آن جب الرمان
 باری انار دانہ کوید بہترین وی ترش فزہ بود و طبیعت وی سرد و خشک
 و قابض بود و ترش وی چون خشک بود سکیم بندد و منع مواد و صمغ
 بکند و غنجان ساکن کند و تنی باز دارد و نم معده گرم را قوت دہد و عصارہ
 خاصہ ترش چون برند و با غسل یا نیزند نافع بود بہت ریشہا کہ در دهن بود

در انواع

جب القنا

در معده و ریشہای بلید و کوت زیادہ و دہہ گوش و اندرون بینی کہ ریشہ شدہ
 باشد و بدل وی سماق بود جب اللبنة باریس اتراست انزبار بس است و کتہ شد
 جب البان دانہایت بسکل فسق اما بوت وی تنگ بود و سہل سکن باشد
 و انراضق الہادیہ خوانند و در طعم وی تلخی بود با قبض و این مولف کوید این
 شروعی از طرفات و در ہر موز انزبار کز خوانند و بہترین وی بزرگ خوشبوی
 بود و طبیعت وی گرم و خشک در دوم و کوید گرم است در سیم و کوید سرد
 در اول سودا و بلغم رانافع بود و مقدار مستعمل از وی تا درم بود جلا بدہ و بدل
 و کلف و دانہا کہ کوید وی پیدا شود و جرب و کتہ رانافع بود و سده جگر و ہرز
 کشاید و صلابتہ آن نرم کند چون با آرد کرسنہ ضماد کند و اسحق کوید مضر است
 جگر و مصلح وی رازیانہ است و دیسوترید و پس کوید بدل وی بوزن وی
 نشور السیلخہ بود و کوید بدل آن بوزن آن فوہ و نیم وزن آن نشور سپلیخہ
 و دہ یک آن بسا سہ و انزبار شہازی تخم غالیہ خوانند جبہ الملوک نامونہ
 است و کتہ شود جب القنا عن الثعلب است و کتہ شود جب الحلیب
 بیاری چون درم خوانند و بہترین وی فزہ بود و طبیعت وی گرم و خشک
 بود و کوید معتدل بود و کوید سرد است و قول اصح است کہ در وی حرارت
 بود و جلائی قوی و بصری کوید گرم است در دوم و خشک در اول محلل بود و بود
 براند و چون بکو بند و بر کلف طلا کتہ نافع بود البتہ و گرم بکشد و جب الترخ
 بیرون آورد و سده جگر و ہرز کشا و نقرس را سوددہ و سنگ کردہ و شانہ
 بریزاند و خون حیض براند و دوش را سوددہ بود و قولنہ کشاید و در دمای
 اندرونی ساکن کند و رطوبتی کہ در سینہ و شش بود پاک کردانند و کوید مضر بود
 بمانع گرم و اخشا و مصلح وی ریب اترج بود یا ریاس پس و بدل وی کوید

مغز بادام تلخ سید کرده بود جب الیاس باریسی تخم ریاس خوانند و بنجایت
سرخ بود بهترین وی تازه بود طبیعت وی سرد و خشکست و قابض نافع بود
جهت حرقت صغیر وی و جریب و هکله و بدل آن تخم حماض بستانی بود
جب الیاس باریسی تخم کدو کوبیده بهترین آن بود که آب شیرین خورده باشد
و طبیعت وی سرد و تر بود در دم سودمند بود جهت تهی صغیر وی و مقدار
سهل از وی سه درم بود سرفه گرم و خشک را نافع بود چون با نبات کوزه
و تشکی بنشاند و عصاره بول که از حرارت بود زایل کند و اسهالی که به مفرست
نماند و مصلح وی تخم کرفس بود و جالینوس کوبیده بدل آن در کسریست
ادویه کثیرا بود جب اگر شاد حرقت و بهترین وی بایلی بود و طبیعت آن
گرم و خشکست و سید وی حرارت کمتر دارد و از سرخ تر خورد مضمض بلغمی را
نافع بود چون آب گرم دروغن کل یا شامد عرق النسا را نافع بود و چون
کوبند و بر درک ضماد کنند و قویج را سه درم بکوبند و بیاشامند و بدل آن در
ضماد عرق النسا شیطیح بود و باقی منفعت وی در حرف شین کنت شود
جهت الخضرا ثم درخت بلم است پسراری بن کوبند و آن دو نوعست
یکنوع را شاه بن کوبند و یکنوع بن و شاه بن خرد تر بود و همچنان با پوست
توان خورد و شاه بن کرمسیری بود و بن سردسیری و این مولف کوبید در خوا
ابرقوه درخت بن را با عشق بوند کرده اند و ثمر آن نزدیک بختی است
و درخت شاه بن را حرو خوانند و اران بن بلم و بهتر آن بن بزرگ تازه بود
طبیعت آن گرم و خشکست در سیم کوبند در چهارم و گرمی وی اقوی بود
از خشکی و خوردن وی معده را بید بود و در مضمض شود و غذای بی بدیه و گرم
زبان دهد و سخن کرده و سینه بود و بول براند و شہوت بجا نموت برانگیزد

و چون با شراب یا با سرکه یا با سرکه که میا پیرنه کند کی رقیلا را نافع بود و جگر را پاک کرد اند
در دسرسر که از سردی بود و بلغمی مزاج را نافع بود و سعال و قالج و لقوه را بود
مندی خوردن و از روغن وی مرهم ساختن و یا لیدن و بر ذات الحث ضماد
کردن سودمند بود و خوب وی چون بسوزانند و برداوا العطب طلا کنند
بوی بر ویانند خاصه موی سرد و ورق وی چون خشک کنند و بکوبند و برند و غلاف
بر سر موی بر ویانند و در از کند و نیکو کرد اند و ضعیف وی در منفعت مانند مصطلح
و در باب صاد گفته شود و خوردن بن مصدع بود و دهن را بچو شاند
و شہوت طعام برود و مصلح وی کچین بود و در بوب فواکه تر است
و صاحب منہاج کوبید مصلح وی کثیرا بود و صاحب شوقیم کوبید مصلح وی بود
خمیره بنفشه و در کتاب ابدی آورده است که بدل وی مغز جوز است و کوبند
بوزن آن مغز بنفشه و نیم وزن آن مغز بادام کوبند بوزن آن جب البطح
بر البطح است و گفته شد جب الکترا باریسی دانه اورد کوبند بهترین آن بزرگ
که بزرگی بایلی بود اسهالی کوبید گرم و خشکست نافع بود جهت اوشش و کوبند
مقدار چهار درم مستعمل بود و کوبید مضر بود بگرد و مصلح وی عناب یا بزرگ طونا بود
جب الزئیب باریسی دانه میو بزرگ کوبند و طبیعت وی سرد بود در اول و خشک بود
در دوم سکر را بندد و مقدار ماخوذ از وی تاخ درم بود و مضر بود با معا و مصلح وی کثیرا بود
جب سحانی جب قاقله است گفته شود جباری علوفس خوانند باریسی خزر کوبند
و آن نوعی از طنکست و گوشت وی سبکتر از گوشت بود از بهر آنکه وی بری
در وی غلطی بود و صاحب منہاج کوبید گوشت وی گرم و تر بود و میان مرغ خاکلی بطل
در غلط ریاح را ساکن کرد اند و مضر بود بمغاصل و قویج و در شحار مضمض شود
و مصلح وی آن بود که با نیت و سرکه و در اجنی بنزد و بعد از آن با خلواعی غسل در بخیل مر با خورند

دیده وی چون با اندکی نمک و سنبلی بکوبند و جب سازند مانند نمک در سایه و خشک کنند و بردارند چون نمک از آن باب نیم گرم یا شامند بنا شستاد زیت را بغایت نافع بود و اگر پوست اندرون شکله آن وی خشک کنند و سخن کنند و با اندکی نمک اندرانی یکسان و در چشم کشند و در اندای نزدیک آب بیخ و در ازین نیکوتر بود و اگر دل وی در خفته بندد و بر کسی آویزند که خواب بسیاری کند خواب از وی زایل شود و در سگد آن وی سکنی یابند چون بر کسی بندند که رعاف داشته باشد در ساعت به بندد و تا آن با خود داشته باشد عود کند و این نجاصتی که در دست این عملی کند و خون وی ریزد و عمر النفس را نافع بود و گوشت وی کوبند بغایت گرم و خشکست و اولی آن بود که باب و نمک بر بندد و بعد از آن روغن بادام بروی زینند و اگر جهت سرد مزاج بود روغن گردکان و زیت و دوسه باره در جینی و خولخان و در آن مریض را نافع بود جق الریحانی نوعی از بودنه است نمک و زرق و طبع آن گرم و خشکست جی میرست که می خورد از مقل و دانه در اندرون دار و در متصل گفته شود جق العنا مزج خوش است و در اذان العار گفته شد جق الراعی بر نجاسات و گفته شد جق البقر با نوع است و گفته شد جق البیدل جق العنا نیز خوانند و آن مزج خوش است جق قرنبل نیز جق خشکست و بر نمک وافر نمک نیز کوبند بنارسی قرنبل بستانی خوانند و گفته شود در جق جق ترنجالی با در نجو به و گفته شد جق الماء فوچ نهری است و جلق التماح نیز خوانند و آن نوعی از فودنج بستانی است جق سعتری و جلق کرمانی شامسفریم است و گفته شود جق خراسانی بقله خراسانی است و گفته شد جق البشوخ و بر بجان البشوخ نیز کوبند و آن مردست و در میم انواع آن گفته شود جق بعلی

جبق العنا

ع

جامحت و گفته شود آن نوعی از فودنج بستانی است حشر ما بر بانی نعیان است و گفته شود جق الیس با دز سر است و بر اثر باقی فاروق طبعی خوانند و آن مانند بلوط بود و در از و کر دیزی باشد و بر زبر یکدیگر طبعات دارد و در بیان آن چیز است که با مغزیت و آن خوب مخلصه یا دانه وی بود و لون حجر الیس اعجم بود و سیاهی که بر سرخی زنده و آنچه نیک باشد چون با شیر بر سنگ بسایند سرخ رنگ شود و آنچه بود چون با شیر بر سنگ بسایند سبز رنگ بود و آن از سنگ بزرگ می کوبند در شیردان وی و صاحب مزده آورده است که از خراسان حاصل شود و این خلقت بغیر از شایگان در هیچ موضع دیگر حاصل نمی شود و این مولف کوبد آنچه صاحب مزده آورده که از طرف خراسان حاصل می شود با دز سر کافی است و آنچه بر این صیغف آورده که در هیچ موضع دیگر حاصل نمی شود و غیر شایگان به بنام است اما درین درین روزگار این کوفته اند و منی سید و بعضی از ایشان بطرف زرفان افتاده اند و در آنجا یافت می شود و اهل شایگان کوبند که جوی که در اندرون با دز سر می باشد خوب گریست و این خلقت تحقیق خوب مخلصه است و مولف کوبد غذای آن کوفته مار باشد و مخلصه و بسبب آن این سنگ در سنگ وی به بندد و بدین سبب و بر اثر باقی فاروق طبعی خوانند و کوبند در زمره وی باشد و این خلقت آنچه محقق است در شیردان وی بود و وی بغایت غریز بود و باطراف بر بندد و کوبند چون بسایند سرخ رنگ و سبز رنگ و زرد رنگ می باشد و این رنگها بودن معلوم شود و لون آن چون بیاسی زنده سرخی آینه نیکوتر بود و در شام مانند این سنگ می سازند از لک دانایان مشکل فرق تو اند که در امتحان وی است که سوزن را باش سرخ کنند و در آن زنده اگر مصنوعات چون سوزن در وی فرو رود و وی

سیاه از وی بیرون آید و اگر حجر الیس بود و دی رزد که نوک سوزن رازد
 کند و چون ویرا باب راز یا نه بسایند و بر کزندی مار طلا کند در حال در دیشاند
 و از گردن این شود و سود مند بود بهم کزندی جانوران و سمای بناتی و حیوات
 و معنی خوردن و طلا کردن بغایت میند بود و جهت ضعف دل و بدن و قوت
 باه بغایت نافع بود و شرتی از وی جهت کزندی جانوران و دفع سها دوازه
 جو بود و جهت ضعف دل و قوت اعضا شرتی دانگی بود و در روز سر کس
 که نیدانک بخورد این باشد از همه اقبها و زمرها و این مولف گوید هر کس که ادمان
 خوردن با دز سر کند باید که در سته دور و ز ترک کند و محوری خراج را نیز سود
 مند بود بسبب آنکه وی بخاصیت عمل میکند بطبیعت و طبیعت وی بغایت
 گرم بود حجر الحیه دو نوعت یک نوع حجر بود معنی و یک نوع حیوانی بود و آنرا
 از مار افنی گیرند و آنرا با دز سر و باد مهره و مار مهره خوانند و آنچه از مار گیرند مانند
 دیشدی بود که در تقای افنی بود و در همه بخوانی بنود و چون از گوشت جدا کنند
 نرم بود اثر مو ابوی رسد بیند مانند حجر المنر بعضی باشد که خطوط بر وی بود و آن
 باشد که بلون مار بود خاکستری و آن باشد که سیاه رنگ بود و مولف گوید
 امتحان وی جان کند که بر جانه صوف سیاه باشد یا کبود سید کرد اند و چون
 بمبالغه بالند سیاه شود و سیدی مانند و آن نوع که حجر بود لون آن ز بر حدی و
 سیاه رنگ و خاکستری رنگ بود و شکل کبخی بزرگ مربع بود و از یکیشا آن داد
 مثال بود و زیاده تر بود و مولف گوید امتحان وی آنست که چون در میان آب
 لیوانه اند در صحن صحنی بجز که آید و روانه کرد و در نوع کبزی یکی مار نافع بود
 خوردن و با خود دیشتن و بر موضع زخم نهادن و مار مهره کزندی افنی را نافع بود
 تعلیق کردن و جای پیش گوید چون سیاه و نیاشا مند نافع بود و گویند در نوع

بر سر زخم بچسبند حجاره البوه سنگی است سیاه باریک از نزدیک تل بجزه خیزد و در
 درهما استعمال کند حجر الملس سنگی است که کار دو شمشیر بدان تیر کند حجر و صافی
 سنگی است مانند رصاص بزرگ و قوت آن مانند قوت اسپند اج رصاص است
 و جب الرصاص حجر منقی سنگ مصری است و آن مقدار کرده بود بزرگ
 و الوان مختلف دارد حجر اعانی سنگی است سیاه رنگ که در نهر و اسوسن با
 و طعم آن مانند طعم زعفران بود حجر بولس سنگی است مانند پرون و تله چند بران
 بود مانند زجاج فراخی سنگی است سم سیاه و قوت آن مانند حجر انا عا طیس است
 که گفته شود و حجر افرا یس نیز گویند حجر مریم سنگی است نرم و بیند حجر سندی نوعی
 از شادنج است باریسی شادنه سندی خوانند چون که از معدن آید قطع کند و بود
 را سودده و چون بیاشا مند کزندی عقرب را نافع بود حجر البور سنگی بود
 چون بر کسی بندد که در خواب ترسد دیگر ترسد حجر حدیدی عالم است و صدیل
 حدیدی خوانند و آن دو نوعت نرم و ماده و صفت آن در خانان گفت سود
 حجر حدیدی باریسی سنگ آبیاب خوانند خشک بود چون گرم کنند و هر که
 بر وی ریزند بخاران منع خون رفتن کند و در مهایی گرم حجر الیدیک سنگیت
 که در سیم خرد و پس با بند و بمقدار با قلاب بود و گویند که بود و بلون ابکنه شفاف
 بود نزدیک ببلور اگر بایب بشویند و آن آب کسی دهند که سخت تشنه
 بود سودده و غم دانه بود حجر المشانه سنگیت که در مشانه آدمی بارید
 می شود گوید سنگ شانه بریزند و جانی پیش منکر است و گویند سنگ
 کرده بریزند و گویند چون سخی کنند در جسم کشد بیبهی نایل کند حجر الناب
 حجر الاصم خوانند و حجر الزباد گویند و آن انواعست سید و سیاه و سیرج
 و ملیع بود طبیعت وی سرد بود بغایت خشک از سطاها این گوید اگر زنی

بزرگ است

دشوار زیاد در خرقه بسته بران بند سهل بزاید بخوان خدای تعالی
 و چون سخی گندماند غبار و بر خار نیز باشد خاک کند و پاک کرده اند و تخمین
 بر سر ریشی دشوار و سردی که باشد و سر عضو که باشد بحال صحت آورد و بر بار پی
 سنگ است که بند حجرا لجام سبکست که در یک جام حاصل شود چون در
 ابتدا بر سر طاق صفا کند نافع بود و زایل کرد اند و بهترین معالجه سر طاق که در رم
 پیدا شود اینست حجر البقر و در مصر خررة البقر گویند و آن جا و زمرج و کا و زمره
 خوانند و در میان زمره کا بود و گویند در پیران کا و مندستان می باشد و آن
 با در صورت در عمل و بلون سم با در زمره کا اما آنچه در زمره کا و گویند می باشد
 آن مانند زرده تخم مرغ بود بجمه و بیش از این اما اندر زرا خوانند و در میان زمره گویند
 نیز باشد چون سخی کند و آب بعضی از بتول طلاکت بر حمره و عله نافع بود و در پشها
 و چون مقدار عدسی سوط سازند با آب سلق جهت دفع نزول آب بغایت
 مفید بود چون سخی کند و با شراب برشند و بر موصی که ببیدی بود طلاکت
 موی سیاه بیرون آورد و اگر سبب آن از علت داء الثعلب و برص بوده باشد
 اما موی سیاه بکند و موهف گوید بغایت گرم بود و باد های سرد را سود
 مند بود طلا کردن و خوردن حجر البلی غالا قطیطش خوانند یعنی حجریتی و این
 اسم بدان سبب بوی نهاده اند که چون با آب بسایند مانند بشرازی برود
 اید و لون وی خاکستری بود و طعم وی شیرین بود چون با آب سخی کند و عصاره وی
 در قهقهه طلعی کند مزمان که خوانند مستعمل کنند و طبعت وی معتدل بود و در وقت
 مانند شادند بود و چون در چشم کشند منع بیلان فضول از چشم کند و ریش چشم
 را نافع بود و در ابتدای گرم کرم طلا کردن سود مند بود و وقت دم و خسونه
 مژگان را نافع بود و حجر علی سبکست چون بسایند رطوبت آن بغایت شیرین

دقت شادند بود و منفعت وی مانند حجر لینی بود در همه حالاتی حج مشق
 سبکست که بلون زرد بود و از بلاد مغرب فرود بهترین آن بود که در عمان یک
 بود و در زرد نیز دیده شود و شکافه و تو بر تو بود وقت آن مانند شادند بود اندکی
 ضعیف تر و حجر لینی و مشق و عسلی در وقت مانند یکدیگر اند اما عسلی در وی
 در ارتقیت است که در ایشان نیست و حجر مشق چون بیشتر زمان بسایند
 در چشم کشد ریش چشم را زایل کند و خسونه مزه و سوزش چشم و بهترین مداوا
 این رحمتهاست که گندنه خرقه قطعی سبکست مصری بغایت است در زد
 در آب حل شود و کارزان مصر کتان بدان شویند و جامها بسیند و در موم روغن
 کتبه جهت دلها و ریشها که در بدن پیدا شود و در شافهای چشم مستعمل کنند و جهت
 نیت دم و اسهال قرمن و درد شانه چون با آب یا شامند نافع بود و چون
 زن بخود بر کبر نافع بود جهت خون روشن دایم و لون این سنگ سبز بود
 تیره رنگ بود حجر الیهود سنگ جوید خوانند و آن سبکست مانند زیتون
 و آنچه بزرگ بود در رنگ بنجایه که تر باشد و آنچه کوچک بود شکل خایه کشک
 بود و گویند که بود و خطوط بسیار بر وی بود موازی یکدیگر و حجر زیتون نیز خوانند
 و گویند از ملک شام فرود بعضی در از بود و بعضی که دیر بود بهترین وی زیتونی
 شکل بود نافع بود جهت سنگ که در نیم شمال آب گرم و جهت ریک
 شانه همین سیل و اگر آب برک تره تیره لعن کنند همین عمل کند و عمر البول
 نافع بود و لیکن مصنف معده بود و موافق وی نبود و اشها برود و اسحق
 نصرت بسرز و صدوی عسل است و هر مس حکیم گوید حجر یهودی چون ما خون
 غاشس سخی کند و در چشم کشند موی قره که ریخته باشد بروی آن و موی از
 همین سیل چون بروی مالند و جالینوس گوید در طبیعت معتدل بود و معده سرد را

بد بود و مصلح آن تخم کرفس بود و نوپس کوید خون مفید قطع کند این مولف گوید
آن حجری تجری است مانند سد و آن در دریای رویه و چون بیرون می آید مانند حجری
شود و بهترین وی زیتونی شکل بود حجر الیشب حجر الیشب خوانند و اهل مشرق
ابو قلمون گویند و یونانی اسطر نوپس و منی آن کوید بود و نوعی از وی طریقی
خوانند و آن چند رنگ بود بهترین وی سبز رنگ بود معده را یکنو بود بغایت
و جالی نوپس کوید اگر قلاده از وی بسازند که موازی معده بود و در کردن
اندازند معده و حری را نافع بود و دیستوریید و پس کوید که بر آن زمان بسته
جهت دشواری زادن و بر بارز و بستن جهت تعویذ نافع بود حجر الرخام طین
قیمو لیمیا است و گفته شود حجر الدم شادج است و گفته شود حجر ارمنی دویع
است یکنوع لاجوردی و یکنوع سرخ بود بغایت بغایت و چون دست بر وی
مالی ننداری جریست و طبیعت آن گرم و خشک در اول مهمل سودا بود
مهمل قوی تر از حجر لاجورد و معده را بد بود و چون مغسول بود قوی و غیبان
نیارده و اگر نه مغسول بود منعی و منعی بود و منوع و منوی دل بود مغسول وی
سخا صیتی که در ویت که بدتر از خلط سودا پاک کند و روح را از دو
سودا وی دفع بکنند و احشای پاک کند اما معده را بد بود و مصلح وی اینست
بود یا سیلخه و مقدار استعمال از وی نیم درم تا نیم مثقال بود و بدل وی جهت
دفع اخلاط سودا وی یک وزن و نیم حجر لاجورد بود حجر النمر مهربه است که
از بلیک ماده حاصل می شود در باب نون در صفت نر و ک گفت شود
حجر الخطا طیف دیستوریید و پس کوید که بجهت نخستین بر شوک چون بکیرند در
افزونی ماه و سلم ویرا بشکافند و باره سنگ یا بند یکی یک رنگ و یکی برنگ
الوان و در پوست ایل با پوست کوساله بند پیش از آنک خاک بوی رسد

در باره

در باره وی مصرع بنده و کردن خدای تعالی صرع از وی کلر زایل گرداند
حجر النور و حجر الروشیانی سرد و مریشنا است و گفته شود و ارشد نیز کوید حجر
المنشا طیس با رسی سنگ آسن ربا کویند و چون بسوزانند شادند و در غسل
و شست و بهترین وی سپیاه بود که برخی مایل بود پاک که هیچ خطلی در وی بود
و خرب این بقوت گذر خرد زیاد تر بر باید بکوید بود و جالی نوپس کوید
گرم و خشک بود بغایت اگر کسی را خست الحید در شکم مانده باشد چون باسرا
یا شامند خرب آن بکند و بصحت خود بیرون آورد و مهمل کیموس بود غلیظ بود
ندار استعمال از وی نیم مثقال تا یک درم بود و کویند چون در دست کیرند در دستها
و تشنج یا بس که اندک از خوانند ساکن کند و اگر به جراحی که از تشنج زهر دار بود
پاشند سود مند بود و بحال صحت رساند و مقابله طیس چون بوی بیرونی رسد
است شود و در خرب آسن و باز چون در خون کویند یا بزندانند نیز کوید
و این از خواص است حجر الاحمر سیلست یون سید و کویند بوزن دانی کشده بود
و از جمله سموم قباله است مانند مس و کویند نوعی از اما س است حجر مشوبه
کلن است و گفته شود حجر البجری بدست و گفته شد حجر النمر حجر الغبایت و حجر
السنز خوانند و آن اکثرت است و گفته شد حجر الطور حجر الدم است و گفته شد
حجر البهت حجر النمرست و گفته شد حجر القمر بزبان القمر و زید البهر خوانند و او
سالمین خوانند یعنی زید القمر و یونانی سالیس طیس خوانند و افزو سالمین از بهر
آن خوانند که در شب در افزونی ماه یابند در بلاد عرب و آن سنگی سید شفاف
سبک بود و چون بسایند و مصرع دهند نافع بود و اگر از درختی یا درینند
که برخی دسد بر آور کرد و اگر بر مصرع بند شفا یابد و زمان بعضی تعویذ
با خود سخا دارند حجر جیشی دیستوریید و کوید این سنگ سبز باشد و صاحب

مهنج کوید بزردی زنده و جالی نو پس کوید مانند شست بود چون بسایند
 مانند شیرازی بیرون آید و زبانه غایت بگردن صفت وی آنست که
 شبکوری ورم چشم و دهان و قرص آن زایل کند و ناخن و تار یکی برود و جلای
 تمام بد و مولف کوید باری آنرا سنگ یا سم خوانند حجره الا سیخ سنگیت
 که در میان اسنخ می باشد و حصا الا سیخ کویند و دستوری و پس در آری کویند
 چون با شراب یا شامند شک مانند بریزند و جالی نو پس کوید سنگ کرده
 بریزند و قوت آن ندارد که از آن مانند بریزند حجره انا غا طس سنگیت که چون
 بسایند مانند خون بودیلون و با شیر زمان چون در چشم جگانه ورم آن و بسیاری
 آب آمدن را نافع بود حجره اعی سنگیت مانند علاج چون سخن گفته و بر موصی
 باشد که خون روانه بود باز دارد و اگر ضما د گفته شاید و چون بسوزاند و سوزن
 سازند دندانها جلاد با سوس سنگیت خوانند و بیشتر از سنگیت رحم حجر
 العلق حجره اعی است و گفته شد حجر الکراک سنگیت بجایت سپید
 و در ساحل بحر مندیانند و ساحل بحر سندیر باشد و مهره که از وی حکا کاش
 و خراطان سازند از علاج بید تر بود و خوشتر و طبیعت وی سرد و خشک بود
 و در کفر در جردوم و اهل هند و سند از وی سنگن سازند و زمان در کردن بزرگ
 و منق اند که خاصیت این سنگ آنست که دفع سم و دفع چشم زخمی کند و
 دشمنان ظفر باند و اگر گینبی از آن با خود از اند دروغ از قبل گنسن آنگویند
 سر کس که ویرا پیند دوست دارد و بادشاهان هند و سند از وی نظر خاصان
 و از آن اکل و شرب کنند و مدعی ایشان آنست که در مرصحتی که این سنگ
 جنگ و قتل بود و قرح و شادی زیاد بود و اهل هند و سند مهره از آن
 موی کشند و کویند که موی در آری کند و مهره وی باشد و وارید بزرگ و براتی

و چون سخن گفته و در چشم کشید سیدی که در چشم بود خواه قدیم و خواه جدید برود و اگر
 سوزن سازند دندانها غایت سید کردانه و جلای تمام بد حجره اسیوس اسیوس
 است و گفته شد حجره القشور حجره القشور کویند و قشور نر کویند در زفاف گفته شود حجر
 الحوت مانند سنگی بود در سر ماسی یا بند تمام دماغ وی و سید و سخت بود
 چون یا شامند شک کرده بریزند حجره شفاف قشور است و گفته شود حجر
 الحامیطوس حجره غا طیس خوانند و از وادی شام آورند و آن وادی را
 در قدیم غا غا خوانند و این زمان وادی جهنم کویند و چون بر آتش نهند موی
 سردی سوخت کند و لون وی سیاه بود و موی قیر کند و سبک بود
 و صفتی بر روی یکدیگر بود و قوت وی در غایت میوست بود صاحب
 کوزوی مفرده کوید مصروع را صرع آورد و صاحب مهنج کوید بخوزوی
 مصروع را نافع بود و احتیاق رحم را سودده و کزندگان از وی بگریزند و با
 ادویه دیگر حجت تونس ضما کردن سودده و جراحت های عظیم را گوشت بر ویانند
 حجره المسطیط حجره الشریط کویند و آن سنگ در دست و در میم صنت م
 گفته شود حجره الکلب شریف کوید در خواص و این حجره است نوعی از سنگ
 است که چون سنگ بر روی اندازند بدین معنی بگیرد و نگه دارد و در دشمنی عملی
 عجیبی کند چون خوانند باسم انگس منبت سنگ بر گیرد و یک یک
 آن سنگی اندارد بعد از آن دو سنگ از آن بر گیرد و در آب اندارد و
 از آن آب بخورد آنکس هر در دشمنی جزئی عجب مشاهده کند و کویند
 که در برح کبوتر اندازند مجموع بگیرند و اگر در شراب اندازند و جامعی که آرا
 شامند جنگ و عیده و بد منتی در میان ایشان پیدا شود حجره البروشنایدی
 حجره النور است و گفته شد حجره الیرام باری سنگ یرامی خوانند و ترشید

۹۱

که بدان آب دهند چون بر سنگ زنده قطعاً آواز کند و در سنگ مانند کل
 نرم فرود و اگر این سنگ سخن گفته و سنون سازند و اندازد بغایت سید
 کند حج حزنی سبکست که در مهر بسیار باشد و مانند حرف بود زود از هم
 بشکافند و صفها بر یکدیگر بود و بجای قیشر مستعمل کنند در سردن موی و خون
 دو درم از وی حل کنند و با شراب بیاشامند قطع خون حصص بکنند و چون با
 غسل خلط کنند و بر درم بنشان نهند و بر ریشهای بلید ساکن گرداند و بصلاح
 آورد و بغایت غایت خشک بود حج الامزوح و حج افروی گویند و آن
 از بلاد روم خیزد و سنگ بود و بر روی آب بایستد و محف بود و قضی
 در وی باشد خون حکم کند و بیاشامند که زنده کی عمرت بر اناغ بود حج الامزوح
 سبکست که کشکدان افزار بدان تیر کنند نافع بود جهت درم لهاته و ریش آن
 بغایت و لهاته باری ملازه گویند و حج الملسن دریم گفته شود در من مجمل
 قبح است باری سبک گویند و در قاف گفته شود حدق با دجان است
 گفته شد حدید باری امن گویند و آن سه نوعت شاپورقان و نرم امن و
 و مصنوع و فولاد معدنی بود و مصنوع بود و فولاد طبیعی معدنی شاپورقان
 و ساپورقان نیر گویند و آن فولاد نرست و فولاد مصنوع از نرم امن کبر
 و زنجار از عرفان الجدید خوانند قایض بود و اکمال و منفعت آن در باب
 گفته شود و جنب الجدید صعیف تر از زنجاران بود و صفت جنت الجدید
 در خاکته شود و صفت آن در باب تا گفته شود و امن سرخ کرده اگر در آب
 اندازند یا شراب و بیاشامند سگم به بند و ریش رود و درم سرز و بیضه و اشرف
 معده و سلس البول و دو مقدر اناغ بود و باه را قوت دهد خاصه ابی که اسکندان
 امن تا قه در وی می اندازند و انزاد و ص خوانند و ما الجدید گویند و بگردن کی

کدیوانه بغایت کمال نافع بود و وقتی که نداند و براده امن چون در سر
 ز سر باشد اندازد مجموع زهر با بخورد کشد و آن شراب چون بخورند زیان نداند
 براده امن چون بخورند در شکم سخت و خشکی دهن و دوسر آورد و ادوات آن
 بیشتر تازه و بعضی ادویه مهله قوی کنند بعد از آن مسکه و روغن بیاشامند و روغن
 بنفشه و روغن گل و سرکه بر سر مالند و مقدار یک درم متناطیس بخورند و اوراق
 دهنه و روغن گاو و در خواص آورده اند که براده امن بر کسی نهند که در خواب
 اندان خاید و دیگر بخاید حدج حنظل تمام ناریسده بود که سنور سبز باشد حداته
 رغبت که بیش از ای را کور کور خوانند گوشت وی نباید خورد که عفونت
 در بدن پیدا کند و خون وی چون با اندکی مسک و کلاب خلط کند و بناشتا
 بیاشامند زبو و صتیق النیس را نافع بود و چون بر مای وی بسوزانند بی سر
 و خاکستر آن با آب بیاشامند نقرس را نافع بود و زمره وی در سایه خشک کنند
 و چون خوانند که استعمال کنند با آب حل کنند و کسی را که حیوانی موزی گویند
 باشد مانند عقرب و افعی و دیگر که زنده کان اگر زخم از طرف راست بود سه میل
 از آن در چشم جگ کشد و اگر از طرف چپ بود در چشم راست کشد بغایت
 نافع بود و از مردن خلاص یابد فرمان خدای تعالی جد مل این سخن گوید
 دو نوعت سرخ و سفید نوع سید حرمل عربی خوانند و یونانی مولی و سارنی
 صندل داغ و ورق آن مانند ورق بید بود گو جگه و کل وی مانند کل یمنین
 سفید بود مطلق و خوشبوی باشد و بسیاری بسیار خوانند و نوع سرخ حرمل
 عای خوانند باری اسپند گویند و شرازی نینوند و شرار اسپند نیر گویند و مولف
 گوید که آن نوعی از سد اب کومی است و طبیعت حرمل گرم و خشکست
 دریم و گویند در چهارم نافع بود جهت در مفاصل طلا کردن و خون سخن کنند

بگردن کی

و با غسل و ز سره مرغ و ز سره کبک و زعفران و آب رازیانه تر در جتم کش
 قوت باصره بدهد و اگر بخورند حرمل با دوید قالمات دو دجبال القرب
 را بیرون آورد و قوی لزوج را نافع بود و عرق النساء و وجع و ورک چون طول
 کند بآب آن سودمند بود و بیند و شش را از بلغم لزج پاک کند و بادی که در
 روده بود تحلیل دهد و نافع بود جهت سردی کماغ و بدن و لیکن سردی
 و صداع آورد و معنی بود و مسکرم و مصلح وی صاحب منہاج گوید بعد از آن که
 فواکه ترش بود و صاحب تقویم گوید مصلح وی قریه و در چینی بود و جالبه
 گوید نافع بود جهت فالج و لقوه و تشنج سرد و عله کرده و شانه و مسهل حرار
 سودا و بلغم لزج بود و حیض و بول براند و تقبیح وی سودا را نیک بود
 و تحلیل کند و خون سوداوی صافی کند و طبیعت نرم دارد و خیسش کوی
 مستی وی مانند مستی سمر بود و مجهول گوید لونها صافی کند و محرک جماع
 بود و قریه بی آورد و بول و حیض براند قوت و این دانند گوید سودمند بود
 جهت عاشقان بسکری که دارد و گویند اگر در دوازده شب بیابی هر شب
 یکگمال و نیم شوف سازند تا سوده عرق النساء نافع بود و دیتوزید و س
 درو باها و رانها و عرق النساء نافع بود لیکن عتیان آورد و مصلح وی بود
 فواکه ترش بود که بعد از آن بخورند و فالج را عظیم سودمند بود و نفوس و بدل آن
 بوزن قدما تا با تخم سداب بود اما حرمل عربی سبید بود که انرا یونانی موی
 خوانند و می مانند بلیوس پس چون سحق کنند و با روغن ایرما فرزند
 سازند وزن بخورد بر کیرد افواه رحم بکشاید حریف عکبوت خوانند با
 کنگر گویند و آن انواعست و طبیعت وی معتدل بود در حرارت و تر بود
 در درجه دوم و میس گوید گرم و تر بود در اول و گویند سردست و گویند گرم و

در دوم منفعت وی آنست که چون بردار الثقلب طلا کنند موی بر وی باند و اگر
 موم روغن سازند که آب گنگنه بخورد آن داده باشد و بر سرش که بر روی پیدا
 شود بماند زایل کند و همه در همه صلب چون بدان طلا کنند زود تحلیل دهد و بول
 براند و بر شش سودمند بود و بلغم بیرون آورد و اگر سر بآب گنگنه بشویند شش
 را بشکند و خارش سر زایل کند و چون بخورند و در همه صلب را تحلیل دهد و چون بر
 سوختگی آتش ضحاک کنند بیکو بود و طبیعت نرم دارد و چون با شراب یا شانه
 شکم بنید و رازی گوید باه را زیاد کند و کرده و شانه را تخنن کند و کند بغل زایل کند
 و با در اول آن تن بیرون آورد و بخا صینی که در دروست و مصلح وی آنست
 که در تخنن مهاد کنند و توایل و ابازیر لطیف بر وی ریزند و صاحب منہاج گوید
 معنی بود خاصه کوی گویند موله سودا بود و مصر بود و باغ و مصلح وی روغن
 بود و صاحب تقویم گوید معنی بود و مصنوع و مصلح وی مصطکی بود یا سیلخه
 حرا شاخ در دل بری است و کتفه شود حرض اشانت و کتفه شد حریر ابریشم است
 و کتفه شد حریر الشیاطین آ طریالات و کتفه شد حرف ج الرشاد است
 و سر یانی عقلیا تا و بعضی شمار و بیارسی تخم سبندان گویند و تره تیزک و شب
 خیزک نیز خوانند و یونانی قدما مون و حرف ایض خوانند سبید خوانند و خردل
 سفید گویند و حرف بابلی بر بلاتعلیس خوانند و حرف دو نوعست یک نوع در
 آن بورتی اسفناخ مانند و یک نوع برک خورد دارد و تخم بگونج سبید رنگ بود و
 یک نوع شتر خرنک بود از آن سبید اینند سبید و خردل سبید و حرف سبید و حرارت
 وی کمتر از سبج بود و بهترین وی فربه بود و طبیعت حرف گرم و خشک بود
 در سیم و گویند در اول درجه چهارم منفع و محلل بود و موی که ریزد نگاه دارد و
 و طلا کردن یا با آب آن سر شستن و در م بلغمی و دلهام نافع بود و جهت

در دوم

عرق النسا خوردن و ضما د کردن و جهت ربو و غلیظی سبز خوردن و با عمل
 طلا کردن و ریش که آنرا شندی به گویند و استر خا جمع اعضا نافع بود و خوردن
 وی و چون کزندگی جانور از ضما د کنند نافع بود و وجه بکشد و بند از دقت
 البته آشامیدن و بخورد بر کرفتن و چون دود کنند کزندگان بگریزند و جرب
 ریش شده و قوباب و نمک با لادن نافع بود و چون نج درم سخن کنند و با
 گرم یا شامند طبیعت براند و قوی بکشد و جرب القرح میرون آورد و باد که
 در روده بود بسکند و بریان کرده شکم بندد و تر جزا نافع بود خاصه سخن با کرده
 و سردی کرده را نافع بود و بریان ناکرده شکم براند و بلغم نرج از معدن قطع
 و چون سخن کنند سفوف سازند برص را نافع بود و چون با سرکه برهق سفید
 مالند سودده و چون با عسل پیامیزند و لقم کنند سرکه که از خلط غلیظ بود
 دهد و همچنین دعو بهلو ناکه سده آن از خلطی غلیظ بود و چون سخن کنند و با عسل
 بر نمش طلا کنند یا با صابون نمش را زایل کند و پشه را محال اول آورد و چون
 بر کزیدگی عقرب ضما د کنند نافع بود و ورق آن چون خشک شود بوقت تخم
 بود و چون تر بود از قوت تخم کمتر بود بسبب رطوبتی بایی که در وی است
 و وی معدن را بد بود و تخم وی نیم اشغال مهمل مره صغرا بود و باه را زیاد کند
 و اشتها ی طعام باز دید کند اما معدن را بد بود و سینه را مضرب بود و بجه بند از دوح
 وی نبات و بنگو بود بجلاب و بدل وی خردل و تخم تره تیره بود یا تخم جرجیر
 و خردل خوردن مانند سومارست و طبع آن سردی است بطبع و رکن میونانی
 آنرا سالامند را خوانند و صفت آن در بین گفته شود و از جمله سموم قتل بود
 خوردن آن و مهران رس و در خواص آورده که دل جردون چون در خرقه سیاه
 بندد و بر صاحب تب ربع بندد البته شش یا بد و جالینوس پس بر خون وی

در چشم کشد و روشنی میزاید و دیستورید و پس کوبید سرکن خوردن و عصاره اوزان
 چون بر روی مالند مانند غره روی و بشره را بغایت نیکو بود و صافی کرد اند و ما
 ند صیقلی بود و بهترین بیک وی سید بود و سبک مانند نشاسته و شیرازی آنرا
 سرکین مائریک خوانند حر با خا مالادن خوانند میونانی و بارسی اقاب بر سبب
 کوبند و کرباسونیر کوبند و خون وی چون طلا کنند بر مویی که بر چشم می باشد بعد از
 بر کند و باشد دیگر زرد و کوشت وی سم قاتل بود و رغه و بیضه وی سم قاتل
 بود که در حال کشد و مهلت ندهد و دوا بدیر نبود و معالجه کسی که کوشت وی
 خورده باشد مانند معالجه کسی کند که در اریج خورده باشد در صفت در اریج کوشه
 و اما معالجه کسی که بیضه وی خورده باشد باید که سرکین باز در شراب بد بند و سیاه
 پاک بکند و بد نرا بر و عن کا و بمالد و سردی سبک تکمید کند و انجیر خشک
 و مسکه و خطیانا رومی بد بند تا بخورد و جرب طلوع است و کوه سحر حرقان
 ریج الفارست و ریشفا ر کوبند و آن سبک است و گفته شود حرف المیاء
 سیسب است و قد ایمنی نیر خوانند از هر آنک بطعم قد امون بود و آن جرب
 و این بنایست که در آب رود مانند قزیت العین چون تر بود گرم و خشک
 بود در دوم و چون خشک شود گرم و خشک بود در سیم و رقی وی بخته و خام
 خوردند بول براند و اگر بر شور لینه بشب ضما د کند و بر روز بشویند زایل کند
 حر جوان حر جل خوانند و آن نجی است که مانی ندارد و سنبه بود و چون بپزد
 و ناخته مکنسد و خشک کرده بشراب یا شامند کزندگی عقرب را بغایت
 نافع بود و باید که کهن نبود حر ا و خراش نیر کوبند و آن زو قرا است و
 دیار و پده و خلیفه نیر کوبند و آن دو نوعت بری و بتسانی از آن بری بول
 کوبید نوعی از سدای بری است شیرازی کوه خرو کوبند و طبیعت آن گرم و

در چشم کشد

سخن معده بود و طعام منضم کند و باد های غلط بکشد و بلغمی مزاج را نافع بود و
 کزندگی جانوران را سود دهد خاصه عقرب و بول براند و تخم وی مشهور
 بردن او در دمانند تخم انجدان بود شیرازی اثر امیرش کازرونی گویند
 و در راکته شود اما خرد و جو چشم آورد و قاطع منی بود و تشکی آورد و مضر بود
 بسر و مصلح وی بادرنوبه بود و در آل وی سداب حراه بتاسینه بسیارینه
 مردم دو تشک خوانند و رزق آن مانند ورق لرغس بود و جزر و مکون این
 جنس چیزی ماند و طعم آن نزدیک بطعم رازیانه بود و هم ذوی سبز رنگ
 و خوشبوی و خوش طعم نزدیک تخم جزر بسککل و حجامه بحسب شیرازی اثر
 نزد و تشک خوانند بادها بکشد و معده را نیکو بود و گرمی وی از خردا بری
 کمتر بود و غذا منضم کند و خار زایل کند و مصلح مزاج بدن و اخصا بود و در زردی
 روی زایل کند و سده بکند و سبز رنگش اید و سخن زرده بود و سخن و شبانه
 و مجاری بول پاک کند و در کام را نافع بود و دماغ را سود مند بود و در طوطی
 آن پاک کند و جهت بوا سیر هج ادویه و دوا بی از آن بهتر بود و خوردن
 و ضما کردن و اگر ادمان اکل وی کند از بوا سیر این باشد خرنبل بخت
 که از طرف شام دینت المندس می آورند و سیدی تیره رنگ بود و خناب
 بسیاری بابل بود و داکلی از وی نافع بود جهت کزندگی عقرب و جهت
 کزندگی مار از یک درم تا یک شغال یا تنها یا شامند یا با و العسل یا شراب
 بنیات نافع بود و مر یا فن سر گویند و گفته شود در م هزار الصخر ز سر
 الحمت باری کل سنگ گویند و آن حیرت بر مثال طلک که بر روی
 سنگ پیدا می شود و خزار از هر آن می گویند که رحمت خزار که آن
 قوبا است زایل می کند و صحت بی تشد و طبیعت آن سرد و خشک

بر در مهای گرم طلا کردن نافع بود و اگر بموضعی که خون آید ضما دکت خون باز
 دارد و بر قوبا ضما کردن بغایت نافع بود و درم زبان ویر قانرا سود مند بود
 حکم سنگ بونج و سنگ سبج گویند شیرازی خار سو سوک گویند و بیارسی خار خشک
 با صغنیانی سروا در مغرب حصص الایم خوانند و بری بود و بیانی بود و بهترین وی
 بشانی بود سبز تاز و طبیعت وی سردست با تعدال و خشکست در اول و
 گویند که مست در اول گویند منقلست و در گرمی و سردی و عیسی گویند گرم
 و خشکست و دوم منضج و یلین بود بر در مهای گرم ضما کردن نافع بود و در پس
 بن دندان و عفونه آن زایل کند چون با غسل خلط کند و عصاره وی در داروهای
 چشم سود مند بود و دو شانه و عسر البول و قویج را نافع بود و تشک کرده و شبانه
 بریزند و باه را زیاد کند و منی بفراید و در درم از خشک بری جهت کزندگی
 افنی چون یا شامند و ضما دکت بغایت نافع بود و چون با شراب یا شامند
 جهت دفع ادویه قناله نافع بود و بطبع وی جایی که براغش بود میشا تند
 بکشد و گویند مضر بود بسر و مصلح وی روغن بادام بود یا روغن کجند تاز و حیثه
 الرخاج بیارسی کجای بکیند خوانند رازی گویند قابض بود مع رطوبت مسکن
 اورام بلغمی بود و عصاره آن بوا سیر از ایل کند و سرفه کهن را نافع بود و عصاره
 آن با اسپنداج بر حمره و نمله طلا کردن نافع بود و بر سوختگی آتش همین سبیل
 و غرغره بصاره آن کردن درم لوز تین را نافع بود و در موم روغن کردن
 جهت تفرس نافع بود و بسیاری وی محروم مزاج را صداع آورد و مصلح وی
 نبات و خشمش بود و حششه البرص اطریلاست و گفته شد حششه الطحال
 و حیثه دو دینه بر گویند و آن است و لو قندریون است و گفته شد در زنگی دارد
 بر گویند حششه الخافت غافقت و گفته شود حیثش بنز قطن یا بیارسی درن بنگو گویند

بوا سیر

و در قوت نزدیک بکشیز تر بود و بهترین وی تازه شود و طبیعت وی سرد و تر بود
 و در حرارت بنشانند و بر درمهای گرم طلا کردن سود دارد و عصاره تر و حیث
 نغش دم نافع بود و چشمه خراسانید و خشیون است و کفته شود و خشیون شش قفل
 است و اشفاق فلیر کوبند و کفته شد حصار الا سنج حو الا سنج است و کفته شد حبش
 الکلب فرا سون است و صوف الارض نیز کوبند و کفته شود چشمه الا سود
 جمعیل است و کفته شد حصرم یا رسی عوز که کوبند بلفطی دیگر کجک و کجک خوانند
 و طبیعت وی سرد است در اول و خشکت در دوم و کوبند سرد است در اول
 و خشکت در سیم و چنین کوبند سرد است در اول و خشکت در سیم جهت صفرا
 بغایت نافع بود و حرارت بسکند و معد و جگر را نافع بود اما مولود ریاح
 و معض بود و شکم بند و مصلح آن کلنگین بود و صاحب تویم کوبند مضر
 بالات منی و مصلح آن اینسون و غسل بود و بدل آن ریاس یا حاضر ترج بود
 حص و رس است و کفته شود و حفض شیرازی هلال کوبند و آن انواع است
 کمی و مندی و مشهدی و بهترین آن جهت درمهای مکی بود و جهت موی
 مندی و نوعی است که در شیراز از ورق رو باه ترکیبی سازند و در و شبانیا
 شیراز از هلال شکک خوانند و آن مستعمل ایشانست لیکن طبیعت هلال مکی
 معتدست در گرمی و سردی و خشک بود در دوم و کوبند سرد است در اول
 و در مندی تحلیل و قبض کمتر از مکی بود و صاحب منزه کوبند که مندی قوی
 و در همه حالات و حفض مندی عصاره فیله مرج است و مکی عصاره بناید
 است مکی و کوبند مصنوع است این مولف کوبند از اینان جینی استماع افتاد
 که حصبض مکی برک میبلانست و از آن می سازند نافع بود جهت مجموع
 تر نهادم چه از زود و چه خون که از زمان آید غیر قاعده و مجموع درمهای

دکلف و ریشهای دمن و دیر و کوش را نافع بود و در جسم سیدن روشنی بنیاید
 و تاریکی زایل کند و شقاق معتد و سح را بغایت میندود و بالیدن و خوردن و حفته
 کردن و اسهال کهن و ریش و ده را نافع بود و چون بدان غرغره کند خنای زایل
 کند و چون زن بخورد بر کبر قطع سیلان رطوبات از رحم بکند و نغش دم و سرفه
 چون باب یاشا منسود مند بود این مولف کوبند حفض عصاره بنایت که
 از منشور خوانند و حفض مندی جهت کزندی سک دیوانه طلا کردن و اسهال
 بغایت سود دارد و برفقان سیاه و دوسه سبز ضما د کردن و خوردن نافع بود و بدل آن
 بوزن آن فیله مرج است یا فوفل و صندل مساوی و صاحب تویم کوبند سبزر را
 غلیظ کند و مصلح آن جاما و مصطکی بود و مقدار شرتی نیم درم بود و چنان بردی است
 و کفته شد حلیه فرینه خوانند یا رسی سیم کوبند و شهنشبله کوبند طبیعت آن گرم است
 در کف در اول و خشکت در اول و کوبند گرم است در دوم و خشکت در اول
 و از رطوبتی فضلی خالی بود و کوبند گرم و خشک بود در دوم و نضج و لین بود و آرد
 دی و درمهای بلغی صلب اندرونی را ویرونی تحلیل دهد و عیند و شکم و خلق را نرم
 دارد و سرفه و ریه و عسر النفس را سود دارد و قوت باه را زیاد کند و باد با بسکند و بلغم
 لزج از سینه بیرون آورد و بوا سیر را سود مند بود و آرد وی با نظرون بر سبزر ضما د کند
 نافع بود و اگر پیش از طعام با مری بخورد شکم براند و چون با غسل یاشا منسود شکم براند
 و خلطهای بد که در روده بود و چون بخته بود عذارشس بد بود و آواز صافی کند و چون
 سر بدان بشویند حرا ز زایل کند و لعاب وی بار و غن کل شقاق سرد را نافع بود و خشکی
 اش و آرد وی دلمها را نرم کند و در طلا کردن بااد و جهت کلف بغایت سود
 دلونرا نیکو گرداند و چون طبع آن یاشا منسود حفض براند و خشش وی چون بخورد دوسه
 شت و جگر و سردی شانه و جکیدن بول و دوسه رحم که از سردی بود سود مند بود و صاحب

دکلف

تویم گوید عمل قوی اثببتن بود و مصالح آن روغن قسط تلخ حلوون نوعی از صفت
 در صفت دغ و شمع و صدف گفته شود انواع آن حلیث صمغ محروش
 و محروش را انجوان خوانند و رانده خوانند و حلیث را بیاری انگزد خوانند و بنید
 سنگ خوانند و شیرازی انگشت کنده و آن دو نوع متن و طیب و متن سخن
 تر بود بهتر و طبیعت آن گرم است در اول درجه چهارم و خشک در دوم و بهتر
 آن سرخ رنگ صافی بود و چون بکند از آن لون آن بپیدای زرد و آنچه مخصوص
 سبز رنگ بود و آنچه بوی تیز دارد متن خوانند و آنچه بوی او تیزی کمتر دارد طیب
 خوانند و چون با عسل بیانند و در چشم کشند و شبایی میزاید و در ابتدای نردول کشند
 این باشد از نردول ب و تب ربع را بغایت نیند بود و با دما بسکند و خون است
 که در اندرون بود تخمیل دهد و برداء الثعلب با سر که طلا کردن نافع بود
 و تا بیل مساری و عده که ظاهر باشد چون بزند و حلیث و چون با موم روغن
 خلط کند و با نافع بود و با سر که بر تو با طلا کردن بغایت نافع بود و چون با
 بکند از آنند و یا شامد حلق را صافی کند و با انجیر خشک بر قاز نافع بود و متوی با
 بود و چون با سر که غوغه کند علق از حلق بیرون آورد و بر کزندی سنگ دیوانه
 نهادن یا با سر با با خطیانا آشامیدن بغایت سودده و چون با زیت بکند از آن
 و بر کزندی غریب و زیلا مانند سودده بود و اگر با شراب و سداب و فلفل
 یا شامد گزار نافع بود و چون با پسنجین یا شامد شیرینی که در اندرون است
 بکند از آن و صرع را بغایت نیند بود و دفع زهر با حیوانات بکند و زخم ترویح
 زردار و مقدار نیم شمال مستعمل بود و بول و حیض بر اند و بجه پندازد و اگر
 اندکی در سوراخ قضیب نهد محفوظ تمام آورد و اگر بار و عن زریق در شیشه کند
 و چند روز بکند از آن در قضیب مانند زن و مرد لذتی عجب یابند

در کتب کبیر و کتب کبیر و کتب کبیر
 و کتب کبیر و کتب کبیر و کتب کبیر
 و کتب کبیر و کتب کبیر و کتب کبیر

و اگر در سوراخ دندان نهند دو ساکن کند و بریزاند و اگر نیم درم از وی آب
 سان الحلق حل کند و با او دید که محکم طبیعت بود یا شامد فعل وی قوی
 بود و قطع اسهال که از رطوبت بود بکند و خلطهای لزج براند و اگر نیم درم از وی
 نیم درم شکر کبک یا شامد و بدان امان کند فالج و حذر را بغایت سودمند بود
 در دو مناسصل سرد بود و با سر و بعضی را نافع بود و جب الترع را بکشد و مضر بود بکند
 و مده و اسحق گوید مصالح آن اشق است و صاحب تویم گوید مصالح آن جوز بود
 یا ترنه و بدل آن محروش بعد از آنک باب بخوشاند چند جوش و صافی کند و وزن
 آن بود خلیفه زو فرا است و خرا نرفته شد جلیلاب لباب است و گویند لای
 در صفت سرد و گفته شود در لام حلیمو بیخ حاض بری است و در صفت حاض
 گفته شود حلاق الشع نوزده است و گفته شود حلق و حلا جل بلوس است گفته
 جلوب خرنوبات و گفته شد حلو سیب کثیر است و آن صمغ شام است
 گفته شود حلت سیم است باری بکند خوانند حلیب سورجان مندی است
 و طبیعت آن گرم و خشک در دوم و گویند در سیم نافع بود جهت نقرس و دعو
 مناسصل و دوزان و نوارها و متوی بوند و در سهیل بلغم و خلطها غلیظ بود و جب
 الترع و امون گویند و شیرازی ماگو گویند و طبیعت آن گرم و خشک در دوم
 و گویند در سیم و آن دو نوعت یک نوع مشهور است که شیرازی ماگو گویند و نوعی
 دیگر مانند پرسیا و شانت الما خوب وی زردی بود که برخی زرد و برک آن بر سر
 و خرد و کل وی زرد بود و کوچک و نبات وی مقدار یک و جب بود بهترین
 آن دمیسی رنگ بود از منی خوشبوی منقح و درمهای گرم بود و چون بر شیشه
 ضاد کند دو سر زابل کند و چون با بادروج بر کزندی غریب ضاد کند سودده
 درم چشم که از گرمی بود و درم احشا چون با زیت ضاد کند بغایت سودمند بود

و در صورتی که در آن نشسته شود و در وقت خواب
 بود و کسی که در دهان با جگر وی معلول بود چون طبع آن پاشانند نافع بود و در صورتی
 راینر بود و در دهان جگر بکتاید و بول براند و مقدار مستعمل از وی دو درم بود و در صورتی
 مصدع بود و مسکر و منوم و از جمله مسکرات بود و صاحب تقویم گوید مصلح وی
 ضدل و کلاب بود و اسحق گوید مضر بود و بعد و مصلح آن تخم کرفس بود و در صورتی
 گوید بدل آن بوزن اسارون یا بوزن آن و ج یا بوزن آن خوب قرغیل و گویند
 بدل آن بوزن آن و ج و بوزن آن زیره بنر حمر تم مندی است و گفته شده حاض
 الاترج در صفت اترج گفته شده حاضیه است و گفته شده حاض السوانی
 حاض الما است و گفته شده حاض ارثا برز عوج است و در صفت عوج و علق
 گفته شود حاض بری بود و بتانی بود و نهری بود و نهری را اسولایاتون خوانند و
 حاض الما خوانند و گفته شود و بری را سلق بری خوانند و حاض البقر گویند و ان شیر
 جلی بود اما در خاک ریزه و زمین است بود و انرا یونانی طوطاق اغریون
 گویند و شیرازی نخ انرا جلیمو خوانند و در نرس و دره مناصل طلاگردن نافع بود
 و سرده صغری را سودده و بتانی و شیرازی تر سیلیک خوانند و مانس
 کاشی بود و ورق آن و در وی موصوفتی بود و رطوبت فضلی نرح و بهترین بتانی بود
 ترش و طبیعت آن سرد و خشک بود در درم و تخم وی سرد بود در اول
 وی قبضی تام بود در باب باد در صفت بد در گفته شد و اگر تخم وی میش از
 کزندی عقرب یا شامند و عقرب بکزد هیچ زخمی بوی نرسد و ورق آن چون بر
 شکم براند و چون بزند و بازیت بریان کند و کشید خشک و اندکی زیره و آب
 انار دانه بر وی ریزند شکم بزند و غیر بریان کرده صحیح که از روده و در صغری
 نافع بود و خشکی نشاند و قطع می کند و عقیان صغری ساکن کرد اند و خا

کند و آرزوی کل خوردن سرد و بکند کی عقرب نافع بود و چون با شراب
 برند و بطن آن مضمضه کند دندون ساکن کرد اند و چون با شراب برند و بر خضاب
 ضاد کند و در مها که در بن گوش بود نافع بود و اگر با سرکه برند و بر سبزه ضاد کند
 بغایت نافع بود و چون بر جرب مانده صحت یابد و اگر نخ وی در گردن بندند
 خازیر دفع کند و چون سخی کند وزن بخود بر کید قطع سیلان رطوبت کهن
 از رحم بکند و اگر با شراب برند و پاشانند بر قان زایل کند و سنگ شانه بریزاند
 حیض براند و مولف گوید اگر کیشمال نخ وی بکوبند و بارب سبب بر شند و بکند
 عرق را و اسهال و موی را بغایت میند بود حاض الما، در آب رویه و ورق آن
 بر رازی انکشت بود نزدیک بوزق کاشنی و ساق وی کوچک بود و بر سر
 ای تخمی سیاه رنگ بود که بر نخ زنده و طعم وی مانند طعم حاض بود شکم براند
 چون بخت خوردند و تخم وی چون سخی کند و با شراب یا شامند غم برده و کوشش
 خوشن دارد و تو خوش زایل کند و خقان گرم را بغایت سودده و عقیان
 دفع کند و متعدد مترخی بصلاح آورد و چون برند و بر اعضا مانده خاثر زایل
 کند و تخم آن و ورق آن چون بخاید دندون ساکن کرد اند و در دندون حکم
 دارد و اگر ادمان اکل آن کتید بر قان زایل کند حاض الارنب اکشوشات
 گفته شده حاض البقر حاض بری است و گفته شده حاض نری حاض بتانی است
 گفته شده حاض الارض اعاء الارض گویند و آن خراطین است و گفته شود حص
 الایمر خشک است و گفته شده حص بارسی نمود گویند بید و سرخ و سیاه
 و کزنی بود و بری و بتانی بود بری گرم تر بود و اندکی بیلجی زنده و بتانی
 خدایکود و سیاه بتوت تر بود و در افعال و بهترین آن سید بزرگ
 و طبیعت آن گرم و تر بود در اول و گویند خشک در اول طبیعت نرم دارد

حص

ک

و بول براند و منی میزاید و باه بر آید و حیض براند و منع بود و لون را نیکو
 و صافی گرداند و دوشنبه را سودمند بود و دوشنبه بر دورهای گرم را سود
 مند بود و روغن آن قوی بارزایل کند و آرد آن ریشه های ملید و سرطان و حارش
 بدن را نافع بود و وضع وی سودمند است و سودمند بود و درم بن دندان سود
 و آرد آن صافی کند و غذای شش بد را زیاد از همه چیز چون از آرد وی و شراب
 سازند و طبع خود سیاه سنگ کرده بریزند و آرد را بول از همه خود باز زیاد
 و فایده و مرضهای سرد و دو مناسلی که از رطوبت بود نافع بود و باه را زیاد
 کند بغایت تا حدی که چهار بایان مثل کاه و شراب زرد چون خود سیاه بجای
 بد بند قوت باه ایشان زیاد شود و سده کرده بکشاید و چون بسره خوب است بکشاید
 و باه را دناشتا خورد و صبر کند تا نیم روز گرم کشد و اگر در آب خوب است بخمان
 خام خورد و آب آن یا شاستا شاستا اغاط تمام آورد و قضیب را قوت دهد
 و در خود سه خاصیت بود که جماعت کردن باین سه حضرت بود اول آنکه
 طبعش بلایم طبع منی بود دوم آنکه کثیر العذاب بود سیوم آنکه بول را نافع بود و در
 و سردی و داروی که جهت سوختن باه خوردند باید که این سه خاصیت داشته باشد
 و آن خود است و زرد تخم مرغ نیم برست اما خود کسی را که قرصه داشته و کرده
 داشته باشد بغایت ضرر بود و خود سیاه بجه بیند از دوا لی آن بود که میان
 طعام خورد و حضرت وی کم شود بخشایش و خدام را نافع بود و کزنده کی
 جانوران و ادویهای کشنده اما خود بری سخن تر بود و محنت تر شیرازی آنرا
 خود طویلی گویند و جرم خود ثقیل بود بعد و مصلح آن بچون کل بود چمبر
 ابو خلصا گویند و لان بخارست و رجل الحماه نیز گویند و گفته شد در الف و در شش
 گفته شود حجم بلغت اهل شام لسان الثورات از قول صاحب مفرده و صاحب

مهنج گویند و سخن است که ان نیات جه است و صفت سرد و گفته محض حرض
 و آند و آن انگشانی است و گفته شود حطاط نوعی از جبر است و گفته شد در حسین
 صاحب مهنج و صاحب تقویم گویند بستان افزون است و صاحب جامع
 گویند از قول اسحق ابن عمران که جنق بستانی است و در شام جنق بنطلی گویند و نبات
 وی بغایت سرد بود و کل وی سید و تخم وی مانند تخم جنق بود و طبیعت وی گرم و
 خشک بود در دوزخ اصحاب بلغی را نافع بود و سده که دماغ بکشاید که از بلغم بود
 در شکم تر را نافع بود و در میخ گویند گرم تر و خشک تر از سا مسریم بود و غیر او گویند که
 دل بود و تخم وی بریان کرده بار و روغن کل و آب سرد جهت اسهال کهن نافع بود و در
 مهنج و صاحب تقویم گویند سرد و خشک بود در اول حرارت معده و بگر
 ساکن گرداند چون طبع وی یا شاستا یا جلاب یا باسکنجین و معده و بگر را
 از اخلاط پاک گرداند و بسیار وی شانه را بند بود و مصلح وی کزنده جاما بود جام
 بسیار سی گویند گویند گوشت وی کرده را نیکو بود و منی میزاید و خون و طبیعت وی
 جالبیوس کوبید که مت در رطوبت بسیار دارد و فالج و لقوه و حذر و اسهال
 بر نافع بود و در شریف گویند چون زنده بچمان بر ما وی مجموع بکشند و پاک گفته
 در موضع کزنده کی عقرب نهند بغایت نافع بود و سردی بچمان یا بر سوزاند
 سخن گفته در جرم کشنده تاریکی شکوری بر دور خواص این زهر آورده است
 در خانه که کبوتر بود از خرد و فالج و سکنه و موجودات این باشند و این کتابت
 در وی مست و دستورید و سپس گویند خون و رشان و شفتین و جام چون گرم
 بود در جرم کشنده جراحی که در وی بود زایل کند و خون جام خاصه قطع رعاف
 که از حجب دماغ بود بکند و بیضه وی بغایت گرم و کبوتر که کبوتر بکتر بود
 دوا لی آن بود که باب غوره و کثیر یا بسره که بنزد و چون خورد بعد از آن مفریاد

مهنج گویند

از بی آن بخورند یا تخم جبارین حار را ملی صاحب مناج کوید گرم و خشک بود
 در سیم و صاحب تویم کوید از قول اسحق که گرم و تر بود و خاکستر و گوشت و جگر
 وی جوان بازیت بر شقاقی که از سر مایه بود مالند نافع بود و خاکستر جگر وی نافع
 بر خسار بر نهند نافع بود و جدام را سود مند بود و گوشت وی و جگر جوان بزرگ
 و در طبع آن نیشته گزاری که از خشکی بود بغایت سودمند بود و جگر وی بر بیان کرده
 چون بنامش بخورند صرع را نافع بود و بول وی سودمند بود و در خواص
 آورده اند که پوست یشانی وی جوان بر کودکی بند که ترسد دیگر ترسد
 و کوبیده جگر کوش وی جوان بخورند کودکی دمنده که گریه دیگر کند و در خواص
 اند که کسی را که عقرب گزیده باشد با او از بند در کوش خر کوبیده که عقرب را بگریزد
 و در آن کوبیده بر خورشند و از وی زایل کرد و در خرد را سودمند و اگر پوست یشانی
 وی باره مصرع با خود نگاه دارد تا یکسال تمام صرع از وی زایل شود البته
 و در خواص این زهر آورده است که چون خر صردسک را عظیم ناخوش می آید
 حار و خشکی بسیار کوید کوبیده عبد الملک بن زهر کوید نظر بر جسم وی کردن صحت
 چشم نگاه دارد و منع نرول آب بکند و این از خواص است و جالینوس کوید
 گوشت وی جوان فربه بود و جوان بود نزدیک بگوشت ایل بود و بغایت
 غلیظ بود و وی جوان بر کلف طلا کند سودمند بود و چون بار و عن قسط بخورند
 جهت دوست کرده که از بلغم بود و باد غلیظ نافع بود و زهره وی جهت
 التعلب و دوا الی ماییدن سودمند بود و گوشت وی جوان بزرگ آب و نمک
 و دار چینی و زنجبیل و مرق آن یشاند و گوشت جرب آن بخورند در معاصر
 و باد مای غلیظ سودمند بود و گوشت وی بسیار خوردن تعدد در معده و بطن
 خروج غل پیدا کند و بی آن بود که از بی آن جوارشات سهله چون شربان و تری

وزند و امثال آن حنظل عظم خوانند و تخم وی بسید خوانند و ببری گشت و شیرازی
 گوشت خوانند و بکرمانی خرزهره و لفظی دیگر خبره زهره و باه خوانند و نر و مایه
 بود سید دست و زرد سکن باشد چند انگ سید تر بود بهتر بود و پوست وی مایه که زرد
 بود که بسیدی مایل بود آنچه بگوید زنده بود و اگر بر درخت حنظل که یک حنظل
 پیش بود آن کشنده بود و آن بزرگی دو حنظل بود و بهترین وی مایه سید رسیده
 مندی بود که وصف کرده شد و طبیعت آن گرم است در سیم و خشک در دوم
 و یوحنا کوید گرم و خشک در دوم و کندی کوید سرد و تر بود و مولف کوید جگر کوی
 سودمند است و وی محلل و مقطع بود و در مواصل اعصاب و عرق النساء و تر
 سرد را بغایت میندود و دماغ را از اخلاط پاک کند تخم وی مسهل بلغم غلیظ بود
 از مواصل اعصاب و مسهل مرار اسود و اصغر نود و قویج زراحی بکشاید و زرق وی
 صرع و مایه لیا و سواس و داء الثلب و داء الحیه و جدام را سودمند بود و خاصه
 باد و یه خلط کتد مایه اینون و ایفتون و نمک مندی و صبر اسقوطی و ایاریج فترا
 و حنظل و اگر در طبع حقه کتد بجمان دست از دور درم تا چهار درم شاید قویج را
 بکشاید و مره سودای خام بیرون آورد و تخم آن شرتی نیم درم بود با غسل و باد و یها
 دانگی و نیم بود و باید که بغایت سعی نکند و اصلاح وی بکشد و کندی وی سودمند بود
 گزندگی انقی و عقرب خوردن و طلا کردن و حکایت کتد که اعرابی را عقرب
 چهار موضع وی بگریزد و درم از وی یشامید در حال صحت یافت و در حقه حقه
 کسی که قویج داشته باشد سودمند بود و بخور کردن بوا سیر را نافع بود و چون بخورد بر گزند
 و تخم آن بیندازند از زهر و عن زیتق برکتد و سودا و آن بکشد بکشد یا بکشد حکمت
 در آنش نهند تا چند جوشش بند و بعد از آن بر گزند و بر موی مالند سیاه کرد اند
 در مالکند که زرد سید کرد و میسج دشتی کوید که اصل وی جوان بخورند جهت

استقامت بود که نه کی افی و عقرب و خطل باید که در کربای گرم و سرما سرد
 مستقل کنند که اسهال و موی آرد و مضر بود معده و مصلح آن کثیر بود و مصطلکی
 و بدل آن گویند جب الخروع بود و گویند بوزن آن حرمل و چهار دانگ و وزن آن
 قشال الحمار و گویند بوزن آن حرمل و چهار دانگ و وزن آن قشال حنا بهترین آن
 بود که بغایت سبز بود و در حال خرد کرده باشد و طبیعت آن گرم است با اعتدال
 و گویند معتدلت در گرمی و سردی و عیسی گوید سرد است در اول خشکست در دوم
 طبع وی سودمند بود جهت در همای گرم و سوختگی اش و نافع بود جهت
 شکستگی استخوان و ریش دهن و در مسمای جهت خاق کتد و نیم شمال چون پاشا
 قوی بکشد و از خواص وی آنست که چون کسی را ابتدای آبله کند خاباب
 برسد و برکت بای وی نهذین باشد از آنکه در چشم براید و این مجرب است و صحیح
 و اگر تخم وی بکشتال با غسل برشد و لقی کتد و دماغ را بغایت سودمند بود
 و در خواص این زهر آورده است که چون خابابکه برشد و بر ناخن نهند
 و بدان ادمان کتد سکو کرداند و اگر بای را بوی خصاب کتد بشت با مداد بول
 انگیس سرخ رنگ بود و مضر بود بخلق چون پاشا نند و مصلح آن کثیر بود و خند
 بشرای انده تو گویند و باری دیو است که بید و بری و بتانی بود و خند
 قوقا بوی درق و جاقا خوانند و یونانی لو طوسا غویو پس خوانند معنی آن خند
 قوقای بری بود و از آن بتانی طریلن خوانند و بهترین وی بتانی بود و طبیعت
 آن گرم و خشکست در کفر در جردوم و گویند در کفر در جرد اول و گویند در جرد کلف
 را نافع بود و در عن وی دو معاصل را سودمند بود و دو ایشان و عصاره بتانی
 با غسل سیدی که در چشم بود بر دزابل کند و بری و بتانی صرع را سودمند
 است و بول و حیض براند و چون آب وی بگیرند و بچو شاند بار و عن در عن

دی جهت که نرسود مند بود باد ما که در اعضا بود اگر طبعی دیر بجزکت آید چون بر دی
 نالند زود حرکت کند اگر در طبع آن نشینند همین عمل کند و تخم وی بیج ماه بود اگر
 آب وی بر کند کی عقرب دینند و ساکن کند در حال و چون بر عضو بی سالم
 ریزند لدغ و دوج پیدا کند چون بصاره وی سوط کتد صداع آورد و خند تو قی خاق
 آورد و دوه خلق و ما او ای آن بکشند و کاسو و کاشنی کتد خفا الغوله شنی رات
 و ابو خلنا خوانند و کتد خفا قریش جزار الصحت و کتد خفا جحون و سرت
 کتد شود حفظ کند بهترین آن بود که میان صلابت و لین بود و فریب باشد
 و میان سرخی و سیدی بود و سیاه بد غذا بود و طبیعت آن گرم بود معتدل بود
 در سری و خشکی روی را پاک کند و در دیر تخمین و چون بکوبند و بر کربد کی سگ
 دیوانه نهند نافع بود و چون بخانند بر او رام و دماییل نهند بکشد و دروغن وی
 تو بار از ایل کند و صنعت آن در صنعت ادمان کتد شود اگر بجهان خام بخورد گرم
 در سگم پیدا کند و اگر آب نخورد زیان مند بود وی بهترین غذا بود و انسان را
 حفظ رویمه خند رو پس خوانند و خالادن نیز گویند و کتد شود در خا حوک
 حوک با دروج است و کتد شود حوزرو می اگر دفس خوانند و تور خوانند
 و آن درختی است که بوست وی زرد بود و کل وی گرم بود در درجه در پیسیم
 خشک در اول و درق وی ضعیف تر از کل وی بود و صنع وی کبر با بود
 و تخم وی لطینتر از صنع وی بود و از آنرا سرد خوانند و درق وی چون با سر که
 بر ترس ضاد کتد بغایت سودمند بود و شمروی چون با سر که پاشا نند صرع
 نافع بود و تیطر البول را سودمند بود و شمروی صغ ابتنی می کند و شیخ الریس
 گوید وی لطینت و سخت گرم نیست و بکشتال از شمروی عرق النسا را نافع بود
 و اسحق گوید بکشتال از درق وی بعد از طهر با سر که سودمند بود جهت ابتنی

دی تهر

حوم و حمر نیز گویند و آن تر سندی است و کتبه شد حواری آرد کند سید مجرب
 میخند بود و حوم هوا حر است و کتبه شود حواران و حوفران نیز گویند
 این مرد و ام طرخون است و کتبه شد حومانه یعنی گویند و بسیاری طرفین و کتبه شد
 حور اسفندارستان افزودت و کتبه شد حیه ماست و انواع آن بسیار است
 و آنچه در تریاق مستعمل بود در صافی بود که از گوشت افنی سازند و صفت
 و صفت وی در مرکبات کتبه شود حیوة الموتی قطرات است و کتبه سحر حواصل
 مرغی بزرگت که بر او بگیری نشاند و در مصری باشد و او را سقایی خوانند و او
 دو نوع است و سینه و سیاه ناخوشی بود و سینه خوش بوی بود و بهترین
 آن سینه بود حی العالم ابرون خوانند و معنی ابرون الحی ابد یعنی همیشه زنده
 و مرکز در قوی بنفست و همیشه سبز باشد و پیش بهار نیز خوانند و بعضی گویند
 افزودت و بعضی گویند تخم است و این مرد و خلافت آنچه محقق است
 نوعی از ریاجین است که در تبریز بسیار باشد و ایم سبز باشد و حی العالم دو نوع است
 کوچک و بزرگ و دستورید و پس گویند نوعی که کوچک خود بود
 و در جایهای سایه و بن دیوارها و کوهها و قصبان وی کوچک بود و بکاش میخ
 بود و در قوی بسیار بدان بود و بزرگ و بوی زرد بود و در قوت
 مانند نوع بزرگ بود و از آن بزرگستانی بود و کوبی بود و قوی برداری
 یک کز بود و بستری انگشت بود و بهترین وی تسانی بود و طبیعت آن سرد
 در سیم و خشکت در اول و سرد نوع کوچک و بزرگ نافع بود جهت در مهاب
 کرم و جگر و بیخ که مطلقا کردن و چون تها ماما سوتی بر حمره و نله ضا د کتبه
 و ریشهای پلیید و در کرم که در چشم پیدا شود و سوزنی آتش و نقرس بغایت نافع
 بود و آب وی مقدار است درم بیاشانند جهت سده که در جگر و زهره باشد

و سهل صفا بود و جهت کزندی ریتلا بغایت نافع بود و عصاره وی
 بخ درم چون بیاشانند کزندی ریتلا را نافع بود و چون آب وی باروغن کل در
 بر سر نطول کتبه و سر را نافع بود و جهت اسهال و ریش رود نافع بود و
 چون با شراب بیاشانند کرم دراز سرون آورد و چون زن بخورد بر کرم قطع بیلان
 رطوبه فرزند از رحم بکند و اگر در چشم کشند و جو چشم را سود مند بود و فونس گویند بخ درم
 آب وی با سکنجین چون بیاشانند حدت دوم را ساکن کند و صفا و قوت
 بدن بد و دستورید و پس گویند نوع سیم بقله حقا بریه خوانند و بعضی طبلا فون
 خوانند و اهل روم ایلویا خوانند و این نوع میان سگستانها روید و طبیعت
 وی گرم بود و مخرج جلد بود و چون با سیم کهن بر خناریر ضا د کتبه تحلیل دهد و حی
 العالم مضر بود و سبب و مصلح وی طیس از منی بود حاصل حد قات است و کتبه شد
باب الخاء خانق الزم صاحب منهاج گوید خائق النمر و الذیب
 رسی قاتل النمر و الذیب و می حیثه و در صفت قاتل الذیب گویند قوت کوه
 خائق النمر و موثره پس بدین تقدیر ازین دو اسم و ماهیته آن یکی سهو باشد آنچه
 محقق است کتبه شود خائق النمر بناقت چون بملک و یوز و کرک و سگ و خرگ
 و غیر آن بخزند خائق شان بگیرد و بدان سبب خائق النمر قاتل النمر خوانند
 که مخصوص است به ملک و یوز و کرک و سگ و آن نوعی از مار نیز خوانند
 تحقیق اگر چه بعضی گویند استیقل است و بعضی گویند خریق سیاه و این سرد و
 قول خلافت و آنرا قویینطن گویند و طبیعت آن گرم و خشکت در چهارم
 خائق الذیب قاتل الذیب هم خوانند و در قوت ما تها خائق النمر بود اما مخصوص
 است بکرک که یوز و کرک کشد بهما ملک خائق النمر مخصوص است
 به ملک خائق الذیب مخصوص بکرک و آن تحقیق خریق سیاه است

دسمل

و طبیعت آن گرم و خشکست در لغز درجه سیوم چون بکوبند و بر گوشت خام
 انشاند و کرک بخورد میرد خاق الکلب قاتل الکلب هم خوانند و در عمل همان
 فعل می کند بلکه زیادت تمام از دومی کشد و دومی هم سر حیوانی بود که دنبال
 داشته باشد و آن از بند و تسان خیزد و انرا در اقی کویند و کتبه و بر بارسی انرا
 کجوه خوانند خاتم الملک نادر است و کتبه شود خامالادن صاحب جامع کوب
 حربا است و صاحب مہاج کوب نوعی از مازریون سیاه است صاحب
 جامع کوبید خامالا اسم مازریون است و آنک کتبه اند که اسد الارض مازریونست
 سهو کرده اند اسد الارض حربا است و کتبه شد و خامالا اسم مازریونست
 و بسبب اشتراک اسم سهو کرده اند و هم صاحب جامع کوبید از قول بعضی از
 متاخران که اسد الارض خامالادن مالمس است که آن مازریون سیاه است
 پس بدین تقدیر قول صاحب مہاج معتبر تر است و خامالیون و کالیون
 نیز کوبید خامالادن لوقس معنی لوقس یونانی میبند بود و بعضی اشخص کوبید و بر
 بری اداد کوبید و در الف کتبه شد اشخص ایض و اسود خامالادن مالمس
 اداد اسود است و آن خامالیون است و کالیون نیز کوبید و آن خاق
 المهر است و کتبه شد خاق الکربسه جعل است و کتبه شد و یونانی او رو
 نبی خوانند خامادانی عارض است در باب دال در دانی کتبه شد
 خاقوز نوعی از مرد است و کتبه شد و کوبید زبان اهل مصر خاقوز
 و کتبه شد خامالیون خامالون خامالیون و کالیون کوبید و آن نوعی از
 مازریون سیاه است و کتبه شد خامالا یونانی یعنی زیتون الارض و آن
 مازریونست و کتبه شد انواع آن در میم خالید و نیون و خالید و پیون و آن در
 طبیعت کوبید بزرگ آن عروق الصراست و کوجک آن مایران و بعضی

خالید و نیون دواء الحطانی بود و بدان سبب این اسم بوی نهاده اند که
 بر شوک چون بجاوی در آتیا نه نایبنا کرد و مادر برود و شاخ مایران بیاد و
 در آتیا نه بجه نایبنا کرد و بزمان خدای عزوجل قبارک الله احسن
 الخالقین خالون خندروس کوبید و خطه رویه است و کتبه شد و بیاد
 کاکل خوانند و در خندروس طبیعت و منفعت وی کتبه شد خاما میلین
 با یوخ است و کتبه شد خاما نینطس معنی آن یونانی صنوبر الارض بود و آن
 کافیتوس است و کتبه شد خاما در بوس خاما در بون نیز کوبید و معنی آن یونانی
 بلوط الارض بود و آن کادریوس است و کتبه شد خاما اقطی معنی آن یونانی
 خان الارض بود و آن خان کوجک است و اقطی همان بزرگ و کتبه
 خا و لجان خرد دارد و کوبید و آن خولجان است و کتبه شد خاما
 شیطح است و کتبه شد انواع آن در شین جنبه بزرگ است شیرازی
 شنگر خوانند و با صهنانی خاکشی و بتبریزی سورون و بگترگی ماشوه و
 بیکو ترین آن سرخ خلوتی رنگ بود خرد شیرین و طبیعت آن گرم و تر بود
 شری را سود مند بود و صجبه و اصحاب سودا و چون با شیر و نبات یا شامند
 بدرا فربه کند و لونرا بیکو کرد اند خبیر رومی لعل است جباری بارسی جز
 کوبید و شیرازی نان کلاغ و آن نوعی از ملوکیه است و کوبید ملوکیه و بستانی
 و ملوکیه بری نوعی از ملوکیه است و کوبید و ملوکیه کوبید و آن نوعی از
 خطی است و بری لطیفه و خشک تر از بستانی بود و طبیعت وی سرد و تر بود
 در اول و کوبید معتدل بود در گرمی و سردی و کوبید تکلیف در وی است و معتدل بود
 و فوس کوبید گرم و خشکست و این قول دورست و رقی وی چون بر کوبید کی
 زبور و نخل ضا دکتبه سیکو بود و وقتی که خام خاصه با ریت دورقی بری نافع بود

خالید و نیون

بازیتون بر سوختگی آتش و جرمه چون بروی طلا کتد و بطبخ وی زمان چون
در آن نشسته صلابه رحم نرم و مقعد و ورق وی چون با نخ وی بجوشانند نافع
بود جهت زهر نادر و بهما کشته و بر کزیدگی رتلا ضما د کردن نافع بود و بول
بر انداختن وی چون خلط کتد با تخم جنه قوقا بری و با شراب بیاشامند درو ثبات
ساکن گرداند و چون ورق وی پزند و بر دما میل نهند در مها که احتیاج بسکانت
بود بکشاید و ماده بیرون آورد و بدان حقه کردن کزیدگی رود و مقعد و رحم
سودمند بود و آنچه بستنی بود معده را بدود و چون تر بود مثانه را نافع بود
و تخم وی جهت خشونت که در بیند و شش و مثانه حادث شود سودمند بود
و اگر بر بند بار و عن و ضما د کتد بر در مها که در مثانه و کرده حادث شود
سودمند بود و اگر ضما د کتد بر در مها کرم ساکن گرداند وی نافع بود جهت
سرفه که از خشکی بود و خوشه نیند و بول بر انداختن و ورق وی چون بخامیند
بمجان خام و با اندکی نمک ضما د کتد بر ناصور که در چشم بود پاک گرداند
و گوشت بر رویانند و چون ضما د کتد با کین بر سر ریشی که سبب آن از تری
بود و سوسه سودمند بود و چون بر کزیدگی عقب ضما د کتد خاصه چون باریت
بود و کل وی نافع بود جهت قرچه کرده و مثانه آشامیدن و ضما د کردن
و قضبان وی نافع بود جهت رود و مثانه و سکرم نرم دارد و نوعی از خبازی
بری بود که مهمل مره خام بود اما حدی که کاه باشد که خون بیاید خبز بهترین آن
بود که از کندی آفت نار سیده پاک فریه صلب بود و نان سید و خوری
دستوار از سکرم برودن آید و نخ در وی زیاد بود و مولد ریاخ بود و سده جگر و
شک کرده تولد کند و سکرم پند و نان خشکار بسز غلیظ کتد و خونی که از وی
حاصل شود میل بسیار داشته باشد و نان چواری بدتر از فریه کند و نان نخاله

که بسیار داشته باشد زود از سکرم بیرون آید و غذا اندک دهد و آنچه نخاله اندک
داشته باشد ضما د بود و نان فیطرخ در وی زیاد بود از آنچه خیر داشته باشد
و نان خشک کمن سکرم پند و نان نرم خشکار چون آب تر کتد و نمک و بر قویا
کمن ضما د کتد زایل کند و سکرم نرم دارد و اصحاب قویخ را سوددهد و غذا اندک دهد
و بدتر از انواع ناهنا بود که از کتد بزند و جرب و حله و بوا سیر تولد کند و مصلح وی
ادمان و خلاوات و البان بود و بهترین نان سید بود و غذا بیشتر دهد و در بعض
تو سبب اندکی نخاله و در کرمی معتدل بود و بدتر از فریه کند و سکرم پند و سده
پیدا کند و اولی آن بود که نمک و خیر تمام داشته باشند و با اسفید باج و طباحات
شور خورند و بعد از وی خوری و کتد وی میان سید و خشکار بود و متوسط بود
در کثرت غذا و قلله آن و سرعت منضم و بطی آن و نزدیک سید بود و در
بیشترین احوال سکرم پند و اصحاب کدر اسود مند بود و معده قوی گرم بود و
منضم شود و مولد ریاخ بود و سده و سسک کرده احداث کند و مصلح وی
رخیل و اطربل بود و بعد از آن ماء العسل خوردن و بحام رفتن و خوابهای
در از کردن مناسب بود و نان فرنی تر بود و در بعض شود و مزاجهای خشک
را سوددهد و مصلح وی چیزهای شیرین بود و نان قطایف سکرم پند و مولد خلط
غلیظ بود و مصلح وی شیرینی بود و نان برنج بهترین آن بود که از برنج سید خوب
بزند و طبیعت آن سرد و خشک بود غذای روددهد و سکرم پند و در بعض
شود و مصلح وی روغن بادام بود و نان جو بهترین که از جو تازه فریه بزند و طبیعت
آن سرد و خشک بود سکرم پند و غذا اندک دهد و مصلح وی چربا خوب
بود خیر العزاین اقوان است و کتد شد خیر العزود و لوفت و کتد شود
خیر المشایخ بخورد مریم است و کتد شد جث الحدید استوردنت بسیار سی زمین

کلیار

کوبیده و بیشتر از آن در آسن و قوی تر از همه چیزها بود و از آنرا فنجوش خوانند
بهترین وی بولادی المس بود بارهای تنگ و کوبک که بروی خشونه بود و طبیعت
آن گرم و خشکست در بیم محنت رطوبات بود و محلل در مهایی گرم و سودمند
بود جهت خشونه جفن و مقوی معده بود چون با شراب کهن میاشامند خون
بواسیر قطع کند و منع استسبی بکند و چون بخورد بر کینه بزم باره خون رقتن باز
دارد و قطع پس البول بکند و غسل را محکم دارد طلا کردن و چون بیا
شامند جهت شیر که در بستان بسته بود سودده و مقدار آنکی مستعمل بود و جث
الجدید بقوه مائده زنجار الحدید بود و چون با کچین میاشامند منع مصرت دیوی
که گشده بود مائده مازیر یون بکند و از خوردن جث الحدید همان عارض بود
که از خوردن براده الحدید و علاج وی همچنان کتد که کسی براده خورده باشد
و اولی آن بود که مدبر کتد صفت آن یکند جث الحدید و سحق کتد و باره
با دام بریان کتد بعد از آن مستعمل کتد و منفعت وی آنست که باه را زیاده
کند و درم سبز را تجلیل دهد و معده و جگر و سبز تر و اعصابی که محتاج تحمیف بود
و قبض و توطیر البول و قرحه امعا و مثانه بغایت بود و بدل جث الحدید بر
اطریل کوبک بود و بدل غیر مدبر حرف بود جث الغضه مثل نقره بود
و بهترین آن بود که سبز رنگ تنگ بود و قابض بود بغایت و در وی حدیث
و محنت بود جرب و سعفه و ریش را نافع بود و چون در دم کتد منع خون
از نا صورت و بواسیر بکند جث الححاس در قوت نزدیکت جث الحدید و مس
اما ضعیف تر از مس سوخته بود جث الرصاص قوت وی مائده رصاص محرق
بود و طبیعت آن سرد و خشک بود نافع بود جهت ریش چشم و بدل آن اسفندج
رصاص بود خرق افستین است و کتد شد ختم الملک خواتم الملک کوبیده و آن

طین نوره

طین محوم است و کتد شود ختو و نوع است عقرمی و بصلی عقرمی بیکو تر بود
و کوبیده استخوان نیشانی کاه آست و کوبیده سیاح مارست و کوبیده مرغی می باشد
در میان بانی که میان جین و زنگبارست بغایت بزرگ جنانچه غذای آن
نیلان بزرگ بی باشد و این مرغ را بر بان آن قوم ختو خوانند و کوبیده سیاح و
ختا البقر زبل البقرات با رسی سر کین کا و کوبیده چون بر در مهایی غلیظ
نهند تجلیل کند و چون بسوزانند بر سوراخ بینی نهند با سر که خون رقتن بار دارد
و مجموع زهر مارا نافع بود چون بخورد و گرم بر بدن نهند و را کتد با خشک شود
بعد از آن بر کینه و دیگر تازه نهند جث نوبت و چون بر بای منقرس نهند
با خاکت در بیت شود مند بود جهت و بر کینه کی زبور و محل بغایت نافع بود
و مستعملی را بدین طلا کردن سودمند بود و بهترین وی آن بود که در فصل بهار
باشد و چون خشک کتد و بسوزانند و مستعملی یا شامه بغایت نافع بود و اگر
زن بدان بخورد کتد نادن بروی آسان کرد و در بجه امده بندازد و بجه زنده
کشد و در خواص این زهر آورد ما ست که چون بر ثمالیل نند قطع کند حذر نق
عکبوتست و کتد شود حداج الرجال بدر النخ است و کتد شد خرد ل ایض
ابند اسپید است و کتد شد جرد الحجام جوز خندم است و کتد شد خزیه خلزت
کتد شود خردوخ بارسی بیدانج و شیرازی کتد و بهترین وی بحری بود و طبیعت
وی گرم و خشک بود در دم و کوبیده ترست و اسحق کوبیده گرم و خشک در بیم
سهل بلغم بود و قوی بکشد و فالح و لثوه را نافع بود و صاحب مهناج کوبیده شری
از وی ده دانه بود مقشر و صاحب تقویم کوبیده شری با زرده جب بود و اعصاب
نافع بود و مرصلاقی که بود چون ضاد کتد یا میاشامند نرم کرد آن و بیست جب
از وی میند کرده چون محق کتد و میاشامند سهل بلغم و مر و رطوبت یابی بود

ظ

نافع بود و در پیاسه سپس کوید سود مند بود جهت اسهال با فراط و قوت بدن
و در معار باک کرد اند از اخلاط بلغمی فاسد اما مخف اعصاب بود و مصحح آن
عجاب بر دانه و نبات بود صاحب مهناج کوید فایده ضروری کم کند و کویند مصحح
العسل بود و جلاب و بدل خر نوب بازوی سوراخ بود وزن آن و کویند
طراپشت و کویند قرط بوزن آن خر نوب سندی خیار جنراست و کفته شود خر نوب
بصری شجره سنط است و آن خر نوب بنطی بود و کویند قرط است و کفته شود
خر کوش ادیب محوی کویند و کفته شد حردل بهترین آن استانی بود تازه
زیر سرخ رنگ و چون بکوبند زرد بود و طبیعت آن گرم و خشک در چهارم
دار خواص وی است که چون عصاره انور اندازند بحاله خود بماند و بخورد و چون بکوبند
و برداع دارند عطسه آورد و چون بر نقرس ضما دکنده نافع بود و برداع الثعلب
همین سیل خاصه بوی و بر عرق النساء و دو سه روز دردی قرمن که باشد چون خوانند
که جزیب آن ارغنی بدن بکند بطا سربین ضما کردن سود دهد از بخور وی که در مکان
بگریرند خوردن وی قطع بلغم بکند و چون با عسل یا با موم که اخته یا با زیت یا با آب
یا نیزند و بر روی مالند روی باک کرد اند و در مهابی مزمن و خا زیر تحلیل
ده بغایت چون با کبریت و سیکنجین بر روی طلا کنند و بر جرب و قوبا ضما دکنده
بغایت سود مند بود و مولف کوید اگر کسی قوبا داشته باشد که بهج چیز زایل نشود
بگرد خردل کفته و قتی که از حمام بیرون آمد با شود و کربا ساربه با کشت سجد و بر قوبا
مالد چنانک خون آلود کرد بعد از آن خردل کفته بر آن مالند زرد آب بسیار روی
روانه شود و صحت یابد و بکرات تجربه کرده و مجرب است در رازی کوید اگر کسی
دندان دایمی داشته باشد که بی ورم بود چون سخن کند و بردندان تند عجایب مند
و چون بر برص طلا کنند سود دهد و ضما دکنده بر سر جهت زخمت لیتر غیس

آرد و عیشان باز دید کند و ورق دی چون بکوبند و با سوبق خلط کنند و ضما دکنند
بر در مهابی بلغمی و در مهابی گرم که در چشم بود سود دهد خواه بخته و خواه خام و ترس
و دو معاصل چون ضما دکنده بغایت نافع بود اما خوردن وی مضر بود پسینه
و مصحح وی کثیر بود خرا طین ز غار گرم کویند و آن اعلاء الارض است و در
الارض نرخواستند گرمی سرح بود که در زمین نمناک باشد در شیب کل و طبیعت
وی گرم و خشک بود و خشکی وی در درجه سیم بود و چون بکوبند و بر جراحت اعصاب
ضما دکنده سه روز را کشته بغایت سود مند بود و کویند در ساعت سود دهد و با
مرغابی جهت دو کوش نافع بود و چون با شراب یا شامند بول براند و بر قانرا
سود دهد و سنگ کرده بریزند اما مضر بود با اعصاب دماغی و مصحح وی روغن
بادام بود در بزرگ کردن قضیب طلا کردن اثری تمام دارد خاصه چون
بشوند و خشک کنند و سخی کنند و بار و غن کینند طلا کنند خرمع عصفراست و کفته
شود و صاحب منفرده کوید نوعی از حرسفات که بزبان بربری نامید خوانند
خر نوب بنطی خروب کویند و خر نوب اشوک خوانند و قطع قریش نیز کویند و آن
بارسی کویند و خوانند و اهل شام خر نوب و مغزی کویند و بصری بنبت کویند
و کفته شود و خرب شای بارسی کوزره کویند و شیرازی کبر کازره کویند و آن
خشک بود بهتر از تر بود و طبیعت وی قابض بود و سرد و خشک خشکی وی در
بود و کویند گرم است در اول سکیم به بند با وجود شیرینی و معده را کمزد و ادرار بول
بکند خاصه چون با عیند الغیب پرورده باشد و جالینوس کوید چون تر بود شکم زرد
کند معده را بد بود و مضم شود و چون خشک بود شکم به بند بول براند لیکن در
مضم شود و چون نارسیده بود و تا بیل را بدان بالند حکم البته زایل کند و مضم از
از وی پنج درم بود و در پس کوید عذای بدن بهده و طبیعت به بند و در پیش معده

نافع بود و در پیاسه سپس کوید سود مند بود جهت اسهال با فراط و قوت بدن
و در معار باک کرد اند از اخلاط بلغمی فاسد اما مخف اعصاب بود و مصحح آن
عجاب بر دانه و نبات بود صاحب مهناج کوید فایده ضروری کم کند و کویند مصحح
العسل بود و جلاب و بدل خر نوب بازوی سوراخ بود وزن آن و کویند
طراپشت و کویند قرط بوزن آن خر نوب سندی خیار جنراست و کفته شود خر نوب
بصری شجره سنط است و آن خر نوب بنطی بود و کویند قرط است و کفته شود
خر کوش ادیب محوی کویند و کفته شد حردل بهترین آن استانی بود تازه
زیر سرخ رنگ و چون بکوبند زرد بود و طبیعت آن گرم و خشک در چهارم
دار خواص وی است که چون عصاره انور اندازند بحاله خود بماند و بخورد و چون بکوبند
و برداع دارند عطسه آورد و چون بر نقرس ضما دکنده نافع بود و برداع الثعلب
همین سیل خاصه بوی و بر عرق النساء و دو سه روز دردی قرمن که باشد چون خوانند
که جزیب آن ارغنی بدن بکند بطا سربین ضما کردن سود دهد از بخور وی که در مکان
بگریرند خوردن وی قطع بلغم بکند و چون با عسل یا با موم که اخته یا با زیت یا با آب
یا نیزند و بر روی مالند روی باک کرد اند و در مهابی مزمن و خا زیر تحلیل
ده بغایت چون با کبریت و سیکنجین بر روی طلا کنند و بر جرب و قوبا ضما دکنده
بغایت سود مند بود و مولف کوید اگر کسی قوبا داشته باشد که بهج چیز زایل نشود
بگرد خردل کفته و قتی که از حمام بیرون آمد با شود و کربا ساربه با کشت سجد و بر قوبا
مالد چنانک خون آلود کرد بعد از آن خردل کفته بر آن مالند زرد آب بسیار روی
روانه شود و صحت یابد و بکرات تجربه کرده و مجرب است در رازی کوید اگر کسی
دندان دایمی داشته باشد که بی ورم بود چون سخن کند و بردندان تند عجایب مند
و چون بر برص طلا کنند سود دهد و ضما دکنده بر سر جهت زخمت لیتر غیس

نقو

بغایت نافع بود و سده مصفاة بکشتید و در داروهای چشم جهت سبکوری
 سودده خاصه چون بکوبند و در آب بنزند و با غسل در چشم کشند و چون با بودنگ
 با شراب بیاشامند گرم بکشد و اگر آب وی در گوش یا در دندان جکانش
 دو ساکن کند و سبز بگذارد و با حنق رحم سودمند بود و بار از یاده کند و تهای
 کهن زیاده کند و مقدار مستعمل از وی دو مثقال بود و خردل بری خلطی بد از وی
 شود و تیرگی انزاجی خوانند و همه معطش باشند و دوسر آورند و مضروب بد باغ
 و مصلح وی آن بود که با بادام و سرکه برورند و باید که از خوردن در مداواة نمک سندی
 با وی اضافه کنند و بیاشامند و صاحب تقویم گوید مصلح وی صندل و کافور و کلاب
 بود و بدل آن دو وزن آن حب الرشاد بود و گویند و وزن آن تخم شنبلیله
 خردل بری بلسان است و گفته شود خردل فارسی نوعی از حرف است که از
 سید سید خوانند و خردل سید گویند و گفته شد در الف و این مولف گوید خردل
 سید حب آن دو مقدار حب خردل پسخ بود و آن غیر حرفت خرد
 غیر و ج خوانند و آن جازی است و گفته شد و جریع نیر گویند خربق بزبان اهل
 دشق خردل فارسی است و گفته شد خربق ایض سخی است که پوست وی
 مستعمل است و بیج کبرماند و کیمیا مش بلسان الحبل مانده و در ارنی ساق وی چهار
 انگشت بود و محوف بود و بطعم از خربق سیاه تلخ تر بود و از بیج وی ریشهای سیاه
 رتبه باشد مانند سارون و نوعی هست که آن رتبه ندارد و املس بود و بغایت
 صلب بود و بهترین آن بود که سید بود و زود مشقت شود و لغاب داشته باشد
 و در حال زبان نماند سخت و بعد از آن زبان بگردد و طبیعت آن گرم و خشکست
 در وسطه جبهه سیم و فوس گوید گرم و خشکست در دوم فالج و صرع و دیوانه صاصل را
 سودمند بود و مقبلی بلغم و اخلاط سردید بود و معده را پاک گذار از اخلاط مختلف

بلغم و سوداجون و چون زن نخود بیکرد حیض براند و بجه بکشد و لبن وی بر
 ش و جرب و قوبا طلا کردن نافع بود و وی در شیا فانت جهت دفع پارگی
 چشم مستعمل کنند و رو شنبلی چشم بیفراید و اولی آن بود که یک رطل از وی
 رده بکشد و در سه رطل آب باران جیسانند سه روز بعد از آن بزند تا دو انگ
 ماند و صافی بکند و خربق بیندازند و در رطل غسل مصنی بر سر آب بکشد و بچوشند
 کت آن بکیر تا چون تمام شربت رسد فرو گیرند و شربتی از وی بلعند بود
 بکرم و این سالم بود و ایمن کسی که بیاشامد و اگر سختی کرده بود و وی آن
 باغ رسد معطش بود و سرفه پیدا کند و اگر سختی کرده بیاشامند خط بود و شنبلی
 که از سید کند و تی آورد و قوه و خاق باز دید کند و افراط کردن در آن آدمی
 را بکشد و مقدار مستعمل از وی پنج سطوب بود و کسی که وی خورده بود در از وی چون
 مرغ بخورد میزد و صاحب تقویم گوید مصلح وی دوع تازه بود و جلیده و صا
 نهاج گوید مصلح وی دوع تازه بود مصطکی بود و دواوی کسی که جز بق خورد
 بود بمرق مرغ بکشد و بویهای خوشش و کسی که آن بیاشامد شاید که معده وی
 عالی بود و از خواص وی است که چون با سوتق و غسل بپوشند و موش خورد بپزد
 و وی سم کلاب بود و خازیر بود و بدل وی جوز التي بود یا یا میزمرج خربق سود
 خرافه وی زیاده از خرافه ایض بود و ورق وی بوزق خارمانه اما سکا قه تر بود
 سیاه تر و ساق وی کوچک بود و کل وی سید بود اندکی بسرخ بایل بود و تخم وی
 مانند خشکدانه بیج وی سیاه بود و ریشها داشته باشد و برگه بود و پوست بیج وی
 مستعمل بود و وی در زمینهای خشک روید و چون دیرا بسکنی از اندرون وی چون
 غاری بیرون آید و بهترین آن بود که میان فزبهی و لاعوی بود و بسیار گره
 بود و اندرون گره محوف بود و لون بیرون وی سیاه رنگ باشد

شنبلیله

مانند معد و اندرون نه و بن وی اندک ریشه یار یک داشته باشد و انرا خال
 زکی خوانند و در جل الراعی خوانند و مایونویون و مایونویس نیز خوانند و طبیعت
 گرم و خشک در سیم گوشت مرده بخورد و با سرکه برهق طلا کردن نافع بود
 بر برص نیز و لبن وی بر قوبا طلا کردن سودمند و دوسواس و مایونویس را نافع بود
 و چون با موم و گندرو آب زفت باز و غن قطران پیامیرند و بر جرب مالت نافع
 و چون با سرکه بر بند و بدان مضمضه کنند دندان ساکن کند و بخوردن همین عمل کند
 و اگر نزدیک درخت انکور برود اگر از آن شراب سازند مهمل بود و چون در دراز
 چشم گند قوه با صره بد و دفع سودا بکند از جمیع بدن و مهمل صغرا و بلغم نیز بود و صغرا
 غلیظ گند استغراق کند زیاد از ستمو نیاد و در علت های زمین که محتاج بذاری مهمل بود
 مانند مایا و صغرا و شیشه نهایت نافع بود و در صغرا و مرده سودا بر اند با ساکن
 و شربتی از وی هم درم بود یا نیم مثقال با فودنج و صغرا و ادویه ها ملطف گرم که
 بعد را سودمند بود و بعضی در سکنجبین خوب سازند یا در شراب شیرین شیرین بعد از
 بجو آب بر بند یا بمرغ و مرغ آن بیاشامد مهمل بلغم و صغرا و سودا بود اما صغرا
 بکرده و اسهال بسیار باشد که خنثی آورد و مقدار در درم تشنج احدث کند
 و مصلح وی در استعمال کردن دو قو و کثیر بود با فطر اسالیون و معتقد بود و بدلی
 نیم وزن آن کندش و نیم وزن آن با مینر سرج و کوبند بدل آن کندش است و در
 سح کبر مساوی و کوبند بدل آن نیم وزن آن مازریونست و چهار دانگ وزن آن
 غاریتون و کوبند بدل آن کیکیچ است حر دل ایض حر دل فارسی است و گند
 خرز سرج دقلی است و گند شود خروالدیک و الدجان سرکین خروس و مرغ بود
 مجموع سرکینا سخن و مخفف بود و مصلح قوی بود چون با شراب یا با سرکه بیاشامد
 و تریاق قط خاتق بود با غسل و چون بیاشامد بوزن یک مثقال با سکنجبین قی بلغم آورد

در سرکین خروس چون سخی گند و بر کزیه کی مک دیوانه نهند سودده خرو العیار
 سرکین موش بود گرم بود در اثار العلیب طلا کردن سودده خاصه چون با سرکه
 بود و اگر با کزیه و شراب بیاشامد شک کرده بریزند و اگر از وی شیاف سازند
 و کوه کمان بخورد بر کزیه شکم براند و چون بر بند و در آب آن نیتد عشر الموال نافع
 بود و اگر در چشم گند سیدی بر دو قره بر ویانند و رطوبه قرینه پاک کند خرو الصفا و ح
 طلب است و گند شود خرو الذیب در صنعت ذب گند شود و منفعت آن خرد
 لسان الحمل است و گند شود خرو فن جلبات است و گند شود و خرد نیز گویند و آن
 حیست نزدیک بکر سده و کرسه مصلح است و جلان بد و ورون او
 اندک میل بسری و سیاهی زنده خرد لی لغت بری است و صنعت آن
 در لام گند شود خرم معودت بخوض المغر خربا رسی قو گویند و بهترین
 مغزی و شامی بود و طبیعت آن گرمست و مخفف خرم نوعی از رب ماچین
 است خربز بیطخ است و گند شد خراستان نباتت شکل سنبل الطیب
 اما لون وی بسری یا بلن بود و بیخ آن مانند سنبل بود و بوی آن هم سنبل مانند و در
 طبیعت و خاصیت نزدیکست سنبل و در طعم وی اندک حلاوتی بود خرت
 قله الحما است و گند شد خرباش مرا خورست و گند شود خرو گوش لسان
 الحملست و گند شود خرو طال قرطمان کوبند و مرطمان و گند شود خروغ ثمر عس
 و گند شود خرو طان بنقوه است و گند شد خرمیان جنید ستر است و گند شد
 خروغ لطیفترین خروفا خرف مرطمان بحری بود و طبیعت خرف سرد
 و خشک بود و جلاد سنده بود خاصه خرف تور و خرف مرطمان خشک
 چون سخی گند و با بھمدان تخم زه تیره کوفته طلا کند بهق و کلف و نمش ابل
 کند و مرغی که از آن بسازند جراحتها زود بصلاح آورد و حرب و قرحا بقت

بکین

سودده و خرف تنور بر نقرس طلا کردن نافع بود و با سرکه طلا کردن بر قوبا
 و جرب و حله و صفه و حصف سودمند بود و خرف عصاره صینی دندان را جلاد
 و خرف مضر بود با عصاب دماغی و مصلح آن روغن بنفشه بود و مقدار استعمال
 اروپا در دم بود خرامی خیری بری است بیش از آن که روانه گویند و طبیعت
 وی گرم و لطیف بود و مسخن دماغ سرد بود و چون بیاشامند سوالمراج را نافع
 و جگر و سبزه و چون بدان بخورند مری بوی کهنه که باشد زایل کند و مسخن رحم بود
 و مخفف رطوباتی که از آن روانه بود و رحم را ناک کرد اند و سبکو و چون زن
 فرزجه از وی بخورد بر کبره آبتن کرد و بفرمان خدای تعالی و چون سخن کند و با آن
 بر شند و بر جراحات ضما دکنه تحلیل حنف چو زنت و کفته شد حسن
 باری کا مو گویند و بری بود و بستانی بود بهترین وی بستانی بود تازه برهن
 و طبیعت آن سرد و تر بود در سیم و گویند سرد است در دم و حرارت معده را
 بیکو بود و خواب آورد و بول براند و خونی که از وی متولد شود بیکو تر از خون
 بود که از توی دیگر حاصل شود و میل سردی داشته باشد و بجهت آب کردنش
 نافع بود و آنچه ما شسته بود در وی بوی کته بود و آنچه شسته بود فایده در وی باده
 بود و اگر در میان اشراب بدان منقل کت مستی کت کند و وی زود مضم شود و کسی
 بنشاند و با سرکه اشهای طعام باز دید کند و بر قانا نافع بود و جهت در راههای
 و بر حمره طلا کردن و برداشتن ضما کردن سودده و بخواهی زایل کند خواه خام
 خوردن و خواه سخت و قطع سیلان منی بکند و بر روی چشم که از گرمی بود ضما
 کردن سودده و تخم وی چون بیاشامند سودمند بود جهت کسی که اختلام بسیار
 افتد و قطع شهوت جماع بکند و کا مو بری لبس وی در قوت ماند لبس خست
 سیاه بود و قطع سیلان منی بکند مانند بستانی و نیم درم از لبس تری سهل کبوس

سای بود و جهت کزندی عترت و ریتلانا نافع بود چون بیاشامند و کا مو
 بسیار خوردن چشم را ضعیف کرد اند و تاریکی آگورد و حواس را تیره کند و مصلح
 آن ملبله مر با بود و اولی آن بود که بحب توقایا تفتیه کند و آب را زیاده در
 چشم می بکشد و کا مو مضر بود به باه و مصلح وی کرفس و نعناع بود و خسل الکلب
 دینسا فوس است و کت شود و خسل الحار شجار است و مو فیلوس و ابو خلیا نیز
 گویند در الف کت شد خسر و دارو خوب نجاست و کت شود و خسلش سینه بست
 بود و بهترین وی تازه فریب بود و طبیعت وی سرد و تر بود و گویند در سیم
 و عیسی گویند سرد و خشک است در دم سودمند بود جهت سرفه گرم و تر که پسینه
 در رطوبات معده و وقت دم و بادهای تیره که فرود آید از سر و با غسل منی باده
 کند و مقدار در دم تا نفع درم مشعل بود و جب وی شکم بند و آب وی شکم
 براند و وی منوم بود و عده اندک ده و مصلح وی غسل بود یا قند و صاحب تقویم
 گوید بسیار از وی مرغی شش بود و مصلح آن مصطکی و سیلخ بود و اسخی گوید بوست
 وی مضر بود شش و مصلح آن مصطکی بود و بوست وی از دانه منوم تر بود
 و چون بزند و آب آن بر سر ریزند و وی چون ضما دکنند بر پیشانی بخوابی را نافع
 و ریج وی چون باب بچو شاسته تا بنیمه باز آید نافع بود جهت جگر معلول و کسی
 که در شکم وی خلط غلیظ بود و خست سیاه صاحب تقویم گوید بری بود و بست
 و صاحب منهاج گوید بری مصری بود و بهترین وی تازه فریب بود و طبیعت
 آن سرد و خشک است در سیم و گویند در چهارم و گویند تر است در چهارم خاصیت
 کل وی است که ریشهای چشم مویشی زایل کند و خست سیاه چون بکند خرد و با
 اشراب بیاشامند جهت اسهال و سیلان رطوبات مزمن که از رحم آید نافع بود
 و چون با آب خلط کند و بر پیشانی و صد عینن ضما دکنند بخوابی زایل کند و چون

ای

ضروری بود در داروهای چشم استعمال گشته بود و جهت حرارت جسک
 بغایت نافع بود و مقدار استعمال از وی نیم درم بود و دستورید و پس گوید چون
 بسوزاند و خاکستر آن بار و عن کل و سرکه بر جرب طلا گشته و بجام روزه نشسته
 تا بقرق فرود آید بغایت نافع بود و چون سعی گشته و با سرکه برسد و بر صدف
 طلا گشته و سرکه از گرمی بود و از حرارت اقیاب بغایت سودده و وی میوم
 و محذره بود و مضر بود بر دشتش و مصحح وی تخم رازیانه بود و صاحب تویم
 گوید مصحح وی روغن زیتق و زکپس بود و خشیاس زندی مبتن افرو در س معنی
 آن خشیاس زبیدی بود و بدان سبب بدین اسم خوانده که چون زبید سید بود و بعضی
 ارفیقا خوانده نبات وی و ورق وی و غروی مجموع سید بود و تخم نوی مهمل بلغم
 بود و در قوت و طبیعت نزدیک بچکنک بود خشیاس مری خشیاس بحری بود
 و غلاف آن مانند شاخ کا بود بدین سبب و بر امرن خوانده و نبات وی در
 کنی در ریانه و بر ترس طلا کردن با شیر نافع بود و چون نوری بچوشا نه باب
 تا بنیمه باز آید و طبع آن بیاشامه بود و جهت علت جگر که از خلطی غلیظ بود
 خشیاس بحری خشیاس معزن است و گشته شد خشک بچین عسل خشک است که از
 کوهستان فارس خیزد که از حدود کازرون است در میان حص و طبیعت وی گرم
 و خشک بود گرمی و خشکی وی زیاده از عسل بود و فعل وی ای قوی بود از عسل
 همه حالتی و بدل وی بوزن آن عسل و نیم وزن آن که یکمین و گویند یک وزن و نیم
 عسل خشک تعلت و گشته شود حکا را آردی بود که غلامه از وی بگرفته باشند
 خشک التو نیز بسیار و نت و گشته شود و خضیب بهترین آن خایه خرو پس
 بود فریب دیکوی و بدی خضیب حیوان بود و طبیعت وی گرم و تر بود و بعضی گویند
 سرد و خشک بود و غذای نیکو بود خاصه خاصه خایه خرو پس فریب و منی زیاده

و وی دشوار مضم بود خاصه که از حیوان میر بود و مصحح آن انجدان و فوچ گوید
 ذمک و معتز بود و خشی الثعلب بهترین دی شیرین فریب بود که از وی بوی منی آید
 و طبیعت وی گرم و تر بود در اول تمدد و تشنج و فالج را نافع بود و شوت
 جامع را بر آب کبر و انفاط عام آورد و متوی باه بود عظیم و قایم معتم مستفوز بود
 خاصه با شراب و مقدار شربتی از وی یکمقال تا دو مقال بود و صاحب
 نرزه شربتی دو مقال آورده است و صاحب مهناج و صاحب تویم گویند
 شری است و صاحب مفزده که این بیطار است در جامع آورده است
 که آن سخی است و در اینجا قول صاحب جامع معتبر است و بدل آن بوزن
 آن بوزیدان است و بوزن آن تخم تیره تیره و گویند بوزن آن تخم جرجیز و بوزن
 آن بوزیدان و نیم وزن آن تخم انجوه و گویند بوزن آن است است و در
 وزن آن تخم جرجیز و صاحب تویم گوید فرمعه را موافق بود و مصحح آن عصا
 لسان الحمل و شکر بود و خشی الکلب یخست مانند خصیة الثعلب و آن دو
 نوع بود که جگ و بزرگ و مانند بله پس بود بشکل اما بدرازی بایل بود و آن
 زوخی بر فرق زوخی بود و یکی فریب بود یکی لاغ و گویند نوع بزرگ چون مرد بخورد
 فرزند پزیده آورد و اگر نوع کوچک زن بخورد ببرد فرزند مایه آورده و طبیعت
 وی گرم و تر بود و در نوع بزرگ رطوبتی فصلی بود محلل در مهای بلغمی بود و ریشها
 بلید خورند و رانافع بود و قلاع را سود مند بود و ممله و ناصور و گویند چون آن خورند
 باه را زیادت گنده و چون خشک بخورند قطع شهوت بکنند و جالینوس پس
 گوید اگر نوع بزرگ بخورند باه را زیاده کند و اگر نوع کوچک بخورند منع آن
 کند بر خلاف یکدیگر و وی سخن شش و پینه بود و مصحح آن صمغ عربی و خشیاس
 سیاه بود خشیاس مر مس جلوبت و گشته شد و یونانی لسور سطح خوانند

دی

خص العجا جیل خایه کو ساله جون خشک کتد و بکوند و بیاشا مند غوط تمام آورد
 و متوی باه بود حصی الایل خایه بزکومی جون خشک کتد و با شراب یا شامند
 غوط تمام آورد و نافع بود جهت کزندگی انقی حصی البحر چند ستر است و کتد
 حصف خربزه نارسیده بود و بتراری منو کیک کونید حصف درخت مقلت
 و کونید مقل کی است و کتد شود خطی بهتر بنوی ستر کومی بود که کل وی سید بود
 و آنچه بستانی بود بود روانی خوانند و بری را بشم المرح و بیونانی الیا و کل
 ویرا کثیر المنعت خوانند و طبیعت وی سرد و تر بود و کونید گرم بود با اعتدال در
 تسلین بود و انضاج و ارقا و تخم سبیل و برهق طلا کردن با سرکه سود مند بود و
 قتی که در آفتاب نیند و در مه های ظاهر نرم کرد اندا آنچه درین کوس بود و خوا
 و در بنات و درم بنان که از گرمی بود و درم معتدل هم از گرمی بود و درم حاصل
 با یه مرغابی طلا کردن نافع بود و عرق النساء سود مند بود و در عشه و طبع بیخ وی
 جون بیاشا مند سود مند بود جهت عسر البول و قرحه امعا و کرسک کرده و
 خلطهای خام غلیظ و عرق النساء و عشه خاصه جون با شراب تحت پاشند
 و جون با یه بط یا مرغابی بکوند و صمغ البطم و زرنخود بر کبر جهت درم رحم
 و انضمام آن بغایت نافع بود و طبع وی تنگ میس عسل کتد و بیخ وی جون
 با سرکه بخوشا تود و بدان مضمضه کتد و در اندازا ساکن کتد و تخم آن خواه خشک
 و خواه تر جون بکوند و با سرکه برهق مالند زایل کند و جون خطی بخوشا تود
 و طبع وی بر کبر کی تخم سبیل مالند سود مند بود و جون بازیت و سرکه بر اعضا
 طلا کتد دفع مضر ت کزیدگان بکند و دیستورید و کویو میجر اعضا منکسر بود
 و متوی آن و سه درم از وی قویج را نافع بود جون بیاشا مند خون حصی فرو
 آورد و بول براند و جهت اطلا سوداوی بغایت میزد بود و صداع و سینه را

ضاد کردن نافع بود و با آرد جو و عسل بر ذات الجنب ضاد کردن سود مند بود اگر
 ورق وی با اندکی زیت ضاد کتد بر کزندگی جانوران نافع بود و بر سوختگی اش
 عجمین و خطمی جهت سرفه گرم سود مند بود خاصه جون آب گرم لغاب وی
 بکوند و با تخم بیاشا مند و ورق وی در ضادات ذات الجنب و ریه سود مند بود و
 بیخ وی جون آب بر بند مناصل و اعضای صلب نرم کرد اند و ورق وی جون
 خشک کتد و بکوند و بدان سردی شش شود نیکو کرد اند و پاک و تخم وی یک
 جزو دارد استخوان حرما و جو با سرکه بسر شد و بر درم قضیب نهند بجلیل بود
 و صاحب مناج کویو کیمتعال از وی قویج را نافع بود جون بیاشا مند و مولف کویو
 بخ خطمی کویو جهت ترس گرم ضاد کردن با کلاب بغایت میزد بود و جهت سرفه
 صفراوی بغایت میزد بود با نبات سفوف ساقن با کلاب گرم خوردن
 دان نوعی از چلیمو نست و اسحق کویو مضر است شش و مصلح آن عسلست و ضا
 تقویم کویو مضر است بمعه و احشا و مصلح آن عصاره زرشک است و بدل آن
 کونید جازی است و کونید بدل خطمی سید نیلوفر است خطره و سه است و کتد
 شود خطاف جاری بر شوک خوانند و طبیعت دماغ وی و خاکستر وی رو
 کویو سرد و خشک بود احشا را زیان دارد و مصلح آن عود مندی و قرحه من بود
 دیستورید و پس کویو چون بیکر ند بجه نخستین وی و قتی که ماه در افرونی بود و کم
 دی بشکافند و سگ باره در شکم وی بود یکی بکریک بود و یکی مختلف رنگ
 از سرنگی جون در پوست کوساله نیند نریا کونید کویو یا کاک و کویو پیش از انک
 خاک بر وی نیند و بر باروی مصر و ع بنونیا بر کردن وی صرع از وی زایل کند
 و خوردن وی روشای چشم بزراید و اگر بسوزاند خاکستر جهت خفاق و مر علی که با
 در خلق از لهات و درم بر ایل کند و اگر خاکستر وی در چشم کشند با صره را قوت

ضاد کردن

ده و اگر با عسل پیازند و در چشم کشند بهتر بود و اگر با عسل و سرکه بپوشند و کسی که
 جرب داشته باشد یا در آنها بر اعضا در حمام طلا کند و بنشیند تا با عرق فرو آید بعد
 آن آب بریزد بغایت نافع بود و اگر مگس و کتک کشد و در دم از وی
 بیاشامد خنق را نافع بود و در مغوی چون با عسل در چشم کشد در ابتدای نوبت
 بغایت نافع بود و چشم وی چون سخن گفته بر روغن زیتون و کبریا ف زین مالند
 دیگر تقاسیم سودمند بود و این زهر در خواص آورده است که چون بکینند سرد و تر که
 زرماده و با شش سوراخند و در شراب اندازند هر کس که آن شراب بخورد
 شود و خون وی چون بخورد زین دهند جانک ندانند شہوت وی زایل گردد
 و شیخ الریسی گوید سرکین وی چون در چشم کشند بیداری برود و بجهت اسطوطا
 در منافع اعضا حیوانات گوید زمره بر شوک چون بدان سوط کشند موی پیر
 و زین که سفید شده باشد سیاه گرداند و دندان نیرنج سیاه کند پس خون خوا
 سوط کردن دهن بر از شیر تازه کند تا دندان سیاه نکند و سرکین وی چون
 بزمره کا و بیابزند بر موی سیاه طلا کنند بی سنگام سفید شود خطبان
 خطانت و کتک شد خفاش و طوطا خوانند باری شب بره گویند و شیر
 موش کور و شریف گوید چون بکشد و بر زمار کو و کان پیش از بلوغ طلا کند
 منع رستن موی از زمار بکند و چون در روغن کبچ بپوشاند آن روغن عرق النساء
 نافع بود خاصه چون جند بخت بکشد و گویند چون بنزد عرق آن بیاشامند
 براند و در رک سودده و خاکستری و دروشنایی چشم را زیاد کند و این
 در خواص آورده است که چون سروی در ظرفی مین یا آمینین بار و روغن زیتون
 جانک مراه شود و صافی کند و روغن بردارد بر نقرس یا لیدن و فالج قدیم و ز
 دورم در اجساد و بر بغایت نافع بود و اگر زنی دشوار زاید زمره وی در کفر

زن مالند در حال نرایی و مجرب است اگر در مغوی در شیب بای مالند باه برانگیزد
 و اگر بایب بخوشا شد تا مراه شود و بر سوراخ قضیب بجکاتد بول براند و اگر طبع
 دی در اب زن کتک و در آن نشسته صاحب فالج را بغایت نافع بود و در مغوی
 چون سوزند و بحق کنند و در چشم کشند سیدی زیاده که در چشم بود زایل کند و سرکین وی
 چون بر تو با طلا کشند سودده و در مغوی بایب میاز در چشم کشند سودمند بود
 جنت نردل اب و اگر سروی در شیب جا خواب نهان کتک و کسی بران
 ضسد و نداند بخواب نرد و خواب بروی شوریده شود و اگر دل وی خنق
 کتک همین عمل کند و اگر سروی در برج کبوتر نهان کتک سر جند کبوتر که بود از تاجاز
 و الفت کیکر ند و اگر در سوراخ موش نهند همه موشان از جای بگریزند خسیج
 نردل بری است و در لام در صفت لبسان کتک شود خلال مامونی ادخرت
 کتک شد خلاف بیاری بید گویند و خلاف بلخی بهراج است کتک شد خلاف
 نوعی از صفا صفت و صمغ وی از ورق بردن آید و بهترین میدان بود که بر کنار
 چشمها رسته باشد و طبیعت وی سرد و خشک بود و ثمر وی و ورق وی سرد
 ما بعضی باشند بی انگ بکنند و در وی تخمینی بود و خاکستری در غایت تخم
 بود در بستن خون چون بروی ضاد کشند کتک کرده و صمغ ورق وی جلا دهند
 بود و خاکستری با سرکه بر شایبل و نمله ضاد کردن نافع بود و درمستان
 در ریشها و غلبه حرارت که در درم گرم بود و شری و آبله چون بایب آن
 در حمام بشویند بغایت نافع بود و آب وی دو سیر زایل کند و آب و رقی وی
 غایت نیکو بود و جهت باده که از گوش کشود بود و روانه باشد و ثمر وی بر صر
 که بر حد زده باشد نهان نیکو بود و قطع خون رفتن بکند و صمغ وی جهت ضعف
 بود و آب وی جهت سده جگر نافع بود و بر قان و معتد استعمال از آب وی

زین مالند

میت درم بود و اسحق گوید بضرمت بشر اسیف و مصلح وی کلاب بود و خلبای
 قنات یونانی و گفته شود خل بیارسی سرکه گویند و وی مرکب بود از
 دو جوهر مختلف گرم و سرد و سردی وی غالب بود از گرمی و بهترین وی
 حمزی بود و طبیعت وی سرد و خشک بود در ریم و گویند سردست در اول و
 خشکت در ریم معده گرم را بیکو بود و اشتها باز دید که قطع خون رفتن از ریم
 که باشد بکند چون بیاشامند و بیان عضو بدن بشویند و یا بریزند و یا در انجا
 نشینند قطع خون بکند و چون بر سر نهند سر را نافع بود و خوردن وی مضمض را
 قوت دهد و اشتهای طعام باز دید کند و صفراوی مزاج را نافع بود و دندان مضغه
 کردن دندان را محکم کند خاصه چون با شیب یابی بود و بن دندان محکم کند خاصه
 چون با کلاب نیم گرم مضغه کنند و چون صوف ناشسته بدان تر کنند یا اسنج
 و بر جراحت نهند منع ورمها بکند و ریشها که در بدن پیدا شود از حمزه و سله
 و جذب تر و سوختگی آتش و قوبا و بوا سیرود اخس چون با بعضی از او دید
 موافق این رتمها استعمال کنند بغایت نافع بود و ریشهای بلید و خوردن چون
 دائم بر که بشویند رایل کند و چون بشم ناشسته بدان تر کند و بار و عن کل بر سر
 نهند که سر که از حرارت اقیاب بود زایل کند و بخاری وی استقامت را بخیل دهد
 و کراچی گوش و گرمی که در گوش بود بیرون آورد و طین زایل کند و اگر در
 گوش جکانه گرم آن بکشد و بر کند کی جانوران بر موضع زخم گرم کرده
 و قتی که بدن سرد گشته باشد بیب شتم آن و اگر بدن گرم گشته باشد سر که
 سرد بدان موضع نهند بغایت سودده و جهت دفع بضرمت او دید که گشته
 گرم کرده بیاشامند خاصه بضرمت اینون و شوکران و خانق النور و شیری که
 بیه بود خون در سگم و چون با نمک بیاشامند نافع بود جهت دفع بضرمت

گشته و چون بدان غرغره کند قطع سیلان فضول از خلق بکند و خناق و لهات
 را سود مند بود و علق که در خلق جسیده بود بیرون آورد و ملطف اخلاط غلیظ
 بود و سگم خشک کند و تشنگی را بنشانند و سر زرا نافع بود و معده را دباغه کند
 و در سوزش معده بکند چون بروی ریزند و جهت دفع دندان که از گرمی و سردی
 بود سودده آنچه از گرمی بود بیب سردی و آنچه از سردی بود بیب تلطیف
 که در دست و این خاصیت که در دست در غیر وی نیست و سر که از گرمی و سردی
 کیرند با نمک سود مند بود جهت کزندی سک دیوانه اما سر که مضر بود بود ای
 مزاج و بسیار خوردن وی بضر را ضعیف کند و عصب را زیان دارد و اگر ادمان
 خوردن وی گشته باشد استقرا بخامد و چون با آب و قند مخروج بکند بضرمت وی
 کمتر بود و صاحب قویم گوید مصلح وی رود عن بادام و مید بود دخل العصل
 بیارسی سرکه عفضل خوانند سود مند بود جهت عرق النساء و تشنگی نفس در بو
 و چون بدان مضغه کنند بن دندان محکم کرد اند و کند دین زایل کند خاصه چون
 هر بار ادمان باشد و درم از وی بیاشامند و چون در گوش جکانه گرمی گوش را
 نافع بود خاصه که ریشی دردی بود و چون بناشتا یا شامند چشم را روشن کرد اند
 و دندان را محکم کند و ادا از صافی کرد اند و معده را بیکو بود خاصه چون
 طعام در معده وی مضمض شود و مصروع را سود مند بود کسی که حره بود بروی
 غلب کرده باشد و اسک شان بریزند و احتیاق رحم و صلا به سر زد در
 و در در کین بغایت نافع بود و لون را صافی کند خاصه در زمان نقاسه و در
 سرد عصب پیدا کند و از درم ابتدا کند تا پست درم هر روز قدری بیب
 ی فراید صنعت آن بتانند استیکل سفید پاک و بکار خوبی باره کند و
 ریمان گمان گشته و جمل روز در سایه یا و بزد و بعد از آن بکن از آن دست

فکر

من سرکه انگوری اندازد و پشت روز در آفتاب بنهد در تابستان از اول
 سرطان تا آخر اسد و اگر ضروری بود در سرکه بچو شانه در یک سستی تا عنصل
 مهران شود و فرو گیرند و صافی کنند و بعضی بکن عنصل در بارزده من سرکه یا شانه
 من کنند در آفتاب بنهند و بعضی یک منته در آفتاب بنهند اما آنچه در
 آفتاب بود قوت وی غالب بود و خاصیت وی زنده حلال سیات
 بلغمه و انی اللزین و بلغمه اهل بدینه سدی خوانند وی چون سبز بود در اندرون طلعه
 بود و وی صالح تر از بلغم بود و آنچه رسیده بود مسهل بود و آنچه نارسیده بود محکم
 بود حلد سارسی موشس کور گویند و پیش از ایام گشت برگ و آن جانور
 کور و در شب زمین باشد و گویند که نرست و پنج نباتات و اشجار خورد
 و در شب بیاز و کند تا زیاد باشد و بطلب بیاز و کند تا بیشتر باشد و بطلب
 بوی بیاز و کند تا از سوراخ بیرون آید اگر خوانند که ویرا بگیرند بیاز یا کند تا بر
 سوراخ وی نهند بیرون آید و ویرا بگیرند وی از جمله سموم قاتل است و این زهر
 در خواص آورده که خونی که در گوش وی بود چون بر خازیر طلا کتد بغایت نافع
 بود و خازیر بر زایل کند و اگر سروی بسوزانند و با قطار سخن کنند و کسی را که بینی
 کند بود در بینی وی دمنده کند بینی برسد و کسی که تب ربع دارد چون بروی بند
 شایاید و مهران پیس گوید داغ وی چون بروغن کل بگذارد و بر برص و هتق
 و قوبا طلا کتد شایاید و سرچبری که از بدن بیرون آید چون بالند زایل کند خلد
 جلیان خوانند و خرفی گویند و آن چیست نزدیک بگرسنه و در یزد و نواجی کرمان
 و کوبینان و ولایت لرستان بسیار خورند و بنان بنند و همچنان تنها باشند
 عدس و باقلا بنند و خورند و در بهار چون تر بود همچنان با بخته خورند اما دوار
 آورد و بر بنان آن قوم کرو خوانند و شیرازی و طبیعت آن سرد و خشک است

و غذا اندک دهد و خون با زوی حاصل شود و مود سودا بود و اعصاب
 را مضرب بود و بغایت غاخ بود و چون طبع وی محصل بیاشامد خطهای بد از اعضا
 بر سر آید و حیض و حمل و ملین فضول بیند بود و اگر کما و خورد مانند کرسنه
 بود در منفعت فریبی و نوعی از وی هست که از وی بزرگ تر بود و آن نختر شبانه
 خورد و ویرا بسپله خوانند و آن نوعی بری بود و چون زمان نخورند شیرشان
 زیاده شود خسر ماء الغی است و دمام و راح و صهباء و مل و طلا و عقار
 و قوه و تحرق و ریحق و تپید خوانند بارسی شراب گویند و می گویند شیرا
 یکی خوانند و بهترین آن بود که قوام آن معتدل بود و لون آن زرد بود و خوب
 بود بی آنک ادویه در وی کنند و متوسط بود میان نوبی و کهنکی و انرا ریجانی خوانند
 و طبیعت وی گرم و خشکست در دوم اما آنچه سیاه بود غلیظ بود و شوار مضم
 شود و لیکن گوشت زیاد کند و آنچه سفید بود و در رقیق غذا کتد بود و محوری
 راج را میند بود و در ار بول کند و سنگ نرم دارد اما شراب سرخ متوسط بود
 میان سیاه و سفید و قوت وی میان بود و در مرد و حالت اما آنچه شیرین بود
 غلیظ بود و در معده پیدا کند و سنگ بر اند اما شانه و کرده را موافق بود اما آنچه
 در وی قبض بود در وی ادرار بول زیاد بود و مصدع و مسکر بود و آنچه عنصل
 بود سنگم بنند و در وی موافقت اتصال غذا زیاد بود و قطع سیلان مواد
 کند و آنچه لین بود مضرت وی با اعصاب کتر بود و ادرار بول کتر کند و آنچه
 کهن بود مضرب با اعصاب و حواس اما لذیذ طعم بود لیکن چون بغایت کهن
 بود و رقیق و سفید بول بر اند اما مصدع بود و اگر لیکن خورد مضرب و صحره و آنچه
 تازه بود باد بگیرد و شوار مضم باشد و بول بر اند بهترین آن بود که کتد شد در
 دل سود مند بود جهت شهوت کجلی در بد بلغمی و عشای و شغای زمره بود و مضم را

و غذا اندک

بیکو بود و چون بکنند تشکی ساکن کردند و بول براند و طبع نرم دارد و این مولف گوید
حکما در خواص خمیر چون بقدر اعتدال خورند گفته اند که چون شراب بقدر اعتدال خورند
طبیعت بدن بر روی ستوی شود و لا جرم حرارت عریزی در دل زیادت شود پس
آن حرارت در تنه بدن برآکنده شود و معلومت که همه قوت های صافی در تن گاه
کننده اند بواسطه حرارت عریزی که از تنه که در بس چون حرارت عریزی
زیاده شود قوت خازنه کاملتر گردد و حدب غذا بهتر کند و قوت ماضمه منضم
عذایتر کند و چون حرارت عریزی قوی گردد باد های غلیظه را بجمله کند و قوت
دافع در دفع آن قادر تر گردد و چون قوت دفع آن مادی غلیظه را دفع کند
در کجا از مادی غلیظه تهی شود و بلغم از معده زایل گردد و بادها که در اعضاء
سکت شده و باد های فاسد که در کوزگما عصب باشد زایل شود لا جرم خواص
صافی تر شود و چون صافی تر گردد رنگ روی خوب شود پس از آن بواسطه قوت
خازنه و قوت ماضمه غذا بقلقی تن برسد و فریبی در تن برید آید و رگها فراع شود
طبیعی و حیوانی و فسانی در همه اجزای تن ساری شود و اگر افراط کند در وی مضرت
عقل بود و نیز ضعیف و بکر ضعیف و مبطل باه بود و شهوت غذا برود و نیابانی
آورد و رعشه و ریح و یخ و ضعف بصر و اعصاب و صرع و سکت و مرگ مغایر
آورد و تبها و اگر بناست خورند و بعد از رنجوری و کارهای سخت خاق آورد و آنها
و ادجاع و مداوای وی بحدی یافتی بود و این مولف گوید که حکما آورده اند که اگر
شراب افراط کند رگها بر شود و بس حرارت عریزی را من زدن ممکن نشود
یا فرو میرد و مرگ مغایر برید آید یا کمتر شود و همچنانک چون جراح را پیش از حاجت
روغن در کتبه ضعیف شود و فرو میرد و چون حرارت عریزی ضعیف شود
شراب ماضوم بلغم گردد و مضرت آن در همه تن برآکنده شود اما آنچه

از آن فضیله

از آن فضیله در دماغ جمع شود آن دماغ گرم بود یا سرد و اگر دماغ گرم بود آن
فضیله سوخته شود و از روی دیوانگی و سواسن برید آید و در مجتم و دو گوش و سرسام
گرم ظاهر شود و اگر دماغ سرد بود بسبب آن بلغمها یک سرد گند و زیادت
گردد و از روی صرع و سکت و لقوه و فالج و سرسام و فراموشی و رعشه و کابوس
بترسیدن در خواب و دیداری بی سببی برید آید و در طب و سبل و ضعف خواص
ظاهر شود اما آنچه از آن فضیله در دیگر اندام بار ما تا از وی تهای سخت و اناهی
بزرگ و ضعف دل و معده و بکر برید آید و آنچه از این بادها بجانب ما افتد
از وی تقرس و ضعف اعصاب برید آید و آنچه از آن فضیله در بکر جمع شود
و اگر بکر گرم بود بسبب گرمی شراب گرم شود و خون را بسوزد و بایه اصفر او سودا
زیادت گردد و تهای صفراوی و سودایی برید آید و اگر بکر در اصل سرد بوده باشد
چون شراب بسیار خورده شود حرارت عریزی ضعیفتر شود و بکر سرد شود
و شراب را منضم تواند کردن و فعل خود تمام بکنند بدین سبب فضیله کرد آید
در تن بر آکنده شود و سده برید آید و باستقا آنچه از این فضل که یاد کردیم
معلوم شود که همچنانک در شراب اندک خوردن منفعت در شراب بسیار خوردن
صدهندان مضرت است و اگر خواستند که مستی کمتر کند رب عذره یا تخم کزب منتقل
کنند و غذا کمتر خورند و فالودله قندی خورند و نیلو فری بوند و اگر محوری فراج
بود منتقل با نار مژگند و سبب فرو کا سود و طبع و غذا بیشتر از شراب خوردن
اش غوره و آتش ساق و انار دانه خورند و دفع مضرت وی با شراب اترج پارسی
کنند چیر ترسی خوشگی وی بقدر نمک بود در قلت و کثرت و تازه وی گرم
بود در دوزخ و کهن وی گرم و خشک بود در یسم و در وی قوت تبهنفاد بود
رگب از سرد گرم سردی وی جهت موضعه بود و گرمی وی جهت عذونه و گرمی

طبیعی از جهت نمک دارد و در وی قوت جلا بود و جذب ماده بلغمی از عمق بدن بکند بطا سر آن و محلل بود و منفع همه در مهابود خاصه د مایمل چون با نمک بیایرند و اگر ضما د کتد بروحی یا وریبی که در شیب بای بود نافع بود و چون معتدل بود در آب خوب است و بعد از دو ساعت صافی کند و در آنکی طباشیر و طسوجی زعفران و د آنکی بعد در مقدار سی درم از آن آب حل کرده بیاشامند تسکین بخار بکند و تشنگی نبشاند و چون غیر در آب حل کند و د اینکم وزن آن روغن بنفشه با آن بیایرند و بدان غرغره کنند سود مند بود جهت ورم اندرون طلق و چون در آب حل کند و از آن جیایی سازند و قطره چند سر که بدان بچکانند و بیاشامند قطع اسهال بکند محل سورجی است و کتد شد جان دو نوعت بزرگ و کوچک خان کوهک یونانی خان اقلی گویند و بطیننه مدقه و کتد شد در باب بادر صفت ثمان که آنرا بل بنخوانند هم کتد شد و خان بزرگ شتوقه خوانند و کتد و قوت سرد و مخفف بود مدخل و محلل تحلیلی معتدل و قوت خان اقلی سرد و مهمل بسبب رطوبتی بایی که در وی مست لیکن معده را بد بود و ورق آنرا چون برند مانند تر ماد شتی مهمل بلغم بود و مره و ساق وی چون تازه بود و کتد همین عمل کند و اصلی چون با شراب بخوشاند و با طعام خورد مستعد مند سود د و اگر کسی را که انفی زده باشد یا شامد بغایت نافع بود و اگر باب بر وزن در آن نشیند صلابه رحم نرم کرد اند و بحال صلاح باز آورد و شروی چون با شراب بیاشامند همین عمل کند و چون بر موی مالدی ساه کرد اند و ورق وی چون تر بود با بست جو بیایرند و بر ورم کرم ضما د کنند و سوختگی نشن کنند کی سک دیوانه بغایت نافع بود و چون بایه بز بر نقرس ضما د کنند نافع بود و خنک شیرازی گین خوانند و جته الحفر ایبر گویند و صفت وی در حاکت شد و شخم

جم است و کتد شد در حاکت او را ن. سختکشت گویند و کتد شد در باب ذال در ذو کتد او را ن کتد شود خانان ضدل حیدری خوانند و آن مجری سیاه رنگ بود و آن دو نوعت نر و ماده از آن نر بغایت صلب بود و تیره رنگ و چون با آب بیاید محکم آن زرد بود مانند زرنج و آنچه ماده بود صلیبی آن بغایت بنود و چون آن باک بود و اگر باب بیاید محکم آن چون رنج بود و سرخی بغایت و طبیعت سرد و سرد بود آن نوعی از این است باری خاص گویند و محکوک وی چون طلا کتد بر ورم و جمره بر مرغ سود مند بود و حرارت ان بنشاند و ضربان ساکن کند و نوع این خاصیت در در ورمها و موی و صغراوی خاصه نوع ماده که تیره بود و پسکین در وی زیاده بود اگر محکم نوع نر خند ریل نوعی از کاشنی بری بود اما بغایت تلخ بود و از نر اعیضه خوانند و ورق وی بکاشنی صحرا بی ماند و شروی و کل وی و ساق وی همین سیل لیکن قدری کوچکتر بود و بر وی صغنی پیدا شود مانند مصطکی بمعدار با قلابی و قوت وی مانند کاشنی بتسانی اما بسبب تلخی وی که زیاده است تخفف در وی زیاده بود و صغ وی چون سخی کتد و با م بیایرند و در خرقه بخند بمعدار زیتونی وزن بخود بر کبر د جیض براند و اگر نبات وی همچنان با نچ گویند و با غسل بر سرشند و قرص سازند چون باب بکند از نر و با نظرون بیایرند و بر بهن مانند بغایت سود مند بود و صغ وی موی زیاده که در چشم بود زیایل کند و سخ وی همین عمل کند چون تر بود ویشی در وی نرند و رطوبتی که بدان جمید شود در بن موی زیاده که در چشم بود حساسند موی زیاده زایل کند و چون با شراب بیاشامند کزندی انفی را نافع بود و آب وی چون با شراب برند و بیاشامند سک برند و صغ وی چون باب کاشنی حل کنند و در چشم کشند باد نسل که در چشم بود زیایل کند و اگر درم اریوی با نر بیاشامند یا بر موضع کزندی انفی طلا کنند نافع بود و اگر

آب و رقیق وی بر بوی اسیر طلا کند قلع کند و بسوی چشم همان عمل صحیح
می کند خنجر و پس خالادن گویند و آن خطه اردوی خوانند باری کاکل گویند
و طبیعت آن گرم و تر بود و لزوج و غذای وی سرد تر از غذای کرم بود و کمتر اما عدا
نیکو بود و از برنج غذا نیکو تر بود و طبیعت به سرد و معده را نیکو بود اما عدا
و از برنج غذا نیکو تر بود و طبیعت به سرد و معده را نیکو بود اما عدا
کند قلع کند و اگر بطبع وی خسته کند نافع بود جهت قرحه امعاء خنثی بر دواق خوانند
و بزبان بربری میگوید کوبند و ورق وی مانند ورق کهنه شای بود و ساق
وی الملس بود و آنرا انبار پنبه خوانند و بر سردی کلی سید هم بود و نوح وی دراز
بود و کرد شکل بطریق نیکو فرو خربند بود و کشته شد در اصل الخنجر و طبیعت
آن گرم و خشکست و کوبند سرد و تر و دیسقورید و پس کوبند چون بیاض بود
و حیض براند و چون در دم از وی با شراب بیاض کند نافع بود جهت در سینه
و سرد و نوح وی چون بسوزاند و خاکستری ضما کند بر دار الشلب موی بر ویاند
بعد از آنک بصفوف باره موضع آن پاینده باشد و اگر مجوف کشته و روغن ریش
در آنجا کشته و بر آتش نهند تا بجوشد و بر شقاق که از سرما بود یا لند نافع بود و
سوزش آتش همین سیل و اگر آن روغن در گوش جگانه در گوش و کراسی
وی برد و اگر ورق وی و کل و نوح آن بر موضع کزندی جانوران ضما کند سود
مند بود خاصه چون با شراب بیاض نهند و اگر نوح وی با دردی شراب بخوشانند و
دلمها و ریشهای بلید و درهما و ریشهای بکه در بستان پیدا شود و درم خصیه ضما
کند نافع بود و چون با سوپق بیاض نهند سود مند بود جهت درمهای گرم در ابتدا
آن ضما کردن و اگر آب وی بگیرند و در گوش مخالف جگانه در دندان
زایل کند و اگر هتق سید در اقباب بخرقه باره یا لند نیک و آن نوح طلا کند

بجز

بیاضت سود مند بود و اگر ثمر وی و کل وی با شراب بیاض کند نافع
بود جهت کزندی عقرب و سگم براند و نوح وی چون بر قوبا طلا کند زایل کند
و اگر بزیت بخوشانند و در گوش مخالف جگانه در دندان زایل کند و اگر
سحق کند با غسل و بر سگم مستقی ضما کند نافع بود و ساق وی چون تر بود بر نهند
و با سرکه و زیت بخورند بر قانای بیاضت کمال نافع بود و استقار را هم نافع بود
و بسیار روی مرار آورد و در مصلح وی آب نرسندی بود یا عوره خنثی
شرابست که از غسل و شراب با نملت سازند با ادویهها و طبیعت آن گرم و
خشکست خنفسا پشازی خردک تنس کن خوانند و بخوانی خورد و کوبند
و اگر با زیت بخوشانند و در گوش جگانه در حال درو ساکن گرداند و اگر چنان
سحق کند همین عمل کند و در خواص این زمره آورده است که خنثی چون در سینه
کل کند مرده شود و چون باز در سینه سر کین کشته زنده شود و اگر سرهای خنفسا در
برنج کوبند نهند میان کبوتران اجتماع پیدا شود و متفرق نشوند و شریف گوید که
موجودی باره کشته و میل بدان فرود برند و آن رطوبت در جسم کشته قوت با صبره
بدهد و تاریکی زایل کند و اگر با زیت بخوشانند و در گوش جگانه در دندان
کند کزی که نوبه در زایل کند و چون با زیت نهند جگانه قوت بار و غنچه
و از آن روغن در بوی اسیر مالند بیاضت سود مند بود و اگر بدان ادمان کشته
بوی اسیر قطع کند و اگر خنفسا را نیم کوفته کند و بر موضع کزندی عقرب نهند
در سوز زایل کند خو لجان بهترین وی آن بود که سر خرنج و سبطه و کم کرده بود
و آن نخی است که با زازوی اشیانه سازد و بر لب در یاد وقت کج کردن
و آنرا در خانه با نیا پند و وی از زمین پونان خیزد و زمین پونان آب براند
است کس آنرا نیابد الا در خانه با زازو بگیرند و بشویند و باره باره بر نهند

و انرا خسرو دارد و خواسته و طبیعت وی گرم و خشک است در دوم در ریم
 معده را بیکو بود و در وقت لزایل کند و در کرمه را نافع بود و باه را زیاد کند
 و بوی دمان خوش کند و طعام را منضم کند و عرق الناس را سودمند بود و بول سردی
 و چون از کرده و شانه بود و صرع را و صداع که از سردی بود و سرطان و خنای
 و سوهای بلغمی و سوداوی بدر را نافع بود و بادها بسکند و بلغمی مزاج را نافع بود
 و رطوبتی که در معده بود نشکند و تحریک منی کند و بیجان آن و اگر قدری
 در دمان گیرند مغوط آورد و صاحب جامع گوید بیکرم از وی چون سخن کند
 و بر سر چهار یکی شیر کاف و نشاند و بنا نشاند یا شانه در قوت باه بغایت
 سودمند بود و مجرب و از خواص وی آنست که در سردی و کانه که بود مکن
 کرد آن نکرد و جهت معده و جگر سرد بغایت نافع بود و قوت اعصابا طنه
 بود و گویند مضرست بدل و مصلح وی کثیر بود و چیزهای جریب و صاحب
 تقوی گوید مضرست بخیاب و سینه و مصلح وی صندل و طباشیر بود و بدل
 وی قنده قرنفل بود و اسحق بن عمران گوید بدل وی دارچینی جنبی بود و گویند
 بدل آن قرنفل بود و خولان حنظل است و کتبه شد و خوخ بیاری شتالو
 گویند و بهترین آن بود که اسپخوان سهل از وی جدا شود و وی زودتر منضم شود
 و آن نوع را آلو خوانند و از معده زودتر بگذرد و آنچه صلب بود و استخوان بر
 گوشت چسبیده بود غلیظ بود و در منضم شود و طبیعت وی سرد و تر است در لغز
 در جردوم و گویند در لغز در جرد اول بلین بود و در وی قبضی بود آنچه نخته بود
 بلین بود و معده گرم را بیکو بود و آنچه عنص بود قابض بود و اگر خشک کند
 قبض در وی زیاده بود و آنچه خشک بود بچوشاند و طبع وی بیاشانه قطع سیلان
 فضول از معده او سگم بکند اما خشک وی در منضم شود و آنچه تر بود در سیده اشها

طعام باز دید کند و گرم و خشک مزاج را باه زیاده کند و تبهایی محرقه را سودمند بود
 و صهارت بشاند و تشکی زایل کند و فساد وی چون فساد زرد الو بود و لذیذ تر از
 وی بود اما عداوی وی غلظت تر از وی بود و رطوبته وی زود متعفن شود و مولد بلغم بود
 و اولی آن بود که بعد از خوردن وی زنجبیل مر با خورده یا عسل یا شراب ریحانی و اگر در ق
 وی یا بهاروی بکوبند و آب وی یا شانه ج القوع و کرمها بکشد و خوخ الزرع گویند
 یا در ج بندی است و کتبه شود و خوخ طلق است فاقله است و کوبند میل و است
 که آن فاقله که یک است و کتبه شود و خورن سیاه و شان دم الا خورن است و کتبه شد در این
 در ایدع و در دال صفت آن و کتبه شود خورن سرج سم الحارست شیرازی خور
 نزه گویند و بیاری سردی و آن دقلی است و کتبه شود و حوض و رقی غلظت
 و نخل و نار کچیل و اشمال آن خوانند خواتم الملک و ختم الملک طین مخوم است و کتبه شود
 جشمغونج حب القطن است و کتبه شد خیار رتبه خوانند شیرازی خیار بالنگ
 و بیاری در رنگ گویند و صاحب منهاج گوید لطیفتر از خیار زره بود و سرد تر و در
 وی اندکی قبض بود و اسحق بن عمران گوید سرد تر و غلظت تر و قلیل تر از خیار زره
 بود و طبیعت وی سرد تر بود در دوم سودمند بود جهت تبهایی محرقه و بول
 بر انداختگی نشاند و میرود و احتیای محوری بود و آب وی چون بیکرمه شتال
 تا جهل و ج شتال با ده درم سکر سیلیمانی بیاشانه سهیل بد ارا صفر بود و از
 خوردن وی خلطی بد نتولد شود و بهترین وی کوجک بود که تخم وی رقیق بود
 و اقصیل وی لب وی بود و موافق معده و جگر گرم بود و غافقی گوید لب
 وی لطیفتر از لب خیار زره بود اما جرم خیار در منضم شود و بغایت سرد بود
 و خوردن وی تشکی آورد و در معده و خاصره و مصلح وی عسل بود یا میوبز
 یا جوارشی که نامخواه و کندر در وی بود اما آنچه بر سر در نه بغایت سرد بود

و حرارت نشانند اما در معده دیر بماند و اولی آنک بعد از طعامهای غلیظ نخورند مانند
 آش است و آتش عوزه و امثال آن باید که بعد از اینها باج خورند و پوست وی
 خشک کرده مقدار چهار درم چون زن یا شامه در شخاری زادن بروی آساک
 چیا ر شنبه بیاری و سندی چیا ر خضر خوانند و وی سندی و کبابلی و مصری بود
 بهترین وی سندی بود که سطر و سیاه رنگ بود و رسیده و فلو س وی براق بود
 و پوست وی رقیق بود و بهترین آن بود که در زمان که خوانند مستعمل کردن از قلم
 بیرون آورند و استعمال کنند طبیعت وی معتدل بود در حرارت و قوی بود و گویند
 گرم است و گویند سرد است محلل و بلین بود جهت در مهای گرم نافع بود که در احشا
 یا خاصه در حلق بود بدان عرقه کردن و طلا کردن بر ترس و در مهای صلب
 و مفاصل را سود دهد و در جگر را نافع بود و پاک کردن اند و چون با تر سندی بیاشانند
 مسهل مره صغرا بود و چون با تر سندی بیاشانند مسهل بلغم و رطوبت بود و چون آب
 کاشنی یا آب عنب اشعلب بیاشانند بر قانرا و در جگر گرم را بغایت نافع بود
 خاصه چون آب کشوش اضافه کنند و اسهال وی بی زحمت و اذیت بود اما بجز
 که زن استن نخورد هیچ زیان ندارد بلکه مصلح وی بود زادن بروی سهل شود
 و مره محرقه و بلغم براند و سنگ نرم گرداند و مینه و قویخ کشاید و شرقتی از فلوپس وی
 از رخ درم تا با بانه درم بود و اسهال وی بقوت جاذبه بود و گویند بنده و بر کسی
 که امعای وی ضعیف بود اولی آن بود که پیش از استعمال بر روغن بادام خویسانند
 یا بر سر شربت ریزند و استخی گویند مضرت بسمل و مصلح وی آب غناب بود
 و صاحب نوع گویند مضر بود بحد و غنجان آورد و مصلح آن مصطکی و اینسون است
 و بدل وی صاحب منهای گویند نرم وزن آن تر نجیب است و سه وزن آن موپز
 می دانند و قدری تریه جزی انواع است بکنوع جزی سیاه است و انرا بار بی

خری خطایی گویند و بکنوع بنفش است و انرا جزی میردنی خوانند و منتر رنگ
 خوانند و بکنوع سینه است و بکنوع سرخ و آن خراما است و آن بری بود و کتبه شد
 و بکنوع زرد است و بهترین آن زرد بود که بیاری جزی شیرازی خوانند در بغداد
 و موصل انرا عصفیره خوانند و طبیعت وی گرم بود و گویند گرم و خشک بود در اول
 و گویند در دوم و بوییدن کل وی محلل بادما غلیظ بود و سردی دماغ و رطوبت انرا نافع
 بود و کل وی چون خشک بود قوت وی زیاده بود از تر و طبع وی حیض براند و درم حم
 را سود دهد و چون در ان نشیند بجه مرده و پیشه بیرون آورد و اگر بیاشانند منسد بجه بود
 بسبب حرارتی که در وی است و قوت تخم وی و کل وی یکسان بود و اگر در شمال
 از تخم وی بیاشانند حیض براند و باد بعد و امعا را نافع بود و مذاق را سود مند و اگر
 با غسل نخورد بیکر د بجه زنده بکشد و بجه مرده بیرون آورد اما بجه وی در قوت مانند
 ایشان بود لیکن غلیظ تر بود و طبیعت تر است از یک بود و نیز چون خشک کرده
 با سرکه بر سر زحمت شده ضما کند نافع بود و بکدازاند و ترس را و در جمی که در مفاصل
 پیدا شود و بغایت صلب بود چون ضما کند سود مند بود و طبیعت وی بر سر که در
 دندان را سود دهد و کل وی چون در موم روغن کتبه شقایق منقد و انگشتر انرا نافع بود
 و چون با غسل بیامیزند قلاع زایل کند و جزی سیاه که انرا شیرازی خطایی خوانند
 طبیعت وی معتدل بود سود مند بود جهت بادی که در سر بود و بغير از نوع زرد و
 سرخ که منفعت آن کتبه شد که در طب مستعمل است و منفعت آن بسیار است
 اما در انواع دیگر جزی چند ان منفعتی که مشهور بود نیست که انرا بادکنم مگر کسی جزی
 بخره معلوم کرده باشد و این مولف گویند جزی انواع است و نوع سرخ که میری بود
 و در لغز مراه بکشد و پشت بوی جزی خوشتر باشد و چون بکشد سود جزیها بر زمین
 فرد باید برد و جزی را بروی باید بستن تا باد بروی جزیه نشود و نوعی را بعد ادی

شود و جزی
 صندل مانندی شود زرد
 برانی انگلیسی
 بودانی جزیسی
 بودانی جزیسی
 بودانی جزیسی

م از جزی

کوبند که در بهار کارند و بوی خوشتر بود و نوعی سحری کوبند و آن در آن در استند از
 ماه کارند و بوی دی خوشتر بود و چون باد خوب بود بیشتر بشکند و نوعی را جرجایی
 کوبند و آن نوع بهترین انواع چیزی است و آن زرد بود و از اجزای شرابی کوبند
 و نوعی را بلخی کوبند و آن مانند صینی خوشبوی بود و چون باد شمال آید بیشتر بشکند
 و صاحب تقویم گوید بوییدن وی مصدع بود و مصلح آن روغن کل و سرکه بود
 جروح خناری است بسیار سی جزو کوبند و قدیم الملک نیز خوانند و در خناری کوبند
 شد خیر بوا میل بوا خوانند و مال بوا کوبند بهترین آن تازه فریبیر بوی بود و
 کوبند در قوت مانند قرنفل بود و لطیفتر از قافله بزرگت و طبیعت وی سرد
 و خشک بود در ریم معد و جگر سرد را سود مند بود بجهت معد و نیکو تر از قافله
 و قی به بند و غذا را مضم کند و این ما سوبه کوبید معد را از اخلاط بلخی پاک کند و اشنا
 طعام باز دید کند و نافع بجهت و جویای سرد خاصه در دماغ و قوت سرد را
 و در بیاسوس کوبید جهت بهق که در همه بدن بود بغایت سود مند بود و چون
 یک جز از وی یک جز و کندش و یک جز تخم تره تره کوفته و بجهت با عسل
 و طلا کند و کوبند مضر بود با شام محوری و مصلح آن شیر تخم خرفه و سکنجین بود و در
 بهندی الاچی خوانند خیران بلدی آس بری است و کتبه شد صفت آس بنکه در الف
 و صفت آس بری که آنرا مورد اسفم خوانند در ریم کتبه شود **باب الدال**
 دایح و بر جبال اس است و کتبه شد دایح ابروج دایح و یک کوبند
 شیراری بگلک خوانند و از کوه کیلویه که از ولایت بارس است خرد و در بیج
 موضع دیگر بود و طبیعت وی گرمست و معتدل در تری و خشکی منی بنفراید و
 جامع بر اینکه در این مولف کوبید چون بکوبند و شیر آن بکوبند و بیاشامند جیص نراند
 و بغایت مجربست داذی چیست مانند جوبار بیکتر و در از تر و بطعم تلخ بود

و طبیعت وی گرم و خشک در دوم و کوبند سردست و یو خا کوبید گرمت
 در اول و خشک تا دوم و بهترین وی سرخ رنگ بود کوی خوشبوی تازه
 و وی قابض و دیند خربایی را از ترشی نگاه دارد و یلین صلابات بود و سکم
 به بند و در سو مقدار سودد به بغایت و استرخای آن چون در طبع وی نشند و اگر
 در دم اروی بکوبند و زیت جرب کند و سونف سارند بوا سیر را بغایت نافع
 بود و در زرد رنگند و اگر در طبع وی نشند مقدار کم که بیرون آید باشد باز جای مع
 برود و صحت یابد و اگر بعسل مسرند و لثق کنند که مهای بزرگ و کوچک بشکند و بسیار
 خوردن وی کشنده بود و در ادای وی تی و اسهال و شیر تازه و چیزهای جرب بود
 و صاحب تقویم گوید سده آورد و نوای سرد و در مصلح آن خمیره بنشیند و در باطله
 بقند و بدل وی در کلیل صلابات چهار دانگ وزن آن بادام و نیم وزن آن اهل
 بود الا که در آبستنی نشاید که اهل مشعل کتبه دادی وی سو فایر بقون است و کتبه
 در شیشان قدول خوانند و بزبان بر بری ازوری و بلوطی دیگر استلا بوسین
 و آن در حقی ستر خار ناکت و در پوست وی حراقی و در کل وی حدتی در جوب
 وی عفو صتی بود و بعضی کوبند نخ سنبل مندی است و کوبند جوب سنبل رومی است
 و این خلافت آنچه محقق است پوست وی مانند قرف بود بشکل اما سنبلیلی
 از وی سبتر بود و سرخ تر مانند خون و بهترین آن بود که گران وزن بود و آنچه
 برنجی زرد و چون بو شش باز کنی بلون خون بود و خوشبوی و سبتر بود و در طبع وی
 اندکی تلخی باشد و نوعی از در شیشان بود که امس باشد و تابان و بغایت نافع
 بود و سبتر رنگ بود و بوی نداشته باشد و طبیعت وی گرمست در اول و خشک
 در دوم و کوبند سردست محلل رباح بود و مصلح عفوته و قطع خون بکند و سکم بند
 چون طبع وی بیاشامند و چون شراب برند و بران مضمضه کند قلاع را زایل کند

و طبیعت

دریش بد که در دهن باشد و دندانها نگاه دارد و استرخا و عصب بغایت
 نافع بود و اگر در او بیه فرزند کتد بچه بیند از دو عشر البول را سود مند بود و در طب
 علیط را نشف کند و مقدار مستعمل از وی یک درم بود تا دو درم و سود مند بود در طب
 جهت بزمعه و چون سخی کتد بروغن چیری بسر نشد و در گوش نهند گرم گوش
 نکشد و چون سخی کتد و بسر که بسر نشد و بردن آن نهند و ساکن کرد اند و جالیوس
 گوید غنونات و نزلات و سواس سوداوی را نافع بود و معده را پاک کرد اند
 و اسخی گوید مضرست بکرم و اصلاح وی بود و گوشت و صاحب تویم محض اعصاب
 بود و مصد وی صنع عربی و کثیرا بود و بدل وی بدیور پس گوید در جهت سود
 مندی استرخای عصب بوزن آن اسارون و چهار دانگ آن را در اند و نیم وزن
 آن در روغ بود و شایر گوید بدل وی کرم پاک است در کینه گویند بسیار است
 و این صیغ بخت آنچه محقق است طالیسوست دکتد شود اجراه و یک بر دیگر
 است و کتد شود در فلفل جالیوس پس گوید بهای فلفل سیدت و گویند درخت
 وی غیر درخت فلفل است بمحقق بهترین وی است که تنبر بود و بطعم فلفل بود
 و طبیعت وی گرم و خشک در سیم گویند خشک در دم و گویند تر است در اول
 محل بود و مرصهای سرد زایل کند و چون در میان بکرم بر بیان کتد تاریکی چشم
 و تسکوری زایل کند و مضم طعام بکند و قوت معده بد و باه را زیاد کند و عایم
 مقام زنجبیل بود و جهت کرم کی جانوران خوردن و باروغن طلا کردن نافع بود
 و جالیوس پس گوید معده را پاک کند از رطوبات لزج و سده بسز و بکرم یکشاید
 و دستور بد و پس گوید عرق السابو و قوس و فایح را نافع بود و فوس پس گوید قوتش
 بد و شهوت را زیاد کند و اندر دماغ گوید نافع بود جهت زهرهای کشنده و
 کزید کی نفعی و صرع را نیز مضر بود و مقدار مستعمل از وی نیم درم بود و مضر بود پسر

و مصد و صاحب مہاج گوید مصد وی صنع عربی بود و صاحب تویم گوید مصد
 وی صندل و کلاب بود و بدل آن بوزن آن فلفل بود و گویند بوزن آن زنجبیل
 و بوزن آن زنیاد در صینی بهترین وی سیلانی بود خوشبوی و سرخ رنگ و نیز
 طعم که در طعم وی شیرینی بود و طبیعت وی گرم و خشک بود در سیم و گویند در دم
 در روغن وی گرم بود و در صینی در غایت لطافت بود و مصد غنوت بود در کف
 سود مند و خوردن وی و کحل کردن تاریکی چشم زایل کند و مفرح قلب بود و در وی
 تریاقیه سیست و چون با مصطکی بر نند آب آن بیاشامند قواقی زایل کند و در
 صینی مخط تمام آورد و مضم طعام بکند و در معده که از سردی بود زایل کند و بادها
 بسکند و رغه را نافع بود و دیند را پاک کرد اند و سده بکرم کشاید و قوت معده بد
 و استخرا را سود مند بود و در بوزن را باز زده تخم مرغ سود مند بود و زهرهای کرم پاک
 نافع بود و بر کرم کی عقرب با انجیر ضاد کردن بغایت سود مند بود و چون سخی
 کتد و با سر که بر قوا طلا کند سود مند و چون با غسل بر کلف بماند زایل کند
 و سرفه کهن را نافع بود و در معده و عشر البول را نافع بود و اولی آن بود که گویند
 و با شراب بسر نشد و قرص سازند و در سایه خشک کتد قوت وی ما بجه سال
 بماند و ترواط گوید قوت آنرا نگاه دارد و چند دانگ در جیات باشد و ذمن را نیز کند
 و جالیوس پس گوید معده و دماغ را پاک کند و نیسان برود و دستور بد و سن
 گوید چشم را روشن کند و حیض براند و سرگردش را نافع بود و شام را قوت بد
 و همه بهار را نافع بود و فوس گوید لتوه را نافع بود و استرخا و عصله و زوفس گوید
 پرقان را نافع بود و صرع و وجهای سرد و مقدار مستعمل از وی یک درم بود و گویند
 مضر بود بماند و مصد وی اسارون بود و گویند مضر بود بسر و مصد وی خیره بنفشه
 بود و بدل وی بوست یلخه بوزن آن و نیم وزن آن کباب یا اهل یا زرنب

و مصد

و گویند بدل آن دو وزن آن بجا به و تیا دوق گویند بدل وی بوزن وی خوینان
بود و گویند بدل وی دو وزن آن اهل بود و در غن دار چینی ریشه را بغایت
نافع بود و اگر یک نوعی از مر و است و گفته شود انواع آن در حرف بیم دار
بر نیان تمام است و گفته شد در روی سولان است و گفته شود در حق افسوس
خواستند آن جلیت بگل رسک و در آن مورد و عطاران شیراز و یرایوی بر علی
خواستند و چون بکنند عسلی لزج بغایت چسبند در اندرون وی بود بهترین وی
تازه اطلس بود که لون اندرون وی کراتی بود و لون بیرون سیاهی که بر سرخی
و طبیعت وی گرم و خشک است در رسم گویند در دوم و در وی رطوبتی فضلی بود
غیر نضج و اسحق گویند گرم و تر بود و محلل و ملین بود و چون با زربنج بر ناخن
تبا شود و نهنگ قلع کند بر درمهای سرد و بر شری بلغمی ضمد کردن نافع بود و ملین
و محلل بود و چون بار اینج و موم خلط کند اخزای مسادی و بر درم من گوشت
نهند زایل کند و مجموع در مهران نافع بود اگر با کندر یا میزند و بر ریشهای کهن نهند
زایل کند و اگر با نوره بر سبز نهند بکند از اند و بلغم و ترس و عرق انار نافع بود و چون
نیم درم از وی مستعمل کنند و خدب رطوبت از غنق بدن بکنند و فوسل که بر
خظما در اعصاب که از اند و قوت اعضا بد در رطوبت زایل کند و فر فر پوس
گویند محلل اخلاط فاسد بود که در دو کین مع شده باشد اما مضر بود بقلب و از خوردن
وی قراقر در شکم پیدا کند و مغص آورد و در اولی آن بود که باب و عسل
تی گفته و گفته کنند و سنگین یا شامند و گویند مصلح وی با لنگ و کاکا و زبان بود
و بدل وی نیم وزن وی عاقر قرقا بود و در تجلیل ورمهای صلب چهار دانگ
وزن آن جوز سرد و نیم وزن آن اهل در بس بسیار سی و شتاب خرابایی گویند
و بهترین وی بصری بود که انرا سیلان خواستند و آن اش نذیده باشد و آنچه از رطب

فاری کز

فاری کزند و شتاب خواستند و طبیعت آن گرم و تر بود و کلف زایل کند چون
با قسط ذمک بدان بالند و طبع نرم دارد و غذا بد لیکن خلطی غلیظ و خونی جگر
از وی متولد شود و مصلح وی بادام و کشمش بود و بعد از آن سنگین سباده
با مغز کاهو خورند با قراقرت و گفته شود در باب یسینه است و گفته شود
در بودار دیو دار و دیدار گویند و گفته شود چارسی با کیمان گویند و مرغ
خاکی گویند و گفته شود در جاج بسیار سی با کیمان گویند و مرغ خاکی گویند و گفته شود
و طبیعت وی معتدل بود در گرمی دماغ را زیاد کند و عقل بیفزاید و دماغ وی
چون با شراب یا شامند منع خونی که از حجب دماغ روانه بود بکند و او از
صافی کند و کزندی که با نوزان بیدار نافع بود و چون بشکافند و همچنان گرم بر وضع
کزندگی جانوران نهند و زمان زمان بدل کند بغایت سود مند بود و منع بریان
سرم بکند و مرغ غذا را نمان بود و شاید که ادمان خوردن آن گفته خداوند ریاضت
و که اولی آن بود که بعد از تناول وی مسخه خورد و دماغ منی زیاد کند و دماغ را
ببازاید و شربت گویند چون جوان مرغ فربه با سکه بزند جدا کند تحت شود و کمی را
که سر فاختک بودی خون چون بخورد زایل کند و اگر مرغ بچکد آن فربه کند
دوازده روز بعد از آن بکشند و بیه وی بیرون آورند و مجدوم در اعضای خود باله
بغایت سود مند بود و اگر بر کسی که مایلخویای سوداوی داشته باشد طلا کند
بغایت نافع بود خاصه چون سه نوبت یا بی طلا کند و چون مرغ بیه در پیا
شامند کسی که لون وی زرد بود که سبب آن معلوم نبود منت روز و سه روز
یک مرغ با نان جواری بخورد لون وی بحال صحت رود و بغایت کمال
نافع بود و در رفس گویند فاضلترین مرغ بیری و بعد از وی خور و سما سینه
بس مجل و در لاج و طهوج و شتین و فرج الحمام و در شان و مواضت و طبیعت

آن گرم و خشک صاحب جامع گوید نباتت که در دیار بکرستان افزون
خوانند و این صفت در جگر لویا است و گفته شود در جن بارسی از آن گویند
و شیرازی اهل آن نوعی از خاوردن است و طبیعت آن سرد و خشک در دوم
و گویند در سیم گویند که مت سنگم به بند و بول براند و غذا را که در دهان
بیشتر تاز به برزند خشکی وی کمتر شود و غذا بسیار در دهان لیکن سده و سنگ کرده پیدا
کند و مصلح وی قند بود و سوزی وی قطع می و اسهال که از صفرا بود بکند و اسهال
گویند مفرست بشش و مصلح وی مصلحی بود و شایسته گویند بدل آن برنج است
و خان بارسی گویند مجموع دودها محف بود و در وی اندک قیمتی
ناری بود و بخت ترین و خاها و خان قطران بود پس زقت پس بجه اریان
م بعد از آن که در خان کند در ادویهها جهت ورم چشم استعمال کنند که در وی
قرحه بود آن قرحه را پاک کرد اند و گوشت بر وی باند و در کلهها استعمال کنند
جهت منع موی زیاد که در چشمی روید و خان بطل شود و جهت رطوبتی
که در چشم بودی آنکه رمد بود و خان قواری بر گرم بود قطع سبب بکند و در شیبی چشم
بفراید و جنبسا گویند سنگی است و گویند من البسان و مرد در این اسم خوانند
در اج گوشت وی معتدل تراز گوشت فتح بود و فاخته و فاخته و لطیف تر
و خشک تر گوشت تدرج بود و حرارت کمتر منی زیاد کند و سنگم به بند و دماغ
و قهرا زیاد کند و مصلح ما قهرا بود و در اج را بیشتر از دیگر گوشت است این
مولف گویند در اج مندی راجع مغتول خوانند در افش و در اقل نیز گویند بلغت
اهل شام فرخ است و گفته شد در دی الخمر بهترین وی دردی شراب کهن
بود و طبیعت وی گرم و خشک بود محلل اورام بود و کلفت و نمش را زایل
کند و اثری بی که مانند عدس بر روی پیدا شود چون بسایند و با ایشان خلط کنند

۱۶۴

و سرد و زردان بشویند روی را پاک کرد اند و جلاد به دردی الحل در وی سیر که
چون خشک کنند و بنور اند مانند زردا لویا در یکی کواری نو کنند و بر سر آتش
نهند و غایت سوزشکی وی آن بود که سبب کرد و بشویند مانند توتیای سوخت
و وی محرق و معفن بود و مسخن و محف گوشت زیاده که در ریشها بود بخورد
و بار اینج بر سبیدی ناخن طلا کند زایل کند و چون بار و غن مصلحی بار اینج
بیایند و بر موی مانند و یکت را با کت موی را سرخ کرد اند و آنچه شسته بود
اشاره مایل و ریشهای آن برد و تاریکی چشم زایل کند و آنچه سوخته بود یا
مورد تاز به بر سنگم و معد و ضاد کت حکم کرد اند و منع میدان رطوبات ایشان
بکند و چون ضاد کت بر شیب سنگم و بر ریشهای قطع خون رقت بکند و بر ورم
بستان ضاد کت نافع بود و اگر بر بیرون رحم ضاد کت حیض بار دارد
و مسکن و رهمای گرم بود و در وی صاحب منہاج گویند و نوع استغاری
در وی و بهترین آن روی بود و از نادر و ج عقربی خوانند از بهر آنکه
بشکل عقرب بود و صاحب جامع گویند در کوهستان شام و اندلس بسیار بود
طبیعت وی گرم و خشک در سیم و عیسی گویند گرم و خشک در دوم باداها
بکند و کتدی جانوران ز سردار نافع بود و در ورم که از سردی بود سود
دهد و قهرا که از سردی بود زایل کند باداها غلط که در معد و امعا و رجم بود
لطیف کرد اند و تجلیل دهد و بر کتدی عقرب و ریشها با انحر ضاد کردن و بجان
خوردن نافع بود غایت و تقویت دل بدهد و منزع بود و تریاق همه زمره
بود و متوی دل و ادلی آن بود که با شراب سبب مزوج کند تا محوت وی
کتر بود و جهت حقان با قدری کافور خلط کتد غایت نافع بود و خاصیت
وی باقی ماند و کیفیت وی شکند و این زمره در خواص آورده است که چون

قطعه از وی در اندرون خانیه یا ویزند طاغون نباشد و اگر سوراخ کتد و ریسمانی
بوی بندند و از میان دو بای زن حامله یا ویزند فرزند ویرانگاه دارد از تمه
اقتی و محفوظ بماند و اگر دشوار زاید را بیدن بر وی آسان شود و زود نماید و اگر
و اگر بیا ویزند بر وی و سروی بر بیسانی بسته باشد وین وی سوراخ کرده باشد بیداری
ایمن باشد از خوابهای بد و از ترسیدن در خواب و این از خواص است و میان
اندلسی گوید سخن دل و معده و جگر بود و در مضم طعام بکند و سود مند بود جهت
مالجولیا معایبی تجلیل نخ و لطیف غلط اخلاط و مقدار مستعمل از وی بکند گرم بود
و اسحق گوید در دم و معمو گوید مضر بود بر مصلح آن زار نماند و قد بود و رازی
گوید بدل وی در دفع مضر است باد که در رحم پیدا شود بوزن وی زرباد و در
دانت وزن آن فرسند و شاکر گوید بدل وی عاقر قرچا بود و گویند بدل آن
دو وزن آن سورنجان بود در وقتین از جمله محدرات بود و نبات وی
بر درخت زیتون ماند لیکن از یک کز گوید که تر بود و ورق وی بر سنگ و ورق
زیتون بود اما در از تر بود و تنگ تر و بغایت خشن بود و کل وی سفید بود
و تخم وی مقدار کوه که کوه بود بغایت صلب و لون وی مختلف بود
و تخم وی در رازی یک کز بود و بستبری انگشت و در کوه مهار وید و در طبیعت
مانند بد رالنج و فلاح و خشیاش سیاه بود و مسکر بود و اگر زیاد خوردند
کشند بود و غلیان سخت و فواق و معض آورد و اسهال خون و عیش و سبت
و کشند بود از چهار روز تا هفت روز و مداوی آنس که آن خورده باشد حتی
کتد تا معده را پاک کرد اند و همان معالجه که در خوردن بد رالنج کتد شد بکشد در دار
شجره البق خوانند بسیار سی درخت بشه خوانند و شیرازی ابیدار و بر مرقدی کل کرم و در
سفید باین کجک در اندلس شجره القسم و در بحار لاسکو و غریب نوعی از وی است و صفت

عرب کتد شود اما در ورق در دار قبضی بود و جلابی و پوست وی قابض تر
در سرد تر از ورق وی بود و طبع اصل وی چون بر آبستخوان سگسته بطول کتد
سودد و پوست بتر وی چون یک ششال باب سرد یا شامند یا با شراب
مسهل بلغم بود و ورق وی چون سخی کتد و با سر که بر جرب ریش شده مانده
سود مند بود و پوست وی چون بر جراحات بچند بصلاح آورد و اگر بگویند و با
سر که سرشند و بر برص طلا کتد زایل کند و نخ وی چون بر آتش نهند و بسوزند
رطوبتی که از وی بیرون آید بکشد و در گوش جکاتد کرمی که از ریحوری در ارخاوش
شده باشد زایل کند و عصاره وی چون در گوش جکاتد نیم گرم و گرم گوش را نافع بود
و اگر با غسل بیایزند و در چشم کشند تاریکی چشم زایل کند و رطوبت غروی چون
در وی مانده جلابی تمام دهد و میس که کوید و ورق وی سرد و خشک بود و در جبه
اول در شمة العلیق است و کتد شود در و بطار سرد و در مطارس بر گویند
و معنی آن بلوطی بود یا سرخس بلوط و آن چیز است که بر درخت بلوط کهن بچیده
پیشتر همانند سرخس اما کوچکتر بود و در وی حلاوتی بود با اندکی تیری و تلخی اما اصل
وی با وجود تیرنی و تیری و تلخی عنص بود و قابض و معضن و در غایت حرارت
بود چون بگویند با نخ همچنان بر موی ضاد کتد موی را بستر و فاج و لقه را
سود مند بود در داب دستنبویه است و کتد شود در اسح گویند بعضید است
و گویند نوعی از بلابست و این صیج تناست و صفت سرد و کتد شود دستنبویه
بلقه اهل شام خوانند بسیار سی دستنبویه و آن نوعی از بلطح کوچکت بیدن وی
و ادمان بدان نمودن دماغ را گرم کند و سده وی بکشاید و بادی که در وی بود
بسکند و کوشتی وی بطی الهضم بود و بوییدن وی سود مند بود و اگر خشک کتد
در وی بدان بشویند پاک کرد اند و جلابی در شبش جیش است و آن در شتی

که از آرد کزدم و سرطان دارد چون حاصل شود شیش خوانند و شیش نیز کوبند
دعیع لما جفیل است و کفته شد د فلی جنین است و جین نیز کوبند و آن دو نوع
بود بری و نهری و سرد نوع را هم الحار کوبند بیارسی خزره و بیشتر ازی خزره
و بهترین وی سبز بزرگ ورق بود و بغایت تلخ بود و کل وی مانند کل سرخ
و برنگ و ثمر وی صلب بود و طبیعت وی گرم و خشک در سیم و کوبند خشکی
وی در دم بود و کوبند در اول و بغایت محلل بود و خاصیت وی آنست که
اگر طبع وی در خانه نیشا نند قتل بر اعش و ارضه بکند و وی محلل و رمهایی
صلب بود و حکم و جرب و دوشست و زانو ضا دردن خاصه چون رقی
وی برند و مانند موم بر دورهای صلب نهند بکند از اند و تجلیل دهد و آب ورق
وی چون بر جرب و حکم طلا کتبه سود مند بود و چون با شراب و سداب بچوشند
و یا شامند سود مند بود جهت کزندگی جانوران ز سردار و مقدار مستعمل آردی
نیم درم بود و معاصران نافع بود و فلاح وی و ورق وی سم حیوانات بود از آردی
دسک و اسب و خرد و غیره از مجموع حیوانات و آنچه ضعیف بود از
حیوانات مثل بود میش اگر د فلی در آب خویسانند و از آن آب ایشانرا دهند کتبه
بود و اندکی از وی کرب آورد سحت و باد در سگم بید کند و آبی که د فلی در وی
رسته باشد بود و فلاح وی بغایت معطرش بود و ورق وی چون باب نهند
و یا لایند و هر یک رطل نیم رطل زیت کمن بر سر آن کتبه و بچوشند تا آب بسوزد
و روغن بماند بعد از آن رطل موم سید بر آن روغن نهند مانند موم و آن موم
بر جرب و حکم طلا کتبه بغایت کمال میند بود و اگر در ورق وی خشک کند و بکوبند
و بر ریشها افشانند خشک کردند و وی شش ریش کردند و حوالی آن و مد او آبی
کسی که د فلی خورده باشد با شتهای جرب و حیضها و لعاب برزق طومار و روغن

کل کز

کل و کثیرا و تر شتر مرغ نیند بود و همچنین انجیر بعسل و قند و صلا و صلا و جلاب در
عنب یعنی دو شب آنکوری اضافه چیزهای جرب کند و قطا ما نون مسکطرا شیخ
است و کتبه شود د قاق الکندر در صفت کتبه کتبه شود د لب با رسی خار کوبند
و بیشتر ازی خار بوست وی و جوز وی بغایت خشک بود در درجه اول سرد
بود و جوب وی سرد تر بود و ورق وی چون تر بود با شراب برند و بر چشم ضا
کتبه آب رقتن چشم باز دارد و دورهای بلغمی دورهای گرم که در زانو باشد
سود دهد و اگر نیک بکوبند و بر ریشهای ترا فشانند خشک کردند و سوختگی اش را
سود دهد و اگر نیک بکوبند و بر دورهای ترا فشانند سود مند بود و پوست وی چون
با سرکه برند و بدان مضمضه کتبه نافع بود جهت دودندان و سوختگی اش و پوست
وی جهت برص نافع بود و طبع ورق وی دوشم نافع بود و خاکتبه وی جربک
و ریشهای بلید زایل کند و ثمر وی چون تر بود با شراب یا شامند کزندگی جانوران ز سرد
دهد و چون با سر سوختگی اش نهند نافع بود و غبار که بر ورق وی و ثمر وی رسته
باشد بغایت مضر بود کحو اس و آواز و باید که شیر تازه از بی آن نخوردند و صاحب
تقوم کوبند مصلح آن عود بود و یا ترند در چینی و چون با سرکه کزندگی جانوران ضا
کتبه نافع بود و پوست وی چون بسوزند جلابی تمام بدنه تا بحدی که برص راشنا
دهد و چون ورق و ثمر وی بخورند در خانه خنسا بگیرند و دلو نند زرد و جلابی است
و بستانی نیز در زرا کتبه شود د لبوشت نوعی از سوسن بری است و آن معروفست
بسیف الغراب و بدان سبب این اسم بوی نهاده اند که ورق آن مانند سیف است
و بشکل ورق ایرسا بود اما ورق ایرسا باریکتر و کوچکتر بود و ساق وی مقدار یک کز
بود و کل وی سرخ رنگ بود و میرا سوراخهایی خوانند و بعضی خار بون خوانند
و کتیون نیز کوبند و اصل وی مانند دو بیاز کوچک بود و زبر کله یکرا نیک در شیش

لا غر بود و بالایی فریب و در وی قوت جاذبه بود و لطف و محمل بود در بغداد آن
بج رانای فوج خوانند و زمان بعد جهت فریبی مستعمل گشته و جهت جلای روی چون
بدان نشویند بغایت لوزانیکو گردانند و در بغداد بسیار بود و از آن بهای و بیخ بالایی
وی چون زن خود بریکم حیض اند و چون با شراب یا شامند شهوت جماع برانگیزند
و بیخ شبی وی چون زنان یا شامند قطع شهوت ایشان بکنند و زمرادی گوید چون بیخ وی
در شراب خوب است و صاحب بوا میر هر روز یک رطل از آن شراب یا شامند بوا میر
خسک گردانند و این مجرب است و اگر خسک کندی وی و سر روز مقدار یک درم
با مال الحسل یا شامند همین عمل کند و لیک تمیلت چون کل بریزد آن اثر حاصل
مانند تخم سه کل سرخ رنگ و چون کشته شود در طعم وی شیرینی بود و در شام عرف
الدیک خوانند و این مولف گوید شیخ الدیلمی بر آنست که تخم کل آنست دلیس
نوعی از صدف است که جگ بود که همچنان خام نمکسوی دی خوردند در صاف کشته شود
دلق صاحب منباج گوید فرادی مانده سمور بود در همه حالتی و بالسی گوید که می وی
کتر از سمور بود و سخونه وی معتدل بود از بهر آنکه طبیعت حیوان وی گرم و تر است
و لنین ماسی بر زکات سیاه رنگ و سردی مانده سرخوک بود و دندان
دارد و آنرا حرنه البحر خوانند و در جرون خوک ماسی گویند و گوشت وی فریب بود
و چون پید وی بکند از آنند در حنظل که تخم وی بیرون کرده باشند و در آن بچوسند
و در گوش چکانند که می کهن شده و نومه زابل کند و گوشت وی سرد و غلیظ بود
و دیر مضم شود و تیمی گوید گوشت وی مانده گوشت سگ آبی بود در غلط و در مضم
و تولید سودا و کمو پس بدندان وی چون بر کدک آویزند نترسد و چون پید وی
بخورند در معاصر را سودده دلانگوهی غلبه است و در عین کشته شود دماغ
بهترین مغز مغزها بود و جاصه کوهی و بهترین مغزها می مغز بره و کوساله بود و بیخ

الربی

الربی گوید مصلح کسی بود که ز سر خورده باشد یا کز نده ویرا کزیده باشد و بتراط گوید
مجموع مغزها سرد و تر بود و خونی سرد لزوج و خلطی غلیظ از وی متولد شود و چون مضم
شود بدتر از فریب کند و دماغ را زیاد کند و مطرب معاو کرده بود و باه را زیاد کند
اما مولد بلغم بود و اشها برود و مغزی بود و نرد یک مضم شدن و بر معده مایله شود و
اورد و سگ نرم دارد و آنچه بر بیان کرده بود دیرتر از معده بگذرد از آنجا رسیده بود
مصلح وی بیخ و صعتر و فلفل و خردل و دارچینی و سرکه بود دماغ الدیک در علاج مغز خورد
در مع چون بخورد کزیده گی مار و دد نافع بود و چون بر شامند بگرد آبیاب و معوار
با غلابی بخورند خون رفتن بینی باز دارد خاصه دماغ مرغ و خاصه که آن خون
از حجب دماغ روانه بود دماغ البجر مغز است چون خشک کند و با سرکه یا شامند
صرع را سودمند بود دماغ البطم مغز بود و مقدار سودده دماغ ابن عی مغز را سو
چون خشک کنند و با سرکه یا شامند صرع را میند بود بغایت دماغ الجبل مغز آب
محرق و معن بود دماغ الحیا شش خورشید بره چون با غسل در چشم کشند در ابتدای
نزول آب نافع بود و در حالتش آن روشیای چشم بنماید و مغزوی تازه چون برکت بای
مانند باه را برانگیزد دنیا در مفردات جالیوس ر میا خوانند و چنین گویند سرطان
محری است و گویند تحقیق ماسی است که سنا گویند و کفته شود و لسان البحر گویند
و هم کفته شود در الاخوین شیان خوانند و ایدع و دم التین و دم الثعبان بارکی
خون سیاهشان گویند و بعربی قاطم خوانند و مولف گوید آن سه نوع است
جکیده و خشبی و ترابی بهترین آن جکیده بود صافی که قطعاً خوب در وی بود و طبع
وی سرد و خشک و قابض بود و خشکی وی دو درم بود و می گوید سردی وی در سیم
بود و یو خاک گوید که مست در اول و خشکست تا دوم منفعت وی آنست که قوت
معده و جگر بد و شقاق معده و سح امعرا بغایت میند بود و قطع خون رفتن

بکند از سر موضع که باشد و چون نیم درم از روی بر روی زرده تخم مرغ نیم برشت با شانه
سگم به بند و سحر را نافع بود و در درویشی چشم قوت چشم بد و جراحت های تازه را
سودمند بود و در و فنی گوید بر شها و دلهها و دانهها را نافع بود چون بر آن افتاده و جالینوس
گوید گوشت بر جراحتها که در اعصاب و دوطا سر بدن برویاند و وی شش را بد بود و وصل
وی صمغ عربی بود یا کثیرا و بدل وی در همه فعلی کام بود و یا عصاره کا سو و گویند
عصی الجمار و مولف گوید صمغ تم بود و از جزیره سقوطه خیزد آنچه جلیده بود و آن
دو نوع دیگر از مندهستان خیزد از مواضع دیگر و این مولف گوید درین روزگار
بر ضد دم الا خون آوردند معشوش بود و غش آن بکند ر کرده شود و دم
خون کرم و تتر بود و کفت شود در یک بجای خود دم الارنب بسیار سی خون خرگوش
گویند نافع بود جهت هتق و کلف چون کرم بدان طلا کتد و منفع در مهایی کرم بود
بر زدی و چون با نسیم بر آن کتد جهت قرصه امان نافع بود و قطع اسهال فرم کند
و چون با شراب یا شامند سموم را کتد نافع بود دم الابل خون کوسنده کوسی و کا و
کومی چون بریان کتد سود مند بود جهت سها که بر میکان کرده باشد و ذو وسطا
ریا را سودده و اسهال کهن و کسی که زمر خورد با شدم این عرس خون را پس
چون طلا کتد بر خنایز و معاصل تخم سیل کند دم السلحفاة خون سنگ بست آنچه
بری بود چون با شراب یا شامند صرع را سودده دم الانسان خون آدمی چون وقتی
که جانت کند بکند و بار در شیل بر شند و با سداب تر و غسل طلا کتد بر سر ریش که
بر اعضا باشد خاصه در ساق و ریشها که آب از وی روان بود و بصلاح آورد دم القراد
ببارسی خون که گویند چون در میان شراب کتد مستی زود آورد و این از خواص
است دم البقر خون کا و ماده چون بر جراحت بر بند خون به بند دم الحکم
دم قرا و است که کتد شد منع موی زیاد که در چشم باشد بکند و وقتی که بکند و بر موضع

ان

آن طلا کتد و وی اقوی بود از دم صندع در منع رستن موی دم الحمام و الورشان
و الشفین الدجاج خون کبوتر و خون ورشان که بیاری کتد گویند و مرغ الهی گویند
و خون شین که به باری و تیمار گویند و خون مرغ خاکلی بهترین آن بود که از حیوان
سپید گویند و آن طبیعت کرم بود جهت منع در مهاکه تولد کند بسبب متقطر بار
کل نافع بود و جهت جراحت چشم بود در چشم جکایند سود مند بود بغایت
خاصه خونی که از بال وی بکند و خون فاخته و کبوتر قطع خون رفتنی که از حجب دماغ
بود بکند دم الثور خون گا و در خون تازه بود از جمله سمومات بود و از خوردن
وی عسر المنس و وجع خلق و جری و سرخی زبان و غشیان تحت و کرب و اصطرا
بیدا کند و دندان خاییدن و بخناق کشد و کزاز آورد و در ادای وی بختنه و اجهال
کند و قی در اینجا خطرناک بود که خناق آورد و بعد از حمت و مسهل ادویهها که نافع
بود جهت فسر دگی خون مانند خ الجدان و بوره و حلیث و خاکستر خوب آنچه
در سر که و طفل و آنچه که در سر که د بند و خاکستر سر و تخم کرب و عصاره عوج
و علامات خلاص وی آن بود که از روی مانند زعفران چیزی بیرون آید و ادوی
آن بود که بر شکم و معده وی آرد جو یا ما، الحصل ضاد کتد و اگر خون وی بجهان
کرم بر ورهای صلب با سوتی ضاد کتد تخم کلیل دم الصندع خون و زرع که
بشیرازی بک گویند بهترین آن خون صندع زرد و بنر بود منع موی رستن بکند و موی
زیاده که در چشم بود چون بکشد و بر موضع آن طلا کتد زودید و بغایت کمال نافع بود
خاصه خون صندع بنر که جک و چون بسوزاند و خاکستر وی در بینی دند خون رفتن
باز دارد و علی ابن التیاس الجوسی گوید که چون طلا کتد بر دندان برویاند
و غیره گویند صندع و خون وی چون بر دندان نهد نیفتد و این مجرب است دم الحما
خون قناب برست که نوعی از عصبیه است منع موی زیاد که در چشم بود بکند

چون بکشد و بر موضع آن طلا کند دم الحنث خون شب بره چون برستان طلا کند
بخال خود بدارد و نگارد که بزرگ گردد و مجرب است دم الحنث کوبیده مسکن و جع
نقرس بود چون بروی بکشد و چون بر خسته بماند نافع بود و چون زن بخود
بر کبر دفع آستی بکند دم الکلب خون سک دیوانه سود مند بود جهت کزندی وی
و هم سهام از مینه و کوبیده بجز بیرون آوردن موضع موی زیاد که در چشم بود بکند و بجای
کوبیده دروغت دم اللب خون خرس خون گرم بر درهما نهند زود بخت کند و این
زهر در خواص آورده است که خون وی چون در چشم کشند بعد از آن که موی زیاد
بر کشند باشد دیگر نرود و شریف کوبیده خون وی چون دیوانه بیاشانند نافع بود دم لورل
و الحرون خون ایشان چون در چشم کشند قوت با صره بدهد و ایشان نوعی از
عصایه اند صفت فرودن و در آن کشته شود دم البوته خون بوم سود مند بود
جهت ریو و تخمین حرق وی و گوشت وی دم البیس خون بر نر بود که بشیرازی
دک که کوبیده بهترین آن بود که از بز کوهی کینه چهار ساله وقتی کینه که انکور رنگ
خواهد گرفت یکی سنگین بیاورد و حلق وی بر نر و خون اول را کشته و کفر و آن
میان بکند تا سرد شود بعد از آن قرصها سازند در آن کشته ما خشک شود و از غبار
نکاه دارند در جای نهند که نم بود و چون خواهند که استعمال کنند جهت سنگ کرده
و شانه سرد از وی در کاسه شراب شیرین حل کنند و بیاشانند یا در آب کرفس
کوهی در وقتی که وجع ساکن بود سنگ کرده بر نر اند عجایب و این از جمله مجرب است
و چون تربود بر درمهای گرم طلا کند صبح دم المعز خون بز چون با غسل
بیاشانند و سنطار یا رانافع بود و چون بر میان کتد سود مند بود جهت هم سهام
چون با شراب بیاشانند دم الحبل خون بره کوبیده سود مند بود جهت خاصیت
صنع دم الفاره خون موش چون بر نر یا لیل و مسایر طلا کند طلع کند دم الحنجر بر

خون حوک گرم و تر بود مانند خون آدمی و گوشت وی مانند گوشت آدمی بود و طبع
و قطعاً فرق تو اند که کسی که آدمی خوار باشد دم الیکه و الرحاح خون خروس و مرغ
سود مند بود جهت خون که از عشاء دماغ روانه بود دم الحمار خون خرمنج رعاف
که از حجب دماغ بکند دم الحرفان خون خرفان چون بیاشانند صرع رانافع بود دم
البغاله و دم البین بر کوبیده آن دم الاغزین است و کتد نقره ابر خوانند
و طبیعت وی گرم و خشک بود و قوت وی چون نمک بود بلکه اقوی بود از وی
چون سحر کتد و با سر که بر حله اعضا طلا کند زایل کند و چون سحر کند و بر موی غلیظ
نند رقیق گرداند و نرم بارش شوره کوبیده نند بشیرازی با تو کوبیده و آن خردع
صینی است و جب خطایی خوانند و جب سلاطین بر کوبیده و آن سه و نعت صینی
و سندی و سحر صینی بخت از فستی باشد و سحری بخت از بیدایخری بود و رنگ وی
بسرخی زرد و نقطه سیاه بر آن بود و سندی از صینی کوبیده باشد و از سحری بزرگتر و نقر
آن میسل بر زردی زرد و بعضی کوبیده جب الملوک دندست و این خطاست و خلاف
جب الملوک ما سود اند اینست و کتد شود و طبیعت دند گرم و خشک در چهارم
و بهترین وی صینی بود پس سحری بس سندی و شربتی از وی یک چه و نیم بود
تا دو چه و کوبیده از دو دانگ تا نیم درم سهیل رطوبت است و سود او بلغم بود و آنچه
در معاصل بود و نشاید که شربتی که سیر متعجل کتد الا در شربتی سرد سیر و طبیعتی
سرد و معصومی آن بود که پوست وی باز کند بکار د و باید که لب سرد یک
وی بزند اگر لب سوخت وی برسد سرخی لب زایل کند و سیدی مانند برص
بید کند مغز و پیا کینه نند و در اندرون وی مانند زبان کخشکی بود آنرا بیدار نند و با قدری
نشاسته و درق کل سرخ و زعفران و کثیر او را زیاده بکوبند و اگر خواهند که با او
سهله مغز کتد با سر یا عصاره غافق و عصاره افستین و مانند آن که همان

مراح داشته باشد و نباید که دند در ترکیبی که ایون و فریفون باشد مستعمل کند و اگر
 با شیر خرد مسکه خورند هم شاید و وی سود مند بود جهت مره سود او بلغم و مهمل خلط
 خام بود و دو معاصر را بخلیل دهد و بیامی بوی را نگاه دارد و در ناکند که زود
 سفید کرد و عیسی این عملی گوید که وی بیح اعا آورد و باید که بعد از آن بیشتر تازه خورند
 و غذا ای کوشت با آب سیب و غوره و قدری بنید به آن افشانند و اگر با می خورند
 شاید و اگر حوی سارند از برنج و جو متشر بر و غن کل نافع بود ذننه زوانت و شلیم
 نیز گویند و گفته شود و الیجه خطیبا ناست و گفته شد و در زن خوانند و آن حیثی است
 که در میان کدم روید و بیشتر از ی تخم آن کرکاس خوانند طبیعت آن گرم است در اول
 و خشکت در دوم و گویند سرد است وی ملین و رمایی بود که در ابتدا بغایت صلب
 بود و چون برد از انقلب ضما د گفته سود دهد و چون با آرد بر غب ضما د کند سود
 مند بود و غب ناصوری بود که نزدیک چشم سیدی شود در کج چشم و در دم اردوی
 مهمل گرم بود و وی مضر بود با اثین و مصلح وی کبر بود و بهترین وی سیاه
 رنگ بود و عصاره که از حیثش وی کبرند باید که با آرد می آمیزند و بعد از آن استعمال
 کند دوم درخت متل است در نیم گفته شود و قو تخم جز بر وی است و بیخ آن شتاق
 است و یکا و یرا خس کی گویند و کوک کیله و کذو کبیا و نیز گویند و بغایت حس
 ویرا دست دارد و گویند و قو تخم کرض بری است و خلافت و یونان
 دو قس خوانند و دو قس نوعی از است و بیشتر از بی در آن گویند و صفت آن در قو قاس
 گفته شود و دو قوا غویا و دو قو بری و دو ایا اغریا نیز گویند و در قو قاس گفته شود
 صفت همه و بهترین دو قو ماره زرد رنگ بود طبیعت آن گرم است در نیم خشکت
 در اول و گویند گرم و خشکت در دوم و عیسی گوید گرم است در نیم خشکت در دوم
 و بعضی با ساکن گرداند و بول و حیض براند و بیح اطفال را نافع بود و مقدار شربتی

دوقو

بکرم

یک درم بود و متع سه بود و فضلهای بلغمی غلیظ از سینه پاک کند و سرفه که این
 سبب آن بود زایل کند و گزندگی عزرب را نافع بود چون بر نند و آبسان یا ساند
 یا بر موضع گزندگی ریزند و در فسن گوید قوت معده به ده و مضم طعام بکند و منی
 زیاده کند و جالینوس گوید به شوت باه را برانگیزد و غوط قوی آورد و اریا سیو
 گوید استرخای مصلح را نافع بود و دستک شانه بر نیراند و فوس گوید که مها و حب
 القرح را بکشد چون با بیخ ارمنی یا با ترس یا شانه دوزن آن دیتورید و گوید
 هیچ سهوه جماع بود و در طشت و صاحب تویم گویند مضعف شانه بود و مصلح
 آن تخم مورد بود یا بلوط و صاحب مهنج گوید مضر بود بشانه و شوت جماع سرد
 و مصلح آن مصطکی بود و او در قتل الهودت و گفته شود و ال طالیفسر است
 و گفته شود و باروج گویند که کچ است و گفته شود و القرم و ال الصباغین
 خوانند و آن گرمی سرخ است که در درخت بلوط یا بندوی صدنی شکل بود که کج
 مانند طرون و جالینوس گوید چون از درخت بگیرند و تر بود سرد خشک بود در
 دوم و صفت وی و صنعت وی در باب قاف در قزم گفته شود و در الحیر
 یاری گرم ابریشم گویند چون بگیرند و خشکت کند و سخی کند و سه درم اردوی بر
 مسوی که از آرد کدم بود اضافه کند و شانه خند روزی بیای لون روی را
 بغایت نیکو گرداند و بد نرافز به کند و اگر یکی از ذی خشک کند و در خرده ار
 عوانی بندند و بر محوم آویزند بغایت سود مند بود و دوع مجیض بقرات و گفته شود
 و بعضی بصل است و گفته شد و در حولی نوعی از سوسن بری است که یونان
 کیتیون گویند و آن دلوث است و گفته شد و در شحة الصنوبر گرم درخت صنوبر
 در قوت مانند در ارج بود و در فعل همان عمل می کند و آن سبز رنگ بود و چون
 بگویند بر موضعی ضما د کند کوشت را تباه کند و اگر بر روی و دلی که محتاج

بشکافتن بود نهند شکافند و ص آیت که آسن تافته در ان اندازند و از مقویات
باه بود و صنعت وی در صنعت حدیده کتفه شد و او المریخ نرودک است و در باب
نون صنعت نرودک کتفه شود و او المخطانی خالده ویسون است و کتفه شد و هیچ سکنی
بهرت بیاری دانه گویند و آن دو و غت کرمانی و فرکی و بهترین آن فرزکی
شیرین بود و ترشی و شیرینی وی جنان آتخان کتفه که دیرا بسایند و بر روی آینه کتفه
در کتفه تا خشک شود و اگر آینه رنگ بر آرد و تلخ بود و اگر نه شیرین بود و طبع
آن سرد و خشک بود و در طبع نزدیک بر توتیا بود و این مولف گوید آن نوع
که بد مولف آورده که کرمانی است از خراسان خیزد و از ولایت فارس میان
سیرجان و شیراز هم می باشد و آنچه آنرا فرنگی گویند فرندی خوانند بدین سبب که
در وی مثل جو امر آسن بلارک تمشها باشد و فرزند بلعته تازی جو هر شمشیر بود و تولد
دو چ شیرین از معادن زر بود و از آن ترش از معادن مس و در سرد نوع بیتی
مت و دنج بخاریست که در معدن زر و مس مصعبی شود و مثال توتیا بود
ایام می بندد و بعضی مانند بر طاو و س است و غلبه لون آن بر سبزی بود
و بعضی سبز تر بود و بعضی نی لون تر بود و هیچ ترش در صنعت کسیر بکار برینند
از هر فادت لون در ان صنعت اگر بر زن شکن و ارا کتفه در بوت شکن بر
سودند بود جهت بیدای چشم با مردارید نمانند و توتیای سندی از مر یک مسادی
کوته و بخته بحریر مانند سره در چشم کتفه و وی از جمله موموات بود و اگر حلیک
کتفه و کسی که زمر خورده باشد یا شاشا مند دفع زمر بکند و اگر کسی که زمر خورده باشد
مخورد هم مهلک بود و اگر بر موضع کتفه کردی مغرب مس کتفه دو ساکن کند و اگر سخن
کند و قوی با سر که بگذارد و بر قویا که از مره سودا بود با لندز ایل کند و سخته
که در سرد و جمیع اعضا بود سودا بد من الرارسیه صاحب جامع گوید روغن

این

سوسن است و بعضی گویند روغن یا سمن است و مولف گوید تحقق روغن زیتون
است و صاحب جامع و صاحب مهناج در صنعت روغن زیتون هر که ۶۶ اند که کتفه
اند که روغن یا سمن است میزند و در صنعت زیتون صاحب جامع گوید روغن کتفه است
که یا سمن سازند و صاحب مهناج گوید که زیتون سوسن سیدت و گوید زیتون ایشان
ندیده اند و بهر صورت قول صاحب مهناج هم نزدیک است و کتفه است که
سوسن سیدت می بابت کتفه که نوعی از سوسن سیدت است و طبع آن
گرم و تر است و من السوا ابی دمن التوس گویند بارسی روغن کتفه خوانند
و صنعت درخت غارت و صنعت آن کتفه شود و دمن الحل شرح است
بارسی روغن کتفه گویند و شیرین است خوانند و روغن شیره گویند و شیرازی
روغن خوش خوانند و در شین کتفه شود در شرح صنعت آن دمن الخلق روغن
زعفران است و صنعت ادیان در معالمت دوم درم کتفه کتفه شود و دمن علی
اومالی است و کتفه شد دمن اللسان روغن بلیان از درخت بلیان کتفه بعد
از طلوع شعری نشتری از آسن ساخته اند زیر هر برگ کی شش کتفه چنانکه بدان
جایگاه که روغن است برسد و ترش نماید کتفه و روانه کرد و گویند به بنده
حاصل می کتفه و گویند شیشها ساخته اند که مر یک نه مشال از ان بیکرند در شین
هر برگ کی که شش کرده باشد یا و برند و بهترین وی آن بود که ماره باشد و وی
وی قوی بود و امتحان وی جنان کتفه که چون بر صوف حکانند و شویند
سج اثر بر صوف نماند و اگر اثر بماند معشوش بود و اگر بر شیر حکانند شیر بندد
و اگر در آب حکانند و حل کتفه مانند شیر سینه شود و اگر برابر شیم حکانند و اگر نرم
بسوزند و خاکستر آن بر شند و در آب اندازند درین آب نشیند و انرا شیر بلیان
خوانند و وضع بلیان خوانند و بخت آن روغن نیست بلکه صفتی است و آن

موضع که بلسان از باخیزد در قیوم باغ فرعون بوده است و از اعین الشمس
خواتم و بلسان از معجز عیسی علیه السلام است و تخم آنرا نیز روغن است و آنرا
جب بلسان خواتم و کتبه شده و صفت عود کتبه شود و جب آن بتوجه تراز عود
آن بود که در امتحان آن کند تا در حوال دور کند و مولف گوید این دو امتحان معتبر
بنت که بروغن مغشوش کند تا در سوزن افزوده می شود و روغن آن بر روغن
صنوبر بیشتر می کشد و روغن مصطکی در روغن خاویج که اخته کند و بر اقیح هفت
انگ چون کند تا بدان جریب کشد و با آبش در برافروزد و در طبیعت وی گرم
و خشک بود در سیم و گویند در دوم و لطافت وی از جب و عود زیاد بود
چشم کشیدن جهت نزدیک است نافع بود در و شبابی چشم بنواهد و سردی رحم را
سودد آورد و چون زن نوحه برگیرد با موم در روغن کل می شسته بیرون آورد و بجه
بند از دو چون یا شامند بول براند و عسل البول را نافع بود در دفع سحوم بکند
مثل خاق التمر و اینون و کسی که فطر خورده باشد و کندگی جانوران چون
دود آنک از وی با آبی که ناخواه در وی جوشیده باشد یا شامند بجایست
سودمند بود و خشک کرده بریزانند و در صهای بلغمی را نافع بود و مولف گوید
جهت رسته فرمن بجایست نافع بود و مجرب و بدل آن بوزن آن در من ادبی
باینم وزن آن آب کافور و این ماسوپه گویند بدل آن یک وزن و نیم آبی ریگان در
صید گویند بدل آن دو وزن آن زیت خالص بود و گویند جب بلسان چون
بکوبند در روغن رازی بکوشانند بدل آن بود و گویند بدل آن روغن کادی
است که در ارم محتمه باشند بود در دیدار گویند و صحنی دیدار شجر الحن است
در وقت نوعی از اهل است یا مثل و آنرا صنوبر سندی گویند و عید آن وی مانند عود
ند جان بود و بیشتر دیدار از لیس وی بود که گرم و تیز و محرق و مصلط و در کسری وی

که از خاویج

که از خشکی بود و بنا بر موی در سیم بود استرخای عصب و فایح و توه با
نافع بود و بنا بر موی بهتر از وی بود و در صهای سرد که در دماغ بود و کتبه و صرع با
نافع بود و خشک کرده و شانه را بریزانند و طبیعت بر بندد و در طبع وی شستن
استرخای مقدر را نافع بود و در بود از نیز گویند و این مولف گوید نیز با آب بخوردن گرگ
خوانند و آبست چند قوی است و کتبه شد دینار و در خراست و کتبه شد
دیو با قوسط اصل اللوقت و کتبه شد دینار بر بسیاری بزرگ کتبه است و کتبه
دیا قودا شراب شمش است که با پوست برزند و فروزد و نیز و جاس گویند
و در پیر جاس هم خوانند و آن سه نوع است یکی معده فی بود که در خیزد و قبرس از
جاس بیرون می آورد آن نوع از طین است لیکن صلیب شک بود چون
ما قباب خشک کتبه و نوع دیگر شلی است که از مس می گیرند چون نخا می که بگذرد
و آب بروی بریزند چون از بوتیرون آورند در شب آن یا بند و نوع پیسم
مرقیثا است که در صورتها مانند کپس و لون وی مانند نقره بود و جایست
گویند طعم وی و قوی وی مرکب بود و قبض زیاد از حرارت بود و بجایست
مخفف بود سودمند بود جهت ریشی که در من بود چون تنها استعمال کند و اگر
با عسل کف گرفته بود جهت حاق سودمند بود و جهت سردی که در سرد
عانه بود و در من بجایست نافع بود و گوشتشای زیاد و نخر در ریشهای دیگر در
من بود چون با صغیر البطم یا بریزانند موم روغن کتبه استعمال کند با صلح
و چون با سرکه متقی کند و بر کله طلا کتبه زایل کند و چون متقی کند و بر موی غلیظ
اقتاد رقیق و نرم کرد اندک دیگر دیگر که در اجزای است یا رسی قلیه ابکانه گویند
آن معتدل است در حرارت و خشک است یک یا رسی خردس گویند خصیه وی
رزد مضم شود و گوشت وی گرم و خشک بود و بر اط کوبند مرق و دیگر عتبه در

مفصل را نافع بود خاصه چون با شبت و بسفاج و پیار بیرند و صاحب منہاج گوید
باشبت تنہا بیرند تا دایکلی آب بماند و آن حرق میاشاند و حرق خروس پرور بود
سند بود و چون بسفاج و شبت اضافه کنند قوی تر از سود مند بود و با خشک آنه مسهل بلغم
بود و چون با چیزهای قابض برند سبج را نافع بود و چون با شیر برند قرصه شانه را
نافع بود و چون بشکافند بعد از آنکه گشتن باشند و گویند چون زنده بود و کردند کی
انفی و مار و در نهند نافع بود و پوست که در اندرون سنگدان وی بود زرد بود
تیک که می اندازند اگر خشک کنند و سخن کنند و با شراب میاشاند و معده را نافع
نافع بود و مجرب و مولف گوید با نبات قدری سخن کنند و سفوف سازند
عمل کنند بحسب دینسا قوس انراض الکلب خوانند و جراته نیر گویند و مشط البراعی
نیر گویند و آن نوعی از خارست شیرازی و پراطوسک خوانند و ساق وی در از بود
خارناک و وی مانند ورق ض است و معنی دینسا قوس عطفان بود و چون خشک
کرد و لون آن بپید کرد و چون بشکافند در میان وی که مهای کوچک بود و چون
تر بود پوست از وی باز کنند و خورند و در طعم وی اندک تیزی بود و طبیعت وی
ویخ وی خشک بود در دم و بیخ وی چون در شراب بخوشانند و بگویند تا بتوانم تم
شود و بر مقدار ضما کند شقایق را زایل کند و اگر بر ناصور نهند سود دارد و کل وی
خواه خشک و خواه تر اما تر نیکوتر بود چون بگویند در خرقة پاک کنند و سر خرقة
ببندند و در میان شیر نهند و بمانند خند آنک سبج در خرقة مانده و آن شیر بر شیر
دیگر کنند مجموع یکبار کرد و گویند و اگر در آب بمانند همچنان که گفته شد
و سه بار دبا شتا بیاشانند بر سر زرافه نافع بود و دفع کند و چون بخوشانند و خورند
سخن بود و بول براند و اگر جو شایند ضما کنند بر موضع که قطع خوانند کرد
منع ص بکنند یک بر یک بشیرازی حرک نوش علی خوانند و مولف گوید آن زربخ

صبر

مصعدست و کسی که آن خورده باشد و اوی آن در صفت زربخ گفته شود
اکله را سود مند بود و سر بریشی که عفن شده باشد و کوشت زیاد خورد و بواجب
قطع کند و وی کند آن بر دوی از جمله سمیات بود و مهلک بود و خنار زربخ
نافع بود **باب الدال** ذاتی الاسکندرانی معنی آن یونانی غار الاسکندر
بود و دستورید و پس گوید ورق آن از ورق مور بزرگتر بود و نرم تر بود
سید بود و مرغوی در میان ورق بود بعد از نخودی و در کوهستانها روید و بیخ
وی مانند سبج مور در بی بود لیکن بزرگتر و خوشبوی بود و چون بیخ وی بگیرند
مقدار شش درم و با طلا میاشانند سود مند بود جهت دشواری زادن
و جکیدن بکینز جهت کسی که بخای بکینز خون از وی آید و جالینوس که طبیعت
وی بغایت گرم بود و در طعم وی تلخی بود و مجربست بانک حیض و بول بر
و اما خا مادامی معنی آن عارض الارض بود و دستورید و س گوید ورق وی
مانند ورق غار بود و لون وی بنر بود و قضبان وی مانند یک کت بود و مرغوی
کرد بود و سرخ رنگ پوسته بوزق و ورق وی چون نیک بگویند و ضما کنند
صداع را ساکن کرد اند و التهاب معده و چون با شراب میاشانند معض را ساکن
کرد اند و عصاره وی چون با شراب میاشانند بول و حیض براند و چون زربخ
بزرگه کند و نخود بر کبر دیمین فصل کند و جالینوس گوید قوت وی مانند قوت
ذاتی الاسکندرانی بود و عبد الله ابن صالح گوید فرق میان ذاتی الاسکندرانی
و خا مادامی آنست که ورق ذاتی الاسکندرانی اول هین بود و با قضبان بود
و خا مادامی ورق وی کوچکتر بود و از قضبان جدا بود و باقی همه مانند یکدیگر اند
ذا قنوبلا اس یونانی یعنی مانند غار خاصه ورق وی در آنج محقق است
نوعی از زربخ است که ورق آن هین بود و در زربخ گویند و بر بی ادا گو

و گفته شد استعمال کردن وی بد بود زایل جلد سلخفاة سندی بود و گویند بحجری
چون بسوزاند و خاکستر وی بسینده تخم مرغ بسرشد و طلا کنند بر شقاق بعین و ایشان
سود مند بود و جهت شقاقی که زمانه در وقت حیض آمدن که نزدیک شود دید
بغایت نافع بود ز نایب این ز سر گوید مکن الوان بود در حیوانی یا کسی معین
بود شکر و کاه و شیر و سگ و اشمال آن و اصل آن گرمی بود و مکن آدمی از سر کین
حاصل می شود و اصل ایشان گرمی که جگ بود که از بدنهای ایشان بیرون آید از
سر حیوانی که باشد آن گرم باز مکن شود و ز زنبور و موم گوید چون کینند کسی بزرگ
و سردی بیند آید و به بدن وی شیعه که در قره باشد خشک کند حکمی سخت زایل کند
و اگر مکن بگیرند و باز زده تخم مرغ سخت کنند نیک و ضما کنند بر جسمی که گوشت مرغ
در اندرون وی جسیده باشد و بیونانی کرما بیس خوانند در ساعت ساکن کنند
و اگر حک کنند بردار الثعلب حکمی سخت دارد الثعلب زایل کند و اگر بزرگی
زنبور مانند سخت دمو ساکن کند و دیسورید و موم گوید بزرگی عقرب و زنبور
و نخل چون مانند سخت خند نوبت بر موضع کردند کی بغایت نافع است و این
خاصیت بود و چون ویرا بسوزاند و با عمل بردار الثعلب و داء الحیه طلا کنند
موی برویاند و خاکستر وی سرد و خشک بود در اربع حیوانات از مکن
بزرگتر زنبور مرغ ابابار یکتر بود و بغایت مرغ رنگ و نوط سیاه بران و آن
سیم قاتل است و مولف گوید در حوالی همدان و کره و کره و و این نواحی بسیار
باشد هر یک بمقدار زنبوری بزرگ و بر بغات شرم نشسته باشند و غذای ایشان
شرم بود و بی حد باشند در آن صحاها و این مولف گوید در ولایت شیراز در مابین
فراوان بود و بخاسانی عکاکو که گویند و چون خوانند که استعمال کنند در کوزها نگویند
و سران بجان باره بگیرند و در کوزه بر سر یکی که سر که در آن جوشند نماند رخا رسر که

بیشتر

بیشان رسد و خاق شان بگیرد بعد از آن مستعمل کنند و بهترین وی ذبیحی بکنند
و طبیعت وی بغایت گرم بود و خشک و گویند گرم و خشک بود در دم و چون
بر با بیل طلا کنند قلع کند و اگر در موم روغن کنند برص ناخن زایل کند و ناخن تپا شده
میخاید برودی و بر برص و هتق با سر که طلا کردن نافع بود و با خوردن سخت کرد طلا
کنند موی برویاند و در موم سرطانی بگذارند خون بازیت نیزند تا غلیظ شود و بران
طلا کنند و بر جرب و قوبا طلا کردن نافع بود و اندکی از وی چون بادویه بود که
دفع مضرت بود و کند در بول بود و گویند اگر در زیت بچوشانند موی بر روی
الثعلب برویاند و اگر کند نیک عقرب بوی حک کنند نافع بود و اگر در روغن
ویک نخته در اقباب نهند و بعد از آن قطره در گوش بچکانند و گوش بیرون کردی
زایل کند و روغن وی محلل و رمهای بلغمی صلب بود و سر کس که یک در اربع خورد
گویند کشته است و علامه وی آن بود که در موم قصب و زمار و نواحی آن پیدا
کنند و قره اشانه و بول به بند و بعد از آن خون و گوشت باره بوض بول بیرون
آید و سوزشی سخت و اسهال سحی و غشیان و اختلاط عمل و سوزش حلق
و افتادن در وقت بر حاستن و غشی و تاریکی چشمها و طعم دهن مانند طعم
قطران یافتن و سه تسوج اردی قره اشانه پیدا کند بخاصیت با وجود آنک
سنگ مشانه بریزاند و اگر خوانند که در مد او ابی مستعمل کنند یک تسوج با دوه
که مصدوی بود مانند کثیر او مد او ای کسی که آن خورد با شدتی و خفته و شیر تازه
اسایدن و لعاب و روغن بادام شیرین و جلاب و مر قهای جرب و بیض
برشت کنند و صاحب تویع گوید مصدوی جی کاج کین و طین مختوم بود
و بدل وی گویند طینوث است و گویند گرم درخت صنوبر ذره جاورس
سندی است شیرازی زرت خوانند و آن دوعت سید و سیاه و بهترین آن

سینه فریب بود و طبع آن سرد و خشک و محف قطع اسهال بکند و اگر استعمال
کنند مانند ضما د سرد گرداند و جفاف پیدا کند ذرق ضد قوا است و گفته
ذرق الحظا لطیف بیاری سرکین بر شوک گویند چون در چشم کشند میباید که در چشم
بود زایل کند ذقن فطر اسالیون است و گفته شود ذقن نوعی از سدایب
برای است و بوی بد دارد و کل وی زردی خوش رنگ بود چون بکوبند بر ورق
آن و یا شامه جهت اسهال زدن و تب ربع و دو جگر سودمند بود و ذنب
الجیل بنایتیست که در خندهها و کوهها روید و قضبان وی محف بود و بر حی
بایل بود و صلب بود و بر کوه و بر دیک کوه و ورق بود مانند ورق ادر
باریکتر و اطراف وی بسیار بود مانند ذنب الجیل و نوعی صلب بود
و طبیعت وی سرد بود در اول و خشک بود در دوم و گویند سرد و خشک
بود در دوم و قابض بود خصوص عصاره وی و محف بود و غیر لرع و قطع
خون رقتن بکند و جراحی عظیم چون بروی ضما د کند با صلاح آورد و اگر ج
عصب بود در قین را نافع بود و قراحه انعا و مجموع انواع سگم رقتن چون باب
یا شامه سودمند بود و عصاره وی رعا ف را سودمند بود در کج وی و حیث
وی سرفه و عسر النفس را نافع بود و در م معده و جگر و استسقا را بغایت
سودمند بود و وی نوعی از لیمه الیس است و بسیار مستعمل کردن مرغی
اعصاب بود و مصلح وی خمیره بنفشه بود ذنب الفاره لسان الحمل است
و گفته شود بدان سبب بدین اسم خوانند که خوشه وی بدین موشی ماند
ذنب السبع بنایتیست که در کوهها روید و در آری آن مقدار دو کز بود
و خار ناک بود مانند کاه و زبان د و خنثی و اوراق و دو خنثی اصلع مجکشت
است و صاحب جامع سهو کرده است که می گوید فقط فلون غیر مجکشت

و این

و در این باب قول صاحب منهاج معتبر است و ذو خنثی اقسام ذو خنثی هجده
نیر کوند و در باب با در صفت بنجکشت گفته شد در باب الف در صفت
المق و خنثی اسم دیگر که دارد هم گفته شد و ثلاث جیاته زعفران است و گفته شود
ذو ثلاث شوکات شکاری است و گفته شود ذو ثلاث و زقات این اسم بر چند
واقع است بر خنثی قه و بر خنثی الثعلب و بر خنثی صنفه و بر حومانه و هر یک در
باب خود گفته شد و ذو ثلاث الوان و ذو ثلاثه اوراق نیر حواته و آن طریقی
است و طریقی بون هم گویند و گفته شود ذنب بیاری زر گویند طبیعت وی
معتدل و لطیف بود و فوس گویند گرم و لطیف بود نافع بود جهت اسهال و
خفقان و تقویت آن و در ادویه داء الثعلب و داء الجیه طلا کردن نافع بود
و سخاله وی در دهن گرفتن کند دهن زایل کند و در چشم کشیدن قوت با صره بد
در و شباهی بفراید لکه بیل زین مر یا مداد در چشم کشد بغایت نافع بود و سخاله
وی یعنی آنچه بسویان زده باشند در او و جهت سودا بغایت میند بود
و محلول وی لطیف بود و اقوی تر از سخاله و صاحب منهاج گوید مقدار استعمال
ارزی قیراطی بود و گویند مضر است بشمانه و مصلح وی سنگت و عمل صاحب
تقوم گویند مضر بود بشمانه و الا ت بول و مصلح آن جبالاس بود و شامه بلوط
و شرنبلی از وی دانگی بود و دیستوری و سیس گویند سودمند بود جهت خرن
دل و اندوه و غم و بادی که در دل بود و عشق و فرح که از غایت سودا بود و خا
وی است که نافع عظیم بود در اول فوس گویند بدن را قوی کند و سرگردش را
نافع بود و جذام را بغایت سودمند بود چون سخاله وی در ضما د است مستعمل کنند
و عرق النساء ترس و فاج را نافع بود چون با ادویه یا شامه مثل سفاح و کاه
در یوس و سودمند بود در دمای سوداوی و مقوی اعضای اصلی بود در حوا

آورده اند که اگر نرگه گوش بسوزن زین سوراخ کتد دیگر فراموش شود و اگر
باره زرخالص برکودکی آید زین سوراخ صرع کرد وی نکرده و مجربست و کسی که
دوا خسته باشد و دوا حس شیرازی خوی دهد خوانده اند که شری زرد رنگت کتد
دو ساکن کرد و مجربست و هم در خواص آورده اند که اگر نمد انگ زرخ در
ده رطل زینق اندازند عوص کتد و اگر بر جسم دیگر که باشد یک رطل در اندازند
عوص نکند و این مولف گوید که شرف زرد رنگه جوهر لادن از نرگه جان نهد
که شرف انسان بر حیوانات و از خواص وی آنچه تجرب معلوم شده چشم راز روشن
کند و دل شاد کرد و آنکه داشتن آن خرد از زیاده کتد و فهم را تیر کرد و اندر مردم
دیگر کتد و در کارها و اندیشه رای صواب نماید و دانش را قوت دهد و جوهر
را نگاه دارد و نیری دیرتر آورد و عیش خوش دارد و عمر بفرماید و در چشم مردمان
عزیز نماید و آرزو ما حاصل کند و چون کودک خورد در ابدار و در آن زرش در مختار است
سخن آید و در دل مردمان شیرین باشد و بتن خویش مردمانه بود و از بیماری صرع
ایمن باشد و آورده اند که اگر زنگ زرین در رای باز بنزد در شکار دلیر تر
بود و از کوزه زرین آب خوردن از استسقا ایمن کردند و زیت پیارسی کرک
کو بند سردی چون در برج کبوتر میا و بزند هیچ حیوان مودی کرد آن برج نکند
البت و دماغ وی چون بکند از نرگه سداب و روغن زیت و در جسد مانده
نافع بود جهت سر علقی ظاهر و باطن که در بدن باشد از سردی و اگر چشم وی بر کوه
بند نترسد و اگر کرکی دفن کتد کرد و در صبح کرک نزدیک آن ده کرد
و اگر سر کین وی باره در پوست بنی کتد که باره از وی کرک خورده باشد
و بر خاصه صاحب قویج نهند بکشاید و این مجربست سر کین وی چون بران
صاحب قویج بند بر سمانی که از شمشکسی بود که بعضی از وی کرک خورده

باز

باشد بغایت نافع بود و اگر بعضی شمشک غوج در پوست ایل بنزند و از ران
وی پیانند همین عمل کتد و اگر انوبی کوجک از نقره بسازند و انوب
بشیرازی سوره خوانند و باید که دو گوشه داشته باشد مقدار یا قلابی
در وی کتد و صاحب دج از خود بیاید و نافع بود و مجرب بغایت
و بکرات امتحان کرده چون سر کین خشک وی صحت کتد و در انوبی کتد
و بر خلق صاحب خاق باشد که بسبب آن رطوبت بود نافع بود و این
زهر در خواص آورده است که کرک سر کین خاک بخورد و یکماه بخورد الا
وقتی که رنجور شود همچنانیک و همه حیوانات قصبه ایشان از عضله
و عصب بود الا روپا و کرک که از استخوان باشد و اگر دین وی در جا
که علق خوارک باشد بیاید نرگه مادام که آن او نخته باشد اگر چه کاه و گرسنه
باشد قطع کرد آن نکند و اگر در موضعی که سر کین وی بخورد کتد موشان ایجا که
جمع شوند و اگر زن بر سر بول کرک شامه مرگه آبتن نکند و اگر خصیه راست
وی بکوبند باریت و باره صوف بدان بیالایند وزن بخورد بر کید شہوت
وی منقطع شود و اگر زمره وی بوزن دانگی با عمل یا با شراب یا شامه
تبهای کهن زابل کتد و چشم وی کسی که با خود دارد منع صرع بکند و هیچ سباع
و کزنده کرد وی نکند و از راه زمان و در دان ایمن باشد و این از خواص
است و شیخ الریس گوید زمره وی منع تشنج و کزاز بکند و ریشهای عصب
خاصه که از سردی بود و چون معوط کتد بدان نه کهای سخت را نافع بود و
خواص این زمره آورده است چون کرک ایسی را بکند و از وی جدا شود
آن ایس بر مجموع اسبان در رفتن سبق کرد و نیه وی داء الثعلب و داء
الجیر را سود مند بود چون بدان بالند و حافظ گوید اگر آدمی خون الود

وگرگ بوی خون بشود قصد وی کند اگر چه صلاح تمام داشته باشد در شجاعت
و بهلوانی نظیرند آشنه باشد تا بحدی در بی وی کند که بخورد و سمو گوید اگر سرگرگ
در موضعی که گوشت بود در فن کتد مجموع میزند و اگر کجای نام بوسه بزی که بعضی
از وی گرگ خورده باشد بنویسد قطعا در میان زن و شوهر موافقت نباشد الله و
بوست وی و چشمهای وی چون جمع کند و آدمی با خود دارد بر خصم غالب آید و
محبوب خلیق گردد و الله اعلم **باب** **البراع** را و نذ بسیار سنی
ریوند گویند و مولف گوید ریاض است و صاحب مہاج گوید دو نوع است
صینی خراسانی و خراسانی معروف بود بر اندالوداب و آن بخت چهار بابان مشعل
کتد و صینی جهت آدمی و بهترین آن صینی بود که خون سخن کتد بر یک زعفران
بود و چون بکشد اندرون وی بطریقه کوهان کا بود و آنرا ریوند لخمی خوانند باید
که سمهای بزرگ بود ما تدم اسم و باید که قطعا سوراخ در وی بود و طبیعت
آن گرم است و گویند معتدل است و میس گوید گرم است در سیم و خشکت در اول
و گویند گرم و خشکت در دوم چون سخن کتد با سر که و بر کلف روی مالند زایل کند
و چون بیاشامند باد ما را نافع بود و ضعف معده و زکو کرده و شانه و رحم و زرد
جگر و معض و درم بزرگ و عرق النساء و نفث دم که از سینه بود و در بود قوی و قوی
و خفقان و قرحه اعوا و اسهال و تنهای دایره و سموم و کزندی جانوران و شترتی
از وی نیم درم بود تا در درم و گویند از دانگی تا یک درم و اگر با سر که بر قوبا طلا کتد
زایل کند و چون با آب ضماد کتد بر درمهای گرم مرمن بکد از اند و جالیسوس
گویند سود مند بود و جگر و سبزر را رسد و جگر و اعصابش آید و خاصیت وی در
جگر و در ج آن اگر چه مرمن شده باشد و درم و صلابت آن و قوت جگر زیاده
از همه چیز بد و اریب سوسپس گویند نافع بود با سهالی که از ضعف معده بود

در

شیخ الریس گوید چون روغن وی با لذت فتح که در عضله حادث شود و در
آن و امتداد آن نافع بود و معمول گوید چون طلا کتد میان سرد و شانه خوف از
ال بر و سفیان اندلسی گوید مقوی اعضای باطن بود و رسد بکشاید و رطوبتهای فاسد
شکست گرداند و طبیعت پاک کند از بلغم لزج و خلط خام و استعقار سودا و
سنگ کرده و شانه بریزاند و بغایت نافع بود جهت دشمنان و بول برآید
و انواع اسهال که از سده ماسا سقا و جگر یا از رطوبت بسیار بود سودا و چون
با صبر بود فعل وی اقوی بود و همچنین با بلبله کابلی جهت تقیه دماغ مقه نام
بود و ذسن را نیکو گرداند و صداع بلغمی زایل کند و اگر ایاره لوغاد یا کهن با وی
اضافه کند فعل وی قوی تر بود و سود مند بود خواه با وی و خواه تنها بخورد و نافع
و علتها که از سردی دماغ بود و نافع بود جهت قوی بلغمی و ریخی اطلاق و طبیعت
و تحلیل ریاچ کند و تب ربع و تب صفراوی را نافع بود و فوس گوید بر
پاک گرداند از همه حرارتهای گرم را سود مند بود و در جگر و سبزر
و یو حاکوید درم معده را و در شش و جگر را نافع بود و بواسیر و ناصور که از
مقعد بود چون سخن کتد بر آن باشند خاصه با انزروت و گویند مضر بود
سفل و مصلح وی صفع عربی بود و بدل آن نیم وزن آن است و در ج و در
آن و رقی کل سرخ و سبیل و رازی گوید بدل آن در صفت جگر و معده یک
وزن و نیم آن ورق کل سرخ و سبیل راجح نارگیل است و کتد
شود راز یاخ ببری بود و بسای را بار شون گویند و بری اوتو
مار تو بهترین آن بستانی بود و ماز و بری گرم و خشک بود در سیم و بستانی
در دوم و بری را شیرازی خولو خواستد و بستانی ورق وی گرم بود در اول

و تخم زوی و بیخ دی کرم بود در سیم و بتراط کوید کرم بود در دوم و خشک بود
در اول سده بکشاید و روشنی چشم پیراید خاصه صمغ وی و سود مند بود جهت
نزول آب چشم و در نزدیک فرو آمدن آب و راز یا نه چون بخورد شیر زیاد
شود و تخم زوی همین عمل کند چون میاشاند یا با جو بپزند و اگر طبع وی با شراب
میاشاند که مذکی جانور از آن نافع بود و طبع وی حیض براند و بول و محلول ریاح
بود و چون باب سرد میاشاند در نهی عتبان و التهاب معده ساکن کرد ایند
و بیخ دی چون بکوبند و با عسل یا بپزند و بر کزندگی سگ دیوانه نهند سودده باشد
و آب رازیانه چون خشک کنند و در کلهها کنند جهت روشنی چشم بغایت
نافع بود و آب رازیانه چون بخوشاند در سه جوش و کف وی بپزند و با عسل
و سکنجبین در چشم کنند یا بی سکنجبین منع نزول آب بکنند و روشنی پیراید و بیخ
وی در معالجه از تخم و ورق اقوی بود و بیخ کوید سده و بزرگشاید و بری شک
کرده و قشانه بریزند و تقطیر البول را نافع بود و بهای غرض و شریف کوید از
قول فلاحه بطنی از قول دم علیه ایست که تخم رازیانه مقدار یک درم با یک
درم قند مرز و سنوف سازند از ابتدای آنک اقباب محل ایست که کوید بریح
سرطان رسد و مداومت بر آن نماید در سالی این سه ماه که گفته شد قطعاً مرض
نشود البته و اگر چه بسن طبیعی برسد و حواس وی بصحت باشد تا آن زمان
که میرد و شیخ الریس کوید بطنی الاضم بود و غذای بد دهد و سود مند بود جهت
بتهای غرض و اسحق ابن عمران کوید رازیانه دایع معده بود و تخم زوی خشک
کرده سده مشابه و کرده بکشاید و با دما بکشد و دو بهلو با و بسنه که تولد از
سده کند یا ریاحی غلیظ نافع بود و در معده بود و در طوبت آن بزداید و در معده
کوید که در کان تخم رازیانه تر جرا کند تا چشم ایشان قوت یگیرد و افی و مار

بعد از رستان

بعد از رستان چون از سوراخ بیرون آیند و چشم ایشان ضعیف شد باشد
چشم خود بدان باند جهت روشنی و تقویت آن فسیحان الدنی لهمها هذا
دار شد با ایس و رازیانه بخوردی مزاج را صداع آورد و مصلح آن ضدل
و کافور بود و بدل رازیانه تخم کرفس بود اما بری وی اقوی بود و سگ
کرده بریزند و بر قاشقها دهک بول و حیض براند و سگم بپزند و طبع وی
با شراب کزندگی نور آنرا نافع بود و بر کزندگی سگ دیوانه طلا کردن سود
مند بود و رازیانه شامی اینسوست و گفته شد و رازیانه رودی نیر کویند را سن
و بر ریخیل شامی خوانند و بلغم اهل اندلس جناح خوانند و کلوح نیر خوانند و آن
دو نوعت یکنوع بتسانی و آن فیلجوش است و گفته شود و یکنوع دیگر جیلی
که شکل فیلکوش بود و بیخ آنرا ترکی اندر خوانند و طبیعت آن
کرم و در دوم کویند در سیم و در وی رطوبتی فصلی بود و بهترین آن
که سبز و تازه بود سود مند بود جهت در بهای سرد و عرق النساء و مناسل
که از رطوبت بود چون بار و غن بپزند و بدان طلا کنند و اگر در لغو قات کنند
که نافع بود جهت دفع اخلاط غلیظ لزج که در بسنه و شش بود اثری تمام میدهد
و چون طبع وی میاشاند بول و حیض براند و اگر بیخ وی مرکب با شراب بقیع
معده را بیکو بود و مرکب با جان کند که اول خشک کنند اندکی و بپزند بعد از آن
سرد خویسانند پس از آن در شراب نهند و صاحب مناج نه چنین آورد است
در مرکبات گفته شود و شیخ الریس کوید نافع بود جهت همه آلهام و در دما که
از سردی بود و منج دل بود و متوی آن و غافقی کوید مقطع اخلاط و بلغم بود و با
برای کزنده سود مند بود جهت اخلاط مناسل که از رطوبت بود و این ماسویه کوید
سود مند بود جهت تقطیر البول که از سردی بود و متوی مشابه بود و دستورید و سگ

کزندگی جانوران نافع بود خاصه مصری آن مقدار که دو درم و لعوق وی سرفه
و عمر النفس را سود دهد و قتی که با غسل بود و چون با شراب بر بند وضاد کند
عرق النسا را سود مند بود و ماسر جوید که گوید که اگر زن در شب خود دود کند ترک
حیض کند و اگر بکوبند و با غسل بشنند و یکشمال بیاشانند سخن اعصابی تمام بود
که سبب آن از سردی بود و منصوری گوید سده جگر و سبز بکشد و بسیار
خوردن وی خون را تباہ کند و منی کم کند و شیخ الریس گوید مصدع بود لیکن
شقیقه بخی ساکن کند خاصه نطول کردن و مصلح وی سرکه بود و گوید مصلح وی
مصطکی و حمام بود و گوید خمیره بنفشه و بدل وی ایرسا بود در امک مرکبت
از ماز و پوست انار در راج سیاه وضع و دو شب با غسل و طبیعت وی
سرد و خشک بود و گوید گرم بود و وی قابض و لطیف بود و صفت وی
در مرکبات گفته شود را طینی یونانی همه علمها را بدین نام خوانند راحت
الکلب کلست تا به سکه را تیغ را تیغ و ریتاخ و رجبه در شیشه نیز
گویند و آن صمغ صنوبر است و آن سه نوع بود یک نوع سایل بود که منفعتش بود
و یک نوع صلب بود ساده و یک نوع صلب بود بعد از آنک با شحمه با سده
و آنرا فلغونیا گویند و شیرازی زکباری گویند بهترین وی آن بود که سید بود
و اندکی بزردی رند و بول آن مانند بوی صنوبر و طبیعت آن گرم و خشک است
و عیسوی گوید که گرم است در رسم و خشک است در اول و محف و محفل بود گوید
برویانند در ریشها لیکن مهج الم بود در ریشها را با صلاح آورد با کفار و عوق
و امثال آن و وی سخن اعصاب بود و مصلح وی موم روغن ما اب حی
العالم بود و بدل آن علق البطم است و قه گویند بدل آن رقیق کن
رازیقه صاحب جامع گوید رازقی سوسن سید است و جند قول دیگر موار

که رازقی

که رازقی قطن است و دیگری گوید که رازقی کتان است و همو گوید روغن رازقی
از بهار انگور رازقی گیرند و دیگر گویند روغن بزرگنجان است و گویند روغن
سوسن سید روغن رازقی است و مولف گوید رازقی کل زیتق است
و صاحب مہنج گوید زیتق سوسن سید است و صاحب جامع گوید زیتق
یا سوسن سید است و مرد و خلافت اما اگر گویند که زیتق نوعی از سوسن
سید است دور نباشد راس الفارس موش چون خشک کند و بسوزند و بکوبند
نیک و با غسل بیا میرند و برداء الثعلب طلا کتبه بغایت نافع بود در اسن
الارین سرخرکوش چون بسوزند و خورند بکوبند و با بیه حزنس برداء الثعلب
طلا کتبه بغایت نافع بود در انا بیونانی رمان است و کتبه شود زیتقا مولف
گوید ماسی گوید جکت که از طرف فرموزی آورد در گرم سیر و براماسی اشبه
خواستند و از وی مایا به سارند و بجان خشک نیز می خورند و طبیعت وی
گرم تر از اریبان بود و بیج باه بود و معدده را بکوبد و لیکن شنگی آورد و صمغ
وی کا توب بود برقی عنب الثعلب است و کتبه شود در ب السوس عصاره سوسن
است و در عین گفته شود در صفت عصاره ریل نوعی از افشین است
لیکن کوسی بود و کتبه شد صفت افشین رته بندق بندی است و کتبه شد
ریتلا مولف گوید چو اوست مانند عکبوت اما سنگ وی بزرگ بود و در
وان نواحی بسیار بود و آنرا دله گویند یا رسی و جایه کرک گویند و برگی بای
کوبند و از جمله گزند کان زردار بود و لون وی زرد بود و نباتی است که
یونانی فالیچین گویند و نافع بود بکوبند کی وی و آن نبات هم زیتلا خوانند و در فا
کتبه شود در جل الجرا د شیخ الریس گوید تبقه است که قایم مقام تبقه یانی مو
سود مند بود جهت سل و طبع وی نافع بود جهت تب و تبهای طبعه

و هیچ کوبد زرب است و مولف گوید تحقیق زرب است و آنرا سرد
ترکت نامی خوانند و کتبه شود در جل الغراب در شام در جل الزراع خوانند و از
جمله شایسته و شکل بای کلاغ و چون پیرند نافع بود جهت اسهال مزمن
و دو شکم خاصه اصل وی و فویس کوبیده امل وی چون کوزند جهت قویج
سود مند بود بی آنکه مضرتی بوی رسد و دو بشت و روان و زانو مارا بغایت
نافع بود اما اصل وی کرم بود در کف درجه اول و خشک بود در اول
درجه دوم و شربتی از وی جهت نفوس چون تنها بود و از دردم تا سه دردم
باشد کوفته و بیخته و اگر در جتی که جهت مناسصل مستعمل کنند از یک درم تا یک گیمال
شاید در مناسصل همان عمل سورنجان می کنند بی مضرت در جل الحماه شجارت
و کتبه شد در الف در صفت ابو حلسا و در صفت شجارت کتبه شود در جل شله
المحماه است و کتبه شد در جل العقاب و در جل العنق و در جل الزور و در جل الغوا
است که کتبه شد در مصر اطربلال را بر جل الغراب خوانند و کتبه شد صفت
بر در جل الغرورج بر جل القوس نیز گویند و آن فاقلی است و کتبه شود در جبین
نوعی از منصل است شیزاری قره قرطه خوانند و این ماسویه کوبیده طبیعت آن
سرد و خشک در دوم معده کرم را یک کوبد و در خلطی بد از وی حاصل شود
و اگر شافه از وی بخورد بر کینه شکم براند زخمه مرغیست که در امر دار خوار
خوانند و در بیمار کوبند و شیزاری خرد کوبند زمره وی چون در گوش مخالف
جکا تدبیر و عنق بنشیند یا در شقیقه انحال مالند در گوش و شقیقه را بیل کند
و کوبد کانا سوط کتبه یا در گوش ایشان جکا تدبیر بادی که کوبد کانا بود نافع
بود و اگر زمره وی با کلاب در جهم کشند سبیدی برسد و اگر سر کین وی زین
در شیب خود بخورد کتبه بینه از دوا اگر باریت خلط کند و در گوش جکا تدبیر

درباره

کسانی گوش بر دوز سره وی بر کتبه کی مار و عقرب و زنبور ماییدن نافع بود و
شریف کوبد کتبه وی چون با خردل خلط کند و خشک کند و بخورد کتبه منت
نوبت در شیب کسی که بر زمان بسته بود کتبه کرد و باذن الله تعالی و چون
بری از مال راست وی بگیرند و در میان بای زن استن نهند سهل تر آید باذن
الله تعالی و در خواص این زمره آورده است که بروی چون بخورد کتبه در خانه کتبه
زمره در کتبه نهند و سر کین وی بگیرند و با سر که حل کنند و در برص مالند لون این
متغیر شود و جگر وی چون بریان کنند و سخی کنند و با سر که حل کنند و کسی که خون دا
باشد یا شامه سرد زمره نوبت هر روز چنین کند بیانی صحت باذن الله
تعالی و پوست زرد که در اندرون سکه آن وی بود چون خشک کند و سخی
کند و با سر آب بیاشامد سود مند بود جهت سر مسمی که باشد و اگر سردی بر
زنی که در شجارت زاید پیدا و بر نند زاید بد و آسان کرد در خام نوعی از اجبار بود
و الوان بود و سید و سپیاه و خمری رنگ و زردی بود بهترین وی
سبیدی بود و شریف کوبیده طبیعت آن سرد و خشک بود چون سرد زمره در کتبه
سخی کرده بعسل بر سزند و بخورد نفع دلهای کند که بد اعضا از میان خون پیدا
کرد و چون بسوزند و سخی کنند و بر جراحتی که خون از وی روانه بود پاشند قطع
خون کند و بصلاح آورد و وضع تورم بکند و چون خلط کند جزوی از وی با جزوی
شاخ بر سوخته و بر این طلا کنند و در اشش بر نند تا سرخ شود بعد از آن بیرون
آورند در آب و نمک اندازند آن امن تر بود و اگر در حای که توارخ بدان
تس کرده باشد بر سر قبر یا بتاتند و سخی کنند و کسی که عاشق بود با سم معشوق
یا شامه معشوق را فراموش کند البته و صاحب مناج کوبیده کرم بود
دوم و خشک بود در اول و سود مند بود جهت شقه و دار الثعلب رشا د

حرف است و گفته شد باری سندان گویند و تیره تیرک نر گویند و طبیعت آن
گرم و خشک و لطیف که مہاراکند و باد ما بخیل و ہ و قطع بلغم بکند و مضر بود
بمعدہ و مثانہ و تعظیم البول حدیث کند اولی آن بود کہ محو در مزاج با گشتنی و کابو
خورد رصاص قلعی بیارسی از زیر خوانند و بیشتر از قلع بہتر بن وی آن بود کہ صیان
بود و طبیعت وی سرد و تر بود و گویند خشک بود و محرق آن و اسید اج آن لطاف
در وی زیادہ بود و تلخ و بخیل و صفت حرق آن در باب الف در صفت
آبار کہ آن اسرب سوخته است گفته شد و اسرب رصاص اسود بود و سردی وی
زیادہ از قلعی بود و قلعی را قیطر و قصد بر ہم خوانند و اگر صحنہ اشک سازند
از اسرب و بر عانہ بندند یا کہ گاہ منع اقلام بکند و اگر آن صحنہ بر برور کہ بر عصب
پیدا شود نهند زایل کند و سرما دہ کہ بیدار کرد در ابتدا امثل چارک چون بروی
یکہ از اندو و رجمای متعد کہ بارش بود و بوی اسیر و در مہای قیض و زما ر دستان
در پشاشل سرطانات با عصارہ کہ در غایت سردی بود و روغن زیت
یا روغن کل یا روغن بیار و روغن مورد چون بوی اضافہ کند و آن صحنہ بدان
روغن حل کند و مالند نافع بود و برادہ ان خون بیاشامند سمان علت حادث
شود کہ از خوردن مرد اسک از بستن بول و غایط و ثقل معدہ و معادن در ایسان
و ضیق النفس بحدی کہ بخناق کشد و ایلاوس پیدا کند و لون وی رصاصی بود و
ما دای وی نمی کشد بطبع تخم کہ فس و شبت و انجیر و بورہ و ماء العسل و عدا
اسید باج و نشانہ خلاص وی آن بود کہ ادرار بول و اطلاق طبع حاصل شود و
شیخ الریس گوید چون حل کنند رصاص بشراب یا ریت نافع بود ہمتہ
در مہای گرم و این زمر در خواص آورده است کہ اگر بارہ رصاص در
دیکہ اندازند سر جند کہ آتش زیر آن برافروزند کوشتی کہ در آن دیکہ بود

قلعی

قطعاً گندم و در مرکب کہ اکثری رصاص در انشت کند بدن وی لاغر کرد و اگر
رصاص در روغن بالند تا رنگ بر آورد بعد از آن روغن بر امن طلا کند
سرگز رنگ بکشد و صاحب فلاحہ گوید اگر طوقی از رصاص بر درختی کند کہ نثر
دار بود ثمر وی بہتند صج و ثمر وی زیادہ کرد و این مولف گوید رصاص از جملہ
فلذات معرفت و معادن او در سہ موضع است نخست در طرف
مشرق از جانب چین کششامی آورند دیگر از حدود بلغار و آن نوع تنگ کردہ
باشد و آنرا قلعی نوالہ گویند و نوعی دیگر از طرف فرنگستان آورند و آن نوع اندک
بایہ سیاہ نام بود بر صورت مار ہا کردہ بہر باد شاہ انجا و بعضی در یکد یکدیگر
پیوستہ اند از زبان بایہ گویند بہترین انواع بلغار است کہ از سہ صافی تر در زمین
تر بود در طب گرم بود در دوم و تر بود اول و گویند حرارت وی کمتر از رطوبت
وی بود و مر جہ حلاوت وی زیادہ بود حرارت زیادہ بود و این گوید گرم
و تر است در دوم و غذای وی زیادہ از غذای سہ بود و بہترین آن جہی بود
و سردن و بعد از آن زرد و رطب نخ در سگم پیدا کند تا سدا انجیر تر و شمال انجیر
تر و خشک بجمون رطب حرما و رطب بود و رطب معدہ سرد انکو بود
و منی بیفزاید و طبع نرم دارد سرد مزاج را و رطب و خرما منشد دندان لا کوشت
بن دندان بوند و مضر بود بخجورہ و او از خون کہ از وی حاصل شود بد باشد
و زود متعین شود و مصدع بود و مولد سہ و مصلح وی بادام و حشاش بود
کہ با وی بخورند و بعد از آن مغز کا مو با جبار بر کہ یا سبکخین خوردن رطب
فضیلت است و چون خشک شود وقت گویند و علف گویند بیارسی است
گویند در فاکتہ شود در علی الامیل سفاتی گویند و آن جیشی است کہ دانہ
وی چون دانہ مورد بود و در وی حلاوتی اندک بود و طبیعت آن گرم است

در اول و ترست در دوم و جای نوس کوید کرم است در اول و خشک در دوم
و لطیف و شرجی بر وی جرا کند هیچ مضرت بوی نرسد لیکن سم جانوران زهر
دار بود و طبع وی موی را سیاه کند و تخم وی چون با شراب بیاشامند جهت کندی
جانوران سودمند بود و سیلان رطوبات رحم را نافع بود و وی مضرب دباغ و
اعصاب و مصلح وی قرفه بود یا سنبلیله الطیب زغی الحمام و سطرین و
و فار سطرین و کوید آن چیست تیره رنگ بعد از ماش اندکی بزرگتر و چون
پوست از وی بازگردد بر یک عدس منقرض بود صلب و بطعم عدس اندکی
شیرین تر و طبیعت وی گرم و خشک بود و کوید تری را بجایست که دست دارد
و کاه و مسک نیز خوانند و کاه و نیز بجایست که دست دارد و هیچ چیز مانند وی کاه
فریه کند و دیو مسک نیز کوید و مولف کوید نوعی از کرسنه است و فرق میان
کرسنه و وی آنست که کرسنه سه سو بود و وی که در کاف گفته شود رعا
جوانی که در یابی است و دیستوید و س کوید مای در یابی است مخدر بود چون
بهند بر سر کسی که صداع مزمن داشته باشد صداع ساکن کند و چون بخورد بر کوید
معد که بیرون می آید شفا دهد و اگر بزیت بخوشاند و آن زیت بر مغنا صیل
مانند دو ساکن کند زغی الحمام کوید زغی الالبس و گفته شد زغی حمام
و گفته شد زغی حمام است که در میان کدوم می باشد و آنرا از کدوم پاک گفته
و مضرب خوردن آن و بیشرازی آنرا خوانند و بیشرابی حرر غوغه الغر بزاق
التمست و زبد التمز نیز کوید و آن حرام است و گفته شد زغی الحمام
اسنج است و گفته شد زغی الحمام زبد الملح کوید و قوت وی زیاده از قوت
ملح بود و محلل و مطلق بود زغی حمام، الملح در غایت حرارت و حرارت بود
و باشد که بسوزاند رقیق سلفات بحر است و کوید سلفات بحر است و گفته شود

درین

درین زقاقش کوید خفت آفرید است و بعضی کوید لبعه بر بری است و بعضی
کوید خفینه الثعلب است و صنعت هر یک در باب خود گفته است و گفته شد
رقون خاست و گفته شد رقعاً سرخ است و گفته شود رقیب الشمس صابون است
و گفته شود رقعاً سرد روی که جبر کسر کند از رقعاً خوانند مثل الجار و بنتو و خاما
اقطی و رقعاً خاص اسم نجی است سرخ رنگ صلب و طبیعت آن سرد و خشک
و چون بکوید کتکمال از آن در دو بیضه نیم برشت سه روز بیابی بخورد هر روز این
مقدار موافق بود و شی و حویس که در بدن پیدا شود بسبب اقادن یا زخم
یا برداشتن چیزی سنگین رفاع یا فی بخور التي مانند اسرویی سکا قه بود و خشک
شکل بود و بهترین آن بود که رسیده بود و طبیعت آن گرم و خشک توی بلغم
و رطوبات معده بود و خطای غلیظ لزج بیرون آوردن حلو انا ریشین
بهترین آن بزرگ شیرین رسیده بلبی بود و طبیعت آن سرد بود در اول در
اول در تری بود در لغزان و کوید کرم بود با اعتدال و در وی جلا بود با قبض و ملین
بود و آن روی با غسل دو گوش را نافع بود و وی حلق و سینه را نرم دارد و معده
را جلا دهد و خفا ترا سودمند بود و موافق معده بود و بول براند و عیسوی چون
در شیشه گفته در آفتاب نهند تا غلیظ شود و در چشم کشد و شایبی بنقره
و خندانگ کهن کرد بهتر بود و دانند وی بد بود و زغی حمام در معده پیدا کند
و کوید مصلح وی انار ترش بود و درازی کوید اندک بخورد که باشد که غوط
آورد و محتاج با صلاح نیست از بهر آنکه نوع وی زود بگذرد و کل وی چون
بسوزند جراحت را سودمند بود همان حامض انار ترش بهترین آن بزرگ
ابدار بود و انواع انار غذا اندک در وقت قبض بود و قبض ترین اجزای
وی کل وی بود و انار ترش سرد و خشک بود در دوم و کوید معتدل بود

در تری و خشکی صفرا بسکند و منع سیلان فضول بکند از اشا و دانه وی با غسل
تلاع را نافع بود و عصا وی ناخنه را سود مند بود و دانه وی جو در آب باران
خویساند منع نفث دم بکند و وی قهنا را سود دهد و جلای دل بدید و التیاب
معد را بیکو بود و جگر گرم را سود دهد و تها را و سبوق وی مصلح آرزوی زمان استن
بود و در وی ادرار بول زیاده بود از شیرین و سبوق وی جهت اسهال صفراوی
سود مند بود و وقت معدده و جگر گرم را و آب وی بایست جوید و دل را
ساکن کند و انار بستر تازه ترش و شیرین بوست از وی جدا کند و در نادن سکنین
نهند و بکوبند بجهان بایه خود بپاشند و نیم رطل بایست در م سکر طبیعت براند
قبض و حره صفرا براند و معدده را قوت دهد و شراب وی در وی خارا
سود مند بود و خشکی را بنشانند و غیبان دنی باز دارد خاصه منع وی و بسیار
خوردن شهوت را مضر بود و انار دانه خشک ترش سگم به بند و صاحب تنوع
کوچک انار ترش مضر بود بینه و آواز و صاحب مناج کوی دانه وی بد بود و خوش
حلق بود و بینه و مضر بود بعا و معدده و مصلح آن حلوی عملی یا قندی بود و در جبه
پران باشند و لی آن بود که رنجبیل پرورده خوردن زمان السعال خشک است
و کتبه شد زمان لاهنار نوعی از موفار تونست و کتبه شود در باب مازدنی
اندر و سامن خواند زمان البر درختی است که بد رخت انار ماند کوب جگر و جب
قلقل دانه وی است و مغاث بیخ و بت و صفت جب قلقل کتبه شد
و مغاث کتبه شود در مادی بیارسی خاکستر کوبند مجموع مخفی باشند ماد الماز بون
جلاد منده بود و معن رو شبایی چشم میفراید ماد خشک بلوط خاکستر خوب بلوط
قابض بود خون بیند و چون بحر بریزند و بر باد بیاشد و در م با شراب پیب
یا شامند سود مند بود جهت بله معدده و در این رحمت بغایت نافع بود در ماد

مکر

خاکستر کرم خاکستر خوب رز بهترین آن بود که از درخت میرو بود و طبیعت آن
سرد و خشک بود و کوبند کرم بود در پیش روده را نافع بود مقدار نیم درم و کوبند مضر بود
بشش و مصلح آن کثیر بود و چون با سر که ضما دکتبه بر کند کی جانوران و سگ
دیوانه سود مند بود و اگر سخی کتبه در خر قه کتبه و بر بو ایسر ضما دکتبه و چون سرد
شود دیگر بدل آن گرم نهند بیابی و بدان ادمان کتبه بغایت سود مند بود و چون
بانظرون و سر که ضما دکتبه نافع بود جهت گوشت زیاده که در بوت خصیه
پیدا شود و چون باریت و سر که بایه کهن ضما دکتبه جهت شدخ عضله و استرخا
مفاصل و تعقد اعصاب نافع بود در ماد قصب خاکستر بی بهترین آن بطنی بود
و طبیعت آن سرد و خشک بود در سیم سده که در ماره بود کتبه پدید میآورد
و کوبند مضر بود بشش و مصلح آن کثیر بود یا قدر ماد عشق الحطاط لطف خاکستر آشیانه
بر شوک بهترین آن بود که آشیانه در موضع ساخته باشند که هوا بسیار بود و در صفت
سوختن آن جان بود که در کوزه کتبه و بکل حکمت بگیرند و در توری که آتش
تیر بود نهند یک ساعت بعد از آن بیرون آورند و سخی کتبه طبیعت آن سرد
و خشک بود نافع بود جهت دشواری زادن مقدار یکمقال و کوبند مضر بود
بشش و مصلح آن سکنجین بود در ماد الرطانات صاحب مناج کوبید صفت
سوختن وی جان بود که در کوزه کتبه و در کل حکمت بگیرند و در توری که
آتش تیر بود نهند و بعد از آن بیرون آورند و سخی کتبه و طبیعت آن گرم
بود در اول و خشک بود در دوم و منعت آن در باب مین در صفت
سرطانات کتبه شود و صاحب جامع کوبید صفت سوختن وی جان بود که
دیک مین سرح بر سر آتش نهند و سرطان زنده در آن نهند و بسوزانند
تا چون خاکستر گردد و بردارند و بعد از آن استعمال کتبه را ماد تین الباقلا

خاکستر خوب با قلا و قنی که تریو در چون بسوزند و خاکستر آن ضما دکنند یا با لیدر
جام آمار جرب بیا که در بدن باشد بر در رفت بهراج است و گفته شد
رند صاحب میناج کو بد است و صاحب جامع گوید در وقت غارت
و صفت آس گفته شد و صفت غار نیز گفته شود و روس بهترین سر با آن بود که از
چو آن معتدل در رطوبت که نند و طبیعت آن گرم و تر و غلیظ بود غذا بسیار
و منی بنفراید و مصحح اصحاب که بود و در سر میش چون بزند و بمرقی آن حقه گفته معاف
سغلی تر کند و کرده و بد نیز اینکه کرده و باه را زیاد چون در وی اندک حرارت
و بیوست بود و خوردن وی مضر بود بعد از هر آنک دیر مضم شود و او لی آن
که با در جنبی خوردند و بعد از آن مصطکی بخانند و سر که سغند تر از سر بز بود و سر بز تر
از سر آهو بود برین قیاس فی الجمله غذایی بود که اندک سخی داشته باشد و غذا
بسیار دهد و قوت بدن ضعیف بدید چون مضم بروی مستولی شود و باه را زیاد
کند و سر ضعیف را کران کند و کسی که معده وی ضعیف بود نشاید که خورد که
قولنج آورد و قولنجی بغایت سخت و گوشت زبان بسکته بود و گوشت خیزن
غذا بسیار تر دهد و چشم جرب تر بود و زرد تر کند و دماغ سرد و تر بود و زبان
بانمک خورد و چشم نیز بانمک زیاد خورد و گوشت خیزن و بین گوش
بسر که وسعت و انجدران و خردل خوردند و او لی آن بود که بو سنها و عطر و هاشم
امکان بود خوردند و اگر آرزو غالب بود با سر که و خردل خوردند و مصحح دماغ
در صفت دماغ گفته شود اما سر بای ماهی کوچک نمکسود خشک کرده چون بسوزند
جهت شقایق که در معده بود و ملاد و ورم صلب و مانند آن نافع بود و در
سردین نمکسود چون بسوزند و بر کزند کی عقیق مالند بغایت سودده در اس
جریض اما است و گفته شد و در سنجیح را بخت گویند و آن نحاس محقت

بیری

بیارسی مس سوخته بود لیکن بیارسی روی سوخته گویند و بهترین آن مصری
بود و طبیعت آن گرم بود در سیم و قابض و محقق و ملطف بود و مسهل است
زرد بود در خصایبات نوی استعمال کند و بر شهابک کرد اند و بصلاح آورد
و چشم را جلاد و گوشت زیاد بخورد و ریشهای بد که در بدن بود منع کند و پستان
ایرین است و گفته شد صفت آن دامل مصر فزیدس خوانند و اهل اند پس
قرون و این زرد در خواص آورده است که چون بگویند یا بخورد سیاه و بر ناف
ضما دکنند ج الترع را بیرون آورد و گویند چون خشک کرده سخن کنند با قفل
و در چشم کشند شبکوری را نافع بود اما سر جوید که گرم و تر بود با عذال منی زیاد
کند و سگم نرم دارد و بصری گوید پیش از آنک نمکسود کند باه را زیاد کند و غذا
صلاح دهد و چون نمکسود کنند و گشنگ کرد و مولد سودا و حکم بد بود و در رازی گوید
دستخوار مضم شود و معده را بد بود و او لی آن بود که اصلاح آن بسر که و سوی و کرد و با
کند و بعد از آن جوارش عود یا جوارش سفر جلی مسهل خوردند و اگر محو در فراج خورد
از عقب آن رب انار منع خورد و اگر حته باه خورد نشاید که بسر که خوردند
بعد از آنک نیک بخند و گشنگ کرد و کان و زرده تخم مرغ نیم برشت
و بیاز و کند با قلیه سارند و نسا دل کنند سخن کرده و رحم بود و باه را زیاد کند
روش الحار الا بلبی سر کین خر خواه سوخته و خواه ما سوخته قطع سیلان خون بکند خاصه
چون با سر که بیامیزند و اگر سر کین تازه بپشارند و آب آن در بینی گذر عاف
زیایل کند و مجنن چون سر که روی افشانند و بیوبند همین عمل کند و چون تر بود
و بپشارند و آب آن یا شامه سنگ کرده را بریزند و سر کین اسب نیمین
عمل کند و سر کین خر که در علف جریده بود چون خشک کند و با شراب یا شامه
جهت کزند کی عقیق عظیم نافع بود و مولف گوید که اگر خشک کرده وی

جنت جرب بکوبند و بنزند و با کوه که در سخن گفته در روغن کیند خویسانند
و شب بمانند و با د بصل و عدس کوبند و بجام برند و پیش از آب ریختن بمانند
نافع بود در وقت البرد و سردی است چون دو کتله در شیب زن بکند و در وقت
پند از در و یا عنب الثعلب است و کتله شود رشتی شیرازی آرد کوبند
طبیعت وی گرم و تر بود و غلیظ و مصلح وی عسل بود و یاد و شتاب و در صفت
سیم کتله شود منفعت آن ریح النار خرفان کوبند و آن هم النار است و تراب
الهاکک نیز کوبند و آن شک است در شین کتله شود در یهقان در لعت بعضی
عرب زعفران کوبند و کتله شود در تیاج رایج است و کتله شد ریاس و تیاج
کوبند و قوت وی مانند حمض اترج و عوره بود و بهترین وی فارسی بود شاخه
سطر در از ابدار طبیعت وی سرد و خشک در دوم حرارت بنشانند و مستی باز
دارد و خار را نافع بود و طاعون و دبار نافع بود و در وقت عصاره وی در جشم
کند و شبایی بفراید و وی اسهال صفراوی و حصه و جدری را سودمند است
و بواسیر را نافع بود و عیاشان ساکن کند و قوت احتشاده و معده و کلر گرم
و آب وی با آرد جو بر حمره و نخله طلا کردن سودده و صاحب مہنج کوبند
مضر بود بینه و قولنج و مصلح وی اترج حباب بود و صاحب توکم کوبند مخفف
اعصاب بود و قطع باه و مصلح وی شراب عود یا اینسون بود و بدل وی
حمض اترج بود یا عوره ریه بیارسی شش کوبند صاحب مہنج کوبند گرم و تر
بود و سهل انقباض و طبیعت بر بند و عنای وی اندک بود و میل ببلغم داشت
باشد و مضر بود یا صاحب کد و بقرط کوبند مجموع شهاب سرد و تر بود و روغن کوبند
خشک بود و در شجور مضم شود و اصلاح وی جان کند که بسکه و کد و یا بجزیسانند
و بعد از آن بریان کنند و بهترین شهابش بره و کوه کوهی بود و شش بره

چون بریان کنند و نمک و رطوبتی که از وی روانه بود بگیرند و بر شایب خشک
که بر اعضا رسته باشد طلا کنند بر موضع که سبب کوفتی کوبند شود چون شش کوبند گرم
انجا نهند کوبند در حال سرد و مجرب است و بدان امان کتله البته زیاده کتله و علم
رطوبت بر قوبا خشک مانده نرم کرد اند و شش مضر بود معده و آلات بول
و مصلح وی جب آس بود و سکر ریه الثعلب شش رو باه با سرکه غصص بخوردند و
وضیق النفس را سودده ریه الخبز بر روی الحبل شش خوک و شتر چون بسوزانند و خاکستر
آن بر بجمی که حادث شود در بای سبب موزه نافع بود و اگر نسوخته همچنان گرم
بر آن نهند نافع بود و اگر نسوخته همچنان گرم بر آن نهند نافع بود شش خردیس
همین عمل کند و منع تورم آن نیز بکند و خاکستر شش خوک چون بر جرب تر
اقتضای سودمند بود ریه الحمار الو حش شش خرد کور چون خشک کنند و بکوبند و
یا شانه سودمند بود وضیق النفس و سرده ریه البحر قلوب من بلا یسوس آن چیز
که در ساحل بحر مانند آینه چون تر بود و چون سخن کنند و بر تفسر ضما کتله
نافع بود و شقاق که در دست و پای می باشد سبب سرما بر آن ضما کتله نجات
نافع بود در بجان و در بجان الملك و ضمیر آن هم کوبند بیارسی شهاب مضم خوا نند
بواسیر را نافع بود و در شین یاد کرده شود در بجان سلین مضموم و جاموس سلین
نرم کوبند و نبات وی در کوهستان فارس و اصفهان بود مانند بنبت
تر و ورق وی مانند ورق خطمی بود و قعاح وی کوبند بود و مانند بلبلان
بر درخت سجده شود وی مخفف و لطیف بود با سرکه بر حمره طلا کردن
سودده و بر درهای بلغمی و تفس و بواسیر و جهت لغوه بغایت میند بود
کندگی عتوب طلا کردن نافع بود و چون زن بار و روغن کل بخورد بر کبر در جهت
در رحم بغایت نیکو بود و این ماسویه کوبند طبیعت وی گرم بود و بواسیر ظاهر

و باطن را سودمند بود بخت و این مولف گوید که آب ریجان آورده که طبع
وی گرم و خشک است با چهارم از آنست که سر ما بروی غلبه می کند و عمر وی دراز باشد
و اگر بر وز کار ما آب نیابد سکنید و سر درخت که در بهلولی وی بکارند از
وی آب ساید و بسیار از وی صداع آورد و مصلح آن روغن نیلو فر بود و کافور
و بول آن مزه نکوش است و گویند بدل آن نیم وزن آن شیخ است و نیم وزن آن
عنب الثعلب ریجان داد و در ریجان دار و نیز خوانند و آن اذان الفارست
و گفته شد ریجان الکا فور و سوجان و کافور بودی و شجره الکا فور نیز گویند و بیاری
سوسن خوانند و آن نوعی از درخت است و نبات وی بیشتر در خراسان بود و
کل وی شد کل خرابا بود و ورق ما شد ورق کاشی صحابی بود و کل وی و ورق
وی بوی کافور کند قوی چون بوبند یا در دست بماند خواه خشک و خواه تر و طبع
آن گرم و خشک در دوم و بوبدن وی بسیار و امان بدان کردن رطوبات
از غشای دماغ بکشد و چون امان بدان نماید اخلاط غلظت که در سر باشد جلیل
کند و بوبدن وی سرد خراج را سودمند بود که گرم خراج را ریجانی شراب است
خوشبوی ریجست سوغند و گفته شود ریجانی صاحب مهراج گوید نسکی
مانند سرطان و طبیعت آن سرد و تر است در دوم شش رطوبات چشم بکند
و جلاده و روشنی بسیار و مولف گوید آن نوعی از سرطان خجراست و در
صفت سرطان گفته شود ریش شریف گوید مردم عجا چون بسوزند و خاکتیر آن
بر جراحی آفتاب خشک کردند و بزکای بزرگ باری دهنده بود در بی
و در علاج بینی شکسته و منافع سردی در موضع خود با منفعت آن گفته شود
ناب التراج زانج زانج انواعست سفید و سرخ و سبز
و زرد زانج سفید و سوغار گویند و یونانی طبعش و پشیزی

۴
زانج سببی گویند و زانج سرخ سوری خوانند و زانج سبز قلند و قلینت خوانند و قطار
زانج زرد دست بیاری زانج شیرندان گویند و بهترین آن مصری بود در اقیانوس
زانج بد خشی و چون در دست بماند زرد در برزه شود و پاک بود و کهن نباشد
و نوعی دیگر از زانج سوری نیست بیاری زانج کشکدان و پشیزی زانج سیاه
گویند و یونانی یا لطرنا و بلیطرنا گویند و جالینوس گویند قطار چون کهن
زانج شود و وی معتدل ترین زانج است و محرق وی الطف محرق است بود
و زانج احمر و اخضر و اصفر در قوت مانند یکدیگر اند لیکن اختلاف در غلظت و
لطف است لطیفترین سید است و اقویس ترین سبز و غلظت ترین سرخ و قطار
خیر الامور و وسطها بود متوسط است میان غلظت و لطافت و زانج دیگر
مست که یونانی میسقی گویند و بهترین آن قبرسی بود که لون آن مانند زرد بود
و طبیعت قطار گرم و خشک بود در سیم و همه زانجات در طبیعت مانند
یکدیگر اند و وی قابض بود و محرق خشک ریخته احدث کند و جرب و سغه
دنا صورت و عاف و ریش کوش و مداه جرک آن سودمند بود خاصه چون قبیل
از غسل با لایند و بقطار بگردانند و در کوش نهند و آنکه که در دندان و غنی و من
بود و ریش آن خاصه سوری سودمند بود و خوردن آن محقق شش بود تا بجای
که بکشد و از خوردن زانجات سرفه شود تا بجای که پس کشد و
وی بیشتر از همه مسکه و قند و مانند آن گفته و باقی منفعت سر یک در باب خود
گفته شود زانج در حیثت که از اثر آن خوانند و گفته شود زانج زیتش آ
و گفته شود زانج بیاری میوز گویند و سر شری که خشک شود زانج
خوانند الاخر ما که ویرا اثر الرطب خوانند و دیدیم خوانند و زانج غنچه خوانند
و بهترین آن خراسانی بود و بزرگ شربن گوشت وی گرم و تر بود در اول

و دانه بوی سرد و خشک بود در اول و جای نوس کویید بود در اول خشک
بود در دوم و بادانه خوردن در معده و جگر دست دارند و
کوشش بوی کرده و مشابه را نافع بود و یاری دهند بود در ادویه مسهل چون
ده درم از وی اضافه کنند و چون بی دانه بود شک براند و آن نوع که لاغر بود و
قابض حرارت وی کمتر بود و معده را قوت دهد و طبیعت به بند و محرق
دم بود و مصلح وی چهار شنبه بود و گویند شیر تخم نوزک و استخنی گویند حدت
دم نشاند و مول اول صحت و گویند مضر بود دیگرده و مصلح وی عناب
بود و میوز بدن را فریب کند و بیج مضر است و ادیت نرساند الا مگر محوری
مزاج و مصلح وی کچین بود یا از فواکه که ترش چیزی بر سر آن خورد و بسوزید
گویند گوشت وی خون بخورند موافق قهقه شش بود و سودمند بود جهت سرفه
و اگر گوشت وی با فلفل خلط کند یا بارد جا و رس و بیضی بریان سوخوم
کرم کند بحسل و بخورند بلغم از دهن بیرون کشد و چون بیامیزند ما آرد با قلا و کون
و ضما د کنند برورم کرم که عارض شود در ایمن بغایت سودده و چون
خلط کند سخت کرده با شراب و ضما د کنند بر سر جید اشود و در پوست
مثل جدری و ریشهای شهید و عفونات که در مفاصل بود و سرطانات
و چون ضما د کنند با جا و شیر بر بقرس نافع بود و چون بر ناخنی که چند جسامند
زود قلع کند و میوز عدای زیاد از آن کورده و جلای میوز کمتر از جلای دیگر
خشک بود و اطلاق وی کمتر از اطلاق آن بود غیر از آنک میوز موافق
ترا از آن خشک بود و معده و بدل آن کشتن است زین الجبل میوز است
و گفته شود و صاحب جامع گویند جبال را سن است و این سهوست
جبال را سن گفته شد و صفت میوز است که شود بشیرازی میوز یک خوانند

زبدالج

زبدالج باری کف دریا خوانند و آن نوع است بکنوع بشکل اسفنجی
بود و بنبر و بوی وی مانند بوی ماسی بود و در ساحل دریا بسیار یابند و نوع دوم
بشکل ناخن چشم بود و اسفنجی بسیار تخمیف بود و بوی وی مانند بوی صفت محری
بود و بوی شکل کرم بود و دریا میوز خوانند و شساری کرم اوب خوانند و نوع
چهارم صوف جگر کن مانند بسیار تخمیف سبک و مولف گویند که این اسفنج است
و گفته شد و نوع پنجم بشکل مانند قطره بود و دریا صوف بوی نود و باطن وی خشک بود
مانند قیشور و ظاهر املس و بهترین آن دردی بود که بزردی زرد و طبیعت آن کرم
و خشک بود در رسم و گویند تری بود و در الثعلب را نافع بود چون بسوزاند و با
شراب سرخ رنگ که قوام آن رقیق بود در داء الثعلب را نافع بود چون
بسوزاند و با طلا کنند موی بر ویاند و حنا زرد جریب و قویا و بهن و سر علی
که در جلید اشود جهت آن سودمند بود چون با موم و روغن کل استعمال کنند
و بشره را صافی کند و کلف سیاه و اثری که در روی و همه اعضا پیدا شود در ایل
کند و نوع سیم که گفته شد عسر البول و سنگ کرده و رمل که در ثمانه بود و در کوزه
ذاستقاده و در سوز را سودمند بود و حیض براند و باقی انواع آن مسفتها کجی کبیر
که گفته شد در ایشان باشد و جلای دندان بد و موی برداء الثعلب بر ویاند
چون با نمک یا شراب طلا کنند و انواع زبدالج موی بشترند و بر ویاند و بکنوع
مسیت که سفید بود و طبیعت وی کرم بود و تیر و خشک در دوم جلای چشم بد
و با ادویه که مناسب بود سبیدی که در چشم بود در ایل کند البته و قلع آن بکنند
و مقدار مستعمل زبدالج از آنکلی تا دو دانگ بود و مضر بود بسوزاند و مصلح آن
کثیر بود و گویند مضر بود بسوزاند و مصلح وی روغن کدو بود و بدل وی
بوزن وی حجر القیشور بود و اگر خوانند که دریا بسوزاند در دیکلی کلی ناخسته

BLANK PAGES

foliated 11/16/89 J.A.

در سردی نهند و شکاف وی بگیرند و در تون میان اشس نهند پس چون
تخت کرد درون آورند و بر او نهند از یک وقت حاجت استعمال کنند
و اگر خواهند که غسل آن کنند مانند اطمینان محسول کنند به الحیره یونانی و از اینون
و اداری و ادرافیس نیز گویند و هر یک از اینها را در آن کرد به کردنی جمع می شوند
و در هر یک از اینها بود ۱۰ در میس می و یک یا بنده و بی مانند خمر اسپیس
و شکل زنده الچه است و بسیار سورخ طبیعت وی در چهارم گرم بود
نسیه که تنها استعمال کنند باید که او را در مایه خلط کنند که گسر حدت وی بکند
و وقت وی و اگر محتاج باشد از جهت سردی شاید که استعمال کنند لیکن از
جهت اندرون اخرا از واجب دانند بپوشد شدت قوت که در پوست
و در سوزید و بیس گوید جهت جرب ریش شود و کلف تو یا و تیر با و با
آن بیایت سودده و فی الحله و ایی حاد بود و قتل مراح به که عارض شود
در اعضا باز فرایج نیک کند و عرق المنار را سودده و از وی گوید جسم را حلا و
دورم بستان ساکن که خون کوفه بایب طلا کنند زبده اشدر حرا التمر است
و گفته شد زبده بسیار سی مسکه گویند و بشه از وی تشک بهترین آن تبارزه
بود که از شرمس که نند و طبیعت آن گرم و ترست در اول و تری وی زیاد
بود و منقح و محلل بود و اگر بر بدن طلا کنند بدن را خرد کند و عدای وی بداند
و جراحات اعصاب را سودمند و درم بین گوش را و در بین و در من
و اگر بر لثه گوکان مالند سودمند بود جهت زود رستن دندان و بیدارها
که در من بود نفع ده و چون با غسل خلط کرده و لثه کنند سودمند بود جهت
خونی که از شس حاصل شود و ذات الجنب را و درم شس را بغایت
نافع و بیدار حقه کردن و درمهای صلیب حار که در رم و اعواء اشس باشد

۲۶۶

END OF REEL
PLEASE REWIND

